DÖRDÜNCÜ YIL SAYI: 39 OCAK 1991 8.000 TL (KDV'li)

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

BU SAYIMIZ

Yeni bir yıla, yeni bir dönemin belirgin işaretleriyle giriyoruz. Kurtuluşçu'ların ve tüm Toplumsal Kurtuluş okurlarının yeni yılını, kavgalarını başarılarla süslemeleri dileğiyle kutluyoruz. Bize yeni yıl mesajı gönderen dostlara ayrıca teşekkür ediyoruz.

Bu sayımız hazırlanırken Türkiye hem iç politika hem de dış politika açısından hareketli ve sorunlu günler yaşıyor. Öteden beri Türkiye'de devrimciler birçok konuda ilk tesbitleri yapan ve kamuoyuna duyuran oldular. Kontr-Gerilla hakkında söyledikleri doğrulandığı gibi son günlerde ordu hakkında söyledikleri de doğrulandı. Türkiye'de ordunun dış güvenlik açısından değil daha çok rejimin iç güvenliği açısından bu denli çok mevcutla ve bu denli çok ısrarla tutulduğu hep söylenmiştir. Madenci grev direnişiyle orduya verilen görev ve Körfez kriziyle NATO çevik kuvvetinin çağrılmasıyla birkez daha bunu kanıtladı.

Bu sayımızın 'Olaylarıyla Yorumlar' bölümü, güncel birçok konuda olduğu gibi olgusal birçok konudada çözülüşün fotoğraflarını sunuyor.

Yalçın Küçük, sosyalizde eşitçilik konusuna vurgu yaptığı **Tarif ve İsim Üzerine** yazısında, tarihi tartışmaya da dönerek ismin önemini ve yeni bir ismin kendini zorladığını yazıyor.

Devrimci sosyalist mücadeleyi yaşam biçimi olarak görüp yerini alanların dışında şöyle yada böyle mücadeleye katılanların, katıldığını sananların algılamakta güçlük çektikleri ve gerektiği gibi tavır almakta da zorlandıkları süreçler vardır. Bu zorlanmalarda bilgi akışının yetersizliğinin de olumsuz etkileri oluyor, ancak yoldaşça güven sorunları azaltıcı önemli bir faktördür. Böylesi süreçler ve uyumsuzluklar bilgimizdedir. Konuya ilişkin, Şevki Ömeroğlu'nun yazdığı **Sürecin İnsanı Örgütü Olabilmek** başlıklı yazıyı, okur benim de imzamla okuyabilir, tümüyle katılıyorum.

Devrimci sosyalist mücadelede yurtdışının yeri ve önemlilik derecesini, İrfan Dayıoğlu, **Yurtdışı ve Devrimcilik**'te yazdı. C. Gündüz **"Yenilikçi" Bir Komünist Lider Prototipinin Sabah Söyleşisi**', yazısında yakın tarihten bir fotograf sunuyor.

Dergimizin bu ayki yazarlarının arasında yeni isimlerle karşılaşacaksınız, bunlardan biri Hüseyin Kışlaklı. **Günlük Bilinç ve İntiharın Boyutları** Kışlaklı'nın dergimizde ilk yazısı, devamını diliyorum. Mustafa Özkan'da devam etmesini beklediğimiz yazısında '**Gurup Bulutsuzluk Özlemi**'nin "**Acil Demokrasi**" adlı parçasının kritiğini yaptı.

Bu sayımızda 20'den fazla yazıya yer verebildik. Hepsinin içeriği hakkında tanıtım yazısı yazacak yere sahip değilim, yine de kisaca sıralamak istiyorum.

Alper Yalman'ın **AGİK ya da Sosyalizmi Lanetleme Ayini**, Nejdet Kanbir'in **91'e Girerken Sınıf Mücadelesi Yükseliyor**, Ozan Ünlü'nün **Tanrı Baba Üzerine Notlar-I**, İ. Z. Aslan'ın **Almanyada Emperyalizmin Terörist Uygulamaları**, Hasip Akgül'ün **"Ey Gül Ölme Bahar Gelecek"**, Nuray Bayındır'ın **İdeoloji Politika ve Birlik**, Fadıl Ölmez'in **Gorbi Prestroyka ve Ahlaksızlık Örnekleri**, Gürdal Aksoy'un **Astrolojiden Mitolojiye Newro Söylencesinde Dualist Motifin Çözümlenişi**, Z. İ. Çetin'in **İşçi Sınıfının Öncülüğünde Sosyalist İktidara** yazıları ile Abdullah Keskin arkadaşımızın Çağdaş Avukatlar Derneği yöneticilerinden Akif Kurtuluş ve Ali Yıldırım'la yaptığı **söyleşi**...

Aralık sayımız da toplatıldı. Bilindiği gibi dergimizin dağıtımını kendimiz yapıyoruz, ancak kimi yerlerde, okurlarımızın daha duyarlı davranıp, dergi piyasaya çıktığında almaları gerekiyor. Toplatmalara karşı etkili bir önlem olacaktır.

Bu sayı yetiştiremedik önümüzdeki sayılarda dergi taraması yayımlamayı planlıyoruz. Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle... Dostlukla...

Nejdet Kanbir

TOPLUMSAL KURTULUŞ
aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Dördüncü yıl, sayı:39
Ocak 1991

Sahibi: Dönem Yayıncılık Adına Bilgesu Erenus **Genel Yayın Yönetmeni**: Candan Baysan **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**: Nejdet Kanbir **Merkez**: Cemal Nadir Sokak Hacı Fazlıoğlu İş hanı 17/89 Telefon: 528 43 72 Cağaloğlu / İstanbul **Ankara Bürosu**: Konur Sokak 73/9 Ankara Telefon: 125 93 78 **Abone Koşulları:** Yurtiçi Yıllık 80 bin TL **Posta Çeki Numarası:** 28155.7 Ankara **Yurtdışı:** Yıllık 125 DM **Dönem Yayıncılık Döviz Tevdiat Hesap Numarası**: 1380 İş Bankası Akay Şubesi **Frankfurt Temsilcisi**: Mustafa S. Silar Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Tel:069/495743 **Danimarka Temsilcisi**: Fadıl Ölmez Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562 **Stuttgart Temsilcisi:** A. Kanber Resuloğlu Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 **Paris Temsilcisi**: A.Yalman Poste Restante Paris Bonne Nouvelle 75010 Paris, France **Köln Temsilcisi**: A. Aras Severing Wall 39 5 Köln 1 Tel: 0221-329851 Almanya **Bonn Temsilcisi**: İmam Zeynel Aslan **İsviçre** Temsilcisi: Baran Fırat Postfach 87 4123 Allschwil 2 **Mönchengladbach Temsilcisi**: İlhan Pasin luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya

Kapak: Ömer Ülkenciler
Kapak Foto: Mehmet Bars
Baskı: Nesli Ofset

ON YILIN BAŞINDA TÜRKİYE VE DÜNYA

I
DIŞ TİCARET DENGESİ BOZULUYOR

24 Ocak 1980 mucizesi sona eriyor. İşçi ücretlerini düşürerek ve Türk lirasının değerini azaltarak yaratılan döviz bolluğu döneminin sonuna gelindi.

1990 yılının ilk on ayında dış ticaret açığı rekor düzeye ulaştı.

Ocak mucizesi, paranın ucuzlatılması ve gelir bölüşümünün bozulmasına dayanıyordu. Denizin dibi görüldü. Bölüşümün daha çok bozulamayacağı bir kontaya gelindi.

Türkiye ekonomisinde kriz hep ticaret dengesinin bozulmasıyla başlar. Türkiye ekonomik krizin yoğunlaşacağı bir on yıla giriyor.

Baskı ile uygulanan ekonomik balayı sona erdi. 24 Ocak 1980 tarihinde, Süleyman Demirel'in başbakan ve Turgut Özal'ın başbakanlık ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarı olarak uygulamaya koydukları, halkın tepkisinin kaçınılmazlığı nedeniyle 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren askeri darbe ve sıkıyönetim koşullarında sürdürülen ekonomik politikalar iflas noktasına ulaştı. 1980 yılının Ekim ayına ait ithalat ve ihracat bilgileri, dış ticaret dengesinin bozulduğunu ve düzelmesinin imkansız olduğu bir döneme girildiğini gösteriyor.

Ekim ayında ihracat 1 milyar 310 milyon dolarda kaldı. Buna karşılık ithalat 2 milyar 425 milyon doları buldu. Bu, bir ayda ticaret dengesi açığının 1 milyar 100 milyonu aşması anlamına geliyor. Türkiye ekonomisinde aylık dış ticaret açığı olarak ulaşılan düzey rekordur.

1990 yılının ilk on ayına ait ihracat ise 9 milyar 891 milyon dolardır. Buna karşılık aynı dönemin ithalatı 17 milyar 467 milyon doları buluyor. İhracatın ithalata oranı, yüzde elliyi biraz geçiyor: Türkiye ithalatını ihracatı ile gerçekleştiremeyen bir ülke durumuna geliyor. On yıllık dış ticaret açığı 7 milyar 576 milyon dolara eşit bir düzeye geliyor.

THATCHER-REAGAN EKONOMİSİNİN SONU

Reagan gitti; Bush ile kendisini sürdürmekle birlikte Reagan ekonomisi Amerika Birleşik Devletleri'nde de büyük bir kriz ile karşı karşıyadır. Büyük Britanya'da ise Thatcher, onur kırıcı bir biçimde başbakanlıktan çekilmek zorunda kaldı. İzlemiş olduğu politika, sadece Britanya'nın birliğini değil mensubu olduğu Muhafazakar Parti'nin bile ahengini bozmaktan başka bir sonuç vermedi.

Thatcher, uyguladığı ekonomik politikalar sonucunda parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya gelen partisini kurtarabilmek için kendisini feda etmek zorunda kaldı. Reagan-Thatcher ekonomisinin temelinde, işçi sınıfının düzeni sarsacak eylemlere başvurmayacağı varsayımı yatıyor. Thatcher, bu varsayımı ilk önce deneyen kimsedir; ücretleri reel olarak indirmeye dayanan , büyük bir işsizlik ve yüksek fiyat artışlarına rağmen düzenin bozulmayacağı inancıyla uyguladığı ekonomik politikalar, Batı'daki "refah devleti" düzeninden vazgeçmek anlamına geliyordu. Thatcher'in politikası, işçi sendikalarına karşı sert bir sınıf savaşı ile kamu işletmelerinin özelleştirilmesi ve devletin sosyal fonksiyonlarını terketmesine dayanıyordu.

Daha önce Şili'de Pinochet darbesiyle bir model olarak denenen bu politikaları Türkiye'de uygulayabilmek için askeri darbe gerekti. İhracat, eninde sonunda ücret düzeyine ve döviz kuruna dayanıyordu; ücretleri reel olarak yarı yarıya indirdikten ve ulusal paranın değerini hızla düşürdükten sonra, ihracatı arttırmak ve ithalat artışını frenlemek çok zor olmamaktadır. Metanın değerini ve böylece de fiyatını belirleyen eninde sonunda işçi ücretleridir. Uyguladıkları ekonomik politikalar sonucunda, Thatcher döneminde İngiltere'de evsizlik, Özal döneminde, Türkiye'de fuhuş arttı.

GELİR BÖLÜŞÜMÜ ve DIŞ TİCARET

Dış ticaret, gelişen kapitalist ülkelerde gelir bölüşümü ile doğrudan doğruya ilgilidir. Gelir bölüşümünün bozulması halinde, yerli üretimin fiyatlarının dış pazarda rekabet gücü kazanması bir yana, iç talepteki azalma dolayısıyla da yerli üretimin iç tüketimi azalır ve dış pazara arzedilebilecek olan bölümü artar. İnsanların domates veya salatalığı, eskiden birkaç kilo birden almasına karşılık yarımşar kilo ve hatta tane tane almaya başladıkları bir ülkede domates ve salatalık ihracatı imkan dahiline girer.

İhracat, içerde tüketilemeyen malların dışarda satılmasıdır. Turistik yerlerde otel ve konaklama ücretlerinin Alman markı veya dolara göre ayarlandığı bir ülkede, bütün turistik tesisler ihraç malı haline gelmiş demektir. Bir ülkenin insanlarını, kendi turistik tesislerinin seyircisi haline getirmek, kendi denizlerine uzaktan bakmaya mahkum etmek turistik hizmetlerin ihracatı anlamına gelmektedir.

BÖLÜŞÜLMEYEN GELİRLER VE LÜKS İTHALAT

Gelir bölüşümünün bozulması, içerde üretilen mal ve hizmetlere iç talebin azalmamasının yanında, bir de lüks tüketimi arttırmaktadır. Büyük kütlenin tüketimi kısılır ve bunlardan kısılanlar ihracata ayrılırken, gelirden daha büyük pay alan bir bölüm ise ithal tüketimine merak salmaktadır. Türkiye'de böyle bir durum yaşanmaktadır; Özal, dışa açılma bahanesi ile ülkeyi lüks tüketime alıştırmaktadır. Nitekim, 1990 yılında tüketim malları ithalatı, 1989 yılının 1 milyon 54 milyon dolarına karşılık 2 milyar 328 milyon dolara ulaşmıştır. Bu istatistikler yılının ilk on ayındaki tüketim malları ithalatını göstermektedir. Bu gidişle Türkiye'de 1990 yılında üç milyar dolara yakın tüketim malları ithalatı yapılacağı anlaşılıyor.

YOLUN SONU GÖRÜNDÜ

Turgut Özal'ın taşeronluğunu yaptığı Thatcher-Reagan ekonomisinin sonu görünmektedir. Ticaret açığı, ne işçi dövizlerinin ne de kısa dönemli sermaye hareketinin *kapatamayacağı bir düzeye* çıkmaktadır. On yıllık bir baskılı balayından sonra Türkiye yine döviz sıkıntısı çeken bir ülke durumuna gelmek üzeredir.

Türkiye'nin yaklaştığı döviz sıkıntısı, birkaç nokta nedeniyle de çözümsüz görünmektedir. Bir: Gelir bölüşümünü daha da bozmak mümkün değildir. İşçi sınıfı, ücretlerinin daha da düşürülmesine razı olmamak bir yana, kaybettiklerinin bir bölümünü alma iradesine yaklaşmaktadır. İki: Faiz hadleri zirvededir. Faiz hadlerini daha da yükselterek gelir peşinde olan "serseri" paraları çekme ve böylece açığı kapatma imkanları daralmıştır. Üç: Türkiye'yi bir faşist cennet sayarak Türkiye'ye akan yabancı sermaye tereddüt içine girmek üzeredir. Bunlar, dış ticaret açığını kapatmanın yollarıdır ve bu yollarda büyük engeller görünmektedir■

II
EMPERYALİSTLER ARASI AHENK BOZULUYOR

Kriz ahenk bozucudur.

Sovyet sisteminin çöküşü ve Körfez krizi ile pekişmiş görünen emperyalistler arası ahenk, Uruguay'da yapılan gümrük görüşmeleri nedeniyle bozulma işaretleri vermeye başladı.

Amerika, ekonomik kurtuluşunu tarım ürünleri ihracatında görüyor ve emperyalist ülkelere tarım malları için gümrüklerini indirmeyi öneriyor. Fransa şiddetle karşı çıkıyor.

Amerika ile Avrupa arasındaki gümrük tarifeleri tartışmasının altında Amerika'dan kopuş senaryolarının bulunduğu ileri sürülüyor.

Dünyanın en ileri sanayi ülkesi Amerika Birleşik Devletleri, ekonomik kurtuluşunu tarımsal ürünler ihracatına dayandırmak zorunda kaldı. Dünyanın en gelişmiş sanayi ülkesi Amerika Birleşik Devletleri, geleceğini, patent hakları, copy righas, sigorta hizmetleri satışına bağlıyor. Bunun için Genel Ticaret ve Tarifeler Antlaşması GATT nezdinde ve Urugay'da sürdürülen görüşmelerde, Avrupalı gelişmiş ülkeleri, tarımsal ürünler ithalatı için gümrük duvarlarını indirmeye zorluyor. Başta Fransa ve arkadan Almanya olmak üzere Avrupa, Amerika'nın kurtuluş senoryosuna şiddetl'e karşı çıkıyorlar.

AMERİKA NASIL KURTULUR?

Amerika Birleşik Devletleri'nde artık açıkça ekonomik gerilemeden, resesyon, bahsedilmeye başlandı. Ekonomi ve bir zamanların en güçlü parası dolar, hastalıklı bir döneme girdi. İşte bu dönemde Amerika yönetiminin başında, tarihinin en kararsız liderlerinden birisi olan Bush bulunuyor.

Doların sürekli değer kaybettiği, işsizliğin sürekli olarak arttığı, bütçe açıklarının astronomik düzeye ulaştığı Amerika Birleşik Devletleri'nde yönetim bir "kurtuluş senaryosu" hazırlamış durumdadır. Buna göre Amerika Birleşik Devletleri, dünyanın gelişmiş ülke pazarlarını tarımsal ürünlere daha çok açmak ihtiyacını duymaktadır. Hesapta böyle bir açılıştan en çok yararlanacak olanlar bugünün azgelişmiş denilen kapitalist ülkeleridir; bunların tarımsal ürünler ihracatının artacağı hesaplanmaktadır. ABD yeni kurtuluş senaryosunda, az gelişmiş ülkeler çıkarlarının avukatlığını üstlenmiş görünmektedir.

AVUKATIN KAZANCI

Gelişmiş ülkeler gümrüklerinin tarımsal ürünleri için indirilmesinden Amerika'nın bir kaybı değil kazancı olması bekleniyor. Amerika'da tarımsal işletmeler verimli çalışıyorlar ve herhangi bir sübvansiyon almıyorlar; sübvansiyonlar önemli düzeye ulaş-

mıyor. Dolayısıyla gümrük duvarlarının indirilmesi, Amerika için tarımsal ürün ihracatının artması sonucunu bile doğurabilir; ancak bu kurtuluş senaryosunda Amerika'nın asıl kazancı burada hesaplanmıyor.

Azgelişmiş ülkeler için tarımsal ürünler açısından gümrük duvarlarını yıkma politikasını sunarken karşılığında bu ülkelerden bir anlaşma istemektedir. Bu anlaşma, azgelişmiş ülkelerin patent hakları, copy rights, sigorta hizmetleri ve benzeri alanlarda gelişmiş ülkelere "dürüst" davranacaklarına dair taahhütte bulunmalarını içeriyor.

Amerika, bugün en büyük satışının bu alanda olduğunu hesaplıyor. Azgelişmiş ülkeler, taklit yoluyla, başka yollarla, Amerikan patentlerini kullanıyorlar, Amerika'nın beyin ürünlerini kopye ediyorlar; ancak patent ücreti veya copy right ödemiyorlar. Uruguay görüşmelerinde gelişmiş ülkeleri tarımsal ürünler için gümrük duvarlarını indirmeye ve azgelişmiş ülkeleri de Amerika'ya dürüstçe ödeme yapmak için bir anlaşmaya bağlamak istiyor.

FRANSA VE ALMANYA AMERİKA'YA KARŞI

Fransa hâlâ bir tarım ülkesidir ve tarım önemli ölçüde sübvansiyon almaktadır. Amerika, Uruguay'da sadece gümrük duvarlarının indirilmesini değil aynı zamanda sübvansiyonların da kaldırılmasını istemektedir. İstekler, Fransa ekonomisinin ve düzeninin alt-üst olması anlamına gelmektedir.

Fransa, Amerika'nın kurtuluş senaryosuna şiddetle karşı çıkıyor. Bir kez Amerika'yı samimiyetsizlikle itham ediyor. Çünkü Amerika'da hâlâ sanayi ürünlerine karşı gümrük dışı pek çok engel bulunduğunu ileri sürüyor; Fransa'nın bu iddiası kesinlikle doğrudur. Amerika, Türkiye'nin tekstil ürünleri ithalatına da pek çok kota koyabilmektedir. Fransa, Amerika'nın gelişmekte olan ülkelerin yeni sanayilerine kapılarına açmadığı bir zamanda tarım ürünleri şampiyonluğunu yapmasını samimiyetsizlik olarak nitelendiriyor.

Bu itirazlara, Fransa kadar hırsla olmasa bile Almanya da katılmaktadır. Britanya hariç bütün Avrupa, Amerika'nın bu kurtuluş senaryosuna karşı çıkmaktadır. Çıkışın gerekçelerinden birisi de gümrük indirimi ve sübvansiyon kaldırılmasının tedricen yapılması gerektiği noktasında düğümlenmektedir. Amerika ise yüzde yetmişbeş oranında bir sübvansiyon kaldırımından söz etmektedir.

AVRUPA İLE AMERİKA AYRIMI MI?

Uruguay'da başarısızlıkla sonuçlanan görüşmelerin arkasında, NATO'nun işlevini yitirmesi üzerine Avrupa'nın Amerika'ya ihtiyacının kalmadığı değerlendirmesinin yattığı ileri sürülmektedir. Körfez krizinde Avrupa ülkelerinin tutumu da böyle bir iddiayı doğrular niteliktedir. Büyük Britanya hariç Avrupa ülkeleri, Körfez krizinde Amerika ile aynı söylemi tutturmakla birlikte aynı adımı atmamaya özen gösteriyorlar. Başta Fransa hepsi hem liderliği Amerika'ya bırakmamaya ve hem de Amerika'nın tekerine taş koymaya çalışıyorlar. Almanya hissedilir bir biçimde Körfez savaşına karşı bir tutum sergiliyor.

Hatta Almanya'nın, Japonya ile birlikte Amerika'nın savaşçı tutumunu önplana çıkararak Arap halklarının gönlünü fethetmeye yönelik bir politika izlediği görülüyor. Bütün bunlar, Körfez krizi sonrasında Avrupa ile Amerika'nın birbirine daha uzak yörüngelere oturacaklarını gösteriyor. ■

III

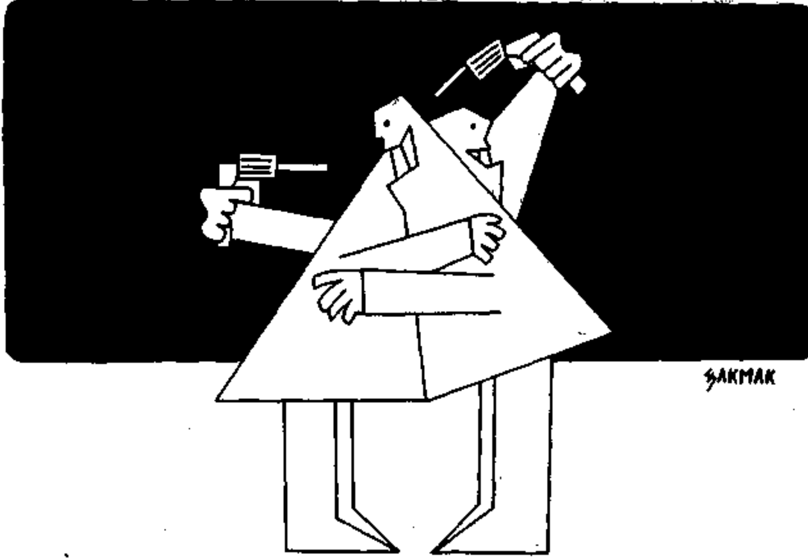
ÖZAL'IN SİNİRLERİ BOZULUYOR

Özal artık tümüyle sinirleri bozulmuş bir iktidar gazetesi başyazarına benziyor.

Hergün her yerde saatlerce konuşan bir cumhurbaşkanının sözleri artık günlük basında bile yer almıyor.

Her konuşmasında başladığı cümleleri tamamlayamayan Özal, kendi kendisinin muhalifi durumuna gelmiştir. Muhalefet için en iyisi, Özal'ın daha çok konuşmasını sağlamak olmalıdır.

Turgut Özal, hiç olmazsa bir alanda sözünün eri oldu; "bambaşka cumhurbaşkanı" olacağı sözünü verdi ve gerçekten de görülmemiş bir cumhurbaşkanı haline geldi. Değil Türkiye'de, dünyanın hiçbir yerinde bu kadar çok konuşan ve her gördüğü mikrofona koşan ve başladığı her cümleyi tamamlayamayan bir cumhurbaşkanı görülmemiştir. Özal, cumhurbaşkanlığı makamına mum dikmiştir.

Turgut Özal, hiç olmazsa bir alanda sözünün eri oldu; "bambaşka cumhurbaşkanı" olacağı sözünü verdi ve gerçekten de görülmemiş bir cumhurbaşkanı haline geldi. Değil Türkiye'de, dünyanın hiçbir yerinde bu kadar çok konuşan ve her gördüğü mikrofona koşan ve başladığı her cümleyi tamamlayamayan bir cumhurbaşkanı görülmemiştir. Özal, cumhurbaşkanlığı makamına mum dikmiştir.

TÜRKİYE MUHTARI VE ÇANKAYA

Darbeci General Evren'e halk bir isim takmıştı ve "Türkiye Muhtarı" adını veriyordu. Muhtarlar, bütün sorunları kestirmeden ve her zaman çözerler; General Kenan Evren de zorla oturduğu cumhurbaşkanlığı koltuğunda bir muhtar gibi her gün bir sorunu çözüyordu.

Turgut Özal, cumhurbaşkanlığı kariyerini Evren'den aldı; Evren, cumhurbaşkanlığında Özal'a hocalık yaptı. Özal da İngilizce sözcüklerle süslediği günlük vaazlarıyla Türkiye'de bütün sorunları Çankaya tepesinden çözen bir hocaya benziyordu. Muhalefet liderlerinin elini sıkmamasından duyduğu üzüntüyü, Bush ile telefonla görüşerek telafi etti ve bir ara Mustafa Kemal'in alamadığı Musul'u Türkiye'ye katarak büyük kahraman koltuğuna da çok yaklaştığını düşündü.

ve THATCHER ve BUSH ve ÖZAL

Uyguladığı ekonomik ve sosyal politikalarla halkın nefretini üzerine çeken Thatcher, kurtuluşunu Amerika'nın Körfez savaşında yanında yer almaya bağladı. Thatcher politikalarının Türkiye'deki taşeronu Turgut Özal da bir ara Bush'un Irak'ta bir zafer elde ettiğini hayal etti ve bu hayaline Bush'un yanında "galip ülkeler masasına" oturmayı da ekledi.

Fakat Amerika'ya gelmiş en "Kararsız Kasım" olan Bush, kararsızlığını sürdürünce önce Thatcher devrildi. Thatcher'in devrilmesine yol açan olaylar Özal'ın kendisine güvenini de yitirmesine yol açtı. Özal, kaderini Bush'a ve Bush'un zaferine bağlamıştı ama Ordu bu zafere inanmıyordu. Özal ise artık sinirleri zayıflayan bir politikacı olarak kendisine gönderilen mesajları anlamıyordu.

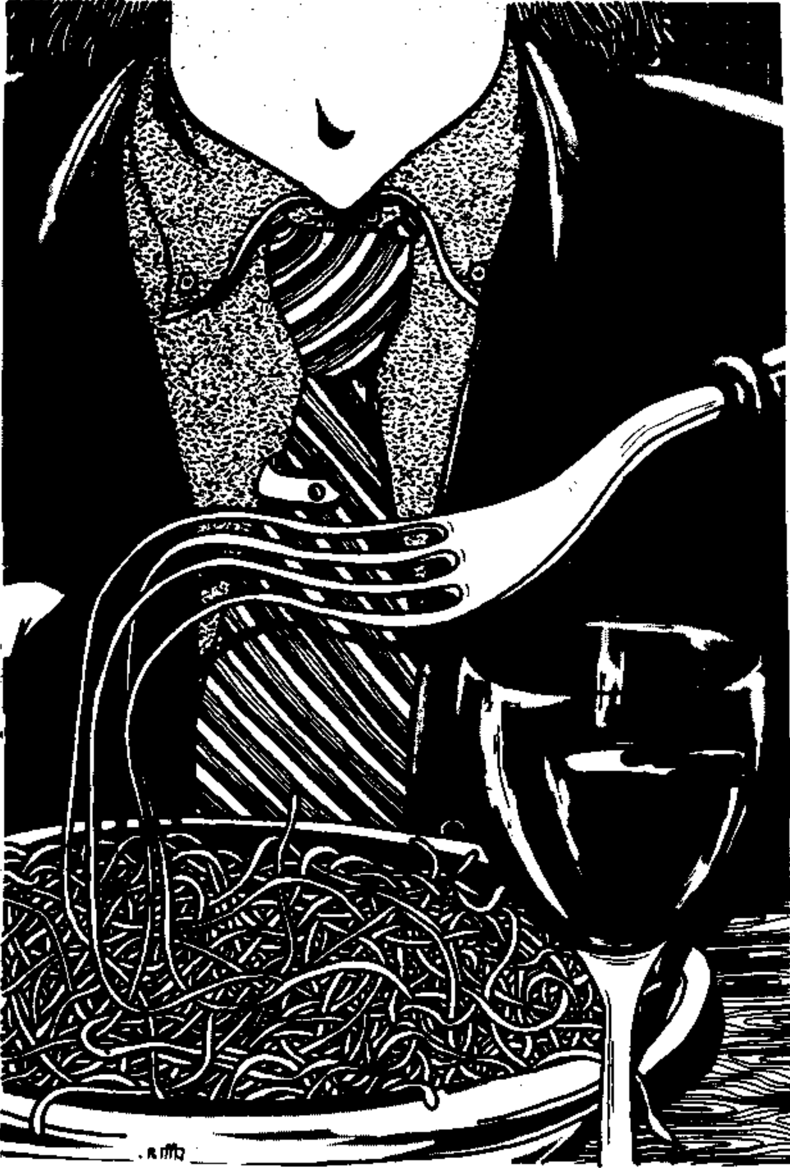
TOPLUMSALKURTULUŞ VE DEĞERLENDİRME

Kurtuluş'un geçen sayısının 'Yorumlarıyla Olaylar'ı Genel Kurmay Başkanı Torumtay'ın istifasından çok önce yazılmıştı. Matbaa sorununun yarattığı gecikmeler, Kurtuluş'un okuyucuya, Torumtay'ın istifasından sonra ulaşmasına yol açtı. Halbuki Kurtuluş'ta Torumtay'ın istifası öncesinde, Dışişleri Bakanı Ali Bozer'in ve arkasından Milli Savunma Başkanı Sefa Giray'ın istifalarının Özal'a iletilen mesajlar olduğu yazılıyordu. Ordunun politikacısı Bozer ile Milli Savunma Bakanı Giray'ın ordu üst kademelerinin bilgisi dışında hareket etmeyecekleri vurgulanarak Özal'ın anlaması gereken bir haber olduğu üzerinde duruluyordu.

Özal "Musul Fatihi" olmak istiyordu ve Ordu buna inanmıyordu. Özal'ın sinirleri bozuluyor ve Bush da karar vermekte gecikiyordu. İşte tam bu sırada, Özal'ın Necdet Öztorun'u bozguna uğratarak genel kurmay başkanı koltuğuna oturttuğu Necip Torumtay, Özal'ı bırakarak istifa ediyordu. Özal, "Musul Fatihi" unvanını kazanamamak bir yana bir de içte ve dışta olaylara hakim olamayan bir lider durumuna geliyordu.

SİNİRLİ BAŞYAZAR

Turgut Özal, iktidar gazetesinin polemikçi ve sinirlerine hakim olamayan başyazarı veya modern dünyanın baş spikeri durumuna düşüyor. Her gün televizyondan da saatlerce muhalefet liderlerine cevap yetiştirmeye çalışıyor. Cevaba kısa cevapları bile hazmedemeyen Özal, kendi televizyonunu "kışkırtıcı yayınlar" yapmakla suçluyor. Özal'a göre televizyonun muhalefet liderlerinin sözlerini yayınlaması

kışkırtıcılık oluyor.

Sinirli Özal, solcu ve devrimcileri değil Süleyman Demirel ve Erdal İnönü'yü bile kışkırtıcı ilan ediyor ve televizyondan bunların görüşlerine yer vermemesini istiyor. Bu yetmiyor, halk, bugünkü düzeye "şükretmelidir" diyor; bu "Halk bana şükretmelidir" anlamına geliyor. Muhalefeti kışkırtıcı ilan eden Özal, kendisini şükür taşı saymaya başlıyor.

Sinirli devlet başkanına bu da yetmiyor ve Saddam Hüseyin ile görüşmeye giden muhalefet liderlerini nerede ise ihanetle suçluyor. Savunması ancak tüm sinir sistemi felce uğramış bir kimseden çıkabilir: Saddam'ın Irak Kürtlerini katlettiğini ve zehirli gaz kullandığını Özal söylüyor. Böyle bir adamın yanına nasıl gidilebileceğini soruyor.

Tabii Özal, Saddam'ın Halepçe katliamından sonra kendisinin ne yaptığını unutuyor. Türkiye, Saddam'ın zehirli gaz kullanmadığını ileri süren pek az ülkeden birisi oluyor.

Türkiye, Halepçe katliamından sonra Saddam ile en iyi ilişkiler içinde olan ülkedir. Türkiye, İran-Irak savaşında Saddam'ı desteklemekle övünen ülkedir. Şimdi "Irak Kürtleri" deyimi kullanan Özal, Halepçe katliamını kınamak için ağzını açmıyor.

AMERİKA AMERİKA SEN ÖZAL'A KADİRSİN!

Özal bir Saddam dostu idi. Saddam Amerika ile bozuşunca Özal bir Saddam karşıtı oldu. Amerika Saddam ile bozuşmasını uzatınca Özal'ın sinirleri bozuldu. Özal, "Özal savaşa girecekti.. girmedi... neden girmedi. Şimdi niye söylemiyorlar.. işte Özal girmedi.. bakın ben söyleyeyim... niye girmedik..." türünden cümlelerle Saddam'a karşı tutumunu anlatmaya çalışıyor. Erbakan'ın, İnönü'nün kendi elini sıkmamalarına karşın Saddam'ın elini sıkmalarını bir türlü hazmedemiyor. Özal, en savaşçı İngiltere'nin eski başbakanlarından Heath'in, Almanya'nın eski başbakanlarından Brandt'ın Saddam'la gidip konuştuklarını hatırlamıyor. Büyük bir sinirlilik içinde Amerika'nın ve Özal'ın düşmanı Saddam ile görüşmeyi bir büyük günah haline getirmeye çalışıyor.

DERNEKLER VE PARTİLER: ÖZAL HEPSİNİ BİLİYOR

Sinirleri bozulmuş Özal'a Zonguldak'taki madenci grevi hiç de hoş gelmiyor ve sinirlerinin daha çok bozulmasına yol açıyor. Zonguldak grevi için Özal, başbakanlık dönemine ait hikayeler anlatıyor ve "Partiler var, hepsini biliyoruz" diyor. "Dernekler var, biz biliyoruz" diye ekliyor. Partiler ve dernekler, Zonguldak'ı karıştırıyorlar. Özal, grevler olunca polemikçi bir başyazar rolünü de bırakarak bir bilgili emniyet genel müdürü durumuna geliyor.

İşte böyle bir kimse ile Türkiye'ye demokrasi geliyor! ■

IV

TKP BOZULUYOR: TÖVBEKARLIKTAN YAĞCILIĞA

Tövbekârlıkta yüksekliğin sınırı yoktur. Tövbekâr TKP Sekreteri Nabi Yağcı, artık açıkça yağcılığa başladı. Kendilerine en yakın partinin ANAP olduğunu ilan etti.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı da Tövbekârı dünyayı ve Türkiye'yi en iyi anlayan parti olduğunu ilan etti.

1920 yılında kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin, yetmiş yıl sonra ve 1970 yılında resmen bozulduğunu kabul etmek gerekiyor. Adı ne olursa olsun TKP artık bozuk para haline gelmiştir ve son Genel Sekreteri tarafından tümüyle harcanmış ve bitirilmiştir.

TKP, adına "birleşik" sözcüğünü eklemiş ve ancak hiç kimseyle birleşememiştir. TKP ile TİP arasında uzun yıllar süren birleşme görüşmelerinden sonra TİP'li Nihat Sargın, Behice Boran'ın ölümünden sonra TİP'te birinci adam olarak kalmamak bir yana belki bir daha ikinci adam bile olamayacağını düşünerek TKP'deki ikinci adam koltuğuna transfer etmiştir. Böylece TBKP'deki "B" harfi, Nihat Sargın ile özdeşleşmiştir. TBKP bugün TKP ve Nihat Sargın anlamına geliyor.

TÖVBEKARLIKTAN YAĞCILIĞA

Türkiye Komünist Partisi, 12 Eyül'de en büyük darbe yiyen örgütlerin başında geliyor. Bu, gizliliği, kafasını kuma sokup arkasını açarak çalışmak olarak anlamasından ileri geliyor. Eylül darbesine gelinceye kadar TKP, kadrolarının büyük bir kısmını afişe ediyor ve polis bunların pek çoğunu biliyor. Polisin bildiğini bir tek TKP bilmiyor ve büyük bir darbe yemekten kurtulamıyor.

Eylülist darbede TKP'nin büyük darbe yemesinde yalnızca gizlilik ilkelerine bağlı kalınmaması rol oynamıyor; aynı zamanda TKP içinde yoldaşça güvenin yaratılamaması da etkili oluyor. Darbe, TKP yönetimini hızlı bir tövbekâr konuma itiyor.

TKP- Sovyetler Birliği'nde kapitalist restorasyon kapıları açılmadan önce tövbekâr konuma geliyor. Ancak Sovyet düzeninde sosyalizmin reddi, TKP yönetimini yüreklendiriyor ve önce itirafçı ve daha sonra da yağcı rolüne kaydırıyor.

Töbekape Sekreteri Nabi Yağcı şimdi bir ANAP yağcısıdır. Kendilerine en yakın partinin ANAP olduğunu hiç sıkılmadan söyleyebiliyor. Bu yetmiyor, savundukları düzenin serbest piyasa ekonomisi olduğunu da açıklayabiliyor. Bu da yetmiyor, Türkiye'deki en büyük derdin devletçilik olduğunu da ifşa ediyor.

ÇETİN ALTAN VE METİN GÜRDERE

Tövbekârlıktan yağcılığa geçen Tövbekâpe en çok Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerini sevindiriyor. ANAP yağcısı Nabi Yağcı'yı bol bol konuşturuyorlar. Yağcı konuştukça memnun oluyorlar ve bunlar memnun oldukça Yağcı konuşuyor ve yağcılığını arttırıyor. Sonunda ülkenin ünlü döneği Çetin Altan bile, "Seçim olsa Nabi Yağcı'ya oy verirdim" diyor. ANAP Genel Başkan Yardımcısı Metin Gürdere de "Bizi en iyi anlayan adam Yağcı'dır" anlamına gelen bir demeç veriyor.

Turgut Özal, Nabi Yağcı'yı buluyor.

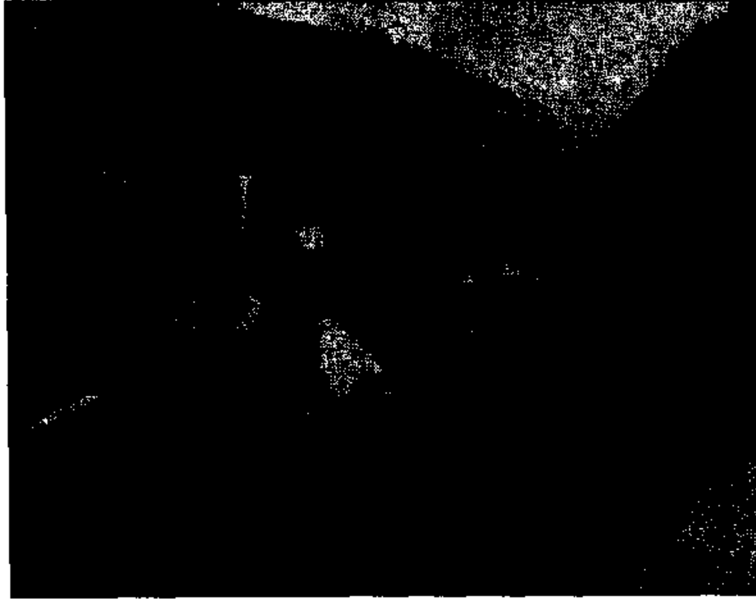
Mustafa Kemal'in 1920 yılında kurdurduğu "Resmi" Türkiye Komünist Fırkası bile bunlardan daha saygıya değerdir.

Nabi Yağcı eliyle artık TKP bozulmuştur. Bozuk para gibi harcanarak tüketiliyor... ■

V

"İÇBARIŞ"BOZULUYOR

İstanbul Sanayi Odası Başkanı Memduh Hacıoğlu, "On yıldır unuttuğumuz olaylar yeniden başladı" diyordu. On yıldır "iç barış" vardı ve şimdi bozuluyordu.

Zorba balayı bitti. On yıllık düzen sona ermek üzeredir.

İşçi sınıf hak arama yoluna giriyor.

Zonguldak'ta başlayan grev İstanbul'a ve metal işleyen işkollarına yayılıyor.

En faşist sendikalar greve gidiyor. Eylülist darbenin şakşakçısı Türk-İş, bıçak kemiğe dayandıktan sonra başlayan taban hareketiyle aşılmamak için yiğitlik gösterilerine giriyor. Hükümet çaresizdir. Her kafadan bir ses çıkıyor.

EKONOMİ VE DÜZEN

Türkiye ekonomisi iç pazara dayandığı sürece, görece olarak yüksek ücret politikası izlenebiliyordu. İç pazarda doyum noktasına gelindiğinde, dışarıya açılma zorunluluğu ortaya çıkınca, DİSK'in yerle bir edilmesi ve askeri darbe zorunlu oldu. Darbe, işçileri ve Kürt halkını ezmeyi bir politika saydı.

İhracata dayalı ekonomi düşük ücret düzeyi ile çalışmak zorundadır; çünkü Türkiye'de teknoloji geridir.Hem teknoloji geri ise ve hem de ihracat ekonominin can damarı haline getirilirse ücretleri düşürmek ve bunun için zorbalık yapmak kaçınılmaz oluyor.

1990 yılının sonlarında yeni bir grev dalgası başlayınca iş çevreleri büyük bir açmazla karşı karşıya geldiler. En büyük sanayi odasının, İstanbul Sanayi Odası'nın başkanı, Memduh Hocaoğlu, "On yıldır unuttuğumuz olaylar yeniden başladı" diyerek tarihsel bir açıklamada bulunmuş oldu. Sakıp Sabancı, ise,"Safları birleştirelim" çağrısı yaparak şunları buyurdu: "Çok kritik günler geliyor. Birbirimize çok kırıcı davranabiliyoruz. Herkes dikkatli davranmalı. Yoksa kaçan günlere yanarız." Bütün bunlar, artık iş çevreleri için Evren-Özal kolay döneminin sona erdiği anlamına geliyor.

Artık iş çevreleri için zorba balayı bitmiştir. Ekonominin gerekleri ile düzen çatışmaktadır.

GELİR BÖLÜŞÜMÜ ve DÜZEN

Bıçak kemiğe dayanmıştır ve işçiler, korkularını atarak hak arama yoluna giriyorlar. İş çevreleri bunu görüyor ve Alarko sahibi Üzeyir Garih, sorunun temelinde "enflasyon ve gelir dağılımında bozukluk var", diyor. Gelir dağılımı daha fazla bozulamaz; enflasyonun bu düzeyde devam etmesi gelirin, dağılımın sürekli olarak bozulması anlamına geliyor.

Peki ne olacak? İş çevrelerinin geli. bölüşümünün bozukluğunu kabul etmeleri işçilere ne getirecek? On yıldır Türkiye'de işçi sınıf büyük bir fakirleşme süreci içine girmiştir. On yıldır ortaya çıkan zenginler, zenginliklerini arttıranlar, bu zorba balayında, işçilerin ücretlerini vermeyerek kendi zenginliklerini yapmışlardır. Şimdi bıçak kemiğe dayanmıştır. İşçilere kayıpları verilecek mi?

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği Başkanı Yalım Erez şunları söylüyor: "Yılların birikimi olan kayıpları şirketlerin kaldıramayacağı ücret talepleriyle kısa sürede

telafi etmeye çalışmak işçinin de yararına değildir. Dünya durgunluğa gidiyor." Odalar Birliği Başkanı Erez, işçilere, on yıllık kayıplarını istememelerini öneriyor.

"ÇALIŞMA BARIŞI" BOZULUYOR

Bıçak kemiğe dayanmıştır. Türkiye'de yılın on ayında 2.5 milyon dolarlık tüketim malı ithal edilmektedir. Fakat işçi kasaba uğrayamıyor. İşçi artık sebze de yiyemiyor ve bunlar ihraç ediliyor. Bu durumda,Yalım Erez'in işçilere sükunet tavsiye eden sözleri havada kalıyor. Bu durumda, Zonguldak Grevi'ne önce Cumhuriyet yazarlarının, sonra da Hürriyet yazarlarının sahip çıkma gösterilerinin de pek etkili olabileceği beklenmiyor.

Eylülist darbenin şakşakçısı Türk-İş, alttan gelen dalga ile aşılmamak için 3 Ocak'ta bir gün işe gitmeme kararı açıklıyor. Türk-İş, Başbakan Yıldırım Akbulut'un görüşme isteğini de gündemsiz olduğu gerekçesiyle geri çeviriyor. Akbulut, "Gündemli gündemsiz gelin, gelinde görüşelim" diye ısrar edince, Türk-İş, daha önceki görüşmelerden bir sonuç çıkmadığını belirterek görüşmeye gitmemekte ısrar ediyor. On yıllık zorba balayı bitmiştir. İş barışı, çalışma barışı ve "iç barış" bozuluyor.

Sosyalizm Devrim

VI

ORDU İMAJI BOZULUYOR

Türk Ordusu "imaj" kurucusudur. Kendi imajına son derece düşkündür ve bunun için planlı olarak hareket eder. "NATO'nun dayanağı, düşmanına korku salan ve dostuna güven veren" Türk ordusu imajına ne oldu? Şimdi Türkiye'yi yamalı bohçaya benzeyen kırk uçaklık, beş yüz kişilik bir NATO kuvveti mi savunacak?

Yabancılara ve yabancı mallara kompleksli Özal, Türkiye'ye çikita muzu getirdikten sonra şimdi Türkiye'yi çikita ordu ile mi savunmak istiyor?

Yoksa savaş yanlısı olmayan komutanlara göz dağı mı vermek istiyor.

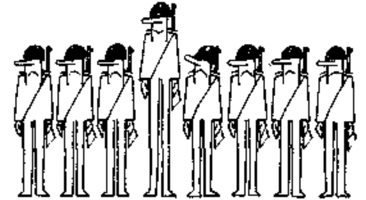
Yoksa işi bitmiş NATO'ya Bush ile birlikte yeni bir iş mi yaratmak istiyor?

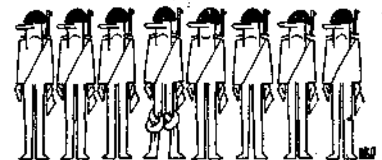
NATO olmazsa, Türkiye komünist olacaktı! NATO olmazsa Türkiye "Rus Ayısı" tarafından işgal edilecekti! Sovyet komünizmi çöktü. "Rus Ayısı", "Türk Ayıları" ile dost oldular. Türkiye'nin oligarkları, büyük zenginleri, bugün çökmekte olan Sovyet düzeninin en büyük savunucuları haline geldiler. Peki bu durumda NATO'ya ne olacak? Bu durumda NATO olmazsa, Türkiye Araplar tarafından ezilecek! Bu durumda, NATO olmazsa, "Arap Hitler" Saddam, Türkiye'ye gelip oturacak! Eğer "Arap Hitler" Türkiye'ye gelmezse, bu kırk uçaklık ve beş yüz kişilik bir Çikita Ordu sayesinde olacak. İşte yabancı mallarına ve yabancıların övgülerine kompleks ölçüsünde bağlı Turgut Özal'ın Türkiye'yi getirdiği yer burasıdır.

NATO TÜRKİYE'Yİ BİLMİYORMUŞ!

NATO Türkiye'yi bilmiyormuş! Türkiye sanki NATO'da değilmiş! Özal, NATO'dan bir çikita ordu isteyince, NATO kendisini naza aldı. "Bir heyet gönderelim" diyorlar. NATO'dan Türkiye'ye çikita orduyu yerleştirmek için bir heyet geliyor. İnceleme yapacak ve eğer Türkiye'yi çikita birlikler için uygun buluyor, Türkiye'yi korumak, kurtarmak ve Saddam'ı caydırmak için Türkiye'ye çikita birlik gönderilmesine karar veriyor.

Avrupa'nın en kalabalık ordusu, Türkiye'yi savunamıyor ve Saddam'ı caydıramıyor. Çikita

birlik daveti bu anlama geliyor; her bayramda ve her 30 Ağustos'ta kendisine şükürler edilen, artık yalnızca savunma için değil demokrasi için de güvence olduğuna yemin edilen Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türkiye'yi savunamayacağı ve Saddam'ı caydıramayacağı kabul ediliyor.

SADDAM'A KARŞI ÇİKİTA BİRLİK

Saddam'ı caydırmak beşyüzbin kişilik Türk Ordusu'nun haddi değildir ve beşyüz kişilik Çikita Ordusu'nun haddidir. Peki Türk Ordusu'nun işi nedir? Sıkı yönetim mi, olağanüstü hal mi?

Türk Silahlı Kuvvetleri imaj kurucudur. İmajına çok düşkündür. Baskıyı uygulayan bütün ilericiler hapse atılır ve bu zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en yüksek noktasındaki asker, General Evren, "Bir imamın oğlu" olduğunu ilan eder. Eline geçirdiği devlet mikrofonundan islam üzerine vaazlar verir. Türkiye'yi islam konferansına sokar. Bütün polis oruç tutar. Bütün ordu oruç tutar. Başbakanı Bülent Ulusu'yu, Ulusu da bir amiral ve eski Deniz Kuvvetleri Komutanı'dır, her hafta Suud'un sarayına gönderir. Dincilik, hiçbir zaman, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin idareye el koyduğu 1980 yılları kadar yüksek ve ileri bir düzeye ulaşmaz; sonra birden bire Türk Silahlı Kuvvetleri adına "irtica tehlikesi" üzerine açıklamalar yapılır. Cumhuriyet'ten İlhan Selçuk ve Hürriyet'ten Oktay Ekşi, Ordunun bu "ileri" ve laik tutumunu alkışlarlar. Ordu, tekrar teminat haline gelir.

TÜRK ORDUSU İMAJ KURAR

Türk Ordusu imajına çok titizdir. Olağanüstü Hal'in yönetimini doğrudan doğruya üzerine almaz. Hayri Kozakçıoğlu ile, Mülkiye'den bir "paşa" ile yönetir. "Mülkiye Paşası" Hayri Kozakçıoğlu, Ordu ile çok sıkı bir işbirliği içinde çalışır. Bunun yararı ikidir: Birincisi,başarısızlık olursa, Mülkiye Paşası Hayri'ye aittir. Başarı olursa, Ordu'ya gönderilir.

Silahlı Kuvvetler imajına çok düşkündür.Bu nedenle de savaş istemez. Bir başarısızlığı Ordu kaldıramaz. Bu nedenle son ana kadar Kıbrıs'a çıkmamak için direnmiştir. Ancak diğer politikacılar kadar "dengeli" sayılmayan bir Başbakan'ın, Bülent Ecevit'in diretmesi üzerine, Türk Silahlı Kuvvetleri, ilk savaşını yapmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde, dış politika egemendir. Maceracı yöneticileri sevmez ve bu nedenle Toplumsal Kurtuluş, geçen sayısında, Genel Kurmay Başkanı'nın istifasından çok önce Ordu'nun rahatsızlığını çözümlemiştir.

Şimdi Genel Kurmay Başkanı Torumtay'ın istifasını Çikita Ordu'nun daveti üzerine verdiği anlaşılmaktadır. Özal'ın tayin geleneklerini altüst ederek göreve getirdiği Torumtay, istifa ederek, hem kendi imajını ve hem de Ordunun imajını korumaya çalışmaktadır. Yeni Genel Kurmay başkanı Doğan Güreş için ise, karar daha önceden alındığı için, bir prestij sorunu ortaya çıkmamaktadır. Ancak General Güreş'in bu çikita birliğin gelişini asık suratla karşılaması beklenebilir.

İTHAL ORDU İLE SAVUNMA MI, YOKSA?..

NATO nazlıdır. Çikita Ordu'dan önce heyet gönderiyor. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst düzey komutanlarının bu çikita ordusuna istekli olmayan bir tutum almaları ihtimal dahilindedir. Peki bu durumda Özal ve yeğeni Milli Savunma Bakanı, bu kadar mı olayların dışındadır? Peki neden Çikita Ordu davet ediyorlar: Gözdağı için mi? Yoksa işi bitmiş NATO'ya yeni iş bulmak için mi?

Büyük Petro, barbarlığı ile Rusya barbarlığını yerle bir etmiştir. Turgut Özal bilgisizlikten aldığı bir cüret ile Türkiye düzeninin kalelerini, teker teker yerle bir ediyor. Basının etkisini yerle bir etti. Üniversite etkisizliğe mahkum edildi. Yargı kurumları itibar savaşındalar. Evren-Özal zinciri, şimdi bir imajı daha karşılarına almış durumdalar. ■

42 uçaktan oluşan hava filosu 6-10 ocak tarihleri arasında Türkiye'de olacak

NATO Çevik Kuvveti geliyor

Çevik Kuvvet'in Türkiye'ye "caydırıcılık ve savunmaya katkıda bulunmak" amacıyla gönderildiği, olası bir saldırı durumunda savaşa katılmalarının kendi hükümetlerinin alacakları karara bağlı olduğu bildirildi. Ankara karardan memnun.

Dış Haberler Servisi — NATO Savunma Planlama Komitesi dün Belçika'nın başkenti Brüksel'de yaptığı toplantıda, Ankara'nın Çevik Kuvvet'e bağlı hava birliklerinin Türkiye'de konuşlandırılması isteğini kabul etti. Almanya, Belçika ve İtalya'dan gönderilecek toplam 42 uçaklık filo, 6-10 ocak tarihlerinde Türkiye'de olacak ve Malatya'daki Erhaç Hava Üssü'nde konuşlandırılacak. NATO Çevik Kuvvet filosunun Türkiye'ye "caydırıcılık ve savunmaya katkıda bulunmak" amacıyla gönderildiği, olası bir saldırı durumunda aktif rol almalarının ise ancak kendi hükümetlerinin alacakları karara bağlı olacağı bildirildi. NATO, komitenin aldığı bu kararla Körfez krizinde ilk kez 'doğrudan ve fiilen' devreye giriyor.

Ajansların bildirdiğine göre, Savunma Planlama Komitesi'nin kararı doğrultusunda Irak'tan gelebilecek bir saldırıya karşı Türkiye'ye gönderilecek Çevik Kuvvet filosuna Belçika 18 adet Mirage, Almanya 18 adet Alfa Jet, İtalya da 6 adet F-104 tipi *(Arkası Sa.17, Sü.5'de)*

SADDAM 750 BİN ASKER YIĞDI **10. Sayfada**

'IRAK TÜRKİYE İLE HESAPLAŞACAK' **10. Sayfada**

ANKARA: SICAK SAVAŞTA 'ÇEVİK KUVVET' BELİRSİZLİĞİ **10. Sayfada**

VII
AZİZ NESİN BOZULUYOR

Genel bozulma süreci içinde Aziz Nesin'in de kendisini bozuk para haline getirdiği görülüyor. Nesin, bütün yaşamında muhalefette görünüp devlete yaranma fırsatlarını hiç kaçırmadı. Torumtay'a yıldırım bir bağlılık telgrafı gönderdi.

Sovyetler Birliği'nde kapitalist restorasyonun sözcülüğünü Ogonyak Genel Yayın Yönetmeni Korotiç yapıyordu. Aziz Nesin, eline geçirdiği Bilar'ın Başkanı olarak Korotiç'i Türkiye'ye çağırdı ve konferanslar verdirdi. Şimdi Sovyet Savunma Bakanı, Korotiç'in CIA'dan para aldığını açıkladı.

Aziz Nesin, kendisini bozup bozup harcıyor.

1970 yıllarında Türkiye'de Nazım Hikmet yeniden doğdu. Türkiye bir Nazım Hikmet rönesansı yaşarken Aziz Nesin, Nazım Hikmet'in "pis" olduğunu ve yıkanmadığını yazıverdi. 1970 yıllarında İsmail Beşikçi, Türkiye'de bir Kürt Aydınlanması'nda önce çalışmalarını yapıyordu. İşte tam bu sırada Aziz Nesin, Beşikçi'ninbir "İngiliz Casusu" olduğunu yazıverdi. 1980 yıllarının ortasında Yalçın Küçük, eylülist darbenin yılgınlığına karşı topluma bir direngenlik aşılamaya çalışıyordu. İşte tam bu sırada Aziz Nesin, bir süre yanından ayrılmadığı ve yazılı olarak övdüğü Yalçın Küçük'ün önce "deli" ve daha sonra da "hırsız" olduğunu keşfediverdi ve bunları yazarak görevini yerine getirdi.

DEVLETE YARANMANIN BİRİNCİ TÜRÜ

Devlete yaranmanın birinci türü dolaylıdır; mücadele sembollerini ve mücadele edenleri kötülemekle yapılır. Bir yeniden canlanışta sembol işlevi gören Nazım kötülenecektir, bir yol açısı olan Beşikçi'nin casus olduğu yazılacaktır ve direnç aşılamaya çalışan Yalçın Küçük'ün hırsızlığı ilan edilecektir. Devletin bunu fark etmemesi mümkün değildir; Aziz Nesin, devletin bunu fark edeceğini bilecek kadar zekidir.

Birincisinde, TKP- "Aziz Nesin Sen Nesin" kampanyası açıyor ve Nesin, Moskova'ya giderek bu kampanyayı durduruyor. İkincisi hakkında yazılı bir kitap var. Üçüncüsü Türkiye'de yükselişi kırmak içindir. Aydın Belgesi ve Ekin Bilar ile yükselen aydın hareketini kırma işi Aziz Nesin'e veriliyor; Aziz Nesin, yükselişte yer alamayacağını gördüğü için bir yerde tutmaya ve geri çekmeye çalışıyor. Altında kalıyor.

DEVLETE YARANMANIN İKİNCİTÜRÜ

Önce kişisel gibi görünüyor. Ancak zaman büyük bir çözücüdür. Aradan geçen zamanda, yolların ayrıldığı bir yerde, şimdiki zamanda, geçmiş daha aydınlık görülüyor ve ayrılmanın hiç de kişisel olmadığı ortaya çıkıyor. Ayrılmalarda hep bir yürek tarafı ve bir de teorik yan bulunuyor ve bunlar birbiriyle içiçe gelişiyorlar.

Yaranmanın ikinci türü, birincisinin devamıdır ve daha açıktır. Necdet Üruğ emekli olurken yerine Genel Kurmay Başkanı olarak Necdet Öztorun'u bırakıyor. Özal, Evren ile de anlaşarak Öztorun'u bir kenara atıyor ve hiç beklemediği bir zamanda Orgenaral Necip Torumtay'ı Genel Kurmay Başkanı yapıyor.

Torumtay, gençliğinde bir ihtilalcidir. Talat Aydemir ile Türkiye düzenini devirecek ekip içinde yer alıyor. Ancak sonra vazgeçiyor ve Albay Aydemir'i teslim alarak idamıyla sonuçlanan hapishaneye götürüyor. Torumtay, Genel Kurmay Başkanı olduğu sırada, Türk halkının dostlarının da devlet düşmanı sayılacağını ilan eden ünlü açıklamayı da yapıyor. Ancak bir süre sonra Torumtay, kendi adının Özal'ın adıyla yan yana olmasına hazmedemeyecek bir hale geliyor. Bu sırada devlet içinde pek çok kesim, Anayasa Mahkemesi, MİT Müsteşarlığı aynı tutum içindedir. Torumtay bu tutumun bir sonucu olarak istifa ediyor.

Aziz Nesin fırsatı kaçırmıyor. Derhal yıldırım telgraf yazıyor ve kutluyor. Aziz Nesin, bu kutlamanın, devlet katında iyi bir biçimde değerlendirileceğini bilecek kadar zekidir.

BİLAR: CIA VE KOROTİÇ

"BİLAR" bilimsel araştırma sözcüklerinden oluşuyor. 1984 yılında Aydın Belgesi'nden sonra kurulan Ekin Şirketi'nden Özal-Evren rejimi korkuyor ve şirketin tescilini yapmıyor. Bunun üzerine Yalçın Küçük, devletin bilmediği beş kişiye, Ertah Tezgör, Tunç Tayanç ve diğerlerine aynı amaçlı bir anonim şirket başvurusu yaptırıyor ve "BİLAR" adını verdiği şirketi, çok konuşarak

devlete haber verebileceği için Aziz Nesin'den bile gizli tutuyor. Ticaret Bakanlığı, BİLAR'ın mukavelesini onaylıyor ve daha sonra BİLAR, Aziz Nesin, Cevat Geray, Haluk Gerger, Bilgesi Erenus ve Yalçın Küçük'e devrediliyor. "Ekin-BİLAR" gösterileri yapılıyor.

EKİN VE CEPHE

3 Şubat 1986 tarihinde Şan Sineması'ndaki açılış nedeniyle kalabalıktan Elmadağ Caddesi trafiğe kapanıyor ve Şan Sineması'nın camları kırılıyor. Bir canlanmadır ve bir "cephe" olduğu düşünülüyor. Aziz Nesin'e bu yükselişi kırma görevi veriliyor. Aziz Nesin, şimdi uzak duran Cevap Geray ve Haluk Gerger'i yanına alarak, devlete yaklaşıyor ve Ekin'i reddederek Yalçın Küçük'ü kötüleme kampanyası başlatıyor.

Önce kişisel görünüyor, daha sonra BİLAR, işi sinemacılığa döküyor ve Özal hükümetinden maddi yardım almaya başlıyor. Bu da yetmiyor Sovyetler Birliği'nde kapitalist yolcuların önde gelen sözcüsü Ogonyak dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Korotiç'i Türkiye'ye çağırıyor ve konferanslar verdiriyor.

CIA VE KOROTİÇ

Kim çağırıyor ve finansmanını kim yapıyor? Korotiç'in konferansları üzerine Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem bir açık mektup yayınlıyor ve "Eğer sen sosyalistsen ben değilim" diyor. 10 Eylül dergisinde yayınlanan bu onurlu yazı, Toplumsal Kurtuluş'ta bir kez daha yer alıyor.

Sovyetler Birliği Savunma Bakanı Yazov, Sovyetler Birliği'nde CIA tarafından beslenen kapitalist yolcuları açıklarken işte bu Korotiç'i de sayıyor. Korotiç, CIA kuruluşlarından para alıyor. Şimdi şu soru ortaya çıkıyor: Korotiç'in yol parasını kim verdi? BİLAR mı, CIA mı? Korotiç'i davet etme aklı kimden geldi? Amerikalılar'dan mı, Sovyet CIA uşaklarından mı?

Aziz Nesin, Korotiç'i çağırdığı zaman kime yarandığını bilecek kadar akıllıdır. Hesabını bilir ve hesabını bildiği için Aziz Nesin, Aziz Nesin'i bozup bozup harcar.

Bunların sonu devlet hizmetidir. ■

LİCE'DE HALKIN ÜZERİNE ATEŞ AÇILDI 1 ÖLÜ 3 YARALI

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kürdistan'da uyguladığı baskı ve terör her gün daha da yoğunlaşarak devam ediyor. Gerillanın halkla bağlantısını kesmek amacıyla geniş bir alan boşaltılıyor. Botan'dan sonra Garzan boşaltılmak isteniyor. Kürt halkı ise bu zülme karşı direniyor. Bunun somut örneği geçen ay Lice'de yaşandı. Baskıları ve terörist uygulamalarla gerçekleştirilmek istenen göçü protesto etmek amacıyla Lice Hükümet Konağı'na yürüyen köylüler üzerine ateş açıldı: 1 ölü, 3 yaralı. Olayların hemen ardından İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi bölgeye bir heyet gönderdi. Heyetin izlenimlerini aktarıyoruz:

"Arıklı ve Dahblo köylüleri Lice Jandarma Bölük Komutanı Yüzbaşı Salih Yiğiter'in kendilerine yapılan baskıları Kaymakamlığa bildirmek için 12.12.1990'da Lice'ye gelmek isterler. Ancak İlçe Jandarma Bölüğü'ne bağlı askerler engel olurlar. Kaymakamlığa görüşmek için yürümeye devam eden 2000 kişilik köy halkına askerler ateş açarlar. Paniğe kapılan köylüler sokak aralarına dağılır. Bu esnada askerlerin ateşinden kurtulmaya çalışan Hadin Dalan isimli çocuk panzerin altında kalarak ağır yaralanır. Jandarmaya takviye kuvvet olarak özel tim ve çevik kuvvet de katılır. Güvenlik güçleri köylüleri ilçe merkezine kadar ateş açarak kovalar. Açılan ateş sonucu Cemal Yükler ve Recep Korkut adlı vatandaşlar yaralanır. Dahblo köyünde oturan Kudret Filiz adlı kadın da hayatını kaybeder. Askerlerin sağa sola ateş açmaları iki saat devam eder. Yüzbaşı Salih Yiğiter "Kapatın ulan dükkanlarınızı, alın silahınızı erkek gibi karşımıza çıkın da vuruşalım" türünden tehdit ve hakaretlerle esnafa zorla kepenk indirtir.

"Çarşıda yakaladıklarını dipçikle dövüp ellerini arkadan iple bağlayarak arabaya atıyorlardı. Yoldan geçen kör, sakat, yaşlı, çocuk demeden döve döve cemselere bindiriyorlardı. Dağ köylerinde yaptıkları yetmezmiş gibi bir de ilçe merkezinde başladılar. Son dört ay içinde köylerden 200 aile zorla sürgün edildi. Gündüz ortası Kusu köyünde üç ev yaktılar. Zengeson, Kusur Hedik, Menge ve üç mezrası, Şaberdiyan, Medrese, Şağure, Dibekin bir mezrası zorla boşalttırdılar. Biz yöre halkı olarak Yüzbaşı Salih Yiğiter hakkında üç ayrı olaydan şikayetçi olduk. Dava açtık. Bir hafta önce de merkez ve köylerdeki muhtarlar kaymakamla görüşerek yüzbaşı ile ilgili şikayette bulundular. Yiğiter ifade için çağırıldı. İfade vermeye gitmedi. Kimseyi taktığı yok. Sanki Lice'yi kendisi yönetiyor" diyordu, Dibekli İbrahim Aksoy.

Devlet güçleri halkı sindirmek için, bütün baskı ve işkenceye yollarını deniyor. Bu yetmiyormuş gibi Arıklı ve Dağblo köylerinde olduğu gibi kitleleri rastgele tarayarak bu tarama sonucu 1 kişinin ölümü, 2 kişinin yaralanmasına kadar ileri gidebiliyor. Devletin güvenlik güçleri bölgemizde kitlesel katliamlar yapabilmek için adeta zemin hazırlıyor. Devlet insanlarımızı potansiyel suçlu olarak görmektedir.Devletin güvenlik güçleri suçsuz insanların üzerine tereddütsüz olarak silah sıkıyorsa ve panzerlerle 12 yaşındaki çocuğun üzerinden geçiyorsa bu bizim için düşündürücü bir olaydır. Başta insan hakları savunucuları, aydınlar, kısacası kendisine insanım diyen herkese önemli görevler düşüyor. Bölgemizde var olan katliam, baskı, işkence ve her türlü zulmü durdurmak ve insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlamak, bütün dünya halkları gibi özgür ve baskısız yaşaması bu halkında hakkı olduğuna inanıyor ve her zaman zulüm ve işkence gören halkımızın yanında yer aldığımızı belirtiyoruz."

BASIN AĞALARI NEREDESİNİZ POLİS GAZETECİLERİ GÖRMEZ MİSİNİZ?

Türkiye'de basın bitti mi?

Basının görevi köreltmek ve karartmak mıdır?

Teknolojisi, fiyatı, oligark gazetecilerin ücretinin arttığı bir Türkiye'de bir tek oligark gazetecinin bile Ali Bozer ile Sefa Giray'ın istifaları ile Ordu üst kademelerindeki rahatsızlık arasında bir bağ kuramaması ne ile açıklanacak? Gazetecilerin işi *yığınları yanıltmak mıdır; esas açıklama bu mudur?*

Toplumsal Kurtuluş, basının mafya ve polisle ilişkisi üzerinde duruyor. Israrla duruyor ve zaman zaman isimler veriyor. Bunların bir kısmının yanlışlığı inanılır bir biçimde ileri sürülünce özür dileyerek geri alıyor. Ancak başka kaynaklardan da çıkıyor. Ünlü MİT raporu, polisle birlikte çalışan gazetecilerin adını veriyor. Bir tanesi Kasım Gence'dir ve Hürriyet'te çalışırken şimdi Günaydın'da hizmet veriyor.

Kurtuluş'un sayfaları polis gazeteciler üzerine yazılarla doludur.

Bunları bulmak da ayrıca zor görünmüyor. Her basın görevlisi, bunların kim olduğunu çıkarabilir. Milliyet'te Altan Öymen, hangi polis muhabirinin polis olduğunu çok kısa bir zamanda bulabilir. Günaydın'da bir zamanların solcusu Osman Arolat, yanındaki polis muhabirden rahatsız olmuyor mu? Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Orhan Erinç bunları görmüyor mu? Çağdaş Gazeteciler Başkanı Koray Düzgören uyuyor mu? Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin *görevi yağcılık yapmak mı?*

Hiç birinizin mesleği sorumluluğu yok mu?

Hiç biriniz basın mesleğinin onurunu düşünmüyor musunuz?

Hiç biriniz 13 Aralık 1990 tarihli Güneş'te Cezmi Ersöz'ün "Polisleşen Gazeteciler" başlıklı yazısını okumadınız mı? İçiniz mi almıyor? Yoksa okumayarak rahat mı ediyorsunuz? DAL'da üniversiteli genç kıza, "of anam, yesinler seni.. Ne işin var senin burada yavrum.." diyen polis muhabirlerini ya da muhabir polisleri merak etmiyor musunuz? Bütün merak damarlarınız kurudu mu? İşiniz, oligarklara veya oligarkların yağcılarına yağcılık yapmak mı?

Okuyun. Cezmi Ersöz'ün 22 Aralık 1990 tarihinde Günaydın'ın diğer polis muhabiri Aydın Baylan ile yaptığı röportajı okuyun. Belki biraz vicdanınız sızlar. Belki biraz mesleğinizin onurunu hatırlarsınız. Belki biraz, Eylülist Darbe sırasında, oligarkların köşklerindeki ziyafetlerde yaptığınız istakoz yarışını unutursunuz.

Okuyucularımıza bilgi veriyoruz. *Türkiye'nin büyük zenginlerinin* köşklerinde istakozlar, "servis" yapılmadan önce yarıştırılı yor. Örnek olsun, şöyle oluyor: Bir istakoz Güneri Civaoğlu'na veriliyor ve bir diğeri de, mesala, Hasan Cemal'e veriliyor. İstakozlar canlıdır. Civaoğlu ve Cemal istakozlarını aynı hizaya getiriyorlar. Sonra ziyafet sahibi, işaretini veriyor. İstakoz yarışı başlıyor. Arkada kalan istakoz daha şişman ve besilidir. Derhal kayna makta olan tencereye atılıyor ve derhal "servis" yapılıyor.

Buradaki isimler temsilidir. Ancak Hasan Cemal ve Güneri Civaoğlu'na, kolaylık olması için, Cezmi Ersöz'ün Aydın Baylan ile yaptığı röportajı olduğu gibi yayınlıyoruz.

Günaydın gazetesinden Aydın Baylan, polis muhabirleriyle ilgili 'bazı şeyler'e değindi:

N'olur, beni daha fazla söyletme

22 Aralık 1990 / Güneş

Silahlı ruhsatı ticareti yapan; polis tayinlerinde rol oynayan; mafya ile polis arasındaki ilişkiyi sağlayan; Kadıköy'de otobüsü durdurup içindeki yolculara kimlik soran ve mitinglerde, sol dergilerin muhabirlerini polise gösteren 'polis muhabirleri', Baylan'ın değindiği 'bazı şeyler'in içinde yeralıyor

Cezmi Ersöz

İSTANBUL - 13 Aralık tarihli **"Polisleşen gazeteciler flaşlarıyla gölge yapıyor"** başlıklı yazıma ilk tepki, Günaydın gazetesinin polis muhabirlerinden **Aydın Baylan**'dan geldi.

Baylan, söz konusu olayda kendisinin **"şehvetli"** fotoğraf çekenler arasında olmadığını, tam aksine 1 Mayıs olaylarında yaralanan **Gülay**'ı yerden kaldırıp **hastaneye götürülmesini** sağladığını söylüyor. Ve bu söylediğini olayı görüntüleyen arkadaşının çektiği fotoğraflarla kanıtlıyor. Polis muhabirlerinin içinde, azınlıkta da kalsalar, kendisi gibi insanlar olduğunu belirtiyor. Ama eklemeden de duramıyor: olayda yaralanan kızı yerden kaldırırken meslektaşları onu şöyle ikaz etmişler:

"Dur yahu, niye yerden kaldırıyorsun kızı? Senin işin mi bu? Ne güzel fotoğraf çekiyoruz."

Aydın Baylan'a kendisiyle konuşmak istediğimi söyledim ve bu görüşme gününe kadar, diğer polis muhabirlerinden tepkiler de kabul ettim. Bu olayı genelleştirmemle yanlış olacağını söyleyerek hemen tepki. Ankara'dan **Bülent Hiçyılmaz,** yazımda sözkonusu ettiğim polis muhabirlerinin listesini vermemi istiyor da. Bu tepki ve yakınmalara, şubelerde ve karakollarda polis muhabirlerinin yolaldığı dehşet verici olayları anlatan, diğer muhabirlerin yorumları karışıyordu. Anlaşılan mesleki onur ve önlenemeyen gerçekler uzlaşma zemini bulamıyorlardı birbirleriyle. Ben bütün bunlara suskun kaldım. Bir polis muhabiri olan **Baylan**'ın anlattıkları suskunluğumun nedeni sayılabilir.

Kendisi, özel olarak, polis muhabirlerindeki yozlaşmanın nedenini toplumdaki genel yozlaşmaya bağlıyor ve verdiği çarpıcı örneklerle olayı vurgulu yor.

"Bugün polis muhabirleri içinde adı polis tarafından kaçakçılıkla çıkmış biri vardır ki; bu kişi silah ruhsatı ticareti yapar. Başka polis muhabirleri de yapar bu işi, ama bu adam işi ticarete dökmüştür. Ancak şu da var: Polis muhabirleri çalıştığı gazetenin en üst yetkilisinden, idari görevlisine kadar herkesin pasaport, silah ruhsatı, ehliyet işlerini takip eder. Şubeye düşmüş yakınlarının yardımına koşar. Onların da belediye muhabirlerine işleri düşer. Çıkarlar çok kere çakışır ve ortaktır.

Polis tayinleri yapan polis muhabirleri vardır. Kendisine haber vermeyen, avanta yedirmeyen, diyelim emniyet amirini, emniyet müdürüne şikayet eder. Mesela der ki: 'Sizin bölgenizde rüşvet, hırsızlık, yolsuzluk kol geziyor, ben bunu gazetede haber yapmak istiyorum, ama siz yapmamamı diye şimdilik geciktiriyorum.' Emniyet müdürü de kendisi yıpranmamak için emniyet amirinin tayinini çıkarır. Sonra da ilişki kurduğu emniyet amiri için 'yakında buraya atanacak' diye dedikodu çıkarır. Ve istediği emniyet amiri, o yerde göreve başlayınca avantasını alır ondan. Bugünlerde bir emniyet mensubu için en etkili dedikodu 'komünist' ve 'içkici'dir. Polis muhabirleri kendilerine uymayan, boş vakit namazında bir polis için bile 'içkici' dedikodusunu çıkartıp adamın tayin olmasına sebep oldular."

Aydın Baylan, konuşurken, sık sık ses alma cihazımı kapatıyordu. Başına dert açılsın istemiyordu. Daha sonra bu yaşadıklarını bir kitap haline getireceğini söylüyordu. Bana çoğu kez, **"Şu ismi kullanmayın", "Bu ismi siz bir başka yerden duymuş gibi yapın"** diye uyarıyordu. Ve konuşmasını şöyle sürdürüyordu:

"Polis muhabiri şubeye düşmüş bir mafya mensubunun dayak yemesini -ki bu kişiler genellikle dayak yemez- önlerler. Gerekirse bu kişinin akşamları evine gitmesini, serbest kalmasını sağlarlar. Bu kişinin ailesine dava ile ilgili her türlü bilgileri aktarırlar. Yani birçok polis muhabiri, mafya ile polis arasında ilişkiyi bir şekilde düzenler, çünkü mafyadan düzenli bir şekilde aidatını alıyorlardır. Mafya da bu polis muhabirlerini iyi bilir. Örnekse beni aramazlar; bu tip bir ilişkiyi kabul etmeyeceğimi bilirler; dahası bu teklifi bir haber yapacağımı bilirler. Öyle polis muhabirleri var ki; süren davayı, yazdıklarıyla yönlendirirler. Örnekse falanca mafya mensubu için 'Niçin hâlâ gözaltında' diye başlık atarlar.

Bir kokain operasyonu sırasında gözaltına alınan Malatyalı bir işadamının davasını magazin basınından bir kadın takip etti.

Daha birçok örnek verebilirim sana. Düşünsene, elindeki telsize güvenip, yoldan gelip geçen insanlara kimlik soran, üzerlerini arayan polis muhabirlerinin olduğu bir ülkede, sana ne anlatayım? Evet, Kadıköy'de otobüsü durdurup içindeki yolculara kimlik soran bir polis muhabiri üç gün emniyette yattı, sonra bu kişi bir gazetede istihbarat şefliği yaptı. Ne olur beni daha fazla söyletme..."

Aydın Baylan'ın cihazımı kapattıktan sonra söylediği birkaç konu daha vardı. Onun onayını alarak yazıyorum bunları da: **"Örnekse bir miting, bir gösteri sırasında polis, kendine yakın muhabirlere 'Bana Yüzyıl muhabirini ve diğer sol dergilerin muhabirlerini söyleyin' diyormuş. Tabii gösterilmiyormuş gizlice bu muhabirler ve muhtemel bir olayda, copler, inceği yeri biliyormuş. Sonra polise fotoğraf gösteren muhabirler, muhbirlik yapan muhabirler, iki taraflı çalışanlar, zarfçılık yapanlar..."**

Evet, 1990 1 Mayıs'ında Gülay'ı yerden kaldırıp hastaneye götürülmesini sağlayan ve yaptığı işe saygı duyan bir polis muhabiri anlatıyor bunları. Bu olayları açıklığa kavuşturmadan, sorgulamadan, değerlendirmeden, yazdıklarımız hep biraz eksik kalacaktır.

Aydın Baylan, 1 Mayıs olaylarında yaralanan Gülay Beceren'i, yerden kaldırıp hastaneye götürülmesini sağladığını söylüyor. Bu söylediğini ise; olayı görüntüleyen arkadaşının çektiği fotoğrafla kanıtlıyor. Fakat şunu da ekliyor: "Bazı meslekdaşlarım beni, 'dur yahu niye kaldırıyorsun kızı? Ne güzel fotoğraf çekiyoruz' diye ikaz etmişti."

TARİF VE İSİM ÜZERİNE

Yalçın Küçük

Hayvanların neden isimleri yok?

Komünal toplumlarda insanların isimleri var mıydı?

İsmi olmakla insan olmak bir midir?

İnsan olmak ayrılmak mıdır?

Neden Kızılderililer isim yerine kendilerini tarif ediyorlar veya tarif etmeyi isim sayıyorlar?

Neden eski toplumlarda, Doğu eski toplumdur, isimler anlam taşıyor?

Soruları artırabilirim ama onun yerine, Marx ve Engels'in Komünist Manifesto'yu kaleme alırken bu sorularla yorulup yorulmadıklarını sormakla yetinmek istiyorum. Bilmiyorum, bildiğim bir isim sorusuyla karşılaştıklarıdır.

Marx ve Engels, yola çıktıklarında bir yol vardı ve sosyalist mücadele, Marx ve Engels'ten önce başlıyor. "Sosyalist" sözcüğü ilk kez 1827 yılında, Owen taraftarlarının çıkardığı bir kooperatif yayınında kullanılıyor. Marx ve Engels, bu yola giriyorlar.

"Sosyalist" sözcüğünün kaynağında ortaklık var; dernek veya cemiyet anlamındaki assosiasyon sözcüğüyle aynı anlam grubuna giriyor. Bu sözcükte bir beraberlik ve katılma yükü bulunuyor; "sosyal" sözcüğü de, bir iştirakı, katılmayı, birlikte yürüyüşü ifade ediyor. Bu sözcükle, "kompanyon" sözcüğü eş anlamlıdır; "kom" ve "pan" sözcüklerinin biraraya gelmesinden türüyor. "İle" ve "ekmek" sözcüklerinden oluştuğu için, "kompanyon" ve bunun özdeşi "sosyal" sözcükleri, birlikte ekmek yemeyi, yoldaşlığı anlatıyorlar.

Bütün bu açıklamalar şunun içindir: "Sosyalist", ya da sosyalizm ile "komünist" ya da komünizm sözcükleri arasında büyük ve önemli farklar bulunmuyor. Birbirinden ayrı anlam yükleri, daha çok pratikten geliyor. Bunun ötesinde sözcük anlamında, komünizm, biraz daha yakın beraberliği ve ortaklığı anlatıyor.

Komünist Manifesto'yu kaleme alırken, Marx ve Engels, bir isim sorunuyla karşı karşıya geliyorlar; isimler, hemen anlatmak ve tanımak içindir. İsimler, başta ayırmak için kullanılıyor ve bu nedenle sürülerin isimleri olmuyor; fakat sadece ayırmak ve tanımak için değil, en hızlı ve tartışmasız bir biçimde ayırmak ve tanıtmak için gerekli oluyor. Belki de bu nedenle, Doğu'da ayırma daha yavaş kaldığı için, insanlar daha çok anlam ve sıfat taşıyan isimleri tercih ediyorlar.

Marx ve Engels'in karşılaştıkları isim sorununun, sosyal mücadelede önemli karışıklıklara da neden olduğunu düşünüyorum; girdikleri sosyalist mücadele yoluna "komünizm" adını teklif ederlerken bir de sosyalizm ile komünizm arasına, teori ile pratik arasında kalan, düşünceler getiriyorlar. Başta Marx ve genel olarak Marx ve Engels, tarihi bölümlere veya aşamalara ayırma eğilimi taşıyorlar; büyük bir çözümsel olumluluk olmakla birlikte, ne yazık, bütün çalışmalarında bir bölümden diğerine veya bir aşamadan öbürüne geçiş, daha açık sözcüklerle geçiş süreçleri, hep geliştirilmeden kalıyor. Sosyalizm birinci aşamadır; fakat ikinci aşama olan komünizme geçiş mekanizmaları ise azgelişmiş olarak duruyor. Hiç gelişmemiş olduğu bile söylenebilir; pratikte büyük sorunlar çıkarıyor.

Bir yan daha var; isimler, itibar içindir. Marx ve Engels'in isim sorunları, itibar sorunundan kaynaklanıyor. Bir mücadele yoluna giriyorlar ve ancak tam girdikleri sırada bu yolun adının itibarsızlaştığını görüyorlar. Engels, Komünist Manifesto'nun 1890 yılı basımına yazdığı önsözde, "Ona bir Sosyalist Manifesto diyemezdik", we could not have called it a Socialist Manifesto, diyor; ve gerekçelerini dillendirmeye çalışıyor. Manifestoya "sosyalist" dememesinin, Engels'e göre, iki nedeni bulunuyor. Bunlardan birincisi, o zamana kadar sosyalizm adına bilinen sistemler, bunlar öncelikle, Britanya'da Owenist ve Fransa'da Fourierists, ütopyacı sosyalistlerdir, "artık giderek ölmekte olan tarikatlara" inmiş durumdadırlar. Bunun dışında, ikincisi, bu zamanda ortalıkta pek çok sosyalist reçete ve öneri görülüyor; Engels bunların, tümünün, "sermaye ve kâra hiç zarar vermeden" sosyalizmi kurma peşinde olmalarına dikkati çekiyor.

Engels uzatmıyor; gerçekten de o sırada ütopyacı sistemler gittikçe kuruyan ve kurudukça birbiriyle dalaşan bir takım tarikatlara dönüşmüştür, itibarları bulunmuyor. Ayrıca diğer sosyalist projecilerle bir ortak yan taşıyorlar; hep "okumuş sınıfları" ikna ederek bir sonuç almayı planlıyorlar. Bu halleriyle, hem yönelişleri ve hem de tabanları açısından emekçi sı-

nıfların dışına düşüyorlar; Engels, çalışan insanların bu sırada, "toplumun temelli olarak yeniden kuruluşunu" istediklerini ve kendilerini "komünist" olarak adlandırdıklarını kaydediyor.

Engels'in bu yazımı da, sosyal mücadelede isim değişikliğinin, sosyalizmden komünizm ismine geçişin, öyle bir önemli teorik içeriği olmadığını gösteriyor; ben de bu düşünceyi paylaşıyorum. Bu düşünceme dayanak olarak, başkalarının yanında, Marx'ın Gotha Programı'nın Eleştirisi çalışmasına "Alman İşçi Partisi Programı Üzerine Marjinal Notlar" adını vermesini de gösterebilirim. Şu da eklenebilir; eğer ilk sosyalist devrim, daha gelişmiş bir ülkede doğmuş olsaydı, Marx'ın bu çalışması tümüyle ihmal edilebilirdi. Bu kenar notlarını, Avrupa'nın kapitalizm yolunda en azgelişmiş ülkesi için yazmış olması da kayda değer; burada vurgulanan aşama tariflerinin oldukça azgelişmiş olduğunu vurguluyorum.

Komünizmi aşamalandırma ve sosyalizm aşamasında katkıya göre ödüllendirme görüşlerinin geçerliliğinden önemli ölçüde kuşku duyuyorum

Bütün teorilerinin bir Darwinist yazgıları var; güçlerini yaşayabilmeden alıyorlar ve güçlü oldukları ölçüde yaşayabiliyorlar. Aynı ölçüde olmasa bile isimler de benzer bir yazgıyı izliyor; 1871 Paris Komünü yenilgisi, komünizm adını hızlı itibarsızlaştırıyor. Bu nokta üzerinde hem tarihsel ve hem de isim bağlamında durmak gerekiyor.

Komünist Manifesto, 1848 Devrimleri'nden hemen önce yayımlanıyor ve bir dünya devrimi çağrısını ve inancını dile getiriyor. Güzel; ancak, 1848 Devrimlerinin Avrupa'da son dünya devrimi olması bir yana, uzunca süre Avrupa'da sosyal bir devrim de gerçekleşmiyor. Uzun bir aradan sonra ve Fransa'nın onur kırıcı Almanya yenilgisiyle birlikte Paris Komünü patlıyor; devrimci durumlarda Paris ve işçileri Fransa ölçüsünde bir hareketliliği başlatabiliyorlar. Komün, Paris dışına yayılamıyor ve çok kısa sürüyor; pek acımasız bir biçimde bastırılması ve içerdiği büyük öğretici dersler, daha sonraki kuşakların verdiği önemin çağdaşları için de geçerli olduğu anlamına gelmiyor. Tam tersine, çağdaşları üzerinde, geç gelen ve kapsamı dar gelen bu devrimin acımasız bir biçimde bastırılması, son derece olumsuz bir etki yapıyor ve yenikçi psikozunun ortaya çıkmasına neden oluyor.

Yeteneğe göre ödüllendirme, somutta iş yapma farklılıklarının kabülünü de beraberinde getiriyor; Engels Anti-Dühring'de ısrarla buna karşı çıkıyor

"Sosyal demokrasi" ismi, bu yenikçi psikozun sonucudur; bunu, insan düşüncesinin en büyük garabetinden birisi saymak zorunluluğunu duyuyorum. Böylesine bir eklektisizm ve böylesine bir oportünizmin insan mücadelesine pek az gelebileceğini düşünüyorum; Marx daha az, ancak Engels'in böyle bir anomali ile uzun süren evliliğini anlamakta pek güçlük çekiyorum.

Anlamadığıma memnunum; çünkü, anlamak rahatlamak oluyor. Kaldı ki, pratik olarak anlıyorum; fakat, bu rahatlatmıyor. Teorik planda ise "sosyal" ve "demokrasi" sözcüklerini yanyana getirmenin imkânsızlığına inanıyorum.

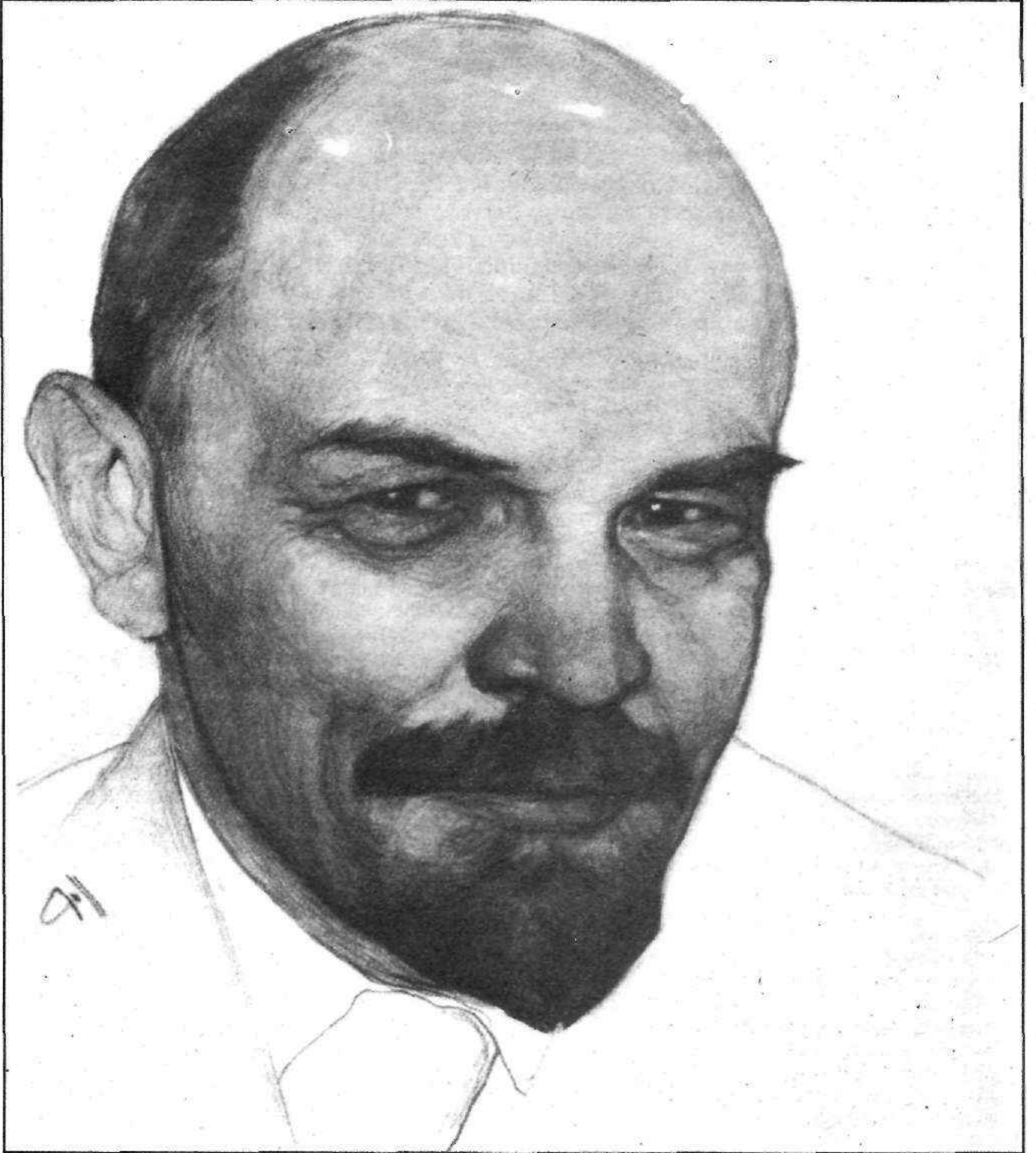
Pratik alanda anlamaktan daha çok kabul etmeyi zorlayan başarıdır; "sosyal demokrasi" adının büyük bir yaygınlık kazanmasında başarı önemli rol oynuyor. 1848 yılına kadar İngiltere'de olan sosyal mücadelenin ağırlık merkezi, hem 48 Devriminin Fransa'daki görkemi ve hem de chartist hareketin Büyük Britanya'da sonunun görünmesi, mücadelenin sıkletini Fransa'ya kaydırıyor. Almanya'nın birliği, Fransa'yı yenmesi, Komün deneyimin minüskül kalması, Fransa'nın öncülüğünün de sonuna işaret ediyor; Almanya'nın hızla canlanması, işçi hareketinin de yüksek dalgaları tutturmasına yol açıyor. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin büyük başarısı, hem bu anomalinin kabülünü ve hem de yaygınlaşmasını sağlıyor; bir model oluyor. Geniş tabanı, seçimlerde aldığı oy, teorik çabalarda öncülüğü, yaşamının sonlarına doğru Engels'i de parlamenter yoldan sosyalizmin kuruluşu düşüncesine yatkın bir hale getiriyor.

"Sosyal demokrat" adı, dünyanın her yeri için bir modeldir; yüzyıl sonuna doğru Rusya'da kurulan parti de, adının başına bu sıfatı alıyor ve kendisini Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi olarak isimlendiriyor. Dolayısıyla bu anomali bir zaman ve uzun bir zaman Lenin için de geçerli oluyor.

Fakat isimlere ısınma başarının türevi ise, isimlerden soğuma da başarısızlığın ve dağınıklığın sonucu olarak ortaya çıkıyor; Bernstein'ın çıkışı ve Birinci Savaş'tan başında Avrupa partilerinin şovenist tutumları, tüm kalabalıklıklarına karşın bu partilerin içinin boşalmış olduğunu göstermekten geri kalmıyor. Yalnız yine de yetmiyor; başarısızlık ve güç, isim değiştirmenin motorudur.

İlk bakışta çok şaşırtıcı gelebilir; Lenin, "sosyal demokrasi" nitelemesindeki anomaliyi dillendirebilmek için hem Ekim Devrimini ve hem de dünya devrimi kaygısının ön plana çıkışını beklemek zorunda kalıyor. Lenin'in, bu adı, "eski ve modası geçmiş" olarak nitelemesi tam Nisan Tezleri günlerine denk düşüyor; bu günlerde Lenin, iktidarı almaya kararlıdır.

1917 Nisan günlerinde Lenin, "sosyal demokrat" sıfatından boşanmaya karar verince ilk başta bir önemli sorunla karşılaşıyor; Marx ve Engels'in neden bu sıfata tahammül ettiklerini açıklamak zorunlulu-

ğunu duyuyor. Lenin, "Marx ve Engels'in, bilerek, bu doğru olmayan ve oportünist olan 'sosyal demokrasi' adına tahammül ettikleri 1871-1914 yılları" diyor ve bu yılların niteliğini çözümlemek istiyor; "Paris Komünü yenilgisinden sonra, bu günlerde, tarih, yavaş örgütsel ve eğitim çalışmalarını günün görevleri yaptı" diye ekliyor. (*) Daha hızlı gitmenin mümkün olmadığı bir zamanda, Lenin'in oportünist dediği, benim eklektizmi eklediğim "sosyal demokrat" adı yaygınlaşıyor.

Uzun süre model olduktan sonra Birinci Dünya Savaşı öncesinde ve birdenbire denilecek bir biçimde, yine Lenin'in sözleriyle, sosyal demokrat liderlerin davranışları ve sosyal demokrat parlamentarizmin sonucunda, "insanlar şaşırıyorlar, savuruluyorlar ve aldatılıyorlar; artık sosyal demokrasi, işçi sınıfından

(*) V.I. Lenin, Collected Works, Vol. 24, s.86

şaşkınlığın ve savrulmanın motoru haline geliyor. İşte bu nedenle Lenin, "İkinci Enternasyonal kadar kokuşmuş bu eski ve modası geçmiş parti adını muhafaza edecek olursak" diyor ve "bu aldanmayı tahrik etmiş ve buna yardım etmiş oluruz" diye ekliyor.

Görülüyor; Lenin'in isim değişikliği önerisi de tümüyle pratik gerekçelere dayanıyor. Bütün sorun, tıpkı Marx ve Engels'in ütopyacıların sosyalist adını itibarsızlaştırdıklarını düşünmeleri türünden Lenin'in de İkinci Enternasyonal partilerinin sosyal demokrasi adını kirlettiklerine inanmadan kaynaklanıyor. Lenin, "Tıpkı Marx ve Engels'in kendilerini isimlendirdikleri gibi biz de kendimize Komünist Partisi demeliyiz" diyor.

Eşitlik ve ortak mülkiyet ilkesini, her- hangi bir aşamalandırma çabasına girişmeden, sosyalizmin veya komünizmin olmazsa olmazı olduğunu ileri sürebiliyorum

Buraya kadar güzel; fakat bir ölçüde de teorik gerekçe ekleme zorunluluğu var. Lenin, buna, "Sosyal demokrasi adı bilimsel açıdan doğru değildir" sözleriyle başlıyor. Şöyle sürdürüyor: "Partimizin adının (Sosyal demokratlar) ikinci kısmı da bilimsel olarak doğru değildir. Demokrasi bir devlet biçimidir, halbuki biz marksistler devletin her türüne karşıyız. Devlet, sınıflar varolduğu sürece duruyor ve demokrasi hep sınıfların varlığında ortaya çıkıyor; teorik düzende sosyalizm ile taban tabana zıt olduğunu Lenin de, 1917 Şubat Devriminden sonra hatırlıyor.

"Bir Komünist Partisi için kullanıldığında demokrasi sözcüğü sadece bilimsel anlamla yanlış olmakla kalmıyor, şimdi, Mart 1917 tarihinden bu yana, devrimcileri, cesaretle ve özgürce, kendi inisiyatifleriyle yeniyi kurmalarını engelleyen, devrimcilerin gözlerine konmuş at gözlükleri oluyor: Devlette tek iktidar olarak ve her biçimiyle devletin "sönüşünün" habercisi olarak, İşçiler ve Köylüler ve diğer tüm temsilciler sovyetinin kuruluşunu önlüyor". Lenin, artık "demokrasi" sözcüğünü sadece bir itibarsız sözcük veya yanlışlık olarak görmüyor ve aynı zamanda önemli ayak bağı sayıyor.

Ekim Devriminden sonra Lenin'in öncülüğünde, Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile Komünist Partiler Birliği, Komintern, kuruluyor. Başta Sovyet partileri olmak üzere tüm partiler adlarını komüniste çeviriyorlar; aradan uzun yıllar geçtikten ve komünist toplumun kurulacağı ilan edildikten sonra ise, pek çok parti adlarını yeniden değiştirdiler. Son olarak bu nokta üzerinde durmak istiyorum; çünkü komünist adının bu kez bırakılması, ismin itibarsızlaşması kadar tariflerin kendisiyle de ilgilidir.

Kurulmuş sosyalist rejimlerin yöneten partilerinin komünist adını reddetmelerinden önce, komünizm aşamasına geçmenin hedef olmaktan çıkarılması geliyor; pek çok kurulu rejim, çok sessiz bir biçimde, komünizm aşamasını resmi amaçlarının dışına itiyorlar. Bu, komünizmin bir aşaması olarak gösterilen sosyalizmin, giderek ayrı ve bağımsız bir rejim türü olması anlamına geliyor; doğrudan doğruya tarif sorununu ilgilendiriyor.

Burada çok açık olarak ve üstünü örtmeye çalışmadan öne sürmek gereğini duyduğum bir düşünce var: Komünizmi aşamalandırma ve sosyalizm aşamasında katkıya göre ödüllendirme görüşlerinin geçerliliğinden önemli ölçüde kuşku duyuyorum. Şu nokta doğrudur; her yeni sistem bir öncekinin doğum işaretlerini taşıyor. Adı ister sosyalizm ya da isterse komünizm olsun, yeni düzenin, içinden çıktığı eski düzenin izlerini taşıması çok doğaldır. Bu nedenle Marx ve Engels'in Alman İdeolojisi'nde ortaya attıkları ve Marx'ın, başka yerlerle birlikte Gotha Programı'nın eleştirisi için yazdığı marjinal notlarda tekrarladığı bu saptama son derece yerindedir; ancak, komünizmin herhangi bir aşamasında, herkesin katkısına göre ödeme, eski düzenin izi olarak sınırlarını çok aşıyor ve öyle sanıyorum, kendisi oluyor.

İster "kabiliyet" veya isterse "kapasite" sözcükleri kullanılsın, bunlara göre ödeme, kapitalizmin temel ilkesidir; yeni düzende kapitalizmin temel ilkesinin geçerli olacağını söylemek, kapitalizmin geçerli olmasıyla aynı anlama geliyor. Bunu, üstelik Avrupa toplumunda bunun dillendirilmesini, anlamakta güçlük çekiyorum. Güçlük çektiğim bir başka nokta ise şudur: Marx, kapasiteye göre katkı ve ihtiyaca karşı ödüllendirme şemasını kendisi bulmuyor. Bu, 1848 Devrimi'nde sokaklarda haykırılan bir ilkedir; herkesin kapasitesine göre katkıda bulunması ve ihtiyacına göre ödüllendirilmesi, 1848 Devriminin, zaman zaman Louis Blanc'a atfedilen, fakat sokaklarda yüksek seslerle söylenen ilkelerinden birisidir. Marx'ın bunu ikiye bölmesinden ve bundan yeni düzenin iki aşamasını çıkarmasını anlamak gerçekten güçtür; herhangi bir pratik gelişmeye dayanmıyor.

Devam ederken ve burada bir parantez açarak bir görüşümü tekrarlamak istiyorum: Marx'ın Gotha Programı'nın Eleştirisi çalışmasında yazılı ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalınarak sosyalizmden ayrılmak mümkündür. En azından Doğu Avrupa'daki sosyalizm ya da komünizm denemeleri bu tezimin kanıtı olarak ortaya çıkıyorlar; Dorian Gray'ın Portresi türünden birden bire bir başka düzene dönüşüyorlar.

Marx'ın sosyalizmi tarif ederken ileri sürdüğü bu vurguda, önemli ve anlaşılması zor olan bir noktada, kabiliyet veya kapasitenin kendi başına ölçülmesinin imkânsızlığıdır; ancak sonuçlarıyla ve yine önemli zorluklarla ölçülebiliyor. Sonucu, emekçinin verimliliğidir; ölçülebilen verimliliğe göre ödeme ise, tartışmasız kapitalizmin ilkesidir.

Hem Sovyet sosyalist ve hem burjuva Amerikan iktisadı, verimliliğin ölçülmesinde kendi akademik

komünitesini tatmin eden mekanizmalar geliştirebilmiş olmaktan çok uzaktırlar; kabiliyete veya kapasiteye göre ödeme, eninde sonunda eşitsiz ödemenin bir ilke olarak kabülünden başka bir anlama gelmiyor. Dolayısıyla Marx'ın sosyalizmin tarifine kapasiteyi sokmuş olması, eşitsizliğin geçerliliğine icazet çıkarmaktan başka bir anlam taşımıyor.

Eşitlik ve toplumsal mülkiyet yetmiyor ve bir de yeni bir felsefenin olması zorunluluğu ortaya çıkıyor. "Tek başıma kendimi ne kadar geliştiririm" ilkesinin yerine, "Kendi başıma başkalarını nasıl geliştiririm" ilkesi, sosyalizmin olmazsa olmaz koşulu durumuna geliyor

Gotha Programı'nın Eleştirisi'nde, kapasitenin farklı olduğu bir dünyada ve kapasiteye göre ödeme varsayılırsa, bunu Marx açıkça ifade etmiyor, eşitlik ilkesinin eşitsizlik anlamına geleceği belirtiliyor; kesin doğrudur. Burjuva dünyasında mutlak bir eşitlik bulunmuyor; eşitlik katkının karşılığını almak anlamında ve bu nedenle de göreceli olarak, anlaşılıyor. Bu kısa çalışmasında Marx, "komün toplumun daha yüksek aşamasına" geçilmesinden söz ederken, bu aşamanın tarifini de veriyor, bireyi işbölümüne esir eden tabiyeti, kol ve kafa emeği arasındaki antitezin kalkıp, çalışmanın yaşamanın bir aracı olmaktan çıkarak yaşamın temel ihtiyacı haline gelmesi, üretici güçlerin bireyin tümleşik gelişmesiyle birlikte artması, kooperatif servetin tüm kaynaklarının bolluk akıtması olarak sıralanıyor. Böyle bir durumda, burjuva hak kavramının üstünün çizilebileceği ve toplumun "herkesten yeteğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesine geçebileceği ileri sürülüyor. (*) Eşitlik, ancak yeni düzenin yüksek aşamasında sözkonusu olabiliyor.

Böyle bir tarife katılmadığımı ifade etmek durumundayım. Böyle bir tarifin Sovyet sosyalizminin çözülüşünün önemli nedenlerinden birisi olduğunu düşünüyorum. Yeteneğe göre ödüllendirme, somutta iş yapma farklılıklarının kabülünü de beraberinde getiriyor; Engels Anti-Dühring'de ısrarla buna karşı çıkıyor. Engels, Anti-Dühring'de değil hamal ile mimar arasında farklı ödemeye, bunların ayrı insanlar olarak varlığına bile karşı çıkıyor; "a fine sort of socialism that could be-perpetuating professional porters?" diyerek, ebedileştirilirse pek de hoş sosyalizm olur, sözleriyle Profesör Dühring ile alay ediyor.

Engels'ten farklı olarak Marx, sosyalizmin tarifine eşitliği koymuyor; kendinden önceki sosyalist mücadelenin önde gelenlerinin görüşlerinden ayrılmak, zaman zaman Marx'ın yazılarının önde gelen motiflerinden birisi oluyor. Eşitlik, Babeuf'te politik ve sosyal mücadelenin temel ölçütü durumundadır; sosyalizmin temel tarifi olduğunu düşünüyorum. Toplumsal mülkiyet, eşitlik hedefinin bir uzantısı veya zorunlu sonucudur.

Burjuvazi, doğuşunda, mülkiyet karşısında ikircikli bir konumdadır; mülkiyetin sadece kralın ve feodallerin ayrıcalığında olması, geniş emekçi yığınlarında, bir yandan ortak mülkiyete bir eğilim ve diğer yandan da mülkiyete karşı bir düşkünlük yaratıyor. Mülkiyete karşı bu ikircilikli hal, siyasal iktisadın doğuşunda kendisini belli etmekten geri kalmıyor; sosyal mücadele ilk çıkışlarında bu karışıklıktan önemli ölçüde etkileniyor. Bu nedenle sosyal mücadele açıklamalarında ortak mülkiyetin doğrudan ve katıksız bir savunmasına ve bu anlamda da tarifine rastlanmıyor. Sadece büyük iş yerlerinde çalışmanın, zorunluluğu doğal olarak, ortak mülkiyet bilincini yaratacağı varsayılıyor.

Halbuki, eşitlik ilkesi ile ortak mülkiyeti birbirinden ayırmak mümkün değildir; eşitliğin bozulması, özel mülkiyettir. Özel mülkiyet bir kurum olarak kabul edilmekdikçe, eşitliğin sürekli ve önemli ölçüde bozulabileceğini sanmıyorum.

Bu nedenle eşitlik ve ortak mülkiyet ilkesini, herhangi bir aşamalandırma çabasına girişmeden, sosyalizmin veya komünizmin olmazsa olmazı olduğunu ileri sürebiliyorum. Ancak bu kadarının yetmeyeceğini düşünüyorum; bir de davranış ya da çalışma biçimini ya da felsefesini hesaba katmak gerekiyor. Bu, değer yasasının ya da kapasiteye göre ödüllendirme ilkesinin tam karşıtı olmak durumundadır. Lenin, bunu, "toplumun çıkarı için, gratis, karşılıksız olarak yapılan iş, belli bir görev, belli ürünlerden (pay) hak etme amacıyla yapılmayan iş" olarak tarif ediyor. (*) Bu, eğer bir aşamalandırma sözkonusu değilse başka bir felsefe oluyor.

Eşitlik ve toplumsal mülkiyet yetmiyor ve bir de yeni bir felsefenin olması zorunluluğu ortaya çıkıyor. "Tek başıma kendimi ne kadar geliştiririm" ilkesinin yerine, "Kendi başıma başkalarını nasıl geliştiririm" ilkesi, sosyalizmin olmazsa olmaz koşulu durumuna geliyor. Başta Sovyetler Birliği, sosyalist ülkelerdeki çözülüş, bunu açık olarak ortaya çıkarabiliyor.

Eşitlik, burjuva devriminin de ilkesidir; ancak tam gerçekliğini bulamıyor. Ortak milkiyet, burjuvazinin çocukluk aşamasında, burjuvaziye tümüyle yabancı görünmeyebilir; kapitalizm güçlendikçe burjuvazi, ortak mülkiyet düşüncesine düşmanlık kazanıyor ve özel mülkiyeti kutsallaştırıyor. Ancak "Kendi başıma başkalarını nasıl geliştiririm" düşüncesi, burjuva toplumunda hiçbir zaman yer etmiyor; bilinmiyor.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşü süreci, politik ve pratik açıdan değil, teorik planda da isim sorununu yeniden ortaya çıkarıyor. Yeni bir isim kendisini zorluyor.

(*) K.Marx-F.Engels, Selected Works, s.325

(*) V.I.Lenin, Collected Works, Vol. 30, s.517.

SÜRECİN İNSANI ÖRGÜTÜ OLABİLMEK

Şevki Ömeroğlu

"Dünyaya verilen zararların yarısı, kendini önemli hissetmek isteyen insanlar tarafından verilir."
T. S. Elliot

Yaşadığı toplumsal sürecin bir öznesi olamamak herhalde insanın en dramatik konumlarından biridir. Daha da dramatik olan toplumsal grupların, sınıfların tarihsel -toplumsal süreçlerde konumlanamayışlarıdır. Bugün ülkemizde ve dünyada ulusal konumlanamayışların boyutları ise olağanüstü çarpıcıdır. Zamanı yakalayamama duygusu ya da bir daha hiç yakalayamayacağının duygusu bireysel ve toplumsal büyük gerilimlerin, çetin çelişmelerin nesnesidir.

Çernişevski'nin Nasıl Yapmalı'sının kahramanlarından biri, ütopyasını kurarken bütün farklılıkları karşısına alır. Bütün çelişkileri insanın zamanıyla, süreciyle uyumsuzluğunun odağına koyar. Çelişkiden, farklılıktan kurtulmak gerekir. Tüm farklılıklardan. Anarşist bir ütopyadır bu. Çağı da dünyanın daha saf daha soylu olduğu bir çağdır. Kapitalizmin dünyayı paramparça edeceği, tekelci düzenin insanda ütopyanın kırıntısını bırakmayacağı tarihin o kadar da uzak olmaması insanın düşürülüşünün, bu boyutta yıkımının gizini verir. Kısa bir tarihe sıkışan bu sürecin şokunu yaşamaktadır insanoğlu. Yaşamak için bataklığı bile tercih edebildiğine göre yaşamını biyolojik varlığını sürdürecektir. Tarihi sonlamaya niyeti yoktur. O her türlü pislikte, vahşice yaşamaktadır. Alabildiğine uyumlu olabilmekte, düşüklüğünden haz duyguları üretmekte bütün bir tarihsel toplumsal sürecin sosyal ekonomik siyasal yasalarını çıkarabilmektedir. Ama hâlâ örgütlenirken insanoğlunun kültürel formasyonlarının kültürel kilometre taşlarına yaslanmaktadır. İnsanın soylu niteliklerine legal bir cevabı yoktur. İnsanın onuru arayışına yanıtı, şiddettir. Şiddeti rasyonel hale getirirken demogojiktir. İnsan beynini yıpratmanın, yıkamanın büyük sanayii kuruldu. Buna rağmen emperyalist rota açık denizlerin keyfini yaşayamamaktadır. Gerçek insanal süreçlerin her yeni örgütlülüğü onun biraz daha iradesini kırmaktadır. İnsanoğlunun devrim tutkusu, yüzlerce yıllık mücadelesi tarihin kör güçlerinin, körlüğü örgütleyen güçlerinin dünyayı daha fazla karanlıkta tutmasına imkan vermiyor. Sosyalizm dünyanın dört bir yanında devrimlerle ve etkilediği değişik pratiklerle dünyayı şeffaflaştırdı; açıklanır ve yaşanır kıldı. İnsanoğluna tarihin sonunu değil, bitimsiz süreçlerinin zengin karakterini betimledi. Bu yapıldı, artık geriye dönülemez. Ama teorikti, ama kurgusaldı. Ütopya yoğundu, ama bu yapıldı. Ortadoğu'da görüldü, yarım yüzyıla sığmayan bir sürede cetvelle sınır çizen pervasız sistem, bugün halklar mozayiğinin en ufak taşının varolan ve olası tutumunu hesap etmeye başladı. Bu süreç ketlenemez. Lanetlediler, hepsi bu. Lanet olsun, dediler. Bu laf, iş işten geçtikten sonra söylenir. İş işten geçmiştir. Bundan sonrası bir zaman meselesidir. Zamanı nasıl örgütleyeceğimiz meselesidir.

Çernişevski'nin çağdaşı değiliz. Mutsuzluk kaynağı farklılıklara, çelişkilere bakıp hüzünlenemeyiz. Hüzün süreçten kopmaktır. Zamanı yakalaya-

mamaktır. Çernişevski zamanı yakalamış tarih yapmıştır. Tarih olmuştur. Artık zaman bizimdir. Biz farklılıkların ve çelişkilerin tarihsel bilinciyle, bugünün dönemecinde zamana karşı iyi konumlanalım.

Türkiye solunun tarihi, siyasi hareket olma arayışlarının ve çabalarının bitimsiz tarihidir. Programlar hazırlanır, günün görevleri tespit edilir. Çalışma anlayışları tartışılır. Kadro tipi belirlenir, kadroların hareketlenmesi üzerine planlamalar yapılır. Ara hedefler seçilir. Parti modeli ya da partileşme sürecinin karakteri teorik olarak saptanır. Sınıflar mücadelesi boşluk tanımadığından süreci yakalayabilmek için koşulan pratik, işin karakterini verir. Türkiye solunun hiç hedefe varamayacakmış gibi görünen mücadelesi böyle yükselir. Böyle yükselmiştir. Solun birikimi böyle oluştu.

Sol, 90'lara girerken özellikle son 30 yılın bir çok deneyini, bu arada örgütünü geride bırakıyordu. Mantıksal silsilelerinin sonuna varan artık tarihi olarak da tanımlanabilecek deneylerin genel karakterini çözümlemek bugün daha kolaydır. Unutmamak gerekir ki, çok büyük bir güç ve enerji ile büyük fedekârlıklarla üyelerinin her birini inançlı ve kararlı birer dava adamı konumuna getiren bu örgütlenmeler boşluk tanımaksızın sınıflar mücadelesinden geçtiler ve son otuz yılın tarihini oluşturdular. Sınıfları ve toplumsal yapıyı bizzat pratik içinde tanıdılar. Toplumsal bilinç düzeyine çıkarabilmeleri açısından deneylerini kurumlaştırma yönünden bu kadroların ve örgütlerin ne kadar nesnel olabildikleri, siyasi iradelerini ve sosyalist kararlılıklarını ne kadar sürdürebildiklerini, deneylerini siyasal yaratıcılıkla ne oranda zenginleştirebildiklerini tartışacağız. Biz bu geçmişten şikayetçi değiliz. Sınıflar mücadelesine giren aynı biçimde çıkmaz. Etkiler, etkilenir. Tarih yapar. Önemli olan tarihin geliştirici dinamikleri üzerine oturabilmektir. Uzun süren bir savaş insana düşmanının karakterini yada bazı özelliklerini de kazandırabilir. Gorbaçov örneğinde olduğu gibi. Kutlu ve binlerce kadronun düzenden büyülenmesi gibi. Büyük bir sınıf mücadelesi tasfiye operasyonu olan 12 Eylül'ün toplumu büyük ölçüde ayrıştırdığı, toplumsal sınıfları ve örgütlenmeleri tüm güçlerinden arındırdığı, toplumsal yanılsamaları besleyerek burjuva ideolojisinin bir üst düzeyde örgütlenmesine yöneldiği açıktır. Benzer bir operasyonu dünyatarihsel düzeyde sürdüren emperyalizmin aldığı sonuçlar da ortadadır. Soldaki kadroların sınıflar mücadelesindeki değişimlerden, yenilgilerden kalıp sonuçlar çıkarması yada yakınması tarihe ve topluma bakış açımızı daraltır, modelimizi kırar ve bizi tarihten düşürür. Bu açıdan yakın tarih sol mücadele yüksek bir soyutlamayla yeniden kurgulanmalıdır. Bugün herhangi bir sol politika, sınıf mücadelesinin aktif unsurlarını, örgütlerini güçlü bir ideolojik mücadeleyle ikna etmeden geliştirilemez. Yenilgi döneminin tortuları başka türlü atılamaz. Bu yanlızca teorik bir mücadele olamaz. Bu, sınıflar mücadelesinin her alanında verilecek mücadeleyle, yeniden örgütlenmesiyle mümkündür. Biz yeniden gözümüzü toplumsal yapıya dikmeli, son otuz yılın sonuçlarını yeni toplumsal ilişkilerde çözümlemeliyiz. İnsanların konumlarını daha reel hale getirecek, onları yeniden sosyo-politik bir varlığa dönüştürecek politikaları uygulayabilmeliyiz. Toplumsal mücadele ve onun tarih çizgisi herşeyin üzerindedir. Onun dinamikleri ve aktığı kanallar binlerce devrimci kadronun yaşam içinde kaybolmasından çok daha önemlidir. Böylesi bir çizgi toplumsal süreçleri çok daha derinden yakalamayı, eskisinden çok daha yoğun bir iradeyi gerektirir. Ve bu iradede ısrarı gerektirir. Ancak halk savaşı mı, ayaklanma mı? MDD mi, sosyalist devrim mi? Silahlı mücadele mi, barışçı mücadele mi? vb. siyasal tartışma ekseninde giden; revizyonist, oportinist, SBKP ya da ÇKP şabloncusu, ortayolcu vb. sıfat ve kavramlarla birbirini tanımlayan ve birbirine karşı konumlanan bu büyük toplamın ana akımlarının, öznesi oldukları sınıf mücadelesinden çıkardıkları sonuçlar bu pratiğin nesnel değerini de vermektedir. Bu da yüzyılların toplumsal mücadeleleri ve sosyalizın tarihi açısından çok fazla bir şey ifade etmemekte. Toprağın her türlü biyolojik ve kimyasal ürünle nadaslandığını varsayalım. Bizce durum budur. Sınıflar mücadelesinde hiçbir toplumsal değer ifade etmeyen, tamamıyla spekülatif unsurlar da var. H. Kutlu gibileri bunun eksiksiz tipolojisidir. Sınıflar mücadelesine doktriner hatta şabloncu girişin yadırganacak bir yanı yoktur. 20-30 yıl sonra bu konumda kalışın şerefsizlik ve şaşkınlık tabloları sergilemesinin de o zaman yadırganacak bir yanı kalmaz.

Devrimci sosyalistler, Türkiye'de sınıf mücadelesini ve toplumsal yapıyı çözümleyip onunla uyumun peşinde değildirler. Onların sınıf mücadelesinden çıkardıkları sonuç bu yapının uyumlulaştırılması, armoniye ulaştırılması sorununun devrim sorunu olduğudur. Düzen partilerinin reformize bile edeceklerinden kuşkulu oldukları bir toplumsal yapıda hayranlık nesneleri bulan TBKP örneğinde bir reformizm aramak değil, bir saçmalığı görmektir. Öte yandan sınıflar mücadelesini örgütlemenin zorluklarını göstermektir. Gerçek sınıflar mücadelesini verenler mücadelenin labirentlerinde düşünce olarak daha devrimci oldular. İrade ve güven olarak değil ama. Çoğunluğu devrimin sempatizanı ve tabanıdır. Türkiye'deki sosyalist hareketin, bu sessiz çoğunluğu ve devrim şehitlerinin oluşturduğu bu iklimi örgütlemeden, ikna etmeden, geliştirmeden siyasal hare-

ket olma imkanı, şansı yoktur.

Önemli bir gelenek, sosyalist siyaset yapma tarzında oluşmuştur. Mücadelenin sola açılarak, ahlakının, insani formasyonun tüm birikimine yaslanması, iç ilişkilerde yönteme ilişkin önemli gelenekler oluşturdu. Toplumsal süreçlerin bilgisi ve sürecin gerektirdiği sol aktiviteyi gerçekleştirebilme önemli bir ölçüttür. Yapılan pratiği adım adım izleme, yarattığı sonuçları görme ve onun üzerine yeni siyasetler oturtma, kurumlaştırarak, gelenekleştirerek gitme. Toplumun tüm sınıf ve hareketlerini izleme, genel toplumsal dinamiklerin üzerine açıkça karakteri belirgin sosyalist siyaseti oturtma imkanını verir. İnsanlarınız gelişiyor, siyasetiniz toplumsal bilinç düzeyinde daha belirgin halde gözüküyorsa, bir yandan kendinize dönerek, öte yandan dışınıza bir adam daha atarak yürümeniz gerekir. Toplumsal süreçler macera kaldırmaz. Mutlak bir irade tanımaz. İstediğiniz zaman hızlandıramazsınız. Geliştiğinde, hızlandığında bekleyemezsiniz. Seyredemezsiniz. Bir an bakarsanız, seyrederseniz hep seyirci kalırsınız.

12 Eylül mahkemelerinin, zabıtlarının ve gerekçeli kararlarının kimlik bölümlerine bakarsanız bir çoğunun meslek hanesinde 'devrimci' görürsünüz. Yargıçlar bu beyanlara önceleri bıyık altından gülümserlerdi. Yıllar, kişilikleri yüzlerce devrimci eylemle oluşmuş bu insanları herkese tanıttı. Devrimcilik profesyonel ve organik politikacılıktır. 24 saat düşünmeniz ve yaşamanız gerekir. Bu her türlü siyasi yaratıcılığın kaynağıdır. O zaman sorun var sancı var demezsiniz. Gerçek sorunları yaşarsınız. Çelişkileriniz sizi zorlar. Politik iradenizi geliştirirsiniz. Sorunları da kollektifleştirip, kollektif çözümleri ararsınız. Aksi durumda ise, insanı, süreci parçalar sorumlulukları sırtınızdan atar, dışından izlediğiniz süreci komplolarla, entrikalarla açıklarsınız. Sorunlarla karşılaşınca ceketinizi alır gider, sorunların üzerinden sıçrayıp atlayarak sorunu aştığınızı çözdüğünüzü sanırsınız. Hiçbir gerçek işle uğraşmaz, sizin dışınızda oluşturulan siyasal değerlere, birikimlere yüzeyden sahip olur, bilgisiyle yetinir, övünürsünüz. Sonra yaşamın, kavganın eteklerinde ideal küçük dünyalarınızda yaşarsınız. Kürt kardeşimiz, bazı gevşek birimlerini "sizi yaşatan kendi gerçekliğiniz, çabanız değildir" diye uyarırken ne kadar haklıdır. Amerikan yazarları Körfez'de destekten çekinen Avrupa'ya "öyle ya siz Avrupalısınız, eliniz pis işlere bulaşmaz, bu işi sizin yerinize Amerika yapacak" diye yazarken olduğu gibi.

Mücadelede donmuşsunuz, ne etkiler ne etkilenirsiniz. Yıllarca belli ilişkileri yaşar, ortak pratik yürütürsünüz. Sonra ya sorumluluklarınızı abartarak ya da onlardan soyunarak yürüyeceğinizi düşünürsünüz. Çünkü ortaklığı bilmezsiniz, diyaloğu, beraberliği bilmezsiniz. Şematik bir gündeminiz vardır. Sizin bu mantığınız evrildi evrildi ancak TBKP oldu. TKP-TİP-İşçinin Sesi pratiğinin harmanıyla ileri sosyalizm diyerek gele gele 74'ün TKP'sini örgütleme vulgar pratiğine döndünüz. Ahmet Zengin, Hegelyan kafa üzerine yazacak herhalde. 'Kafamda olan gerçektir, gerçek kafamdadır.' Fizik dersine lisede ısınamadım. Hiç çalışmazdım. Sözlü sınava kaldırıldığımda Yılmaz hocayla anlamlı anlamlı bakışırdık. Umursamazlığımı severdi. "Oğlum senin kafandaki fikirler rezonans haline gelmiyor galiba" derdi gülümseyerek. Ortaklıklardan, paylaşmadan korkmayın. Ancak pratikte, gerçek yaşamsal süreçlerde "güç alırsınız, güç verirsiniz." Ortak pratikle güçlenirsiniz. Kafanızda kurdukça güç kaybedersiniz. Siyasal modeliniz, sisteminiz kırılır. Kurgunuz bozulur. Samimisiniz, sosyalistsiniz ama dilinizi kaybettiniz. Dilinizi sınıflar mücadelesinde, toplumsal süreçlerde, mücadeleyle kuracak yerde kolay çözümlerle hazır diller bulursunuz. Çıkmayan canda umut vardır. Bir eğilim yakalarsınız, çökene kadar onunla gidersiniz. Gücünüz yetmez, bunu kabullenemezsiniz. Küçük burjuva aile babasısınız. Burası küçük eviniz değil, devasa toplumsal süreçlerdir. Bu işi bu kadar abartmayın. Kendinizi bu kadar büyütmeyin. Toplumsal süreçlerde kaybolmaktan korkmayın. Daha da büyüyeceksiniz. Sosyalist siyaset her zaman kişiliklerin ötesinde, bazen kişilere rağmen toplumsal süreçlerin değerleri ve karakterleri üzerine oturur. Politik ilişkiler her zaman daha derinden tanımlanır. Güçlü politikalar buradan ürer. Bu anlamda süreçlerin, ne kadar önemli olurlarsa olsunlar, kişileri özümlemesi önemli bir gelişmedir. Bir devrimci oluşum bu anlamda müdehaleleri sürekli yapar.

Bir siyaseti pek beğenirsiniz. Onunla iş de yapmak istersiniz. O kadar kendinize dönük, kendinizi seven, basit insani ilişkinin gerektirdiği sosyallikten yoksunsunuzdur ki muhatabınızın size önerilerine, yaklaşım tarzına bakmazsınız. Kurgunuza kıskanç-lıkla bağlısınız. Sevgilinizin sizin hoşlandığınız yanları önemlidir. Bir de kendisine sorsanıza o, o yanlarından mı ibarettir? Sizin baktığınız özellikler belki onun kişiliğinin tali ve aştığı yanlarıdır. Hareketsiz bir nesnede ne buluyorsunuz? Onu durduğu yerde mi güzel buluyorsunuz. Ama o hareket ediyor ve gözlediğiniz formasyonuyla eylem halinde. Pek tutarsız buluyorsunuz. Ama bu onu yapmamalı. Hayal kırıklığına uğruyorsunuz pek yazık. Sizin kafanızdaki imaja uyum göstermiyor. Peki siz bu kafayla sokağa nasıl çıkıyorsunuz? İnsanların arasına nasıl karışıyorsunuz? Karışamıyorsunuz değil mi?

Eee, hayat zor...

SINIF MÜCADELESİ YÜKSELİYOR

Nejdet Kanbir

91'e girerken, özellikle bölgemizde patlak veren ve tüm dünyaya kaygılı anlar yaşatan gelişmelerin de eklenmesiyle Türkiye'de krizin yoğunluğu ekonomik ve sonuçta da siyasal alanda kendini iyice açığa çıkardı. Böylesi bir dönemde gelişen işçi eylemleri daha bir dikkat çekici ve birçok ümidi kendine çeviren boyutlarda algılanmaktadır.

Zonguldak'la başlamasada 90'ın sonlarında başlayan yaygın grevler, madencilerin Zonguldak'ta 42bin işçi ile başlattıkları grevle yeni bir boyut kazanmış bulunmaktadır.

Çalışan kesimin Eylülist dönemde uğradığı kayıp yalnızca ekonomik değildir, ekonomik kaybının ön koşulu olarak öncelikle sendikal-siyasal hak kayıpları sözkonusudur. 10 yıllık suskunluğun, ekonomik kayıpların her geçen gün artmasına rağmen süren suskunluğun, kaynağı bu olmakla birlikte kuşkusuz bir diğer kaynağı da işçi sınıfı bilincinin örgütlü ifadesi olan güçlü- merkezi bir yapının olmayışı, var olan örgütlülüklerinse işçi eylemlerinin hareket dinamiğini sağlayamayışıdır. Mevcut sendikalardan, hiçbir 'dış etken' olmadan böyesi eylemlilikleri başlatmalarını beklemekse devrimcilerin beklentisi olamaz. Bugünkü eylemliliğin kaynakları 'ise şöyle sırılanabilir:

1-EKONOMİK KAYIPLARIN BOYUTU

12 Eylül'le birlikte işçi haklarına getirilen yasalar ve bunların kurumsallaştırılması burjuvazinin alabildiğine pervasız baskı ve sömürüsünün kapılarını açmıştır. Varolan tüm sendikal haklar yokedilmiş, hak aramanın yolları kapanmış, ilerici işçilerin bir mevzisi ve aracı olan DİSK'in kapatılmasıyla meydanı iyice boş bulan sarı sendikaların pazarlık masalarında gerçekleştirdikleri 'satışlar'da elde edilenler (kaybeldilenler) emeğiyle yaşayanları her geçen gün sefalete sürüklemiştir.

Bir yandan verimlilik artışı, kalkınma hızındaki artışlar işveren çevrelerince övünülerek açıklanırken, emeğiyle geçinenlerin bulundukları koşulları bilerek onunla alay edercesine "artık biz güleceğiz" rahatlıkla söylenebilmiştir.

İMF reçetelerini uygulamayı amaç haline getiren egemenler ekonomiyi **dışa satma** temelinde yeniden örgütlemişler , iç tüketimi kısmak, ücret gelirlerini düşürmek aynı politikanın gereği olmuştur. Böylece çalışan kesimin ekonomik kayıpları, yaşamlarını sefalet derekesine düşürmüş, gelinen noktada etkili bir hareket dinamiğine dönüşmüştür. Kaybın bu boyutuna kalkınma hızını, verimlilik artışını eklediğimizde sömürünün had safhaya ulaştığı görülmektedir.

2-DEVRİMCİ HAREKETİN ETKİSİ

Eylülist suskunluğun, 80'in ikinci yarısında

Kürt hareketinin ve cezaevleri direnişlerinin yükselmesi ile kırılmaya başlaması, her geçen gün devrimci saflarda yeni seslerin yükselmesi ve sonuçta bir toparlanma sürecine girilmesiyle suskunluk dönemi geride kalmıştır. Bu süreç şu an olgunlaşma beriltileri veriyor ve yakın gelecekte bu olgunluk atılıma dönüşme potansiyeli gösteriyor.

Böylesi bir sürecin başlaması 80' sonrasını örgütsüz, dağınık ancak özünü yitirmemiş, sosyalist değerlerine yabancılaşmamış devrimcilerin özgüvenlerini artıran bir hareket dinamiği olmuştur. Tek tek devrimci bireyler bile, devrimci mücadelenin kadro adayları bile bulundukları alanlarda devrimci çalışmaya, kendini örgütlemeye başlamışlardır.

Bu çalışmaların ve toparlanmanın bilinen siyasal sonuçları görülmeye başlanmıştır. Siyasal bir talep olan 1 Mayıs kutlamaları için hem sesler yükselmiş ve hem de fiili kutlamalar başlamıştır. Kitleye yönelik çeşitli dernek çalışmaları, yayın faaliyetlerinin artması mücadelenin toparlanama sürecinde olduğunun göstergeleri olmuştur. Sınıf içinde, sendikal mücadelede siyasal boyutsa DSİM ve KOMİTELER' de ifade bulmaktadır. Tüm bunların etkilerinin toplamı işçi eylemlerine rengini tümüyle yansıtmıyor olsa da, özellikle 1 Mayıs 89'da İstanbul sokaklarına çıkan binlerce işçinin siyasallığında ve yine 89' bahar eylemlerinin coşkusunda etkisi çok nettir. Devrimci sosyalist çalışmanın ürünü olacak kitlesel çıkışların başlangış işaretleri sayılmalıdır.

3- DEVRİMCİ SENDİKAL MÜCADELENİN ETKİSİ

Bir yandan sarı sendikaların yönetimini ele geçirme bir yandan DSİM (ya da devrimci sendika kurma çabaları) ve diğer yandan tabanda sendika dışı KOMİTELER örgütleme çalışmaları ürünlerini vermeye başladı.

Devrimci sosyalistlerin çalışmalarıyla ortaya çıkan taban insiyatifi sendika yönetimlerinin manevra alanını kısıtladı. Bunun ilk örneklerinden biri 89' sonbaharında Çelik-İş sendikasının, Demir-Çelik grevindeki tutumu ve tabanın kararlılığı olmuştur. Sendikanın anlaştığı T.İ.S'ni işçiler oylama yaparak reddetmiş bu durumda ne yapacağını şaşıran sendika yetkisiz ellerle T.İ.S'ni imzalayarak durum kurtarmaya becermiştir. Gelecek T.İ.S'nde ise aynı beceriyi gösteremeyecektir.

Sendika içi mücadelede mevcut sendikaların yönetimlerinin nisbeten radikalleşmelerinde birinci derecede etken olan kuşkusuz devrimci sosyalistlerin kitleyi kazanma örgütleme ve harekete geçirme yolunda gösterdikleri çabalardır. İkinci etken buna bağlı olarak tabanın ASELSAN, AKSA örneklerinde olduğu gibi sendika boşaltma-sendika değiştirme yönündeki tutumlarının sendikalar arası rekabeti gündeme getirmesi ve bu rekabetin mevcut sendikaların radikalleşmelerine yol açmasıdır. Hiç bir sendika ilk sözleşme imzalayan olmak istememektedir. Bir diğer etkense son günlerde işveren çevrelerinin grup sözleşmelerine son verme yönünde yasa çıkarma çabalarıdır. Eğer bu istekleri gerçekleşirse mevcut sendika üst kuruluşlarının hiç bir fonksiyonelliği kalmayacaktır. Buna tabandan gelen baskı da eklenince yok olmayla yüz yüze gelecek olan TÜRK-İŞ Konfedarasyonu radikallik gösterileri yapmak zorunda kalmıştır.

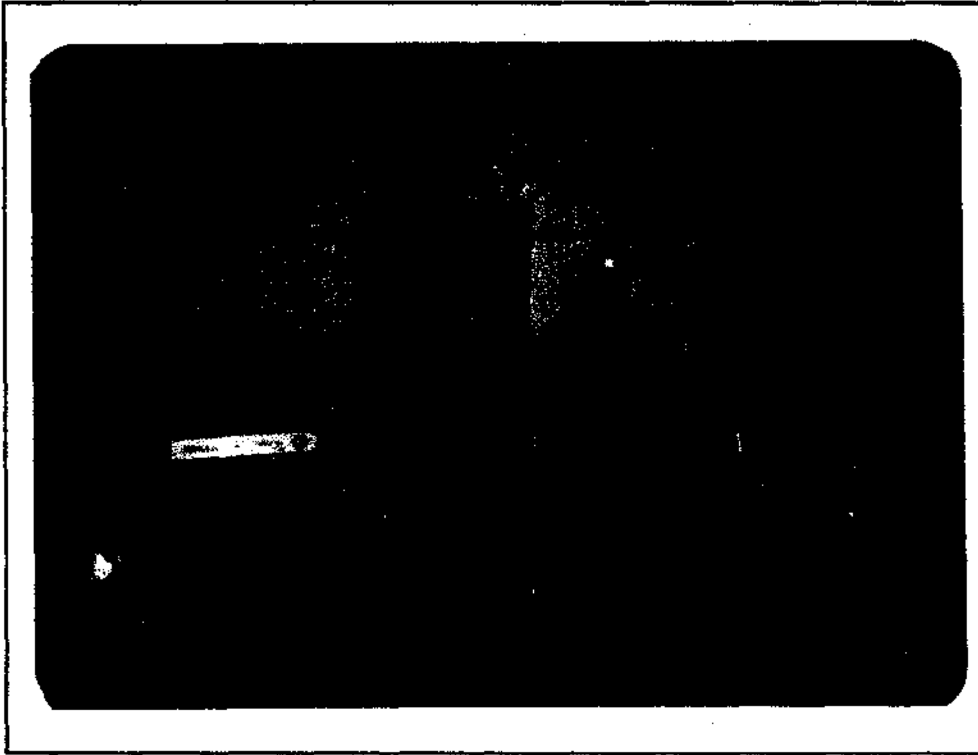
4-BURJUVA MUHALEFETİNİN ETKİSİ

Özellikle 90' sonlarında mevcut ekonomik krize siyasal krizin eklenmesiyle paniğe düşen burjuva muhalefet cephesi, düzeni korumak derdiyle mevcut yönetime yüklenerek, bir yandan sınıf hareketini düzen sınırlarında tutma çabası sarfetmekte, diğer yandan ise eylemlerin kitleselleşmesinde çok azda olsa etkili olmaktadır. Bunu daha çokzonguldak grevinde gözlemlemek mümkündür. Ancak devrimci sosyalistler açısından, etkisinin olumsuzluğu olumluluğunu hissettirmeyecek kadar büyüktür.

Son pratiklerle toplumsal muhalefet yeni boyutlar kazandı, birçok burjuva kurum ve yasaları işlemez duruma geldi. Böylesi bir durum yaşanırken burjiva muhalefet eylemleri düzen sınırlarında tutmanın gayreti içindedir. Bu gayretini, eylemlere karşı cepheden

saldırarak yapacak olursa hiçbir sonuç alamayacağını bilmektedir. Bu safların netleşmesi demek, sınıf kavgasının geniş kitlelerin bilincine çıkması demek olacağından, burjuva muhalefeti tarihten gelen rolünü oynamaktadır. Bilinç bulanıklığı yaratmakta, farklılık imajı vermeye çalışmakta ve demokrasicilik oynamaktadır. Bir yandan DYP, diğer yandan SHP ve ha gayret DSP bu işlevleriyle meşguldürler. Özellikle madencilerin grevinde sendikanın SHP yörüngesinde hareket etmekte olduğu, devrimci sosyalistlerle ciddi sorunlarının olduğu bilinmektedir. Burjuva muhalefetinin etkisiyle ve sendikanın perspektifiyle, tabanın tüm zorlamalarına rağmen eylem beklenen mantiki sonuçlarına varmada, zorlanacak gibi görünüyor. Beklenen Özal'ı indirmek, hükümet değişikliği ya da bir erken seçimdir, onun ötesi görünmüyor. Buna rağmen Zonguldak'ta yaşanan pratik devleti telaşa düşürmüştür. Grevin ilk günlerinde Özal'ın direktifinde demagoji yaparak TV'de sendika başkanıyla alay edercesine "madenleri size satalım" diyen hükümet temsilcilerinin son günlerde yerini başbakana terkettiği ve bir uzlaşma arayışı içinde oldukları gözlenmektedir. Bunun iki önemli nedeni vardır. Birincisi maden işçilerinin kararlı tutumu ile sendikanın farklı bir tavır almasının mümkününün kalmaması ve bir diğeri ise metal sektörü ve İstanbul başta olmak üzere birçok sektör ve birçok büyük şehirde yüzbinlerin greve çıkmış olmasıdır.

Tüm bunlar birleşince ve maden işçileri Ankara'ya gitme kararlılığını gösterince hükümet telaşa sürüklenmiş, daha yürüyüş başlamadan savaş durumuna geçmiş, Çankaya yasak bölge ilan edilerek şehrin girişinden itibaren barikatlar oluşturulmaya başlamıştır. Bu yazı yazıldığındaki durum öyle görünüyorki yürüyüş tamamlanmadan bir uzlaşmaya varmak için hükümet olanak dahilindeki tüm kozları kullanacaktır. Buna her türlü şiddet de dahildir. Diğer yandan birçok 'yol' yürünmüş olacak, haklı olmanın yanında güçlü olmanında toplumsal meşruiyetin vazgeçilmez kaynağı olduğu anlaşılmış

Grevdeki Zonguldak madencileriyle dayanışma, yurtiçinde ve yurtdışında şenliklerle de sürüyor. Bursa'da, Toplumsal Kurtuluşçular'ın da düzenleyicileri arasında bulunduğu gecede, dayanışma coşkusu yaşandı. Geceye madenciler de katıldılar ve yaptıkları konuşmalarla gecenin daha anlamlı ve daha coşkulu geçmesini sağladılar. Türkülerimizin söylenip, halaylarımızın çekildiği geceden elde edilen 2.5 milyon civarındaki para, grevcilere gönderildi.

olacaktır. Yeni dönem 'işçi rengi'ni taşıyacaktır.

Burjuva muhalefetinin mücadeleye olan olumsuz etkisinin aşılması da, diğer alanlarda olduğu gibi başlı başına bir mücadele ve süreç işidir.

Bu mücadele de, "nakdi ve vakti olan" ve ürettikleri politik reçetelerini sunanların değil, "eylemiyle bilinç taşıma"yı bilenlerin işidir. Devrimci sosyalist kadrolarındır, boş zamanlarında politika yapan 'uzmanlar'ın değil, tüm yaşamını devrimci kılanların işidir.

ZONGULDAK GREVİ VE ETKİLERİ

Tekrarı göze alarak belirtmek gerekir, herşeyden önce zonguldak madenci grevinin ulaştığı boyutun toplumsal bilinçte kalıcı izler bırakacağı görülmelidir. Nasılki 15-16 Haziran, aradan yirmi yıl geçmiş olmasına rağmen hala devrimci mücadeledeki sıcaklığını koruyor ve saygıyla anılıyorsa, madenci grevinin ulaştığı boyutlar ve beklenen olumlu sonuçlarının etkiside devrimci mücadelede yıllar yılı anılacaktır.

Zonguldak'ta öylesi bir pratik yaşanmaktadırki bunun adını koymak bile güçleşiyor. Ancak **fiili bir durum** diyerek sonra bunun ne olduğu anlatılabilir. Bu fiili durum, devletin adli, idari ve inzibati kurumlarının Zonguldak'ta işlemez hale gelmesini sağlamış, işlevsiz kılmıştır. Devlet ancak şehir dışından gelen devrimcilere müdahale edebilecek gücü buluyor.

12 Eylül sonrasının en çok işleyen kanunu olan 'Toplu Gösteri ve Yürüyüş Kanunu' Zonguldak için değildir. Bu toplumsal bilinç düzeyinde yarın tüm Türkiye'de işlemeyebileceğinin algılanması demektir.

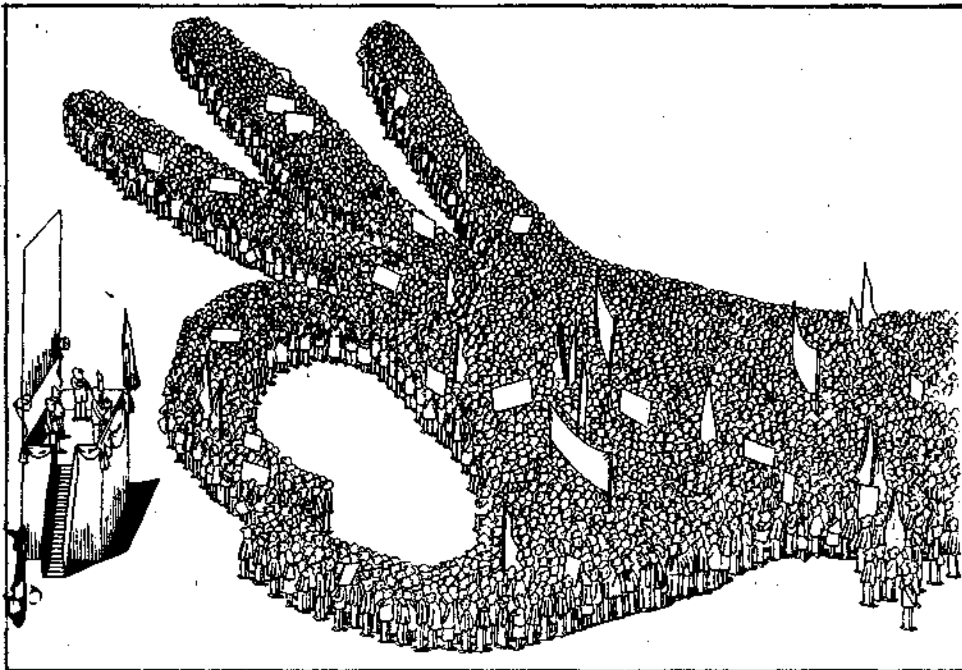
Ancak gerekli koşulu olan 'güç olabilme'yi de mutlak bilmek gerekir. Bir politikayı pratikte geçerli kılabilmek için, ona toplumsal meşruiyet kazandırılabilmek için güç toplayabilmek, güçlü olmak gerekmektedir, haklı olmak yetmemektedir.

Benzeri eylemlilikler Kürt kardeşlerimiz tarafından Cizre, Nusaybin vd yerlerdeki intifadalarda yapıldı, ancak iletişim tekellerinin 'sesizliğe boğma' politikası, devrimci sosyalist iletişim ağının zayıflığıyla yan yana gelince ve devletin mevcut durumu bir savaş hali olarak kabul ediyor olmasıyla da bağlantılı olarak, toplumsal bilinç düzeyinde aynı etkiyi yapmadığı söylenebilir. Ayrıca 89' Bahar Eylemleri'nde her ne kadar birçok kitlesel eylem yapılmışsa da devletin fiili müdahalesi ve eylemlerin dağınık ve kordinasyonsuz olması nedeniyle etkisinin az olduğu düşünülebilir.

Ancak bu yaklaşımlar yanıltıcı olur , hiç kuşku yok ki hem Kürt kardeşlerimizin intifadaları, hem 89' bahar eylemlemleri ve hem de 1 Mayıs kutlamaları, bugünkü kararlılık, coşku ve kitleselliğe, yakın zaman paratiğinin birer katkılarıdırlar.

91'e girerken yükselen işçi eylemlerinin başarısı, sınıf kavgası verenlerin, işçi sınıfının tabanında yıllarla elde edebilecekleri bir bilinç sıçramasını sağlayan, öz güven ve direnç kazandıran etkiler bırakacaktır.

Siyasal anlamda , bu günden yarına köklü kazanım sağlayamayabilir, ekonomik kazanımlarda ertesinde zam sağanaklarıyla yok edilebilir. Fakat kalıcı olacak olan, altı çizilen **özgüven, direnç** ve **'mücadele edince kazanılır'** düşüncesi, burjuva-düzeniçi manuplasyona karşı netleşen **sınıf bilinci** ve **moral** olacaktır. Kitlesel her çıkış onun hiçbir engel tanımadan **fiili durum** yaratacağını, her fiili durumun meşruiyetini ve kendi kural ve kanunlarını kabul ettirebileceğini öğretmiş olacaktır. Bunu yadsımak ya da küçümsemek, böyle yapanların siyasette sonu olacaktır.

On yılık baskı ve bilinç kazıma operasyonuna rağmen burjuvazinin yok etmeyi başaramadığı sınıf bilinçli öncü işçilerin çabalarıyla radikalleşen işçi eylemleri, kitleselleşmiş ve 'dokunulamaz' olmuştur.

Bu eylemlilik, direniş, sosyalizim mücadelesinde, devrim mücadelesinde yeni bir basamak olacaktır.

MADENCİNİN GREVDEKİ BİR GÜNÜ

Zonguldak'ta maden işçilerinin gösteri ve yürüyüşleri, mitingi öylesine olağanlaşmış ki yaşamın bir parçası olmuş.

İstisna dinlenme günlerini saymazsak, her sabah bir heyecanla başlıyor. Bir gün önce,"çocukların katılmaması" yönünde bir karar alınmışsa madencinin sokağa çıkmasının tek zorluğu çocukları yürüyüşe-gösteriye götürmemek için, onları ikna etmek oluyor. Çocuklar da katılacaksa ,sorunsuz bir çoşkuyla sabah 10 sularında toplanma yerlerine geliniyor. Disiplinli ve düzenli kortejler akın akın şehir merkezine yürüyor. Sloganlar atılarak, davullu-zurnalı bayram havasında bir şenlikle yürünüyor.

Yürüyenler yaklaşık 2-3 saatte şehir merkezine varıyor. Uzak bölgelerden gelenler yolun bir kısmını otobüslerle katediyor. Birkaç yönden gelen yürüyüş kolları şehir merkezinde madenciler heykelinde birleşip tek kola dönüşüyor.

Çocukların gelmemesi yönünde karar var olsa bile merkez şubeden ya da şehir içinden çocuklar kortejin önünde bir yer kapmakta ustalaşmışlar. Birer filinta gibi coşku ve sevgiyle, aynı disiplinle slogan atıp, zafer işaretleri yapıyorlar. İkinci kortej kadınların. Şubeler kendi pankartlarının arkasında, birbirini takip ediyor. Her şubenin ilk korteji (çocuklar yoksa) kadınlar, peşlerinde ise kocaları, kardeşleri veya oğulları yürüyor.

İlk kortej sloganı atınca ikinci kortejin komite görevlilerinin elleri havada ve sıkılı yumruklardan birer parmak uzanıyor, öndeki kortej ikinci kez tekrarlayınca sloganı, yumruklardan ikinci parmaklarda uzanıyor. Bunun anlamı 'üçüncü tekrarı biz yapıyoruz' oluyor.

Böylece sloganlar en arkadaki, yüzlerce metre arkadaki korteje kadar dalga dalga yayılıyor. Bazen istisnalarda oluyor, o da şu; önlerden beğenilmeyen "Ne Sağcıyız Ne Solcu Madenciyiz Madenci" sloganı geliyorsa ve benzeri, mihverli bir komite görevlisi megafondan,"Hükü-met İstifa","İşçiyiz Güçlüyüz Kazanacağız" veya daha sayılamayacak çok çeşitte slogandan birini, politik sloganlardan birini atıyor. Böylece olumsuzluk bir nebze gideriliyor.

Bu olumsuzluğu konuştuğum bir maden işçisi konuya şu açıklığı getiriyor: "Bu kötü sloganları tövbekarlar atıyorlar, kendileriyle tartıştık, dedik ki 'biz madenciyiz ama sağcı da oluruz solcu da siz insanları fikirsiz yaratıklar mı istiyorsunuz', yine de bu yakışıksız tutumlarını sürdürüyorlar".

Kitlenin, bu olumsuzluğa tepkisinin yetersizliği ise bir çok nedene dayanıyor. Bunlardan bazıları şöyle:

42 bin maden işçisinin 15 binden fazlası grup işçisi. Bir ay çalışıp bir ay evine çekilen çevre köyden insanlar ve politik düzeyleri çok düşük. İkinci neden geçmişten beri en yaygın örgütlülüğü sağlamış olan, şimdiki tövbekarların sendikada etkili olması. Bir

evlerinden, çe şitli kitle ör gütlerinden, meslek kuruluşlarından, işçi kardeşlerinden, öğrencilerden ve yurtdışından gelen para yardımını, birçok il ve ilçeden gelen gıda yardımını duyuruyor. Konuşma sloganlarla, defalarca kesiliyor. Başkana yönelik ve etkili bir slogan var. "Başkan Seninle Ölüme de Gideriz!". Bunun ardında yatan gerçeği ise konuştuğum bir çok işçi bir birine benzer şekilde açıklıyorlar. " Bugün bu sloganı atan kitle, yarın bir geri adım atacak olursa 'Başkan Seni Öldürmeden Gitmeyiz!' diye haykıracaktır" diyorlar. Gerçekten başkan kitlenin sembolü ancak hiç diğeri de korteje katılan ev kadınlarının atılan her sloganı sorgusuz tekrarlayan 'doğallıkları'.

Madenciler heykelinden başlayan şehir içi yürüyüş ve gösteri Taş Kömürü İşletme Müdürlüğü'nün önünden geçerek sahil yolunu takip edip sendikanın önünde mitige dönüşüyor.

İşletme müdürlüğünün önüne gelindiğinde hem sloganların politik düzeyi artıyor ve hem de madencilerin yüz hatları iyice geriliyor. Yürüyüş esnasında yollar trafiğe kapanıyor. Grev komiteleri yürüyüşün yönünü ve trafik akışını düzenliyor. Devletin tek işleyen kurumu ise bu düzenlemede trafiği, daha işçiler kavşağa gelmeden durduran trafik polisleri oluyor.

Yürüyüş tamamlanıp sendikanın önünde mitinge dönüşünce, çevre cadde ve sokaklar insan seliyle dolup taşıyor. Her yan hoparlorlerle donatılmış. Sendika binasının camına çıkan bir işçi veya bir sendika yetkilisi çoşkun kalabalığa yönelik konuşmasını yapıyor. Gelen konuklar tanıtılıyor, konuşma yaptırılıyor, bazen bir ozan türküler okuyor (sendika bu konuda bazı olumsuz tavırlarda alıyor).

Son konuşmacı sendika başkanı Denizer. Denizer mikrofona geldiğinde en coşkun görüntü, en öne yerle -şen kadınlarda gözleni- yor. "Başkan Canların Seni Seviyor" sloganı yankılanıyor. Başkan,"Hoş geldiniz canlarım, hoş geldiniz" le selamlıyor. Ardın- dan gelişmeleri sıralı- yor, ceza-

de geri adım atma serbestisine sahip görünmüyor.

Akşam saatleri yaklaşırken yarına ilişkin ne yapılacağı duyurularak eylem o günlük sona eriyor.

İşçiler evlerine dönerken komiteler çalışmaya devam ediyor. Her bölge kendi arasında toplantılar yapıyor veya genel toplantı oluyor. Bu genel toplantının ilki grevin 29. gününde gerçekleşiyor ve yönetim kurulu adına başkanla, kitle adına komiteler tartışarak politika belirleniyor.

Toplantılar bittikten sonra o gün sıra hangi bölgede ise o bölgenin komiteleri erzak dağıtımını sağlamak için depoya gidiyor. Belediyeye ait depoya indirilen yardım için diğer illerden gelen erzak komitelere teslim ediliyor. O günkü stok ve nüfuza göre paketler hazırlanıp kamyona yüklenerek bölgeye götürülüyor ve işçilere dağıtımı sağlanıyor.

Yiyecek konusundaki sorunun hallinde çok işlevsel olan bir de kooperatif var. Maden-Kop'un 12.500 olan grev öncesi üye sayısı grevle birlikte 16.000'e ulaşmış, her geçen günde artmakta, artışı teşvik içinse, üyelik aidatı düşürülerek üyelik kolaylaştırılmış. Kooperatif 1984'te sendikanın öncülüğünde ve yine maddi destekleriyle kurulmuş, yönetiminde bir profesyonel kooperatifçinin dışında işçiler var. Grevin ilk ayında 84.000 TL tutarında kuru erzak kredili olarak üyelere verilmiş, ikinci ayda ise planlanan 115.000 TL tutarında yine kuru erzak vermek. Ödemeler ise grev sonrasına ertelenmiş. Kooperatifin bu kadar mali yükü kaldırabilmesinin bir nedeni, yıllardır büyük bir kuruluş olarak kurulması ve var olmasıyla birlikte yine iş hacmiyle de belirlenen piyasa ilişkilerinin iyi olması ve son olarakta grevin başarılacağına duyulan güvenle borçlanmaktanda korkulmaması.

Komiteler sendika şubelerince belirlenmiş ve isim listeleri valiliğe verilerek kurumsallaşmış. Ancak hem 88'den kalma bir komite pratiği var ve hem de bu komite, grev sonrasında olası baskılara karşı şimdiden tartışma yü- rütüyor. Başkanın tavrı,"hesap benden sorulur" olmakla birlikte komitenin tavrı "tek arkadaşımız gözaltına alınırsa ocaklara inmeyecek direneceğiz" yönünde.

Madencileri düşün- düren ve ilgi uyandı- ran bir noktada Zonguldak esnafının tutumu. Esnaf, grevin ilk günlerinde kepenk indirerek desteklemiş olmakla birlikte şimdilerde (eylem ikinci ayı - na girerken) yalnızca camlarına 'Madencileri Destekliyoruz' yazısını asmakla yetinmiş.

Bir çok ilçede kaymakamlık emriyle, bir çok üniversitede polis baskısıyla engelleniyor olsa da Türkiye'nin dört bir yanından gıda ve para yardımı, yurt dışından devrimcilerin para yardımı gelirken Zonguldak esnafının henüz bir katkısı yok. Bu konuyu 30. günkü mitingde başkana soran bir kadına başkanın verdiği yanıt "onlarda yardım edecekmiş" oluyor. Bu pratiği, benzer bir şekilde, 1923 Şimendifer İşçileri Grevi'nde de yaşamış Zonguldak.

"...işçilere kredi ile çeşitli mal veren dükkanlar durumun ciddiyetini görünce kredilerini kesmişlerdi." (Kömür Havzasında İlk Grev, Turgut Etingü'den aktaran **Genel Maden İş Dergisi** sayı 32, sf.11)

Gece, işçi evlerinde günün değerlendirilmesiyle, gazete ve TV haberlerinin üzerine değerlendirmelerle yarına doğru ilerliyor.

Yarın, olağanlaşmış kitlesel sokak gösterisine devam edilecek, ileriki günlerde ise bu gösteri Ankara'ya taşınacak, plan böyle, başarılması işçi sınıfı hareketi defterinde yeni bir sayfa açacaktır.

Yarınlar iktidar mücadelesinin daha örgütlü olacağı günler olacaktır.

Cumhuriyet gazetesi Washington temsilcisi Ufuk Güldemir'in The Guardian (Weekly) adlı haftalık dergniin, Kasım 1990 tarihli 143. sayısında, Körfez Krizi'ne ilişkin bir değerlendirmesine yer verildi. Yazının Türkçesini olduğu gibi yayınlıyoruz.

BUSH ÖZAL'I HAYAL KIRIKLIĞINA UĞRATTI

Ufuk Güldemir

Bush yönetiminin Körfez Krizine yaklaşımı, müttefiklerine Ortadoğu'da incinebilecekleri bir ortam yaratmış bulunuyor. Türkiye'nin bugünkü durumu, buna bir örnektir.

Körfez Krizi başladığında, ABD yanlısı ülkelerin çoğu, konuya ilişkin politikalarını Washington'dan edindikleri bilgiler doğrultusunda oluşturdular, ki bu politika katı ve saldırgandı. Irak ile yoğun ekonomik ilişkiler içerisinde olan Türkiye, -ABD ve Avrupa ile olan ilişkilerini güçlendirmek konusunda her ne kadar kaygılı ise de- bu politikayı izleyen ülkelerin dışında değildi.

Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, ülkesine maliyeti yüksek de olsa, Washington'dan gelen sert üsluba paralel bir politika oluşturmaya da öncülük etti.

Türkiye, yalnızca Birleşmiş Milletler'in ambargoyu zorlayıcı tekliflerini kabul eden öncü ülke olmadı, aynı zamanda Irak'la olan ortak sınırına askeri güç yerleştirdi. Bunun da ötesinde Türkiye, ABD'ye, toprakları üzerindeki NATO üslerini kullanma iznini de verebileceğini belirtiyordu. Özal'ı, tüm bunlar memnun etmemiş olmalı ki, aynı zamanda Körfez çevresinde bulunan Arap ülkelerinin liderleri ile kulis yaptı onları Saddam Hüseyin'i kabul etmemek konusunda tıpkı Judith Miller ve Laurie sıkıştırdı, Mylroie'nin "Saddam Hüseyin ve Körfez'de Kriz" adlı yeni kitaplarında teyit ettikleri gibi.

Tüm bunların sonucu -ki Washngton tarafından yüksek sesle alkışlandı- Türkiye'nin çok hassas bir bölgede kendisine düşman bir komşu yaratması oldu. Türkiye'nin bu tutumu, Körfez Krizinin üzerinden geçen zaman ile Batı'nın belleğinden silinip gidecekti.

Washington'dan, zikzaklayarak gelmeye başlayan sinyallerin Özal'da panik yaratması çok uzun bir zaman almadı. Cumhurbaşkanı, diplomatik bir çözüm olarak tanımlayacağımız, Irak'ı ilgilendiren konularda daha dikkatli bir politikayı benimsemeye başladı. Ancak, ABD'nin gelecekteki askeri durumlar karşısında yardım talebinde bulunması durumunda, Özal yeni tavırlar geliştirebilirdi. Kesin yargıya ulaşmak için vakit erken, ancak geçtiğimiz haftalarda Özal yalnızca iyi silahlandırılmış bir Saddam Hüseyin'in bulunduğu bir Ortadoğu'da sıkışıp kalmadı; o aynı zamanda kendi ülkesinde de büyük bir tepki ile karşılandı. Türkiye'de, dış politika bürokrasisi kadar muhalefet partileri de Özal'ı, henüz Bush tarafından bile netlikle formüle edilmeyen, "Wasington tarafından tezgahlanan" bir politikaya destek vermek; bu saldırgan politikayı ABD Başkanı'ndan daha fazla savunuyor olmakla suçluyorlardı.

Açık ki; Wasington, kendi ulusal güvenliğine ilişkin önceliklerini, Özal'ın siyasi kariyerini korumak için risk altına almayacaktır. Bush yönetimi, kimseye savaş sözü vermediğini de savunabilir. Ve, haklı da olabilir. Fakat, ABD Hükümeti, bölgedeki müttefiklerine bu durumu daha açık bir biçimde gösterebilirdi. Kriz atlatıldığında, ABD güçleri bölgeden ayrıldığında kendisi için sorun kalmayacaktır, fakat müttefiklerini bu bölgede geride bırakmış olacaklardır.

Özal'ın, Bush'un gözü kapalı izleyicisi olduğu biçiminde oluşan geniş çaplı algılamaya ek olarak, Türk kamuoyu "Cephe Ülkeleri"ne verilen yardım sözünün yerine; Türkiye'nin işbirliği sonucunda elde ettiği tek şeyin giderek artan enflasyon olduğunun daha çok farkına varmaktadır.

Şimdiye kadar, cephe ülkeleri arasında yardım alan tek ülke Mısır oldu. Ortadoğu'da, geleneksel tavır içerisinde pazarlık yaptı ve ABD'nin teşvik edici desteğine dayalı olarak 7 milyar dolar borcunu bağışlattı. Bunun tersine Özal, ne başlangıçta ne de bugün hiçbir şey istemedi. Kriz başladığından bu yana, henüz Türkiye'nin ne alacağına dair önemli bir şey ortada yoktur.

Şimdi, ABD yönetimi Saddam Hüseyin'e yeniden sert mesajlar göndermeye başlamıştır. Irak, ABD'nin müttefiklerinin bile kuşkularının olduğu bir durumda, bu tür tehditlerin geçerliliğinden nasıl emin olabilecektir?

Türkçede, eski bir deyim vardır: "İyi bir dostla, Bağdat'a bile gidilir." Başkan Bush'un sadık dostu Cumhurbaşkanı Özal bile, artık bu sözün anlamını iyice kavramıştır.

ASSEMBLEE DES REGIONS D'EUROPE
ASSEMBLY OF EUROPEAN REGIONS
VERSAMMLUNG DER REGIONEN EUROPAS
ASAMBLEA DE LAS REGIONES DE EUROPA
ASSEMBLEA DELLE REGIONI D'EUROPA
ASSEMBLEIA DAS REGIÕES DA EUROPA
ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
VERGADERING VAN DE REGIO'S VAN EUROPA

AVRUPA GÜVENLİK ve İŞBİRLİĞİ KONFERANSI ya da SOSYALİZMİ LANETLEME AYİNİ

Alper Yalman

19-21 Kasım tarihleri arasında Paris'te yapılan AGİK zirvesi, zirveye katılan 34 ülke devlet ve hükümet başkanlarınca tam bir "sosyalizmi lanetleme ayini"ne dönüştürüldü.

1975'te Helsinki'de arada bir çiğnemekten utanmayacakları Nihai Senedin altına imza koyan ülkeler sonradan katılanlarla birlikte Paris'te, arada bir yeniden çiğneyecekleri bir başka "sened" daha izmaladılar. İçerisine bol miktarda insan hakları, demokrasi, kültürel özerklik, azınlık hakları vs türünden beylik sözler serpiştirilen Paris Senedi, aslında sosyalizmin Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'da tarih olduğunu belgeliyor.

19 Kasım sabahı Elysee Sarayı'nda imzalanan Silah İndirimi Anlaşması'nın verdiği rahatlıkla, hemen her konuşmacı, artık Soğuk Savaş'ın resmen sona erdiğini sevinçle ilan ediyorlardı. Ayrıntıları önceden tesbit edilmiş olan, Yeni Bir Avrupa İçin Paris anlaşması, toplantının son günü imzalandı.

AGİK Paris zirvesi ve Sonuç Belgesi emperyalist devletlerin ve çömezlerinin zaferi ise, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın, ex-sosyalist ülkelerin, bir ihanet ve yenilgi belgesidir.

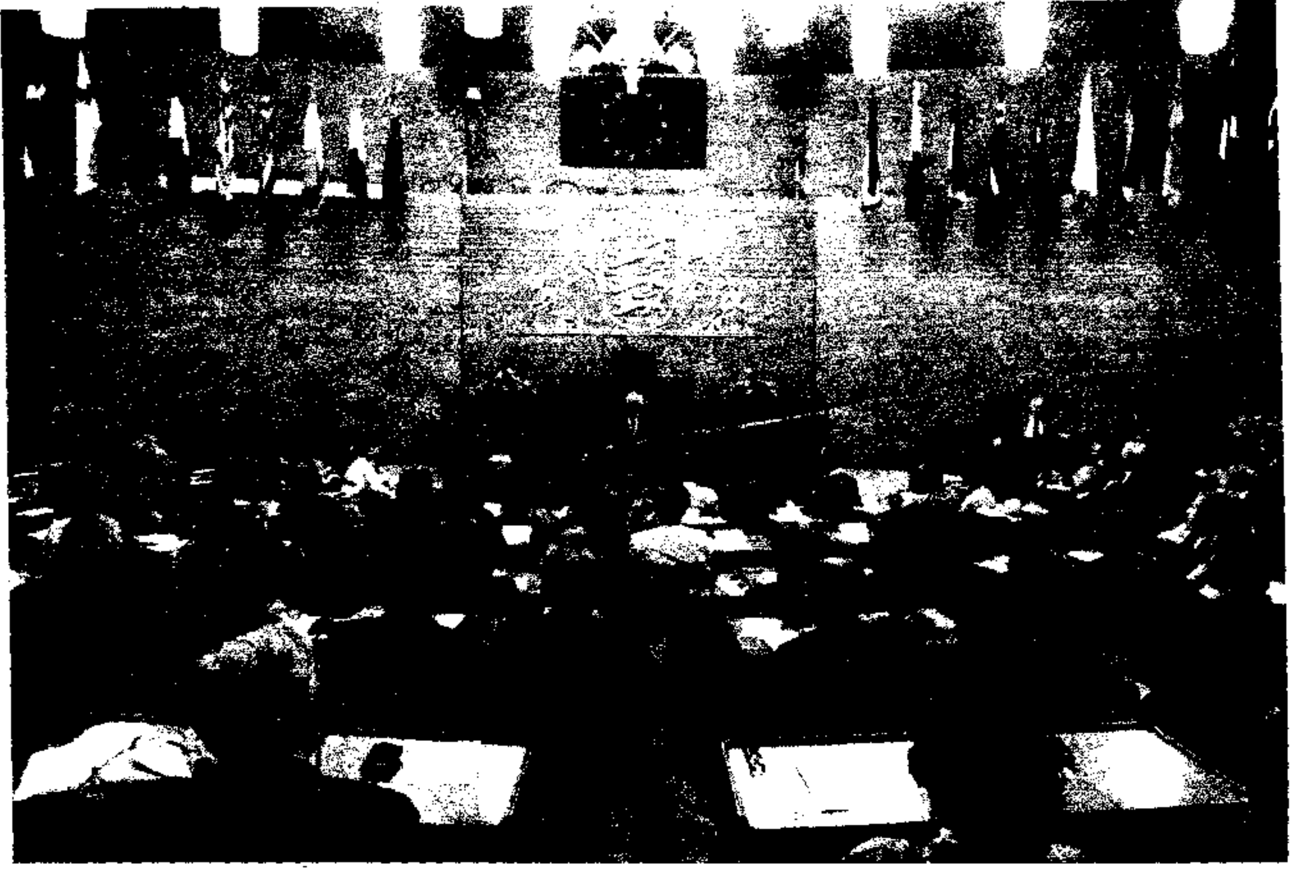
Toplantıya ev sahipliği yapan ülke devlet başkanı Mitterrand'ın yanına BM Genel Sekreteri De Cuellar'ı da alarak yaptığı açılış konuşmasındaki alçakgönüllülüğe rağmen bu, böyledir. Mitterrand açılış konuşmasında, "Bu toplantı, tarihte ancak 1815 Viyana toplantısına benzetilebilir.Ancak orada galipler ve mağluplar vardı. Burada ise herkes eşit koşullarda bulunmaktadır, mağluplar ve galipler yoktur" diyordu. Ne söylenebilir? Herhalde Mitterrand ev sahipliği ve yılların verdiği tecrübe ile, galipler safında olmanın verdiği sevinci ancak böyle dile getirebiliyordu.

Sonuçları üç aşağı beş yukarı önceden bilinen zirveye, İstanbul'un günlük basınının aksine, Batı basını pek önem vermedi. Aynı günlerde Fransız Millet Meclisi'nde oylanan yeni sansür yasası, Demir Lady'nin gidip gitmeyeceği ve Körfez krizi daha önemli olaylardan sayılıyordu. Kuşkusuz, ikinci günün akşamı basına kapalı olarak yapılan oturumda, başlıca konu Körfez krizi oluyordu. Kulislerde yürüyen asıl görüşmelerin bu yönde olduğunu Türk basınının işbilmez muhabirleri bile yazdı. Bush'un ise asıl derdi, hazır herkes bir aradayken BM Güvenlik Konseyi'nden savaş kararı çıkarabilmekti. Bu yüzden olsa gerek, toplam dokuz dakika tutan ve içine süslü sözler serpiştirdiği konuşmasından sonra, iki gün boyunca, "kafa ütüleyen" diğer konuşmacılara katlanmak zorunda kalıyordu.

AGİK PARİS ZİRVESİNDE NE OLDU?

Gorbaçov'un Avrupa Birleşik Devletleri girişiminin gerçekleşmeye yüz tutmasından telaşlanarak ortaya attığı, Ortak Avrupa Evi, tezine uygun düşecek bir ortam sağlandı. Gorbaçov'la birlikte sosyalizme ihanet etmiş ex-sosyalist ülkelerin devlet başkanları, sosyalizme olan kinlerini kusmak için, Paris zirvesini fırsat bildiler. Bir daha asla eskisi gibi olmayacaklarına dair söz verdiler. Tövbe ettiler. AGİK Paris Senedi'nin içinde yer alan ve kapitalist ekonominin diplomatça tarifinden başka bir şey olmayan, 'serbest pazar ekonomisi' maddesinin altına imzalarını koydular.

Çekoslovakya devlet başkanı olmasıyla birlikte Türkiye dahil, dünyanın hemen her yerinde ünlü bir

tiyatro yazarı haline geliveren Havel'in eline Paris'te bir de ödül tutuşturuldu. Ödülünü aldıktan sonra coşkukça coşan Havel, "Varşova Paktı'nın feshedilmesini ve giderek yok olmasını" da önerdi. Havel, fiilen sona ermiş olan, ortada kalan silah ve askerini 'karşılıklı indirim' adı altında geriye çekmeye çalışan Varşova Paktı'nın orta vadede izleyeceği yolu dile getirmiş oluyordu.

NATO ise, Thatcher ve Özal'ın sözleriyle, bir "savunma" paktı olarak varlığını korumaya devam edecektir. Üstelik NATO sınırlarına giren bazı kritik bölgeler, silah indirimi ve denetiminin dışında tutulmuştur.

Buna göre, örneğin, Türkiye'nin "güneydoğusu', Mersin'den Hakkari'ye kadar olan bölge bunun dışındadır. Anlaşmaya göre Özal'ın kendine has İngilizcesiyle yaptığı konuşmasında, komşularıyla arasının bozulmasına başlıca neden olarak gösterdiği Kürtlerin bölgesine Türkiye'nin silah yığınağı yapması olanaklı hale gelmiştir.

AGİK Paris Zirvesi tarihe, Varşova Paktı ülkelerinin, Soğuk Savaş mağluplarının galiplerle birlikte sosyalizmlerini toprağa gömdükleri toplantı olarak geçmelidir. Avrupalı olmayan ABD ve Kanada ile birlikte 32 ülke yöneticileri, Kleber Caddesi'nde 'sosyalizme lanet ayini' yaptıktan sonra bunu, Versailles Sarayı'nın görkemli salonlarında eğlenerek kutladılar. Gorbaçov'un sık sık sözünü ettiği 'Yeni dünya' düzeninin temelleri böylece atılmış oldu.

Zirveye Fransa halkı adına bir mesaj yayımlayarak iyi dileklerini ileten Fransız Komünist Partisi, Fransızcası 'Chart de Paris Pour Une Nouvelle Europe' olan, yeni bir Avrupa İçin Paris Anlaşması'nın hazırlanmakta olduğu 27. Parti Kongresi'ne sunmalı ve delegelerin onayını almalıdır; zor olmaz.

Sargın ve Yağcı daha geri olan programları altında Turgut Özal ve Vatikan'dan bir papazın da imzası olan Paris Anlaşması'yla değiştirmelidirler.

Yeni kurulacak olan 'Sosyalist Birlik Partisi' kurucuları, anket sorularına aldıkları yanıtlarla AGİK Paris Zirvesi sonuç ilkelerinin yerini değiştirmeli, ezik solcular aynı belgeyi başucu kitabı yapmalıdırlar. Belgeyi elde etmeleri için Toplumsal Kurtuluş bürolarına başvurmaları yeterlidir. Bab-ı Ali'nin günlük fıkra yazar ve muhabirleri, Semra Özal'dan vakit ayırabilirlerse bu belgeyi hatırlamalı, sıkışınca içine serpiştirilen İnsan Hakları ve Demokrasi ile ilgili cümleleri bulmalı, bunları yazı ve manşetlerine konu yapmalıdırlar.

Hiç kuşku yok, hepsine de uygun düşer.

Zirveye katılabilme şansı olan sosyalist basın temsilcileri ise bir türlü atmaya fırsat bulamadıkları çürük yumurtalarını saklamalı, bir başka fırsat kollamalıdırlar.

TANRI BABA ÜZERİNE NOTLAR - I

Ozan Ünlü

İnsanoğlu, en eski çağlardan beri, egemen olamadığı doğal güçlere karşı büyük bir ilgi duymuş, aynı zamanda da, yüreğinin her köşesinde onlara karşı büyük korkular beslemiştir. Bunun doğrudan bir sonucu olarak, bazı doğal güçler "herşeyden güçlü", "herşeyden yüce" varlıklar olarak ortaya çıkmışlardır. Pekiyi, yalnızca bu büyük doğa güçleri mi "en yüce varlık" değerine erişebilmişlerdir? Elbette ki hayır. Çünkü, doğa içinde insana gizemli görünen her varlık, insan tarafından yüceltilmiş, kendisine saygıdeğer anlamlar atfedilmiştir. Sözkonusu varlıkların başında, hayvanlar önsırayı oluşturmaktadır. İsveçli araştırmacı Nathan Söderblom'un belirttiği gibi, "İlkel insan için hayvan, insandan çok daha esrarlıydı." (1) Ancak, ne zaman ki insanoğlu yerleşik yaşamla birlikte hayvanları evcilleştirmeye, onlar üzerinde egemen olmaya başladı, işte o zaman hayvanların - özellikle evcil hayvanların- mistik yanları giderek azalmaya yüz tuttu. Öyle ki hayvanların evcilleştirilmesi ve yetiştiriciliğin başlaması, görünüşe göre her yerde, ilkel zamanların katıksız ve sıkı totemizminin sonu olmuştur. (2) Hayvan tapınımı, hayvanbiçimli tanrılara yerleşik yaşam ve hayvan evcilleştirilmesi ise, insan başlı hayvanbiçimli ya da hayvan başlı insanbiçimli tanrılara yol açtı. Eski Mısır, bu tanrılar bakımından çok zengin bir yerdi. Biz bu tanrılara, *zoo-antropomorfik tanrılar* da diyebiliriz. İnsanın, hayvanlar üzerindeki egemenliğinin giderek artması, bütünüyle *antropomorfik* (insan biçimli) tanrıları doğurmuş, diğer yandan ise hayvanlar, saygıdeğerliklerini ya da kutsallıklarını koruyabilmişlerdir. İnsanoğlunun doğada "mutlak egemen" olmasına ve doğa üzerinde, insana gizemli ve ürkütücü görünen varlıkların hemen hemen bulunmamasına az kalmışken, toplumlar, çoktanrıcılıktan tektanrıcılığa doğru bir evrim geçirdi. Tektanrıcılıkla birlikte, tanrı kavramının artık, doğal varlıkların üstüne çıkması gerekiyordu. Çünkü, kimi doğal afetleri bir yana bırakacak olursak, insan doğanın efendisi oluverip çıkmıştı. Doğanın efendisi olan bir varlığın da, doğa düzeni içinde yeralan varlıklara tapması beklenemez. Bu, ancak ilkel kalmış topluluklardan beklenebilir ki günümüzde, Avustralya ve Afrika'nın bazı yerli kabileleri, bizim için somut örnekler oluyor. Kısacası tektanrıcı dinlerle birlikte, tanrı tasarımı metafizik olurken, bu kez de deyim yerindeyse, insanın "hiç görmediği", "hiç duymadığı" ve "nasıl olduğunu bilmediği" bir varlık (!), bu mertebeye eriştirildi. Ve çoktanrıcı dönemlerindeki kral-tanrıların bir devamı olarak da, tanrının yeryüzündeki temsilcileri olan peygamberler, havariler, halifeler ve hükümdarlar, dinsel yaşam içinde büyük rol oynamaya başladılar. Zaten, toplumsal yaşamdaki konumlarından ötürü, dini yönlendiren ya da kendi çizgilerine uyumlaştıranlar, genellikle yöneticiler olmuş, bundan dolayı da devlet ile tanrı arasında sürekli bir bağ kurulmuştur. *Devlet baba - tanrı baba* biçimindeki ikilem, aynı tarihsel evrimin bir sonucudur. Nitekim Freud bile, "Mısır'da ise tektanrıcılık, bizim anladığımız kadar emperyalizmin bir yan ürünü kimliğiyle kendini açığa vurmuştur. Tanrı, büyük bir imparatorluğa kayıtsız şartsız egemen olan firavunun bir dışa yansımasıydı" diyor.(3)

Tektanrıcı dönemde, tanrı kavramının maddeden arındırılması, eski çağlarda olduğu gibi, insana korkuyu salabiliyor. Çünkü bu kez de, doğaüstü güçler, daha çok mistik ve ürkütücü yanlar taşımaktadır.

Tektanrıcılıkla birlikte, aynı zamanda tanrıyı biçimleştirme, herhangi bir biçimde tasavvur etme yasaklanmış oluyordu. Frazer'e göre Tevrat'taki bu yasak, tasvir sanatının ilke olarak yadsınmasından değil, İbrani dini tarafından hoş görülmeyen büyücülüğü ortadan kaldırma çabasından kaynaklanıyor olsa gerek. (4) Bu yasak, İslam'da daha katı olarak uygulanmıştır. Hatta, resmin "günah" olup olmadığı biçimindeki tartışmalar süregelirken, hat sanatının daha çok gelişmesi, bu inancın ne denli kök saldığını gösteriyor. Ama yasağa rağmen, araştırmacılar, Tevrat'taki "Tanrı'nın eli", "Tanrı'nın sesi" gibi deyimleri antropomorfizme bağlıyorlar. Kur'an'da da bu tür tanımlarla sıkça karşılaşıyoruz. Sözgelimi, Kur'an'ın birçok suresinde, "Şüphesiz Allah bilir ve işitir", "Şüphesiz, Rab herşeyi gören ve bilendir" gibi cümleler, bunun somutlanışıdır. Her ne kadar dindar yazarlar, bu tür cümlelerin manevi ve şiirsel (poetik) yanları bulunduğunu iddia ederek, Kur'an'da antropomorfizmi yok sayarlarsa da, biz bu görüşe katılmıyoruz. Nitekim Mâide Suresi'nin 64. ayeti, kanımızı açıklığa ve netliğe kavuşturuyor: "Yahudiler, 'Allah'ın eli sıkıdır' dediler; dediklerinden ötürü elleri bağlansın, lanet olsun. Hayır, O'nun *iki eli de* açıktır, nasıl dilerse sarfeder...". Görüldüğü gibi, yukarıdaki cümlelerde yeralan "iki eli de" tanımlaması, kanımız

açısından önemli ve anlamlıdır. Eğer cömertlik vurgulanmak istenseydi, yalnızca "eli açık" deyimi yeterli bulunurdu. Oysa burada, "iki eli açık" tanımlamasının, ne poetik ne de manevi anlamı vardır. Bir başka örnek, yine Mâide Suresi 109. ayetidir: "Allah peygamberleri topladığı gün, 'Size ne cevap verildi?' der; onlar, 'Bizim bir bildiğimiz yoktur, doğrusu görülmeyenleri bilen ancak Sen'sin' derler." Burada göze çarpacak olan ise, Allah ile peygamberleri arasında bir sohbetin olduğu, yani Allah'ın konuştuğu temasıdır. Bu bağlamda, Kur'an'ın "Allah'ın kelamı" olduğu inancını, ayrıca anımsatmak isterim.

Kur'an, Arâf Suresi'nin 194 ve 195. ayetleriyle antropomorfizmi küçümsemiş, ama animizmi, adeta tanrılığın bir önkoşulu olarak getirmiştir: "Allah'tan başka taptıklarınız putlar da, sizin gibi yaratıklardır. Eğer doğru sözlü iseniz, onları çağırın da size cevap versinler bakalım. Onların yürüyecek ayakları mı var, yoksa tutacak elleri mi var ya da görecek gözleri mi var veya işitecek kulakları mı var?"

Tanrı idesinin, eski çağlarda "yüceltilmiş" doğa güçlerinin bir yansıması olduğu, günümüzde bile belirgindir. Bir şeyi tanrılaştırmamak için, onu iyi bilmek, iyi tanımak gerekiyor. Oysa sözkonusu durum, o çağlarda öyle kolay değildi. Çünkü insanın kavrama yetisi, pek gelişmiş değil o dönemlerde. Dolayısıyla, kutsallaştırmaya, tabulaştırmaya, totem kılmaya ya da tanrılaştırmaya elverişli bir varlık kolaylıkla bulunurdu. İşte sözünü ettiğimiz doğal güçlerin başında, özellikle *gökyüzü* ve *güneş* gelirken, *ay* ve *yıldızlar* ise, onları izlerdi. Sanırım gökyüzünün, mitolojideki ve dinlerdeki bu önemi, bir, ilkel insanın nezdinde gökyüzünün, adeta güneş ve ay da dahil olmak üzere, diğer tüm yıldızları kapsar görünmesinden; iki, gökyüzünün dünyayı bir örtü gibi örtmesinden, kaplamasından; üç, atmosferik olayların göksel nitelikli olmasından kaynaklanıyor. Büyük üstad Frazer'in deyişiyle, "Doğanın bütün fenomenleri arasında en evrensel olanı, belki de gökyüzüdür". (5)

Gökyüzü, tüm bunlara dayanılarak, hemen her çoktanrıcı ilkel toplumun dininde, şef tanrı konumuna yükselmişti. Böylece gökyüzünün "kutsal" değeri, hemencecik dillere de yansımış. Nitekim birçok dilde, *tanrı* anlamına gelen sözcükler, köken olarak "gökyüzü" anlamındaki sözcüklerden türemişlerdir. Sözgelimi Türkçedeki *tanrı* sözcüğü, köken olarak Çince "gök" anlamına gelen *Ti'en*'e kadar uzanır. Çince Ti'en sözcüğü, aynı zamanda "tanrı" anlamında da kullanılıyor. Türkçe *tan* sözcüğüyle de ilişkilidir. Türkçe tanrı sözcüğünün "Altay Türklerinde tanrı, Yakutçada tanara, Çuvaşçada tura, Moğolcada tangı ve Kazanca'da tangırı gibi çeşitlemeleri vardır." (6) Kimi dilbilimciler Sumercede tanrı anlamına gelen *dingir* sözcüğüne bakarak, Türkçe ve Sumerce arasında bir bağ kurmak isterler. Bunu son derece yavan buluyorum. Batı dillerinde tanrı anlamına gelen *deus/ theos/ dieu* sözcüklerinin ise, Hint-Avrupa dillerinin orijinalinde "parıltı" anlamındaki *div* kökünden türemiş oldukları söylenir. Sanırım, Sumerce *zi* (ışık, yaşam) sözcüğüne kadar uzanır (Kürtçe ji: yaşam).

Gök tanrısının şef tanrı olması, onu ayrıcalıklı ve şanslı kılmıştır. Çünkü günümüzün "Tanrı Baba"sı, eski "Gök Baba"nın modern halinden başka bir şey değildir.

İlk dünyada, gökyüzüne bir yandan "baba" rolü verilirken, yeryüzü de insanın "ana"lığını üstlenmişti. Bu bakımdan gökyüzü, mitolojide genellikle, *erkekliği, gücü, aydınlığı* ve *bilgiyi* simgelemiş; yeryüzü ise, *kadını, doğurganlığı* ve *bereketi* tanımlamıştır; ama yeryüzü, ayrıca karanlık ve kötülük anlamına da gelirdi. Erkek, yani gök, daima doğanın efendisidir. Toprak Ana'yı dölleyen de odur, diğer tanrılara hükmeden de... Doğaldır ki tüm bunlar, ataerkil toplum düzenine geçişle birlikte kendini gösterdi.

Toprak Ana'nın doğurganlığı da dillere etkimiştir. Hemen her dilde doğa sözcüklerinin *doğurmak* ya da *doğmak* fiillerine dayandığı ortadadır. Türkçede bile, günümüzde sıkça kullanılan **tabiat ana** deyimi, bundan kalmadır. Batı dillerindeki *nature* (doğa) sözcüğü de aynı temelde yeşermiştir. Düşünüyorum da, Kur'an'da insanın, "su"dan, "toprak"tan ve "balçık"tan yaratıldığına dair farklı ayetler, acaba, bazen yalnızca Gök Baba düşünülerek ("su"ya), bazen yalnızca Toprak Ana düşünülerek ("toprağa") ve bazen de, her ikisinin birleşimi düşünülerek ("balçığa") mi oluşturuldu?

Yeryüzünün doğurganlığı, insanoğluna analık etmesi inancının izlerini, dilde de yakalayabiliyoruz. Sözgelimi Batı dillerinde "insan" anlamına gelen *homo* sözcüğü, temede Hint-Avrupa dil grubunun "toprak" anlamına gelen *khem* kökünden türetilmiştir. Sanskritçe *ksam* ve Grekçe *khtòn* deyimiyle dile getirilen "toprak" sözcüğü, Latince'ye *humus* olarak geçmiş ve bundan da topraklı (yersel) ve eşdeyişle "insan" anlamında *homo* ve *hominis* deyimleri türemiştir.(7) Yine, İngilizcede "yeryüzü", "toprak" ve "dünya" anlamına gelen *world* sözcüğünün ise, Latince *wiros*'a (insan, erkek) dayandığı söylenir. Bu da, toprak ana kültünün bir etkisidir.

Toprak ana kültünün etkilerine, Kur'an'da da rastlıyoruz. Nitekim Bakara Suresi'nin 223. ayetinde: "Kadınlarınız sizin tarlalarınızdır, tarlanıza istediğiniz gibi gelin..." deniliyor.

Gökyüzüne "baba", yeryüzüne eşdeyişle toprağa "ana" rolünün verilmesini, biraz da erkeğin ve kadının cinsel ilişkideki fiziksel konumlarında aramak gerekiyor. Ancak zaman zaman bu da yeterli olmuyor. Sözgelimi Eski Mısır'da, gökyüzünü tanrıça *Nut*, yeryüzünü ise, onun hem kardeşi hem de kocası olan *Seb* (ya da Keb) temsil ediyordu. Frazer, bunu, Eski Mısır dilinde (Kıptice) gökyüzünün (pet) dişil, yeryüzünün ise (to), eril olmasına bağlıyor. (8) Önemli bir nokta...

Günümüz dindarları, *Allah* sözcüğünü tanrı sözcüğüne tercih ederler. Nedeni de, tanrının erkeklik idesini beraberinde taşımasıdır. Çünkü tanrı deyince,

bu kez tanrıçayı da benimsemiş olursunuz. Diğer dillerde de öyledir. Sözgelimi, İngilizcede *god* sözcüğü tanrıyı, *goddess* ise, tanrıçayı ifade eder. Yine Arapça *ilah* sözcüğü tanrıya, *ilâhe* ise tanrıçaya denk düşüyor. Tahsin Banguoğlu, Türkçe tanrıça adındaki -ça ekinin, İslav dilindeki -çe ekine dayandığını söylüyor. (10) Tıpkı kral-kraliçe, çar-çariçe, imparator-imparatoriçe vb gibi...

Yaratıcının erkek olduğu tasarımı, kendisini tektanrıcı dinlere de taşımıştır. Nitekim Hıristiyanlık'taki "Baba+Kutsal Ruh+Oğul" üçlemesinde (teslis, trinity), baba, tanrıya denk düşüyor. Çünkü Hıristiyanlar arasında, "Ve Tanrı Baba, Meryem Ana'yı dölledi" inancı egemendir...

Baba+Kutsal Ruh+Oğul üçlemesi, tarihsel kökenini, Sumerlerin *Anu-Enlil-Ea* üçlemesinden alır. Sumerlerde şef tanrı *An* (Babilce Anu)'dır. An, Sümerlilerin gök tanrısıydı. Zaten anlamı da "gökyüzü"dür. Ama bununla birlikte, "parlaklık", "ışıltı" anlamlarını içerdiği de söylenmektedir. (11) Kaldı ki birçok dilde "gökyüzü" sözcükleri, aynı temele dayanır. Eski Hintçe *dyaus* (gök)'un div (parıltı) köküne dayanması gibi.. Morris Jastrow ise, Babillilerin gök tanrısı olan Anu'nun adının, "yüksekteki biri" anlamına geldiğini açıklar. (12) An sözcüğü, Sümercede ayrıca tanrı determinatifi olarak kullanılmıştır. Akkadcada ise yine aynı anlama gelen *samu* (gök) sözcüğü kullanılmış. Bu arada, kutsal olarak bilinen dört dinin, *semavi* (göksel) dinler olarak adlandırılmasına dikkati çekmek istiyorum.

Üçlemenin Greklerdeki kopyası ise, *Zeus, Poseidon* ve *Pluto* biçiminde kendini gösterir. (13) Bu, Alevilik'te ise, *Allah-Muhammed-Ali'* ye dönüşüyor. Hatta Aleviler arasında bazılarının, Allah-Muhammed-Ali üçlemesi bağlamında, "Ne varsa, Ali'dir" demesi, Ali'yi tanrılaştırdıklarının belirtisidir.

Yaratıcının erkekliği, bütünüyle ataerkillikten kaynaklanıyor. Çünkü, ataerkil toplumun, dini de ataerkil olur. Tektanrıcı dinlerde yaratıcının, erkekliği baskın olmasa da, hiç de muğlak olmayacak bir biçimde göze çarpar. Sözgelimi Kur'an'da, İhlâs Suresi'nin 3. ayetinde, "O doğurmamış ve doğmamıştır" denilerek, tanrı özellikle cinsellik boyutuyla tanıtılmaya çalışılıyor. Bu da bizim için, Allah'ın erkek olduğunu yakalamamıza yardımcı oluyor. İlgili ayetin yorumunu yapacak olursak, "O doğurmamış"la, Allah'ın dişi olmadığı; "O doğmamış"la da ezeli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Kur'an, Allah'ın erkek olmadığına ilişkin, burada herhangi birşey getirmiyor. Kaldı ki ilk insanı (Adem), erkek olarak yaratmasının bir anlamı olsa gerek... Yine toplumda erkeği, kadına nazaran birincil varlık durumuna getirmesi de, bir başka incelik. Hele hele Adem'i yaratırken, ona özünden üflemesi... Adem'e özünden üflemesi, kökenini yine Mezopotamya dinlerinde buluyor.

"Ey Muhammed! Eğer yüz çevirirlerse de ki: 'Allah bana yeter; O'ndan başka tanrı yoktur, yalnız O'na güveniyorum; O büyük arş'ın Rabbidir" (Tevbe Suresi, 129. ayet) Kanımca "Arş'ın Rabbidir" tanımı, adeta "Gök Baba"ya ya da "Gök Tanrı"ya denk düşüyor. Kur'an'da benzeri ifadeler sıkça kullanılmış. Ama bazen de, hem göğün hem yerin tanrısı olarak geçiyor. Böylece Toprak Ana'nın yetkisine de konuyor. Nitekim Zuhruf Suresi'nin 82. ayetinde, "Göklerin ve yerin Rabbi, arş'ın Rabbi, onların vasıflandırmalarından münzehtir" ibareleri geçer.

İslam'da, Allah'ı herhangi bir biçimde tasavvur etme yasağına rağmen, kimi müslüman yazarlar, Allah'ın insanbiçimli ve özellikle erkek oluşuna dikkati çekerler: " 'Allah Tealâ insan suretinde olup veçhinden madası halik olur' (Beyaniye)- 'Allah Tealâ, insan suretinde nurdan bir erkektir. Başında nurdan tacı vardır. Kalbi hikmet menbaıdır.' (Magiriye)- 'Allah Tealâ cesettir. Boylu, enli ve amiktir. Boyu, eni ve derinliği müsavidir. Kendisi beyaz saf gümüş külçesidir. Her canipten telellü eder. Levni, ta'mı, rahiyası vardır.' (Hişam)- 'Allah Tealâ insan suretindedir. Eli var, ayağı var, havası var, yüzü var, kulağı var, gözü ve ağzı var.' (İbni Hakem) - "Si-Mukaddeme 20-24-Tuna tab'ı)." (14)

Kısacası, tanrı "herşeyi bilir", "herşeyi görür", "herşeyi duyar" sıfatları, bir yerde insanbiçimciliği zorunlu kılıyor. "Herşeyi görür": Gözleri var. "Herşeyi duyar": Kulakları var. "Herşeyi bilir": Kafası var. Çünkü kafasız bir tanrıya ne kimse inanır, ne de tapar...

Çoktanrıcılıktan tektanrıcılığa geçilince, çoktanrılı dönemdeki hemen her tanrının özelliği ve gücü, tek tanrıya atfedildi. Böylelikle, eski çağların "en..."leri tek tanrıda bütünleşti. Bilindiği gibi çoktanrılı dönemde, fırtına tanrısından tutun da güneş tanrısına, şarap tanrısından tutun da aşk tanrısına ve tanrıçalarına kadar nice tanrı ve tanrıçalar... O dönem, herbiri bir şeyin mucidi sayılır, kendi alanında otorite kabul edilirdi. İnsanoğlu ise, bunlara göre "banal" varlıklardı. Yaratıcı gücü olmayan, sefil varlıklardı insanlar. Oysa insanoğlu yanılmıştı. Ve kendi kendini küçük düşürmüştü. Çünkü doğanın efendisi de oydu, yaratıcı olan da... Bir Latin atasözü var: "*Vox popili vox dei*"; halkın sesi, hakkın sesidir diye. Burada anlamını gösteriyor olsa gerek.

Sonuç olarak: Dünyada, hemen her toplumun yarattığı bir Gök Baba'sı vardır; Sümerlilerin *An'* ı, Babillilerin *Anu'* su, Çinlilerin *Ti'en'* i, Greklerin *Zeus'* u ve *Uranüs'* ü, Romalıların *Jüpiter'* i, Hintlilerin *Dyaus-Pitar* (Gök Baba)'ı, Eski İran'ın *Ahura-Mazda'* sı, Korelilerin *Siang-tiei'* si, Polinezyalıların *Atea'* sı, Azteklerin *Ometöktli*'si, Yeni Zelandalıların *Rangi'* si, Yorubaların *Obutala'* sı ve diğerleri...

Burada son noktayı koymadan önce, çocuklar bakımından Tanrı Baba- Gök Baba kavramına bir göz atalım istedim: Çocukların, özellikle yağmur yağdığında, "Allah Baba altını ıslattı"; kar yağdığında ise, "Allah Baba kaka yapıyor" söylemleri, primitif insanın tanrı baba inancını anımsatıyor. Çocukken, biz de aynı şeyleri söylerdik. Bundan, espritüel anlamda bü-

yük bir zevk aldığımı da anımsıyorum. Ama şimdi, gök baba idesi bana daha komik geliyor. Çünkü, insanoğlunun ozon tabakasını deldiği günümüzde artık, tanrının babalığından söz etmek oldukça gülünç olur. Olsa olsa, insanoğlu hermafrodit tanrılardan çok çok sonraları bir *homo deus* yaratmıştır...

KAYNAKLAR

1- Felicien Challaye, Dinler Tarihi, Çev. Semih Tiryakioğlu, İstanbul, 1960, s.33.
2- Sigmund Freud, Hz. Musa ve Tektanrıcılık, Çev, Kâmuran Şipal, İstanbul, 1987.
3- age., s. 99
4- age., s.222, dp.nt.119
5- Sir J.G.Frazer, The Worship of Nature, Vol. I, London, 1926, s.19.
6- Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Ansiklopedisi, C.6, İstanbul, 1979, s.224
7- age., C.3, s.100
8- Frazer, s.70-1
9- Tahsin Banguoğlu, Türkçe'nin Grameri, İstanbul, 1974, s.178
10- E.O.James, The Ancient Gods, Worcester and London, 1960, s.73.
11- Frazer, s.66.
12- age., s.65.
13- M.N.Çankı, Büyük Felsefe Lügatı, C.I. İstanbul, 1954, s.158.

SÖZÜMÜZ MECLİSTEN İÇERİ

Doğanın onuru insan
Sözümona yeryüzünün efendileri
Çekilen bunca çileden sonra
Emeği nerelere getirip kodunuz
Koca Marks'ın utanmaz köylüleri.

Müst... E... en...

Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı Akif Kurtuluş:

"DEVLET VARLIĞINI İŞKENCEYE BORÇLUDUR"

Söyleşi:Abdullah Keskin

Uzun süredir kuruluş çalışmaları süren Çağdaş Hukukçular Derneği, *geçtiğimiz günlerde Ankara'da kuruldu. Derneğin Genel Başkanı Akif Kurtuluş ve Genel Sekreteri Ali Yıldırım'la bir söyleşi yaptık. Söyleşinin yayına hazırlandığı sırada Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 3 Ocak işçi eylemiyle ilgili aldığı kararı protesto ettikleri için Yönetim Kurulu üyeleri Avukat Hüsnü Öndül ve Esin Kulaç DAL'da gözaltındaydı. Ali Yıldırım ve Aydın Erdoğan'ın ev ve bürolarında siyasi polisçe arama yapılmış ve birtakım belgelere elkonulmuştu. Söyleşiyi olduğu gibi yayımlıyoruz.*

-Sevgili Akif ve Ali, öncelikle yüklendiğiniz görevlerden dolayı kutlamak istiyorum sizleri.
Çağdaş Hukukçular Derneği'nin amaçlarını kısaca özetleyebilir misiniz?

Akif Kurtuluş: Çağdaş Hukukçular Derneği gibi bir hukukçular örgütlenmesinin amacını tüzük kapsamıyla sınırlı tutmamak gerekiyor. Bizim tüzüğümüzde, hukuk alanında insanlığın binlerce yıllık deneyimleri ışığında diye başlayan bir tüzük maddemiz var ama bu dernek hukukçularının mesleki, ekonomik, demokratik problemlerini çözmek için, bu problemlerin çözümü de ancak örgütlenerek olacağından, biraraya gelmiş bulunuyoruz. Derneğin amacı bu sorunları çözmektir.

-Nedir bu sorunlar? Dernek sadece hukukçuların sorunlarıyla mı sınırlı kalacak?

Akif Kurtuluş: Hukukçuların sorunlarıyla sınırlı kalması mümkün değil. Çünkü Türkiye'deki hukuk alanı politik etkilerin çok yoğun olduğu bir alan. Hukuk alanında sistemle kapışabilmenin politik etkileri olacaktır. Dolayısıyla basit bir terziler örgütü, tekstilciler örgütü olmayacak bu dernek. Dernek adı da aslında bir başka açıdan rahatsız edici gelebilir, bazı çağrışımlar nedeniyle, ama bugünkü yasal mevzuat içerisinde örgütlülüğe biçim kazandıracak bir kavram olarak düşünülmelidir.

Ali Yıldırım: Şöyle bir şey eklenebilir: Çağdaş Hukukçuların hukuk mücadelesini toplumsal, ekonomik mücadeleden soyutlayan anlayışı reddeden bir yaklaşımı var. Hukuk mücadelesiyle toplumsal mücadele arasında bir paralellik kurmak dernek tüzüğünde özellikle vurgulanıyor. Bu yaklaşım, sorduğun soruya da açıklık getiriyor. Ekonomik, demokratik, mesleki sorunlar gelişirken bu olayların toplumsal mücadeleden soyutlanamayacağı vurgulanıyor.

Akif Kurtuluş: Ben avukatlık mesleğini yürüten birisiyim. Kendimi öyle bir toplumda hayal ediyorum ki, o toplumda avukatlık bir meslek olarak artık olmayacak. Bunu sağlayacak organlardan birisi politik örgüttür. Ama bunları sağlamak, politik hedef anlamında önüne koyacak bir örgütlenme değildir. Hukukçuların politik örgütü değildir. Hukukçuların politik örgütü zaten olmaz. Politika, dinamiğini sınıflardan alır. Politik örgüt bir sınıf örgütüdür. Ama Çağdaş Hukukçular Derneği sorunlarını çözerse politik etkileri de olacaktır.

Ali Yıldırım: Diğer demokratik kitle örgütlerinden farklı olarak bizim alanımızın çok özel bir durumu var. Hukuk alanında atılan her adım, doğrudan siyasal bir içerik taşıyor. Hukuk mücadelesi içerisinde dile getirilen bir görüş, politik toplumsal sonuçlar doğurur. Bu anlamda özgül bir yeri var.

Akif Kurtuluş: Son on yılın hukuku, Eylül hukuku aslında toplumdaki bütün gerçekliği maskeleyen bir ideolojik pompa olmuştur. Bu alanda yapılan herhangi bir şey sistemin oturduğu temellere muhalif olacaktır. Sorun sadece 141-142 değildir. Fahişelere karşı yapılan tecavüzde yapılacak mücadele de sistemin ahlakını bir başka açıdan sorgulayan bir

mücadele olacaktır. Çağdaş Hukukçular Derneği'nin temel misyonunu sistemin politik sorgulanması olarak değil, sistemin dayandığı politik ideolojik ve ekonomik temellerinin sorgulanması biçiminde düşünmek gerekir.

-Günümüzde meslek örgütlenmeleriyle toplumsal mücadeleye ne derece katkıda bulunulabilir?

Akif Kurtuluş: Bu, demokratik kitle örgütlerinin toplumsal mücadele içindeki yerinin ne olacağı sorusuyla bağlantılı bir soru. Klasik bir tartışma olacak ama ben demokratik kitle örgütlerinin, politik işlevlerinin olabileceğini ama politik satıhta ifade edilemeyeceğini düşünüyorum. Nasıl bir mücadelesi olacaktır? Çok basit, bugün Eylül hukukunu sorgulamaya kalkıştığın zaman sisteme karşı mücadele veren herkes senin yaptığın bu mücadeleden etkilenecektir. Bu, işin kendiliğinden bir yanıdır. Bunu, bugüne kadar İnsan Hakları yaptı, ne kadar yapabildiği ayrı bir sorun. Cezaevleri yaptı bugüne kadar. Kürt ulusal hareketi yaptı ve bütün buralarda yapılanlar, belki bugüne kadar hukukçuların yapması gerekenlerin, bir görüşe göre önünü kesti. Ben öyle düşünmüyorum. Hukukçular, bugüne kadar üstüne düşen görevi yerine getiremediği için bu alanda da bir boşluk doğdu.

Ali Yıldırım: Bizim, dernekte yapmaya çalıştığımız bir şey var: Bir hukuk anlayışının sorgulanması var. Şimdiye kadar Türkiye'de bir hukuk anlayışı ortaya konmuş değil. Hukuk nedir? Hukukla sınıflar arasındaki ilişki nedir? Hukukla devlet ilişkisi nasıl olmalı? Bunlar şimdiye kadar açılmamış, üzeri deşilmemiş sorular. Şimdiye kadar hep "hukukun üstünlüğü", "hukuk devleti", burjuvaziyi hukuk çerçevesine çekme anlayışından söz edildi. Çağdaş Hukukçularla birlikte Türkiye'de ilk kez bir hukuk anlayışı sorgulanıyor. Hukuk-politika, hukuk-siyaset, hukuk-sınıflar ve özel mülkiyet ilişkileri sorgulanma masasına yatırılıyor.

Akif Kurtuluş: Uzun bir aradan sonra diyelim. Ve ilk kez bizde yapılıyor değil.

Ali Yıldırım: Ciddi olarak, tek tek bireysel çıkışları yadsımıyorum kuşkusuz.

-Türkiye'de dernek kurmanın oldukça güç bir iş olduğu biliniyor. Son günlerde TAYAD başta olmak üzere yıllardır mücadele veren birçok dernek kapatılıyor. Sizler, hukukçu olarak, derneğin kuruluş aşamasında ne tür zorluklarla karşılaştınız? Kuruluş çalışmalarını bir yıl öncesinden duyuyorduk, bu tür zorluklardan dolayı mı bu denli gecikti?

Akif Kurtuluş: Şunu çok açık söyleyeyim Apo; bu derneğin kuruluş çalışmalarında iktidar kaynaklı herhangi bir yasal mevzuat içinde anlamını bulmuş bir zorlukla kaşılaşmadık. Bizim karşılaştığımız zorluk, benzeri örgütlerin kuruluşunda çok az karşılaşılan zorluklardı. Neydi bu zorluk? İnsanların biraraya gelmek konusunda ciddi, hemen dikkati çeken gözle görülür bir ürkekliği vardı. Bu bir yanıyla şaşırtıcı. Çünkü bu işe önayak olmuş arkadaşların çoğu, Eylül saldırısında içeri düşmüş, Eylül rejiminin kanını içtiği arkadaşlarımızı savunan meslektaşlardı.

-Toplumu zapt u rapt altına almanın resmidir.

Türkiye'de toplumsal muhalefette öne çıkmış kadroları şöyle bir harmanladığınız zaman iki önemli meslek kolunu görüyoruz. Biri ta Jön Türklerden gelen tıbbiye, önemli bir ağırlık oluşturuyor, bir diğeri de hukukçular. Hukukçular, burjuva politikasında çok sağlam yetişmiş kadrolardır. Ama Türkiye'de 60'lı yıllardan bu yana çok şey değişmeye başlayınca, hukukçuların toplumsal muhalefette aldıkları bir yer var, Türkiye'nin sola kaymasıyla birlikte hukukçular da sola kayıyor. Ama sistemle hesaplaşmış bir mesleki işbölümü değil. Hukukçular, sistemle hesaplaşabilmiş değiller. Mesela 80 öncesinde de kökümüzü ordan aldığımız bir örgütlenme var. 80'de bu kesintiye uğruyor. Çağdaş Hukukçular örgütlenmesi, 80 öncesinde hukuk alanına özgü programatik bir anlayış geliştirmemiş, burada yapılanların pek çoğu politik referanslarla götürüldüğü için -12 Eylül'de politik referanslar birden çekilince- Çağdaş Hukukçular, toplumun birçok alanı gibi açıkta kaldılar.

Ne yapmaları gerekiyordu? Bir kimlik sorunu var. Bu kimlik uzun süre Sıkıyönetim Mahkemeleriyle götürüldü. Yani 80 öncesinde solcuyduk, sonrasında da... Ama nasıl? Sıkıyönetim Mahkemelerine gidip geliyorduk. O, bizim için bir kimlik oldu, fakat giderek yabancılaştığımız bir kimlik oldu. Dolayısıyla 89'da bu tartışmaları başlattığımızda önemli bir kesim bu işe karşı çıktı. "Baro varken ne gerek var böyle bir şeye" dediler. Asıl zorluk burada gündeme geldi. Yürümek istemeyenler birçok gerekçe buldular ama biz yürümek zorundaydık. Eylül uygulamalarında hukukçular rahattılar aslında. Eylül hukuku bize de bir kimlik yarattı. Fakat bu kimliğin bizi ifade etmediğini görüyoruz.

Ali Yıldırım: Mücadele etmek isteyenlerle yan çizmek isteyenler arasında bir tartışma oldu. Eylül 89'dan bugüne kadar hep bu tartışmalarla geçti. Örgütlenelim mi, örgütlenmeyelim mi tartışması geçti.

-Gerek Akif'in gerekse senin söylediklerinden hazırlık çalışmalarının başında çerçeveyi geniş tuttuğunuz anlaşılıyor. Sosyal demokratlardan mücadele sözcüğünü unutmuş birçok kesime kadar... Bütün hukukçuları aynı çatı altında toplama çabası ağır basmış anlaşılan.

Akif Kurtuluş: 49 kurucuyla dernek kuruldu. Kurucuların çoğu yeni mezun olmuş, dolayısıyla 80 sonrası pratik içinde yaşamış insanlar. Diğer yandan 80 öncesi Çağdaş Hukukçular örgütlenmesi içinde yer almış arkadaşlar var. En genç arkadaşlar en istekli olanlardı bu örgütlenmede. Yaş ilerledikçe bu konudaki istemler de azalıyor. Bu Çağdaş Hukukçuların problemi değil, bence bugün Türkiye'de toplumsal mücadelenin ciddi bir problemidir. Genç bir örgütüz. Bu bir avantajdır aslında. 70'li yıllarda Çağdaş Hukukçular örgütlenmesini başlatan arkadaşlar bizden, benden daha gençmiş örneğin. Bizim, şimdiki genç arkadaşlara on yıl sonra daha mücadeleci olacakları bir ortam hazırlamamız lazım.

Ali Yıldırım: Bizde çok farklı eğilimlerden insanlar var. Sol yelpazenin bütününü kapsadı çağrımız. Bir çeşitlilik var. Kurucuların seçtiği, geçici yönetim kurulunu oluşturan 11 insanın hemen hepsi çok farklı siyasal eğilimlerden gelen insanlar. Bu anlamda bir yeniliği var. Bir kesimin ya da bir eğilimin değil. Bu insanlar, birinin dediğinin tersini deme yeteneğindeler.

-Çağdaş Hukukçular olarak Türk hukuk sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Akif Kurtuluş: Hemen söylenebilecek şey şudur: Geçende TV'de Zonguldak greviyle ilgili düzenlenen hükümet kaynaklı bir program vardı. Bu tür şeylere ancak köle hukukunda rastlanabilir. Hukuk, bir yanıyla mutabakattır. Toplumsal yaşamda, insanların birbirleriyle ilişkilerinde bir örgütleniş biçimi olarak, -toplumun değil, hakim sınıfların- devlet ile olan ilişkilerini düzenleyen ve belli bir yaptırım da getiren kurallar bütünüdür.

Bir kere 82 Anayasası diye bir problem var. 82 Anayasası bir anayasa değil, olsa olsa bir tutsaklık senedidir. Bu anayasa, hak ve özgürlükleri düzenleyeyim derken bir kışla talimnamesi çıkarmıştır. Askeri bir disiplin ortaya çıkmıştır. Askeri-faşist diktatörlüklerden, 12 Mart'tan büyük bir tecrübeyle çıktılar. Askeri-faşist diktatörlüklerden çıkarken "Öyle kurumlar yerleştirelim ki, bu diktatörlük görüntüsü kalksın ama bu kurumlar varlığını korusun" diye düşünmüş olmalılar. Bu anlayışla düzenlenmiş, toplumun gündelik hayatı da dahil olmak üzere her alanını restore etme, yeniden düzenleme çabasında olan bir hukuk sistemiyle karşı karşıyayız. Burda ciddi tartışmalardan birisi haklılık ve meşruluk tartışmasıdır. Bir taraftan böyle bir hukuk sistemi var ve hakim sınıflar bu yasalara uyacaksınız, diyor.

82 Anayasası'na niçin uyacağız? Aynı yıllarda elli can aldıkları ve devrimcilerin kanı üzerine oturttukları bir sistemin anayasasına bizi uymaya zorluyorlar. Bu toplum bu anayasayı kaldırmaz. Peki ne olacak? Bunun sonucu meşruluk tartışmasıdır. Toplumsal muhalefet hukuku meşruluk temelinde yükselir. Mevcut yasal düzenlemeler yırtılıp atılır, bir kenara konur. Fakat hukuk bu konuda çok acizdir. Hukukun gücü, onu düzenleyen sınıfların o konjonktürdeki gücünden kaynaklanır. Zonguldak bir özgürlükler kentidir gerçekten. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerini düzenleyen yasalar vardır, uygulanamıyor. Çünkü kırkbin kişiye bunu yaptıramıyorlar. Ama bugün bu ülkede 2821 ve 22 sayılı iş hayatını düzenleyen yasalar vardır. İşçiler bunu da deliyorlar. Bu engeli de aşarlar ama bütün bu mücadele cid-

di bir yerde ciddi bir politik program, bir yanıyla sağlam bir örgüt ister. Bu problemlerin bir başka açıdan çözümü de budur.

Bize verilen 4 yıllık hukuk terbiyesini bu toplumsal kamplaşmada hakim sınıflar için değil, sınıfların olmadığı bir toplum mücadelesinde bilgimizi, enerjimizi bugünden kullanmak istiyoruz. Açıkça söylemek gerekir ki bunu ben işçi sınıfı için falan değil, kendim için yapıyorum. Çünkü benim rahatım, mutluluğum ancak öyle bir toplumda anlamını bulur. İşçi sınıfı da dahil olmak üzere her türlü sınıfın olmadığı bir toplumda anlamını bulur.

-Peki, Çağdaş Hukukçular için hukuk mücadelesi, devleti, kendi koyduğu kurallara uymaya davet etmek biçiminde mi olacak, yoksa bir bütün olarak Türk hukuk sistemini sorgulamaya mı dönüşecek?

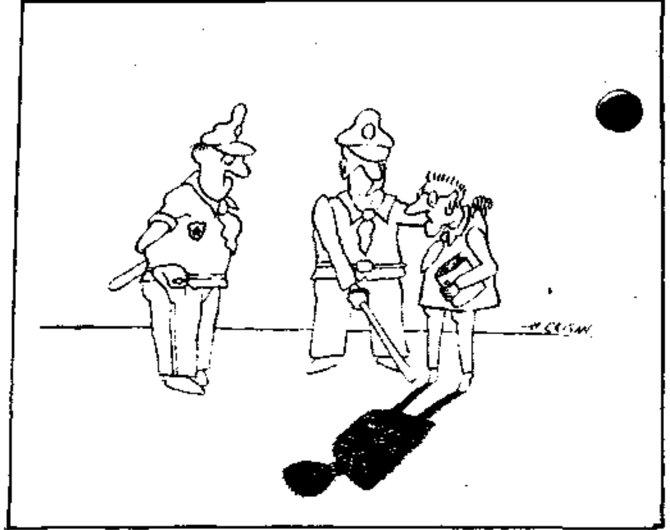
Akif Kurtuluş: Ben birincisine yüz verme yanlısı değilim. Son on yıl içinde, yine Eylül vahşetinde yapılan hatalardan bir tanesi bu. Biz, Sıkıyönetim Mahkemelerinde de bas bas bağırdık. İşkence gördüm, işkence gördüm, işkence gördüm diye... Bu devletin temeli işkencedir. Bu devlet varlığını işkenceye borçludur. 13 Eylül öncesinde de böyleydi, sonrasında da. Devlet budur zaten. Halka bunu söylemek lazım. Bir yakınma jargonu oluştu:"Aman devlet, sen hukuk devletiyim diyorsun da niye işkence yapıyorsun?" Bu devlet, zaten hukuk devleti değil. Bu devlet, devletlerinin hukukudur. Bunu böyle vurgulamak lazım. Dolayısıyla birçok alandaki sıkıntı burda da gözüküyor.

Siz, alternatif bir program geliştiremediğiniz sürece karşı tarafın, hakim sınıfların yarattığı zindana hapsolmak durumunda kalıyorsunuz. Gündemi senin belirlemen önemli. Bugün Misak-ı Milli sınırları olarak çizilen coğrafya içinde, bir hareket çıktı. Ve gündem belirledi. Kürt ulusalcı hareketinin en büyük başarısı bence burada yatıyor. Bir kriz oluşturdu, hatta bunu her alanda yaratmak lazım. "Hukuk devleti", "hukukun üstünlüğü" gibi kavramların yalan olduğunu yüzlerine çarpmak lazım.

Bu devlet, hukuk devleti olsa ne olur? Britanya Krallığı hukuk devleti de ne oluyor? Adamlar kalkıyorlar gidip İspanya'nın güneyinde 3 IRA militanını güpegündüz vuruyorlar. Hukuk devleti demek bu olaylar her gün değil de ayda bir olacak demek. Dolayısıyla bu devletin hukukunun zaten bu olduğunu, bundan başka bir şey de olamayacağını kitlelere anlatmak lazım.

Ali Yıldırım: Bizim yaptığımız, bir hukuk anlayışının tekrardan sorgulanmasıdır. Hukuku yönlendiren, hukuğa şekil veren kimdir, nedir? Bütün bunların yeniden sorgulanması demek. Bu durumda Türkiye'de diğer alanlarda olduğu gibi, reformlarla mı yetinen bir anlayışımız olacak, yoksa devrimci bir anlayışımız mı olacak? Ben şahsen bu şekilde bakılmasından yanayım.

Hukuğa sınıflar mücadelesinin, özel mülkiyetin devletin ilişkilendirdiği bir bütün açısından bakmak gerektiği inancındayım. Böyle olmadığı zamanlar oldu. Ve reformlarla yetinmek durumunda kaldık. 82 Anayasası kötüdür, deriz, 61 Anayasası'nı savunuruz. 61 Anayasası nedir? 61 Anayasası burjuvazi ile diğer kesimler arasındaki bir uzlaşmanın ifadesidir. Burjuvazinin kendisine çizdiği bir sınırdır. Anayasalar, burjuvazinin kendisine çizdiği sınırları ifade eder. Türkiye'de şu olmaktadır: Onların düzenlediği yasal düzenlemeler karşısında öyle bir toplumsal hareketlilik gelişiyor ki, burjuvazi kendi sınırları

içinde kendini tutamıyor. İngilte- re'de belli ölçüde hakların, özgürlüklerin varolmasıyla Türkiye'de olmamasının açık anlatımı budur.

Türkiye'de sınıflararası uçurum o kadar derin ki bir süre sonra burjuvazi kendi çizdiği sınırları ihlal etmeye başlar. O anda da keyfiliği, zorbalığı başlıyor. Biz diyoruz ki, burjuvaziyi kendi çizdiği sınırların, çitlerin arkasında kalmasını istemek mevcut sömürüyü kabullenmektir. Bizim burdaki bakışımız farklı olmak durumunda. Burjuvazi çitlerinin gerisine çekildiği zaman ordaki hukukun da burjuvazinin sömürüsünü, baskısını ifade ettiğini, onun yazılı hale getirilmesinden başka bir şey olmadığını toplumda göstermemiz gerekiyor.

-Türk hukuk sisteminin meşruiyeti, bilinen nedenlerden dolayı, son yıllarda sıkça tartışılır hale geldi. Genel olarak bu sistemin; toplumun, yönetilenlerin istemleri gözönünde tutulmadan daha çok resmi ideoloji doğrultusunda hazırlandığı biliniyor. Özellikle 12 Eylül yargılamalarının pratiğe yansı-

ması bu tartışmayı daha da alevlendirdi. Çağdaş Hukukçuların Türk hukuk sisteminin meşruiyeti sorununu nasıl değerlendirdiğini öğrenmek istiyorum.

Akif Kurtuluş: Biz hukuk pratiği içerisinde adım atmaya başladığımızda gördüğümüz bir olay vardı. 60'lı yıllarda fakülteden çıkıp belli bir mesleğin sahibi bu mücadeleyi yürütmeye çalışan insanlar olarak, hukuk pratiği ile o yıllarda karşılaşmış olsaydık yakaladığımız mutlaka daha farklı bir gerçek olacaktı. 80'li yıllarda ortaya çıkan şey şudur: Bugün Türkiye'de hiç kimse yargının bağımsızlığından kolay kolay söz edemez. Kolay kolay değil, bence söz edemez. Hukuk devleti deyip duruyorlar. Hukuk devletinde kuvvetlerin ayrılığı ilkesi vardır: Yasama, Yürütme, Yargı. Bugün Türkiye'de artık hiç kimse Yargı'nın ve Yasama'nın bağımsızlığından söz edemez. Türkiye'de bugün Yürütme vardır ve Yürütme herşeydir. Olaya bu açıdan bakıldığında meşruluk tartışması benim için bitiyor.

-Meşruluk tartışması Yasama ve Yargı'nın bağımsız olması durumunda da sürdürülebilir. Bir an için Türkiye'de Yargı'nın bağımsız olduğunu düşünelim. Ne yapar hakimler ve savcılar? Ali'nin deyişiyle kendi çitlerinin arkasına çekilerek, 82 Anayasası'nı uygular. Farklı bir uygulama mı ortaya çıkar?

Ali Yıldırım: Türkiye'de burjuva hukuku büyük bir kriz içerisindedir. Burjuvazinin kendi sınırlarını çizdiği anlamda bir hukuktan söz edilemez. Bunun en sıcak ve somut örneği İdare Mahkemeleri'nin verdiği 3 Ocak'la ilgili mahkeme kararıdır. Mahkemenin önüne gelmiş somut bir olay yok. Politik yönlendirme sonucu mahkemeden böyle bir karar çıkıyor. Bunun bağımsız bir yargı kararı olduğunu söylemek mümkün değil. Yargı'nın yerine polis geçmiştir. Yargılayan polis olmuştur. DGM'ler, Asli Ceza, Ağır Ceza Mahkemeleri, yerini polise bırakmıştır. Sözgelimi, "ölü ele geçirmeler," polis yargısının bir sonucudur. Tuzla'da, Cihangir'de görüldüğü gibi... Her gün Kürt militanlarının öldürülmesi ve bunların "ölü ele geçirildiğinin" açıklanması peşin infazlardır. Yargı'nın artık bir tarafa itildiğinin göstergesidir.

Peşin infazlarla insanları korkutmaya yönelik bir hukuk anlayışının hiçbir meşruiyeti olamaz. Bu, sadece Ceza Hukuku için geçerli değildir. Bugün Türkiye'de İş Hukuku budur. Bugün Türkiye'de kamulaştırma da içinde olmak üzere bütün mülkiyet ilişkilerinin hukuku budur ama bu durum kendisini en çok politik mücadelede gösteriyor. Çünkü politik mücadele kendini çok çabuk, çok çıplak gösteren bir mücadeledir. Kendini en net orda gösteriyor. Hakim ideoloji en çok bu gerçekliği çarpıtmaya çalışıyor.

Ali Yıldırım: Türkiye'de işkence sadece siyasilere yapılmıyor. TCK'nun temeli işkence üzerine kurulmuştur. Sıradan bir hırsızlık olayında bile işkenceye başvuruluyor. On davanın sekizinde bu duruma rastlanır. Bu zorbalığın hukukudur. Ortada bir hukuk yok aslında. Burjuvazi kendi hukukunu yaptırmış, zorbalık içinde davranıyor. Biz, buna karşı mücadele ediyoruz. Kendi çitlerine çekildikleri anda 12 Eylül rejiminin yaptığı bir hukuk var, o çitlerin yeri orası. Bu da bir baskı ve zorbalığın hukukudur. Ordan geriye, 61'e çekil diyoruz ama 61 de gene sömürünün hukukudur. Bu yüzden hukuk mücadelesi son derece zordur.

Akif Kurtuluş: Hukuk mücadelesi son derece zor, çetrefil, belki geri çekilmeyi kabul etmeyen, an be an mücadeleyi gerektirir. Aslında bizim yaptığımız ideolojik bir mücadeledir. Devrimciye işkence yapılıyor: Kötü. Peki bir hırsıza işkence yapılması daha mı az kötü? Olayın bu yanını ihmal etmemek lazım. Ceza yargılamalarından işkenceyi kaldırın - Böyle bir şey tahayyül edin- Türkiye'de Ceza Mahkemelerine iş kalmaz. Polise iş düşer.

Düşünebiliyor musunuz, DGM Savcısı Talat Şalk hakkında suç duyurusunda bulunduk. Talat Şalk'a, gözaltına alınmış bazı arkadaşlar için avukatları olarak görüşme talep ettik. Yazılı izin verdi. 1. Şube'ye gittik ama görüştürmediler. Tekrar savcıya geldik, o arada telefon trafiği olmuştu tabi. "Polis görüştürmüyorsa bir şey yapamam" dedi. Ben de, "Sayın Savcı, siz mi 1. Şube'ye emir vereceksiniz, 1. Şube mi size emir veriyor" dedim. Bugün Türkiye'de hazırlık soruşturmasını savcılar değil, polis yürütmektedir.

Ali Yıldırım: Hukuk mücadelesinde barikatın nereye kurulacağı önemlidir. Burjuvaziyi hangi sınırlara çekmeye zorlayacaksın? Perspektifin nasıl

olacak? Bu başlı başına bir sorun.

-Hukuk, insan hakları ve benzeri demokratik haklar için mücadele vermek amacıyla kurulan kuruluşların çoğu, devletin resmi politikasını aşamıyor. Ya bir parçası ya da sadık bir uygulayıcısı oluveriyor. Barolar vs, daha çok örnek verilebilir. İstanbul Barosu, İsmail Beşikçi'nin, Yalçın Küçük'ün, üyesi Ahmet Zeki'nin davalarına ilgi duymuyor...

Akif Kurtuluş: Verdiğin somut örnekler bir yana, derneğin genel sekreteri Ali Yıldırım'ın şu anda İstanbul'da, Dev-Genç kitabıyla ilgili davası sürüyor. Baroya müracaatı var. Duruşmaya gözlemci dahi göndermiyorlar. O da baro mensubudur. Bir baro, bir meslek kuruluşu olarak eğer kendi üyesinin haklarını teminat altına almak için çaba göstermeyecekse ne olacak?

Verdiğin örnekler çok daha farklı ve büyük örnekler. Burdan Gümülcine'ye, İskeçe'ye gidiliyor ama beş dakikada merdivenlerden DGM'ye gidilmiyor. İkisi de aynı şey. Bir tarafta Türk, Türk olduğu için eziliyor, diğer tarafta da Kürt, Kürt olduğu için... Ezilenlere elimizi uzatacaksak bu ayrım yapılamaz. Bu da şundan kaynaklanıyor; Türkiye'de muhalefet etmek devleti karşıya almaktır. Devleti karşısına almayan muhalefet, muhalefet değil majestelerinin muhalefetidir. Bugün Türkiye'de devletin resmi politikası Kürtlerin karşısında olduğu için kimse devletin karşısına yüzünü çıkarmak istemiyor.

-Peki bu kuruluşlara, bu kuruluşların çifte standartlı tutumuna karşı mücadele vermek gerekmiyor mu?

Akif Kurtuluş: Şüphesiz, vermek gerekiyor.

Ali Yıldırım: Derneğimizin üyeleri aynı zamanda baroların da üyeleri. Biz, dernekteki anlayışımızı oralara da taşımak düşüncesindeyiz. Baroların demokratikleştirilmesi, katılımcı, etkin bir hale getirilmesi, bu dernek üyelerinin mücadele alanı içerisinde yer alıyor. Buralara bu anlayışı taşımak için öncelikle örgütlü olmak gerekiyor. Bu derneğin amaçlarından birisi de o. Çağdaş hukukçular bir başlarına gitsinler barolarda mücadele versinler, deniyor. Fakat tek başına hiçbir şey yapılamıyor. Bir programdan yoksunlarsa insanların bir şey yapmaları mümkün olamıyor.

Çağdaş Hukukçular olarak ilk kez Barolar Genel Kurulu'na katılındı ve çok başarılı sonuçlar alındı. Bizim, baroların demokratikliğine ilişkin programımızdan baroların da etkilendiği görülüyor. Bizim gibi üreten, mücadele anlayışı geliştiren bir eğilimin varlığından rahatsızlık duyuyorlar.

-Dernek olarak geleceğe dönük ne tür planlarınız var?

Ali Yıldırım: Öncelikle dernek örgütlenmesini tamamlamak istiyoruz. Mersin ve İzmir hazır durumda. Ama tüzük henüz onaylanmadığı için kurulmadı. İki sorunumuz var; birincisi örgütlenme sorunu, iki, bir hukuk programının, anlayışının köşe taşlarını koyuyoruz.

Çağdaş hukuk platformunun perspektifinin netleştirilmesi. Şöyle bir sıkıntı da yaşıyoruz. Demokratik kitle örgütlerinde insanları mücadeleye katabilmek başlı başına bir sorun oluşturuyor. Bugün İHD'de, Halkevlerinde yaşanan bir sıkıntı vardır. Yöneticilerinin adlarıyla anılan bir dernek olsun istemiyoruz. Etkin üyelik ve katılım mekanizmalarını oluşturmak istiyoruz. Bir komisyonlar iç yönetmeliği hazırlayıp yürürlüğe koyduk. Birçok insanın mümkün olursa bütün üyelerin katılımını sağlamak istiyoruz. Bunun için de yönetim kuruluna düşen görevi en aza indirerek mücadeleyi ve görevleri gerçekleştirmek için komisyonlar kurmuş bulunuyoruz. Her komisyonun başında bir komisyon sekreteri var. Bu komisyon sekreteri aynı zamanda yönetim kurulu üyesidir. Komisyon sekreterleri kendi özgül alanlarına ilişkin bilgileri topluyorlar, mücadele programları, eylem planları hazırlayıp yönetim kuruluna sunuyorlar. Yönetim kurulu onaylayıp yürürlüğe sokuyor. Kabaca bir hesap yapılırsa sekiz komisyonumuz var. Her komisyonda on kişi çalışıyor. Dolayısıyla seksen kişi fiili olarak dernek çalışmalarına katılmış oluyor. Bu anlamda demokratik kitle örgütlerinde yaşanan bir sıkıntıyı aşmaya çalışıyoruz.

Türkiye'de her gün birçok olay oluyor. Ve Türkiye yeni yeni olaylara gebe görünüyor. Hukuku ilgilendirmeyen hiç bir toplumsal, siyasal olay da olmuyor. Her olay, bizi doğrudan ilgilendiriyor ve biz de müdahale etmek, tavır göstermek durumunda kalıyoruz. Gündelik pratik mücadeleyle uzun dönemli mücadeleyi birleştirmenin yollarını arıyoruz.

ALMANYA'DA EMPERYALİZMİN TERÖRİST UYGULAMALARI

İmam Zeynel Aslan

Şansöyle Kohl'un dünyanın üç büyüğünden birisi ilan ettiği Almanya'da yedi milyon mark harcanarak modern zindanlar yapıldı ve bunun içine on sekiz "terörist" sanık olarak oturtuldu. 1988 Şubat ayından itibaren bu camdan zindanlarda 18 Kürt politikacısı yargılanıyor ve dünyanın ABD ve Japonya ile birlikte en zengin üç ülkesinden birisi olmakla övünen bu ülkede, hükümet Kürt politikacıları için bir buçuk milyon mark tercüman ücreti ödüyor.

Düsseldorf'ta yapılan yargılamalarda Kürt politikacılar "terörist bir örgüte üye olmak ve terör örgütü oluşturmak" ile suçlanıyorlar. Bu Alman makamlarının PKK'yı bir terörist örgüt saydığını gösteriyor.

ORTADOĞU'DA KÜRTLER

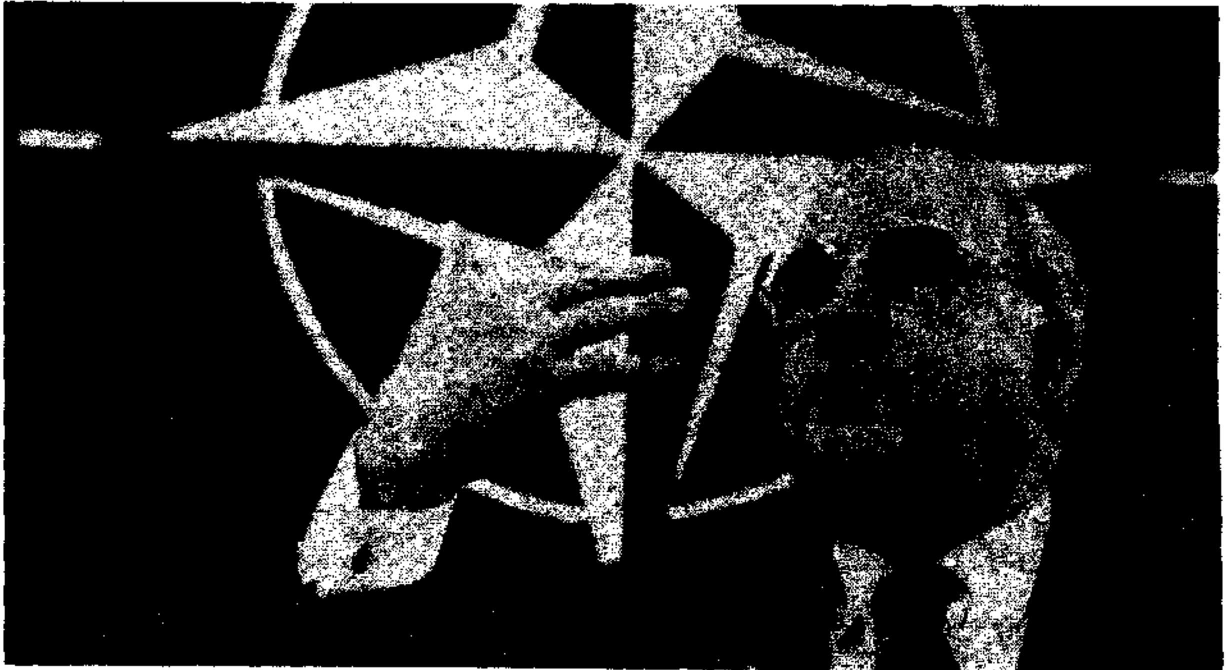
Kürt halkı büyük bir uyanış içine girmiş bulunuyor ve bir varolma, bir kimlik mücadelesi veriyor. Dünyanın her yanındaki Kürtler de bu mücadeleye destek oluyorlar.

Artık, dünyanın her tarafında bir "Kürt Devleti" konuşulmaya başlandı. Toplumsal Kurtuluş'un öteden tek başına yazdığı Amerika'nın Kürt Devleti projesi, Türkiye'de günlük basında da yazılmaya başlandı.

Ancak emperyalizm, Ortadoğu'da bağımsız, özgür, halktan yana ve demokratik bir Kürt Devleti'ne karşıdır. Bu nedenle dünyanın pek çok yerinde devrimci Kürtlere karşı baskı uygulanmakta ve şantaj yapılmaktadır. İsveç Başbakanı Olof Palme'nin öldürülmesini PKK üzerine yıkmak için CIA ile Türkiye basınının ortaklaşa sürdürdüğü kampanya hatırlardadır. PKK ile ilgisi bulunmayan böyle bir şeyin ortaya atılmasındaki temel nedenin, Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesini hedef aldığı açıktır.

ALMANYA-PKK DAVASI

Bağımsız ve demokratik bir Kürt Devleti, emperyalist güçler ve onun askerileşmiş göstergesi olan NATO tarafından hep olumsuz karşılanmış, NATO'nun en aktif üyelerinden Almanya ise böyle bir oluşuma tümüyle karşı görünmektedir. Halepçe katliamında, Saddam'a kimyasal silahları sağlayan firmaların Alman patentli oldukları hatırlanırsa, Kürt ulusuna ve mücadelesine nasıl yaklaşacağı da tahmin edilebilir. Bonn Hükümetinin bu tavrı geçmişte Hitler

faşizminin Bulgaristan halkının devrimci önderi Dimitrov'u ve onun şahsında sosyalist ideolojiyi yargılama yöntemlerinin aynısıdır. Zindanlarda tuttuğu 18 Kürt politikacısının şahıslarında da sosyalizmi ve Kürt halkının özgürlük mücadelesini yargılamaktadır.

Almanya-PKK davasında, "Almanya'nın güvenliğinin tehlikede olduğu" gerekçesiyle ilk defa yabancı bir örgütün taraftarlarına karşı, geçmişinde ünlü bir madde ile dava açılıyordu: 129-a. Bu madde, 1871 yılı, Bismark yönetimi altındaki Almanya'da yürürlüğe giriyordu. Böylece, Alman Ceza Hukuku'na "örgüt suçu" kavramı ilk defa girmiş oluyordu. O dönemlerde bu yasa, Alman sosyalistlerini kovuşturmaya yönelik ve "Sosyalistler Yasası"nın bir parçası durumunda idi. O zaman bile sosyalistlere karşı faşist yasaları çıkaran Alman emperyalizminin 129 nolu madde ile güttüğü amaç; AlmanDevletinin güvenliğini tehdit eden örgütlere karşı olmaktı. Ancak, Hitler faşizminin yaşandığı 1933-1945 yılı Almanyasında komünistleri, sosyalistleri, sosyal demokratları ve Yahudileri yargılamak ve cezalandırmak için bu maddeye gerek duyulmuyor, özel faşist yasalar 129. maddenin yerine geçiyordu. Federal savcı Kurt Rebmann, 1976 yılında, 129-a şeklini alıyordu.

129. madde ile 129-a maddesini birbirinden ayıran, içeriğini farklılaştıran uzun bir öykü vardır. Şöyle gelişir: Hitler faşizminin yıkılmasıyla birlikte 1949 yılında kurulan Federal Alman Cumhuriyeti, bu yasayı yani 129. maddeyi yeniden yürürlüğe koyar. Amaç, yine komünistleri, sosyalistleri, sosyal demokratları yargılamaya yöneliktir. Nitekim, bu maddeye dayanılarak 1953 yılında Federal Alman Cumhuriyeti, Alman Komünist Partisi KPD'yi kapatıyor ve 51 bin komünist ve sosyaliste kovuşturma açıyordu. Özellikle, Küba Devriminin tüm dünya ezilen uluslarına ve işçi sınıfının mücadelesine verdiği büyük kazanımla, dünyanın her yanında devrimci rüzgarlar esiyordu.

Bu devrimci rüzgar, 1968 öğrenci gençliğin uyanışında ve eylemliliğinde kendini gösteriyordu. Gençlik hareketlerinin yoğunlaşması sonucunda giderek radikal oluşumlar kendisini göstermeye başlıyordu. Bu somut oluşumlar Almanya'da şehir gerillası taktikleri ile biçimleniyor; Baeder-Meinhof'un önderliğinde RAF, Alman Kızılordu Fraksiyonu, 2 Haziran ve Devrimci Hücreler adlı örgütler, gençlik ve öğrenci gençlik tarafından sempati ile karşılanıyor ve destekleniyordu. 1976 yılında, bu gelişmelerin ardından 1976 yılında 129. madde, 129-a şeklini alıyor ve 129 bundan sonra yalnızca suç örgütleri için kullanılıyordu. RAF örgütünün birçok yöneticisi ve üyeleri, bu maddeye dayanılarak yargılanıyor; bir bölümü dışarıda, bir bölümü ise cezaevlerinde Federal Alman Cumhuriyeti tarafından öldürülüyordu.

Tekrar PKK-Fedaral, Almanya davasına ve uygulamalarına, bu açıklamalardan sonra, yeniden dönüyoruz. PKK davasında kullanılan 129-a maddesinin önemli özellikleri vardır. Bu maddeye göre, suçun bir kişi tarafından ister işlenilsin, isterse işlenilmesin, terörist olduğu ilan edilen bir örgüte üye olduğu kanıtlanırsa kişi, bu örgütün yaptığı eylemlerden sorumlu tutulmaktadır. Yapılan eylemlerin sorumluluğu "örgüt suçu"na girdiği için toplu cezalandırma, yani "kollektif ceza" alma sözkonusudur. Bu maddede kendini açık eden Alman hukuk sisteminin asıl anlayışı düşünceye, insanları düşüncelerinden dolayı yargılamaya yöneliktir.

Çeşitli çevrelerin, Fedaral Almanya'ya 129-a maddesinden dolayı BM'ye şikayetleri, bu ülkenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne attığı kabul imzası nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Uluslararası bir yaptırım gücü sözkonusu olmamıştır.

Bu maddenin bir diğer özelliği de tutukluluk yani cezaevi koşullarına ilişkindir. PKK-Düsseldorf mahkemesi sanıkları, cezaevlerinde tek kişilik hücrelerde tutulmakta; tutuklular üzerinde tam bir tecrit politikası uygulanmaktadır. İnsan hakları üzerindeki baskıcı uygulamaları bir hayli geniş olan bu yasanın uygulamasında, bir tutuklu 3 ayla 10 yıl arasında tek kişilik hücrelerde; günün 23 saati tutulmaktadır.

"PKK-FEDERAL ALMANYA DAVASI" ve ALMAN PİŞMANLIK YASASI

Yaptıklarından pişmanlık duyanların, "gerçek anlamda" itirafçı olabilmeleri ve pişmanlık yasasından yararlanabilmeleri için yalnızca "pişmanım" demelerinin yeterli görülmediği Federal Almanya'da, özel tanıklar aracılığıyla bu sistem yürütülüyor. Sanık, kendini kurtarabilmek için satın alınmış kişiler aracılığıyla çeşitli "bilgiler" veriyor, verdikleri bilgiler oranında da gerçekten itirafçı oluyor.

Pişmanlık yasasına, sol çevrelerin yanısıra Fedaral Hükümet ortaklarından Hür Demokrat Parti'nin bile karşı çıktığı görülüyor. Alman Hükümeti, bu yasayı ancak 1992'ye kadar sınırlandırdığını söylüyor ve bunun gerekçesini şöyle açıklıyor: "Örneğin, mahkemede, tanık olarak dinlenen Ali Çetiner adlı şahıs, yalnızca PKK davası için değil, Alman Ceza Kanunu için de "çok önemli" bir konumda bulunmaktadır. Çünkü, Ali Çetiner'in mahkemede "sanıklar" aleyhine vereceği ifade mahkemece doğru ve başarılı bulunduğu takdirde, sanıklara ceza verilecek ve Fedaral Hükümetin yıl olarak kararlaştırdığı uygulama süresi uzayacak, hatta kalıcı olacaktır."

Mahkeme devam ederken, "tanık" Ali Çetiner'in iddia ettiği "Olof Palme'nin PKK tarafından öldürüldüğü" suçlaması, SAPO, CIA, MIT ve Alman istihbarat çevrelerinin, NATO yıllık toplantısında alınan kararlardan yalnızca birisinin uygulamaya dökülmüş olanı idi. Ancak, bu acemice hazırlanmış senaryoya pek inanan çıkmadı. Bu senaryoyla bağlantılı olarak Ali Çetiner, Baki Karer ve Cemile Merkit gibi, Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine karşı

emperyalizmin "piyonluğuna sıvanan tanıklar", verdikleri ifadeleriyle PKK-Düsseldorf mahkemesinde tutuklu olarak bulunan Hayri Güler'in Palme olayına karıştığını iddia etmişlerdir. Bunun üzerine, Almanya'ya gelen SAPO elemanları H.Hayri'yi sorgulamaya çalışmış; ancak kendisi böyle bir sorgulamayı reddetmiştir.

Mahkeme tarafından "tanık" olarak dinlenilen biriki kişinin durumlarına kısaca bakmakta yarar var. Tanıklardan Hasan Doğan, birbirinden çelişkili ifadeleri ve şu anda konuşmaması ile tanınmaktadır. Hasan Doğan hakkında, Alman Ceza Kanunu'nun 55. maddesine dayanarak ayrı bir dava açılmış bulunmaktadır. Belirtildiğine göre tanık Doğan, Alman polisinin önceden kendisine "yardımcı olunacağı" şeklindeki sözlerinin yerine getirilmemesinden dolayı ifade vermeme ve ifadeyi değiştirme tehdidinde bulunmuştur.

Nusret Aslan da Alman mahkemelerinde Kürtler aleyhine tanık olarak dinlenenlerden birisi. Belli bir süre, Türkiye'de MİT ile çalışan ve daha sonra bu teşkilat tarafından Almanya'ya gönderilen Aslan, Alman polisi ile ilişkiye giriyor. Düsseldorf mahkemesinde tanıklık yapma istemini dile getiriyor.Genel olarak PKK hakkında bilgiler veriyor, polis tarafından sıkı koruma altında bulunduruluyor.

Almanya'nın, PKK-Almanya davası için yaptığı masraflara bakılırsa, bunun yüz milyonlarca markı bulduğu görülecektir. Yalnızca, bu dava için inşa edilen binanın maliyetinin 8 milyon mark, her ay mahkeme için 1 milyon mark harcanmış; ayrıca Almanya Adalet Bakanlığı, PKK-Almanya davası için 300 milyon mark ödenek ayırmıştır. Alman devleti, bu dava için her sanığın 2 avukat tutmasını zorunlu kılmış; başlangıçta Kürt politikacıları tarafından vekil tayin edilen 36 avukatın 18'i kabul edilmemiştir. Kendilerinin, "güvenlik avukatları" olarak tanımladıkları avukatları atanmıştır. İşlevleri, davalı avukatlarının herhangi bir nedenle duruşmalara gelememeleri durumunda, "sanıkları" mahkemede temsil etmek.

PKK-Almanya Davası, Almanya'da ilk defa yabancı bir örgütün taraftarlarına karşı açılan dava olması nedeniyle anlamlıdır. Bu davanın 129-a maddesi ile açılması ise düşünceyi yargılamaya yöneliktir. Yarınbir gün, diğer ülkelerin devrimci örgütleri için de böyle davalar açılabilir. Bu dava, halkların kardeşliği ilkesine ve ulusların kendi kaderini tayin hakkına saldırıdır.

Kendi topraklarından binlerce km uzakta gelişen ulusal bir kurtuluş mücadelesine müdahale eden Almanya, bunu yaparken uluslararası ilke ve antlaşmaları çiğnemektedir. Çünkü, Cenevre Antlaşması'na göre, sömürgeciliğe ve ulusal zulme karşı verilen kurtuluş hareketlerinin yurtdışı temsilciliklerinin faaliyet ve propagandaları engellenemez. Almanya'nın bu tavrı, onun dünya polisliğine soyunduğunun göstergesidir.

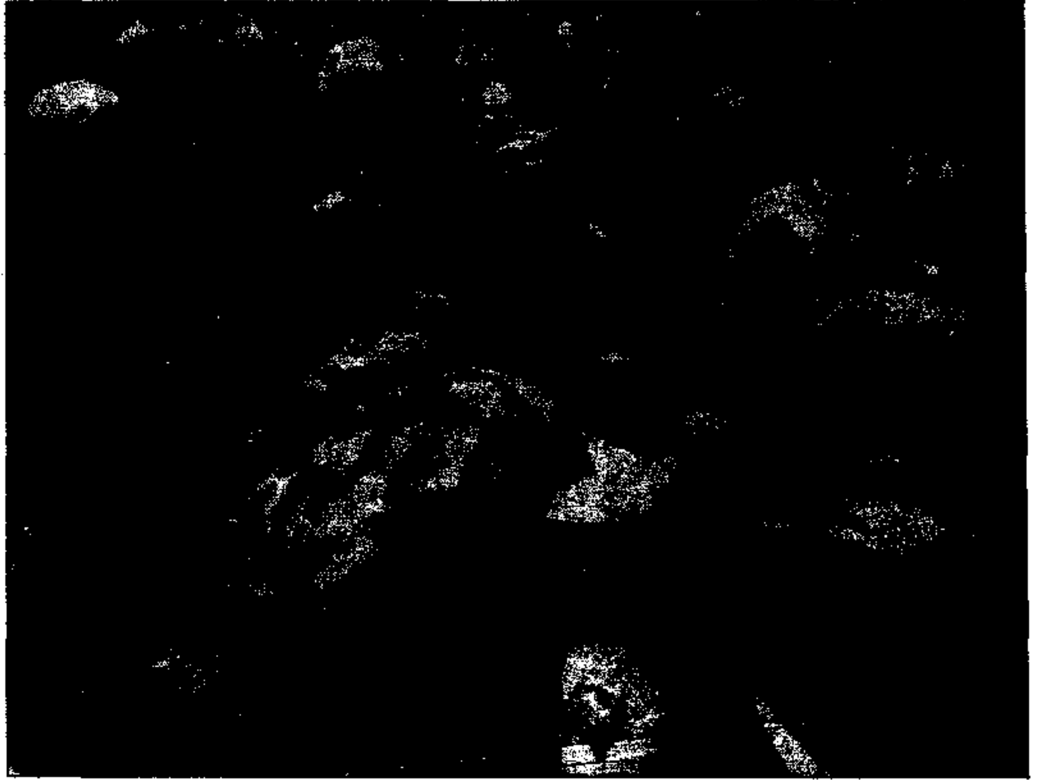
Emperyalist-kapitalist sistem, her zaman olduğu gibi bugün de kendi sömürü mekanizmasına karşı mücadele eden en radikal, devrimci güçleri, ilericileri "terörist", bu doğrultuda varolan sisteme karşı geliştirilen eylemleri de "terörizm" olarak adlandırıyor. Ancak, kimin terörist, kimin olmadığı tartışılabilir. İşçi sınıfı, emekçi sınıfların üzerinde, tekelciliğin faşist terörünü uygulayanlar, insanları stadyumlara doldurup işkence yapanlar ve ulusal baskı altında inim inim inletilen halklara karşı katliam, terör ve toplu yıldırma politikalarını uygulayanlar; Evin, Saygon ve Diyarbakır zindanlarını yaratanlar asıl teröristtir.

Dünyada, sağ bir rüzgar esiyor. Bu rüzgarın etkileri Ortadoğu'da görülmüyor ve bu topraklar üzerinde hızla devrimci bir rüzgar esiyor. Kürt halkı, bağımsızlık ve özgürlük için sömürgeciliğe, emperyalizme ve her anlamda gericiliğe karşı; özgür insanlık ailesinin bir ferdi olma mücadelesini veriyor. Dünyanın her tarafında bu, böyle biliniyor. PKK-Almanya davasında "yargılanan" Kürt politikacılar ise, Kürt halkının mücadelesini büyük bir sorumlulukla emperyalist-kapitalist ülkelerden birinin mahkemelerinde dile getiriyorlar. Onlar, kendi kişiliklerinde yargılanan sosyalizmin, devrimin bayrağını yükseltiyorlar.

"Tarihin tekerleği dönüyor. İşçi sınıfı tarafından hareket ettirilen bu tekerlek ne kıyımlar, ne hapishaneler, ne de ölüm cezalarıyla durdurulabilir. O dönüyor ve komünizmin kesin zaferine dek dönecektir."

EY GÜL ÖLME

Artık bambaşka bir dünyada yaşıyoruz. İnsanın gözü, beyni, yüreği arasındaki algısal ve duygusal ilişki noktaları egemenlerin eline geçti. İnsanın algı dünyası işgal altındadır.

İnsan beyninin odağı yok ediliyor. Perspektif yetisi kayboluyor. Herşey aklın ve gözün önünden birbirinden farksızca gelip geçiyor. Televizyondaki en önemli film de arasına konulan reklâm da aynı dikkatle izlenmek zorundadır. Akılda kalması istenen sürekli tekrarlanıyor. Duyulması istenmeyen bir şeye yokmuş muamelesi yapılıyor. Duyulması istenmeyen, o şey bile, varlığından kuşku duymak zorundadır.

Egemenler hiçbir şeyin değişmemesi için herşeyi değiştiriyorlar.

Reklâm spotlarıyla konuşuluyor, espri yapılıyor. Reklâmları izlemeyen biri, bugün bir ortaokul öğretmeni ile bir banka memurunun sohbetini anlayamaz. Televizyon bahsetmediği için-başka bir yerde "görmüş" olsa bile- Cizre'de ve Zonguldak'ta herşey, tıpkı diğer yerlerdeki gibidir.

Artık başka bir dünyada yaşıyoruz.Vicdanları da uzaktan kumandalı yapmayı başardılar. Neye isterlerse ona sızlatıyorlar.

Direniş başka türlü "görmek" ve başka türlü "duymak" ile başlıyor. Toplumsal Kurtuluş bu beceriyi gösterenlere, beyinlerini özgürleştirebilenleredir.

Bütün bunları gazetede gördüğüm iki fotağrafı yanyana getirerek kendime söyledim.

Görülen fotoğraflardaki tek ortaklık ölüm hali. Bir insan öldükten sonra arkasında kalan yakınları kaybetme acısını ve kaçınılmaz sonun kendileriyle de bir gün hesaplaşacağı gerçeğini duyar ve yaşarlar. Bu iki fotoğraftan okunan görüntüde bu kadar mıdır?

Biri şehirde, Ankara'da, kalabalık bir tören. Cenazenin başındakiler aşırı üzüntülü. PKK baskınında ölen, Ferrokrom işletmeleri müdürünün yakınları hıçkırarak tabuta kapanıyor. Devlet töreni. Tabut katafalkın üzerinde. Belki de müdürün son yolculuğuna devlet töreniyle gitmesi, akraba ve yakınlarını olayın görkemine uygun abartılı duygulanma ve üzüntü belirtmelerine neden oluyor.

Birinci fotoğrafta ağlaşan bu insanların üzüntülerinde samimi olmaları ihtimali de elbette düşünülebilir. Ancak bu da onların ölümü yaşamın bir gerçeği olarak algılayamadıklarını ortaya koyuyor.

İkinci fotoğraf Cizre'de çekilmiş. Kitlesel bir gösteriyi önlemek için sürât yapan dev tekerlekli bir panzerin altında kalan on yaşındaki Abidin'in cenaze töreni. Birazdan defin gerçekleşecek. Abidin ve yakınları Kürt.

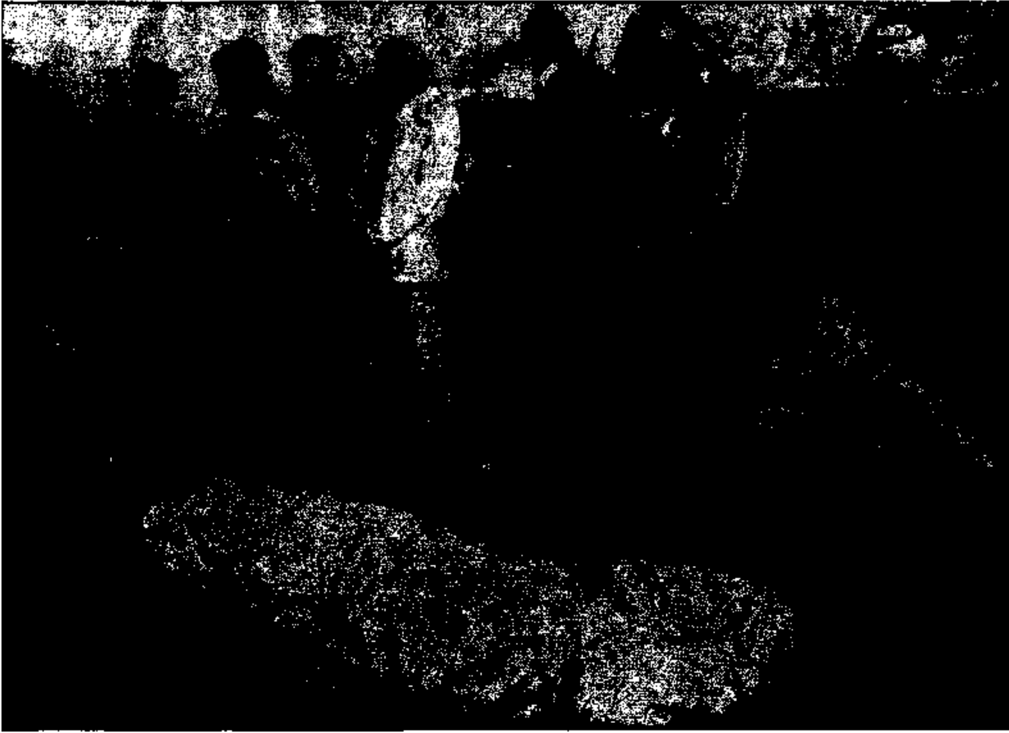
Cenazenin başındaki Kürt köylüleri ağlamıyor. Kefen battaniye karışımı beze sarılı cenaze, az sonra defnedileceği çukurun yanına konulmuş.

İki cenazeye birden ilk bakışta göze çarpan birinin bayraklı birinin bayraksız oluşu.

Ölüm karşısındaki çaresizlik iki fotoğrafta da var.

BAHAR GELECEK*

Hasip Akgül

Ancak bayraksız cenazenin başında duranlarda bir alışmışlık tavrı seziliyor. Hatta bir yaşlı sigara içiyor. Ölünün huzurunda gelenek dışı bir davranış. Sanki bir ölünün başında olmaktan çok bir sorunun bir çaresizliğin başındalar. Köylüler soğukkanlı, gerçekçi ve ölüm karşısında daha olgun görünüyorlar. Birazdan sanki bir ölüyü değil bir çaresizliği gömecekler.

Birinci fotoğrafta ölünün başında duranlar, Necip Fazıl'ın oyunlarındaki içinde bir ölüyü büyüten oyun kişilerine benziyor. İkinci fotoğrafta "ölülerini gömdükçe çoğalan" Edip Cansever'in şiiri var.

Birinci fotoğrafın insanlarıyla ikinci fotoğrafta görülen insanlar arasında, Yakup Kadri'nin dediği gibi "Londralı İngilizlerle, Pencaplı Hintliler" kadar fark var. Bu çok açık görülüyor. Bunun dışında önemli bir farklılık daha var. Birincide, fotoğraflarının çekilmelerinden hiçbiri haberli görülmüyor. İçlerinden hiçbirinin gözleri objektife kaymamış. Ölüyle özdeşleşmiş büyük acılar içinde yaşıyor olabilecekleri gibi, karşılarındaki fotoğraf makinesine, çektikleri acıyı tesbit ettiriyor da olabilirler. Burada bunun gerçek veya rol olması önemli değil. Her iki durumda da fotoğraf makinesi onlar adına iyi bir şey yapıyor. Odaksız beyinlere bu fotoğraf PKK karşıtlığı taşıyacak.

Oysaki Kürt köylülerin cenazesinde fotoğraf makinesi bir yabancılaştırma efekti gibi. Film karesinde objektifin kendisi hissediliyor hatta görülüyor. İki genç yüzünü fotoğraf makinesinden kaçırmış. Çünkü fotoğrafların çekilmesi onlar için ya sosyolojik incelemelerde bir olgu olmak ya da özel tim tarafından fişlenip şişlenmek anlamı taşıyor.

Gençler yüzlerini objektiften kaçırarak fotoğrafa bozuluyorlar ama kendilerini, Batılıların sosyolojik değerlendirmelerine malzeme, acıma hislerine tatmin aracı ve pek tabi özel timin sadizmine boy hedefi olmaktan kurtarıyorlar.

Beynindeki odağı yitiren hiçbir şey isteyemez. Hiçbirşeyi seçemez ve ayıramaz. Köylüler önlerindeki ölülerine böyle bakmıyor. Sanki çaresizliklerinde gizli özgürlüklerine bakıyorlar.

Sonra bu fotoğrafa uzunca bir süre bir kez daha baktım. Bu insanlara Ortaçağ'ı yaşatanlar arasında bulunduğumu düşündüm. Sonra da şunu düşündüm:"Peki bana Ortaçağ karanlığını yaşatan kim?"

Aslında hep beraber Ortaçağ'ın karanlığını yaşıyoruz. Ortaçağ'ın egemenleri, şu ankinden hiç farkı olmayan karanlığını, görsel bir kültürle yaratmışlardır. Kiliseler ve o dev katedraller, bugünün TV, basın ve tüm iletişim araçlarının yerini tuttular. Tarihi de felsefeyi de, sanatı da,insanın insana bakışını da hep onlar belirlediler.

Gösterilen ve belletilenin içindeki gizli ışığı bulmak ve yaymak beynin odağını korumakla mümkündür.

*-Kürt atasözü

YURTDIŞI VE DEVRİMCİLİK

İrfan Dayıoğlu

Mücadelenin yürütüldüğü alandan uzak oluş, sorumluluktan uzaklaştırıyor. Pratik yoksunluğu teori üretme kapasitesini zayıflatıyor. Sıcak mücadele içinde olunmadan çok, okuyup araştırma yapmak teori üretmeye yetmiyor. Kavga alanından sıcak rüzgarlar esmedikçe, alandan uzak olanların kenardan merkeze çekilebilmesi olanaklı görünmüyor.

Eylül darbesi sonrası onbinlerce devrimcinin yurt dışına çıkışı gerçekleşti. Örgütlü bir çıkıştan öte, bir kaçış olarak görülmesi gereken bu çıkış başlangıçta gelinen alanda bir hareketlilik yaratmış olmasına karşın, yılların geçişi ile birlikte bu hareketlilik yerini hareketsizliğe, onbinler yerini yüzlere militanlık yerini pasifizme terk etti. İlk aşamada hemen her gelenin yarın yeniden ülkeye dönme eğilimi gösterdiği ve bundan dolayında, bulunulan alanın özelliklerinin hesaba katılmadığı bir dönem oldu. Ancak giderek geri dönüşün gerçekleşmemiş oluşu ve örgütlenmelerin buna uygun bir çalışmayı yürütememiş olmaları, (Kürt hareketi hariç) hemen her örgütlü yapının dağılmasına, örgütlülüğün, bireyin gelişimi önündeki engel teşkil etmesi eğiliminin doğmasına yol açtı.

Örgütlü bir geri çekiliş olmadığı için yurtdışına çıkışta gelinen alan bireye ve örgüte yeniden dönüş için birçok olanak sunmuş olmasına karşın, mevcut koşullar gerek bireyce, gerekse de örgütlerce yeterince değerlendirilememiştir. Kadroya örgütlü bir perspektif sunulamamış olunması, çürümeyi ve çözülmeyi hızlandırmıştır.

Yaşanılan ülkenin sosyal, siyasi gelişmelerini dahi izleyemeyen, izbe dernek lokallerinde bol bol projeler üretip, pratik adım atmaya gelindiğinde yan çizen devrimcilerimiz, bulunulan alanın kendilerine sunduğu, kendini geliştirmek ve yeniden bir üst düzeyde üretmek için eldeki olanaklardan bihaber, günlük yaşam kavgasına dalmışlardır.

Sayılanlara eklenebilecek çok şey bulunabilir. Artık bir milad sayılan 12 Eylül 80' sonrası yurtdışına akan binlerce devrimci, 10 yıl aradan sonra, ara sıra ülkeden esen sıcak rüzgarlar dönemi hariç tutulduğunda, tam bir durağanlık yaşar hale geldi.

Her durağanlık, gerilemenin başlangıcıdır, hareketsizleşme zamanın akıp gidişi gözönüne alındığında geriye gidişi ifade eder.

10 yıldır ülkeden ve mücadeleden uzak yaşayan yurtdışı devrimcileri bir bütün olarak düşündüğümüzde geriye gitmişlerdir. Bir yandan birey olarak pratik yoksunluğu, öte yandan en iyi örgütsüzlükten her zaman daha iyi olan örgütlü bir yapının dışına düşüş, bireyi geriletmiştir. Örgütsüzlük ve geçmişe küfür "yeni arayışlar" adı altında bir meziyet olarak sunulmuş, "arayışlar" kapitalizme methiye düzme düzeyine ulaşmıştır.

80 öncesi yükselen gündelik yaşam kavgasının etkisiyle devrimci saflara akın eden (klasik deyimle) küçük burjuvazi, ülkede olduğu gibi yurtdışında da yenilginin etkisiyle hızla safları terk etmiştir. Yurtdışında da safların daralmasına bir etki de budur.

Yurtdışı kanalının birbölümü Ortadoğuda başlangıçta Filistinli örgütlerin saflarında mücadeleye katılınmış yeniden ülkeye dönüş için hazırlıklar yapılmıştır. Ancak bu alandan geriye dönüş 82 Beyrut savaşı sonrası, ülkeye dönüş yerine Avrupa'ya dönüş olarak gerçekleşmiştir.

Avrupa'ya çıkış başlangıçta, büyük mitingler işgaller vb eylemlerle alana bir canlılık getirmişti. Ülkeden çıkan tüm devrimciler eski yapıları içinde örgütlenmiştir. Eski militanlar kadar militan bir mücadele sürdürülebilmiştir. 84 sonrası yenilginin etkileri bu alanda da hissedilmeye başlanmış, militanlık hızla çözülmeye, eylemlere katılım sayısı düşmeye ve "örgütler' dağılıp parçalanmaya başlamıştır. 82'de "cephe"ler, "birlik"ler oluşturulurken, 84 sonrası zaten pratik hiçbir işlevi kalmayan bu yapılar dağılmıştır.

85 sonrası dünyada yaşanılan hızlı gelişmelerin de etkisiyle devrime inançsızlık had safhaya ulaşmış, yaşanan hızlı değişimler, inançta yarattığı zaafla birleşerek bireyin gelişimi önünde engel teşkil eden eski yapılarla bir yere gidilemeyeceğini ortaya çıkarmıştır.

Yurtdışı alanı bu dönemde Türkiye'li devrimciler için tam bir filler mezarlığına döndü.

Başlangıçta ülkedeki örgütlenmelerin çalışmaların dahi belirleyen yurtdışı örgüt yapıları, 84 sonrası tam bir çöküş yaşıyordu. Bir paradoks gibi görünse de ülkede, gerek aydınlar gerekse işçi sınıfı; içinde kıpırdanmaların yaşanmasıyla birlikte, belirleyici öncülük konumlarını yitirmeye başlamışlardı. Konumlarını yitirdiklerinin farkına varan örgüt yöneticileri ile kadrolar arasında hareketli tartışmalar yaşanmış, asıl kavga alanının belirleyici olması gerektiğini söyleyen

kadrolar, yönetimlerini, alana dönmeye zorlamış, alana dönmemekte ısrar eden yöneticiler yalnız bırakılmıştır.

Bu gelinen aşamada yurtdışı belirleyici özelliğini kaybetmiştir. Bu alanın dar geri-cephe olarak değerlendirilmesi anlayışı gelişmiştir. Geri-cehpe esprisinin gereklerini yerine getirecek yapılanmaların oluşturulması ve buna uygun mevzileniş önümüzde duran ana sorunlardan biridir.

Eylül sonrası yurtdışına çıkan devrimci, başlangıçta özverili çabalara girmiş, günün tüm zamanını aktif mücadeleye adamıştır. Geçmişte yeterli bir bilinç düzeyi tutturamadan içinde yer aldığı kavgadan uzaklaşmış olduğu andan itibaren bilinçsizliğin ve bilinçsiz önderliğin etkisiyle örgütlü yaşamın dışına düşmüş ve "kendine ait bir yaşamı" olması gerektiğini "keşfederek", devrimciliği, kendine harcadığı zaman dışında, boş zamanlarını değerlendirme, bir zamanlar birlikte ölüme gittiği yoldaşlarına karşı vicdan borcunu ödeme anlayışıyla bir memur devrimciliği olarak algılar hale gelmiştir. "Dergi geldiğinde satarım, yürüyüş olursa katılırım, bağış yaparım" anlayış bu. "Bunun dışında örgüt benden başka bir şey isteme hakkına sahip değildir."

Hiçbir devrimci heyecan duymadan, coşkusuz, ruhsuz bir yaşam, sevgisiz bir hayat. Günümüz devrimcisi böyle olamaz. Olmamalıdır.

Devrimcilik bir yaşam tarzıdır, kendi yaşamını devrimci yaşamla bütünleştiremeyenlerin, kavgada sonuna kadar gidebilmeleri olanaklı değildir

Özveri bir inanç sorunudur, inançlı olmak için yüksek bilinç gerekiyor, insanlığın sonal amacını görebilen ve bireysel tüm çıkar duygularından arınmak gerektiğine inanan kişi, gerçek bir inanç sahibi olabilir. Ve o birey için özveri yaşamın vazgeçilmez koşulu olur. Özveri ve inanç bugünün devrimci sosyalistine en gerekli olan niteliklerdir. Özverili ve inançlı olunmadan kupkuru bir tarzla, genel doğruları tekrarlamak kurtuluş yoluna götüremez. Özverili olabilmek kollektif yaşamı, hazmetmektir, ortaklık duygusunu içine sindirmektir. Tüm yapabileceklerini hiçbir kişisel çıkar gözetmeden pratik hayata uyarlamaktır.

Avrupa'daki devrimcilerimizin bu özellikleri kazanabilmesi doğrudan ülkedeki kavganın yükselmesine bağlıdır. Ülke insanıyla, Avrupa'daki insanlarımızın sıkı ilişkisine, bilgi alış-verişine, yoldaşlık duygusunun gelişmesine, olanak yaratmada işbirliğine bağlıdır.

Doğru bir örgütlenme anlayışı edinilmeden, insanın gerekli mevzilenmesi sağlanamaz. Bir geri cepheden beklenilenin ne olduğu açığa çıkmalıdır.

Yurtdışına çıkışın ve çözülmenin kaynağı, nedenleri ortaya konulmadan, doğru çözümlemelere gidilemez.

Doğru bir örgüt anlayışından yoksun olarak gelinen bu alanda Türkiyeli devrimci bulunduğu ülke dilinden yoksun, gelişmelerden habersiz, sadece Türkçe yayınlarla sınırlı bilgilenme olanakları bireyin mücadele alanından uzaklığı ile birleşince, teorik üretimsizliği anlaşılabilir. Ülkede devrimciliği hep "profesyonel" sürdürmüş, hazırıyiyici üretimden kopuk kadro Avrupa alanına geldiğinde, tam bir kaosa girmiş, günlük hayatı sürdürmekten aciz kalmış, yaşamını idame ettirecek bir iş bulmayı bile becerememiştir. Zamanının büyük bir kısmını sosyal yardım kuruluşlarının kapılarında geçirir olmuştur. Yıllar geçtikçe, doğal olarak birey burada yaşayabilmek için, iş bulmak, meslek edinmek sorunlarıyla uğraşmak zorunda kalmış, örgütlü bir biçimde bu sorunlar çözülemediği için de, kişisel çabalar önplana çıkmıştır ve örgütlü kalmak, bireyce gereksiz olmuştur.

Çünkü örgüt bireyin sorunlarına, gerçek problemlerine eğilemediği kollektif yaşama geçemediği, bunlara ek olarak ülkedeki mücadeleye müdahale edemediği için birey için anlamını yitirmiştir.

Avrupa'da devrimcilik yapmak, ülkeyle karşılaştırıldığında çok kolay olmasına karşın, devrimci kalabilmek oldukça zordur. Bu anlamda 10 yıldır yurtdışında kalmış ve hâlâ devrimciliği sürdürebilenlere rastlamak bizlere umut veriyor. Avrupa alanında tüm olumsuzluklara, yaşanan onca olumsuz deneye rağmen Türkiyeli devrimciler, yabancı devrimciler içinde hâlâ ayakta kalabilen en diri kesimi oluşturmakta; bilimsel sosyalizme ve devrime olan inançta başı çekmektedir.

Gerekli olan bu önemli potansiyelin ülke devrimi için en rasyonel bir biçimde değerlendirilip mevzilendirilmesidir.

Yurtdışı alanı, hem maddi katkı anlamında hem uluslararası bağlantı, hem de uluslararası kamuoyun da, Türkiye'de devrime soyunan her yapı için vazgeçilmezdir.

Yurtdışında yaşanmış olan çözülme ve çürüme, ülkedeki çözülme ve çürümeden ayrı düşünülemez. Sorumlusu sadece tek tek çözülen ve çürüyen bireyler değil, aynı zamanda; en çok da örgüt anlayışları ve yeteneksiz merkez yapılanmalarıdır. Bilinç yoksunluğudur, sınıf hareketlerinden doğan zayıflıktır. Daha verimli bir alan olması gereken ve olabilir olan yurtdışı alanın verimliliğini ve katkısını arttırmak, doğru bir mücedele ve örgütlenme anlayışına bağlıdır.

12 Eylül birçok örgütün bizzat kendini mülteci konumuna getirmiş, başlangıçta yurtdışı alanı bir geri çekilme ve yeniden güç toplayıp mücadeleye atılma biçiminde bir misyonla yüklenilirken, giderek sürekli kalınan bir alan haline getirilmiş, devrimci yapılar bizzat yöneticileri tarafından tasfiye edilmiştir. Tasfiyeci mantık kendini masum pozlarda "Eski yapılarda bir yere varılamaz, eski yapılar kendilerini tasfiye edip yeniden tüm solun birlikte örgütlenmesi sağlanmalıdır" anlayışı ile ifade ederek asıl örgütlülüğü yok edici niyetini gizlemeye çalışmıştır. Bu anlayışın en büyük savunucusu T. Akçam'dır. Onbinlerle ifade edilen Dev-Yol yurtdışı yapısını dağıtmış, ancak yerine "daha geniş birliği" sağlayamadığı gibi sonradan" yurtdışında bulunan devrimciler bulundukları

ülkelerdeki insanlarımızı somut sorunlarıyla uğraşmalıdır" türünden düşüncelerle "enternasyonalist"leştirmiştir. DHB kendi yapısını feshederek "kardeş partilerde" örgütlenmeyi savunmuştur. Ancak yaşanan süreç bu örgütlere bir şeyler anlatmış olmalı ki, şimdi yeniden "toparlanıyor"lar.

Tasfiyeci anlayış yurtdışında binlerce devrimcinin kavgadan kopmasını sağlamıştır. Örgütlü kavga yürütenler küçümsenmiş, örgütsüzlük meziyet haline getirilmiştir. Kendi yapısını tasfiye ile yetinmeyen bu mantık tüm sola da bu anlayışı dayatmıştır. Bu mantığa Kürt hareketi dışında, hiçbir yapı ülkede mücadeleyi yükselterek cevap veremediği için, sol bir bütün olarak örgütlü yapısını yitirmiştir. Eskinin "ünlü"leri devrimcilikten işadamlığına terfi etmiş, kavganın kendilerine sunduğu "ün"den bu alanlarda yararlanmışlardır.

İnançlı bir avuç devrimci dışında (her yapıdan) diğerleri mücadeleyi, ülkedeki devrimcilerle dayanışmayı unutarak, günlük yaşama adapte olmuştur.

Bugün cezaevlerinden çıkanların yarattığı ilerici ivmenin etkisi ve legal alanda ülkede bir şeyler yapılabildiğinin ortaya çıkması ile birlikte zararsız devrimciler olarak tüm bu kulede bekleyen eskinin "ünlü" devrimcileri şimdinin işadamları da siyasete yeniden soyunmuşlardır. Devrimci sosyalistlerin her namuslu devrimcinin görevi en zor koşullarda, yoldaşlarını, yüzüstü bırakıp kavgayı terkeden bu kavga kaçaklarını teşhir etmesi desteklenmesi gereken bir görevdir. Geçmişi olmayana gelecek hakkı tanınamaz. Fırtına çıktığında kuytu limanlara çekilenler, fırtına dindiğinde, yeniden yelken açıyorlar ve azgın denizlerde fırtına ile boğuşanlarla eşit haklar istiyorlar. Ülkedeki yeni kuşakların bu kavga kaçaklarını tanıması için mücadele edilmelidir.

Mültecilik bir sürekli yaşam biçimine büründüğünde, ülkedeki kavgaya önderlikte söz sahibi, yetki sahibi olmayı düşünmek tam bir ikiyüzlülük oluyor.

Geri cephe, bir ileri cepheyi desteklemek demektir. Geri cephede bulunanların ileri cepheyi yönlendirme ve yönetmeye kalkışmaları ileri cepheyi geriye çekmekten başka sonuç yaratmaz.

Geri cehpe görevi, sorumluluk ve yetki alanları, ileri cephece belirlenmek durumundadır. Bu sağlanamadan sağlıklı bir geri cepheden bahsedilemez. Kendileri öznel olarak geri cephede olanlar, ileri cephe görevleri yüklenmeye ve buna ait projeler üretmeye aday olurlarsa, bulundukları alanı değiştirme ve uygun zemine yerleşmeye zorunludurlar.

Bir dönem için yurtdışına çekilmek zorunda kalmış bir örgütlenmenin bulunulan alanın sorunlarına dalıp asli alanla ilgili görevlerini ertelemesi, yok sayılması bir başkadır. Ülkede kavga yürüten bir yapılanmanın bir kolu olarak yürütülen yurtdışı çalışmasını üstlenen bir geri-cephe örgütlenmesinin alandaki kendi insanlarının sorunlarına eğilip, bunları çözmeye çalışması ise bir başkadır. Birincisi, asıl görevlerden yan çizme ve giderek örgütü tasfiyeye götürür, ikincisi ise örgütlenmeye yeni olanaklar sunar.

Türkiyeli devrimcilerin lafta ne kadar geçici bir geri çekilme için yurtdışına çıktıkları söylense de, pratikte yaptıklarına bakılırsa, ülkeden çıkışın düzenli bir geri çekilme değil, bir kaçış olduğu ortaya çıkıyor. Ülkede hemen tüm devrimci kadro ve önderlerin cezaevlerine düştüğü bir ortamda yurtdışına çıkabilenler bir dönem için kendilerini merkez gördüler. Ancak zaman bu merkezlerin bekleneni yerine getirecek yetenekten yoksun olduğunu gösterdi.

Bu gelinen aşamada, ülkedeki mücadele ivmesinin ilerlemesi, yurtdışının da görevlerini ve sorumluluklarını açığa çıkarttı.

Artık yapılması gereken ilişkilerin uyumlu bir hale getirilip her alanın kendinden bekleneni ve yapması gerekenleri doğru tespit edip, buna uygun pratik adımları atmasıdır. Kadroyu, geçmişte taşıdığı madalyalarla değil, bugün yapabildikleri ile değerlendirmek daha anlamlı ve yerinde olacaktır. Elbette bireyin geçmiş pratiği, olumlu ve olumsuz yönleriyle irdelenmeli süzgeçten geçirilmelidir.

Devrimci demokratlar, sosyal demokratlar ve devrimci sosyalistler biçiminde solu tasnif edebilmek mümkündür. İdeolojik , teorik ve politik alanda dağınık da olsalar devrimci sosyalistler belirleyici konuma gelmiş bulunmaktadır. Yurtdışında da bu böyledir. Bu üstünlük, pratik alana taşınabildiği ölçüde, toplumsal muhalefet kesiminde söz ve yetki sahibi olabilmek ve toplumsal muhalefetin her alanda öncü gücü olabilmek mümkündür. Tersi, yaratılan ideolojik-politik hegemonyasının giderek dağılmasını getirecektir.

Pratik alanda da öncülüğün elde edilmesi, devrimci sosyalist odaklarının olabildiğince birlikte yürüyüşünün sağlanabilmesindeki tayin edici kolaylık ve bu ortak yürüyüşün katacağı ivme ile pratik alana müdahaleye bağlıdır. Bu nedenle devrimci sosyalistlerin birlik çabaları her kesimce ciddiyetle ele alınmak ve sonuç üretmesi için çaba gösterilmek süretiyle gerçekleşebilir. Yayınımızla, davranışımızla, iyi niyetli yaklaşımımızla bu süreci hızlandırmak hepimizin görevidir. Devrimci yürüyüşümüzde en ufak bir katkı bile yapacaksa, her birlik çağrısı ve girişimine duyarlı olmalıyız.

Birliğin önkoşulu elbetteki ideolojik aynılıktır. Ancak bunun yetmeyeceği de kesindir.

Birliğin zemini, uğruna kavga yürütülen alanda maddi bir güç olarak varolmaktır. Ülke zemininde, politik pratik, ideolojik mücadelede kayda değer bir varlık olamayanlarla birlik yapmak, bir moral dopingınden öte bir anlam taşıyamaz. Bu anlamda birlik fetiştirilmemeli, ancak sonuna kadar zorlayıcı olunmalıdır.

Devrimci sosyalistlerin birliği, yurtdışında da sağlıklı ve anlamlı bir yapılanmanın oluşturulmasında önayak olacaktır.

Sonuçta politika bir güç sanatıdır ve güçlü olmadan politikada belirleyici ve yönlerdirici olunamaz.

Yurtdışı devrimcilerini bu vurdumduymazlık ortamından kurtaracak olan politik önderliğin güçlülüğü olacaktır.

Türkiye devrimcileri beklegör anlayışına yatkın hale gelmiş durumda, her zaman bir Godot beklemişlerdir. Kendileri el yordamıyla da olsa mevcut alanı beğenmedikleri noktada, sürece müdahale edip, doğru yöne çekme yeteneği gösterememişlerdir.

Şimdi böylesi bir ortamda, beklegör anlayışı ile hareket edip başkalarından "Siz bu işi kotarın eğer iyi giderse biz de geliriz" diyenlerle bağların koparılması zamanıdır. Birileri bir işi, en zor koşullarda, el yordamıyla, can pahasına bir kavgayla bir yerlere gelinirse, kulede bekleyenlerin "Şimdi oldu, işler artık iyi biz artık size katılıp öncülük edebiliriz" demelerine gülüp geçmez mi?

"60 milyonluk bir ülkede, sadece siz mi kaldınız bizlere bunca acı ve zorluktan sonra hiçbir zahmet görmeden gelip önderlik etmek size mi kaldı" demez mi?

"Sütten ağzı yananlar yoğurdu üfleyerek yer" deyip mücadeleye davet edildiklerinde yan çizen Avrupa'daki "ünlü"lerimiz 'kulede bekleyedursunlar pratik el yordamıyla işi yürütmeye, kavgayı omuzlamaya çalışan "ünsüz"ler yarın sizlere bu geminin yönetimini terketmeyeceklerdir.

Bu anlayış kişiliksizleşmiş klasik Türk eylem tipidir. Yüzde yüz 'başarı şansı göremediği işe giremez. Ama her bir yere varmanın bir bedeli olduğunuda bilmek durumundayız. Bu yükün cefasını çekenler "sefa"sını da sürmede öncülük etmelidir.

Kavgadan, ülkemiz insanının çektiklerinden, sosyal yaşamından uzakta duran yurtdışı devrimcilerinin, sevgiden kardeşlikten de yoksun olması doğaldır. Ülkeden uzak oluş, kapitalist metropollerin önlerine sürdüğü kırıntılarla birleşince, yeterli bilinç ve inançtan yoksun olanlar, safları terkediyor, devrime inancını yitiriyor.

Bu nedenle bugün hâlâ yurtdışında olup devrimci kalabilenlerin sınıflarını geçtiklerini söyleyebiliriz. Yurtdışı alanı bu anlamıyla bir sınanma okulu olmuştur. Türkiyeli devrimciler, bu zorlu sınavı başarabilenler. Ülkemiz devrimci hareketinin bu alandaki beklentilerini yerine getirmede üzerlerine düşeni yapacaklardır.

Bu alanın üretkenliğinin artması, biraz da asıl alandaki mücadelenin yükseltilmesine bağlıdır. Bu mücadele yükseldiği oranda gericephedekilerin üretim ve kavgaya katkısı da o oranda artacak ve nitelikçe daha ileri boyutlara varacaktır.

GÜNLÜKBİLİNÇ VE İNTİHARIN BOYUTLARI

Hüseyin Kışlaklı

Son yıllarda, yaşamımızın her alanındaki dev gibi işlemleri programlayan çipler, bizden biri olmaya başladı. Çok küçük parçalar içinde yoğunlaştırılmış halde bulunan bu "yapay zekalar", insanın evriminin tersine, büyük hacimden küçüğe doğru bir süreç izliyorlar. Milyonlarca spermden sağlam olan birinin, yumurtayı şifrelemesiyle büyüyen ve çoğalan insan hücresinin sırlarını çözümlemede, epey yol alınmıştır, bu "yapay zekalar" sayesinde. İnsanoğlu, bir tür kendi tarihinin karanlık yönlerini gün ışığına çıkartmanın zorunluluğunu duyarken, sıçramalar halinde gelişen biyolojik ve toplumsal evrimini de öğrenmiş olmaktadır.

Afrika, Cava, Pekin ve Neandertel insanlarının iki ayakları üzerinde geliştirdikleri etkinlikler, beyinciklerinin büyemelerine ve sinir sistemlerinin düzenlilik arzetmesine yol açtı. Doğal olaylarla mücadelede, kendini koruma ve türünü sürdürme çabasıyla beynini kullanan, zamanla edindikleri tecrübeleri çocuklarına aktarma gereği duyan bu ilkel insanlarda, paylaşmacı ruh gelişmiştir. Doğaya üstün gelme çabası içinde, diğer canlılardan farklı olarak aletler yapmayı öğrenen ve bu yeteneğini aletten alet üretmekle pekiştiren insanoğlu, kendisi için doğayı yeniden üretmek ihtiyacı duymuştur. Yerleşik yaşam, işbölümü vb kategoriler, mülkiyet edinme ve başkaları üzerinde baskı kurma güdüsünü de beraberinde insan ruhuna taşımıştır.

Basitten karmaşığa, fakirlikten zenginliğe doğru yol alan insan yaşamı, çağımızın dayattığı yeni bir gerçekle yüzyüze gelmiştir. Kendi özünü ve doğasını tahrip eden sermaye için üretme, daha çok meta sahibi olma gibi nesnenin kölesi durumuna getirilen insan ruhunun, nesnellik temelinde nesneye karşı özgürleşmesi problemidir bu gerçek. Dünyamızdaki insan emeğinin ürünü olan ve ihtişamıyla gözlerimizi boyayan bilgisayar çiplerine rağmen, insanın kendi özüne sahip çıkması ve kemirgenlerden kurtulmasının hikayesi olacaktır, yeni gerçek...

Marx'ın, sosyo-ekonomik çalışmalarında vardığı bir sonuç bilinmektedir: "Her yeni gerçek, apaçık olana karşın doğar; her yeni deneyim ise, var olana karşın edinilir." Evet, insanlık bilim ve teknik alanında katettiği büyük aşamalara karşın, kendi sosyal devriminde hayvanlara göre başlangıçtaki hızını yitirmiştir. Yeni gerçek, bu hızın kazanılmasını hissettirmiş; insanın günlük yaşantı içinde hapsolmaktan kurtulmasını zorunlu hale getirmiştir.

Evrenin oluşum hikayesini ve insanın ortaya çıkışını, yine insanın toplumsallaşmasının tarihini; dün-bugün-yarın bağlamında irdeleyen yöntemler arasında diyalektik ve tarihi materyalizm- efsanelerden metafiziğe uzanan yorumlama çabasını bilimsel yönteme dönüştürme- bu yazının da kendine ilke edineceği bir iz sürme yolu olacaktır. Konunun bölümleri arasındaki halkaları biraraya getirip problemimizin ana zincirini kurmak isterken, göndermede bulunacağımız halkaların zaman dizininden çok, tür çoğalımı yönünden yakınlıklarına dikkat çekmek isterim.

10 Ocak 1989'da Cumhuriyet gazetesinde okuduğum "SSCB'de İntiharlar" manşetli yazı, kafamın derinliklerinde sorular uyandırmıştı. Sovyetler'deki bir tıp gazetesinde yayımlanan istatistiklere göre, intihar oranlarının -hepsinde yüz bin kişiye oranla F.Almanya'da 21, Fransa'da 22, Sovyetler'de 19, ABD'de 12 ve İngiltere'de 9 olduğu vurgulanıyordu. Türkiye'nin verilerine baktığımda ise, 1982'den itibaren yükselen intihar oranının 21'i (1105 kişi) geçtiğini gördüm. Aslında, dünyanın intihar oranları ve nedenleri bakımından iyi bir örneklemesini yapabileceğimiz verilere sahip olmak isterdim; benim irdelemeyi düşündüğüm konunun özü için, bu veriler yeterliydi. İntiharı yasaklayan dinlerin hakim olduğu Ortadoğu'yu ayrıca değerlendirmenin, sosyolojik bir ayrıntı olacağına inanıyorum.

Yaşamın reddi konusunda bireyi köşeye sıkıştıran etkenleri, kendi gözlemlerime ve bilgi birikimime dayanarak değerlendirme çabası içindeyken, yukarıda dile getirdiğim haberin bir ayrıntısı dikkatimi çekti. Sovyetler'in Kafkas ve Asya Cumhuriyetleri'ndeki intihar oranı çok düşükken (2-8), Rusya ve Baltık Cumhuriyetleri'nde birden yükseliş gözlenmektedir (23-29). Ülkemizin kırsal alanıyla metropoller arasın-

daki karşılaştırmada da aynı sonuçla karşılaşınca, yaşamın reddine giden yola, insanın iç dünyasına cevap vermeden gelişen sanayinin, insan cesetleri döşediğini düşündüm. Araştırmalar da göstermektedir ki, doğayla içiçe gelişen ve çeşitlenen yaşam koşullarında bireyin, kendine ve topluma yabancılaşması asgariye inmektedir. Bilimsel ve teknolojik devrimin getirdiği bütün olanaklara karşın, genel anlamda doğanın ve özel olarak da insan doğasının bu gelişmenin yarattığı sorunlardan olumsuz yönde etkilendiği aşikardır. Zaten, hayatın her alanındaki hızli değişime ayak uydurmak bile, geleneksel yaşamın uzantılarından kopmakta zorlanankitlelerin psikolojisini alt-üst ediyor... İşte tam bu noktada, günlük bilincin sığlığı ve insanın özüne uygun evrimine uzak kalışını, hatta bu özü tahribe hız kazandıran yönünü; intiharın boyutlarına paralel değerlendirmek, zorunluluk arzediyor.

Günümüz koşullarında, özellikle global sorunlar karşısında emperyalist devlerin uzlaşma yoluna çekilebileceğini iddia ederek, yeniden yapılanma sürecini başlatan Gorbaçov'un şahsında Sovyetler'in geldiği nokta, kapitalist restorasyon gibi bir aşamaya tekabül etmekle birlikte, insanlığın barış içinde ve özgürce kaynaşmasının mücadelesini veren toplumcuların önüne önemli bir gerçeği koymuştur. Açıklık politikasının en önemli özelliği de sanırım burada kendini hissettiriyor. Toplumsal refahın yükselmesi bireyin meta karşısında özgürleşmesiyle paralel gitmiyorsa, insanın binlerce yıllak sınıflı toplumların kültürleri içinde yoğrulan ganimetçi ve inkarcı marazlarını aşması ve toplumsal üretime karşılık beklemeden katılması da mümkün olmuyor. Telekominikasyon ağının genişlemesi ve kapıların dış dünyaya açılmasıyla birlikte, insanların çok basit ama değişiklik arz eden giyecek ve içecekler (çorap, sakız, sigara ve çikolata gibi) karşısında zayıf düşmesini, başka türlü değerlendirmek mümkün mü? Öyleyse, tarihimizin derinliklerinden gelen ve bizi kendimizle çatışma anında çıkmazlara sürükleyen dürtülerin haritasını, üstelik lojistik haritasını çıkarmak, yarına sunmak devrimcilerin görevidir. Aşılması gereken bir görev.

Mehmet Fuat, Adam Sanat'taki bir yazısında çağımız insanını "hasta" ilan etmişti. Bu teşhisinden ürkmeden de şöyle bir çıkış yolu önermişti: "Toplumları değiştiren insanlar da, bu "hasta"ların arasından çıkmıştır; bundan sonra da böyle olacaktır." Bu görüşün, düne uzanan gerçekliğini kabul ediyorum. Son zamanlarda Saddam gibi bir adamın yarattığı "danışklı bunalım"a karşın, bu görüşün yararına dönük yüzünün olmadığını düşünüyorum. Her ne kadar üretimin bireyselliği ve değişimde bireyin inisiyatifi gibi temel dokulardan hareket etmek zorundaysak da bu "hastalık"tan çıkışın ibresi, toplumların kurtarıcılara ihtiyaç duymayacakları bir atmosferde hareket edecektir. Çünkü, tekelci aşamanın geldiği nokta öylesine hassas bir yere dayanmıştır ki, bizzat insan beyninin iltihaplama yöntem ve teknikleriyle örülmektedir, artık. Kendi pisliklerini, televizyon, festival vb araçlarla geniş yığınların saf ve çaresiz ruhlarına empoze etmekte, hayli "başarılı" oluyor emperyalizm.

Bana göre çıkış yolu ise insanın günlük bilincin ataletini üzerinden atacak dinamik bilinci kazanmasından geçmektedir. Hatta bu kazanım, kitlelerin başkaldırı ruhunun devrimci bir özle eğitilmesine o denli sıkı sıkıya bağlıdır ki, delilerin dünyamızı ateşe vermesi tehlikesi pahasına edinilmek zorundadır. Bu gerçeği görüp ona göre yaşamı kuşatma süreci yaşanmalı ve insanlığın üzerine çöken "yozlukla uyum" sanrısında kendimizi sarsarak uyanmalıyız.

Uyanmanın kitlesel düzeyde olabilmesi için, kitleleri yönlendiren etki-tepki mekanizmasının birimlerine ve bunların insanların beyinlerinin derinliklerine uzanan saçaklarına hakim olmak, zorunluluk arz etmektedir. Milyonlarca yıllık evrimin bugün karşımıza çıkardığı insan tiplerinin doğayı bilgiye dönüştürme süreçlerini irdelediğimizde, iklimin önemli bir faktör olduğunu görüyoruz. Sıcak iklim coğrafyasında gelişen uygarlıkların, daha çabuk sıçramalar yaptığını görüyoruz. Burdaki sıcaklık kavramından kastımız belli bir nem ortamında canlı organizmaların daha çeşitlilik arzettiği ve buna uygun doğa parçalarının bir bütünlük oluşturduğu ortamdır. Örneğin Akdeniz sıcaklığı, bu tanımımıza denk düşer. Yakından bakıldığında anlaşılacağı üzere, bilim ve sanat çalışmalarının çok hızlı sıçramalar yaptığı, müzikte yarattığı sıcaklıkla insanlar arasındaki kaynaşmaya katalizör olduğu ortadadır. İşte bu türden sıcaklığın hem çok üzerindeki sıcak hem de altındaki çok soğuk ortamlarda, statik yaşamın bugün bile sürdüğü görülüyor. Sözkonusu gerçeğin bir başka boyutu da, uygarlık merkezlerinin yayılma alanlarıdır. Bu aşamada ise, devreye uzaklık veya yakınlık etkenleri girmektedir. Uygarlık sıçramalarının hızlı yaşandığı coğrafyalarda yaşayan toplumların, bir önceki kültürlerinden sonrakilere taşıdıkları motifler, benzerlik göstörir. Özellikle nesnenin bilgisini okuma konusundaki düzey yükselmeleri dikkati çeker. Bunun en somut örneğini de, çoktanrılı totemci inançlardan, içinde ahlaki ve felsefi değerler manzumesi taşıyan semavi dinlere geçişte görmek mümkündür. Bu seyirden çıkardığım ve Anadolu insanının Avrupa'ya geçiş izlerinin bulunmasıyla teyid edebileceğim bir sonuca göre, Akdeniz merkezinden doğuya gidildikçe, kişinin nesnenin karmaşıklığından ürken bir yaşam felsefesi geliştirdiğini, dolayısıyla metafiziğin, mistisizmin geliştiğini görüyoruz. Batı'ya gidildikçe nesneyi keşfetme çabasının yoğunlaştığına tanık oluyoruz.

Doğudaki günlük bilincin, statükoyu değiştirmede dinamik sıçramalara zemin oluşturamadığını; Batı'da ise, nükleer bir özellik kazandığını söyleyebiliriz. Bu genel söylemin, iki ayrı süreci belirleyen yönleriyle ele alınması, konumuzun özüyle ilgili bir noktaya gelmemizi sağlayacaktır. Günlük bilinç, yaşamın an olarak bulunduğu nokta ile sıçrama yapacağı nokta arasındaki ivmeyi birikim olarak içinde taşır.

Ancak, bireyleri ve toplulukları dönüştüren ivme ise, bilimsel ve felsefi bir öze sahiptir. Eğer felsefi bilinç, bilimsel düşünmenin yöntemlerini kendine kılavuz edinmemişse, idealizme kaymaya mahkumdur. Bugün, sonradan Müslüman olmuş bir takım Batılıların ileri sürdükleri önermeler arasında, İslamın sorgusuz inanma kuralına paradoks teşkil edenler vardır. Je an-Louis Michon (Ali Abdülhalik), "Batı moda ve geleneklerinin benimsenmesi, büyük çapta pasif ve ihmale dayalı tutumların sonucu olmuştur. Müslümanlar, aşağılık duygusuyla kör olmuşlar ve öyle ki bilinmeyen bir meyveyi gizli bir istekle tutmak istemişlerdir. Bu meyvenin zehirli olup olmadığına önem vermemişlerdir" diyor. (S. Hüseyin Nasr, Felsefe Edebiyat ve Güzel Sanatlar, Akabe Y., 1989, s. 102) "Bilinmeyen bir meyveyi gizli bir istekle tutmak" sözü çok önemlidir ve Adem-Havva çiftinin cennetten atılmalarını hatıra getirir. İşte İslam'ın günlük bilinci, bu sözde düğümlenmektedir. Bilinmeyeni keşfetme isteğini, köreltmeyi hedefleyen bir özelliğe sahiptir.

Modern Dünya'nın dayattığı iktidar olma dürtüsü sonucu olsa gerek, son yıllarda hem İslam hem de Hıristiyan akımlarda hızlı biçimde teorik çalışmalaryapılmaya başlandı. Eklektik olmaya mahkum biçimde karşımıza çıkan bu çalışmaların bir çoğunda, özellikle felsefe, edebiyat, sanat ve eğitim konularında günümüzün bunalımlı insanının kurtuluşuna ilişkin tartışmalar yapılmaktadır. Koparılan bütün fırtınalara karşın, gelip yumaklandıkları yer, çilenin tekrarıdır. Yalnız şunu teslim etmek gerekir ki, bu alanda entellektüel çalışma yapanlar, diyalektik yöntemin nimetlerini, materyalistlerden daha hızlı biçimde değerlendirmektedirler ve sermayenin eyyamcılığı tarafından destek görmektedirler. Bu iç açıklamadan sonra, yukarıda değindiğim ve bir alıntıyla pekiştirdiği soruna, bir başka alıntıyla devam etmek istiyorum. Aynı kitabın 34. sayfasında İran doğumlu S.Hüseyin Nasr şöyle demektedir: "Azıcık önemi olan tüm Batılı değişik siyasi ve sosyal felsefe ekolleri, İslam geleneğinin bakış açısıyla incelenip eleştirilmeli ki, ne tip bir çağdaş felsefeyle karşılaşırsa karşılaşsın öğrenci kendini, geleneği dahilinde emniyette hissetsin." Bu ifade, bir aczi yansıtmaktadır. Zamanı ve mekanı aşma iddiası taşıyan bir inanç sahibi, insan emeğiyle karşısına gelen çelişmelere karşı kendini koruma güdüsüyle hareket edecektir. Eğitimi de, bu güdünün silahı olarak kullanacaktır (!)

Devrimciler, pozitivizm adına batıyı savunamazlar. Daha önce vurguladığım gibi, Batı'da insan beyninin özgürlük hücreleri iltihaplandıkça ve sosyalist ülkelerde Batı'ya uyum zorunluluğu hissedilip humanist kollektivizm yerine hantallık ve akabinde serbest piyasa istemi canlandıkça, günlük bilinciyle suçu insanın maddeyle bütünleşmesinde bulan kitleler için dinsel motifler, en büyük sığınak olmaktadır. Ki bu olguyu kendisine setre yapan emperyalizmin, Doğu'da "yeşil kuşak" projesini, sosyalist ülkelerde de Hıristiyanlığı finanse etmesinin anlamı da burda aranmalıdır.

Peki devrimciler ne yapmalıdırlar? İnsanın intiharını önlemelidirler, sözünde yoğunlaştırmak istiyorum görüşlerimi. İnsanın açgözlülüğü, doyumsuzluğu, yenilenme ihtiyacı duyması, rahatlık, varolanın kıymetini bilmeme gibi yönleri, pratikte oluşan özelliklerdir. Birçok olanağa sahip insanların, zamanla kendileriyle tatmin konusunda hesaplaşmaya başladıklarını biliyoruz. Özellikle sanatçıların dünyası, bu bakımdan dikkat çekicidir. Bunların intiharları da çok değişik açılardan tartışmaya açık olmuştur. En son okuduğum Yedi İklim dergisinin 17-18. sayısında

Ali Göçer imzasıyla yayımlanan "İntihar ve Sanat" başlıklı yazıda "İnsan yaşamını sağlam inançla haklı bir nedene bağlamamışsa, yaşam karşısında zayıf kalır hep. Tüm intiharlarda da görülür zayıflık. Çünkü intihar, yaşam gerçeklerini yiğitçe göğüsleyemeyenlerin işidir" denildikten başka, "Tanrıyı ve yasalarını yadsımayla başlayan başkaldırı, giderek cinayete varacaktır: Ya da çıldırmaya", görüşü dile getirilmektedir. Yazar, Dostoyevski'nin çelişkiler yumağı bir insan olduğu için kendi dengesini bulamadığını ve intihar ettiğini açıklıyor. S. Plath'ın "Leydi Lazarus"u, Jack London'un ise "Martin Eden"i yazdıktan sonra, kendilerini eserleriyle ölümsüzleştirmek için intihar ettiklerini de iddia ediyor. Müzik sanatı konusunda da, Doğu müziğinin insanı aşkınlığa, Batı müziğinin ise çılgınlığa götürdüğünü vurguluyor. Şimdi, yazının bütünlüğü içinde konuyu değerlendirmek gerekirse, insanın kendi yarattığı nesnel gerçeklik -yani karmaşa- karşısında dengeyi bulamadığını ve zayıf düşerek intihara sürüklendiğini anlıyoruz. Bu sürüklenişin, sanatçılarda yoğun olmasını da onların Tanrının yasalarını asma konusunda ısrarcılıklarına bağlamamız gerekiyor. Diyalektik olarak, kazın ayağı hiç de öyle görünmüyor. Eğer insanın sinir sisteminin çok gelişkinliğini, beynini giderek daha çok üretme sürecine sokmakla kazandığını doğruluyorsak, bunun yaratıcı insanlarda çok üst düzeyde gerçekleştiğini de kabul etmek zorundayız. Yesenin ve Mayakovski'nin intiharlarını anımsayacak olursak, kendini aşan yaşam karşısında yeniden üst düzeyde üretmemek sorununun önemli olduğunu görürüz. Demek ki, insanın bulunduğu nokta ile gelmek istediği nokta arasındaki moral değerlerin yerli yerinde döşenmesi ve bunların kişiyi çelişmelerinde güçlü kılması gerekiyor.

Başkaldırının reddi, statik yapının savunmanlığından başka bir anlama gelmiyor. Kapitalist ideoloji ile din statükoculuğu arasındaki bağı şöyle kurmak mümkün görünüyor: Din, insan beyninin kendi tarihini keşfetme sürecine, intihar tehditiyle statüko koyarken; kapitalizm, bu statükonun en yüksek aşamada insan üzerindeki sömürüsü oluyor. Bu bileşkeyi parçalayıp insanın kendini gerçekleştirme sürecindeki kazanımlarına hız kazandırmak için, gerekli olan moral değerler nelerdir, sorusunu yanıtlamak gerekiyor.

Thedore Oızerman, Felsefe ve Günlük Bilinç adlı yazısında "Günlük bilinç, yalnızca günlük deneyime onun gerçek temeline indirgenemez. o hem gerçekten varolan bu dünyaya, hem de asla var olmayan öteki dünyayla ilgilenir. Dolayısıyla günlük bilinci, onu büyük ölçüde içeriyor olsa da sağduyu ile özdeşleştirmek yanlış olacaktır" diyor. (Sosyalist İnsan ve Etkinlik, s. 32) Gerçekten de, günlük yaşamın akışından çıkarılan veya sezilen yasalar vb, yanılgı payı taşırlar. Bunlar, başka parçalarla birleşip insan yaşamının bütününe şamil bir değere dönüşürlerken, devreye felsefe ve bilim girer. Öyleyse, insanı kendisiyle barışık kılan ve her türlü sömürüden, baskıdan arındıran toplumcu değerler bütününü, gelişme düzeylerindeki farklılıkları da en aza indirecek biçimde, elektronik aşamanın olanaklarından yararlanarak eşitçi temelde gezegenimize yaymak gerekiyor. Birey bu sürece, kendini günlük bilincin sığlığından ne denli sıyırır ve gelişkin bir hümanist bilinçle katılırsa, intihara giden yolu kendiliğinden kapatacaktır.

Adalet Ağaoğlu'nun Hayır adlı romanı üzerine yazılan eleştirilerden biri, Servet Ulusoy'un, Gelenek Kitap Dizisi'nin 16.'sında yayımlanan "Hayır : Teker Teker Teslim Olanlar İçin Tabur Tabur İntihar" başlıklı yazısıydı; burada bir geçiş yapmama zemin oluşturan şu ifade dikkatimi çekmişti: "... eylemi olmayan bir insanda, bilinçli bir derinlik yakalamak mümkün değil. Eylemi olmayanın ruhu gelişmiyor. Ruhsuz ve hareketsiz olarak insan, hele aydın hiç kalınamıyor. Bilincin reddettikleri karşısında eylemsiz durmak, iki yüzlülük anlamına geliyor." İnsanın bugünkü edilgenliği gizli -beyinlerin üstten yönlendirildiği ama bedensel meşgalelerin sürdüğü koşullarda- ve içten içe yaygınlaşarak devam ederken, kendi yaşantısına eleştirel bakma zorunluluğu da kendiliğinden oluşuyor. Yanılmıyorsam, Gunter Grass'ın 1986'da Almanya'yı terk edip Hindistan'a gitmesine neden olarak gösterdiği "Avrupalının üstünlük budalalığına kapılarak, kendini yitirmesi" gibi bir olgu, az önce değindiğimiz zorunluluğun bir ürünüydü. Birey olarak eylemini sürdürüp kendini yadsımamak için, bir başka coğrafyaya gitmeyi çözüm olarak gören Grass, bir yıl bile dayanamadan ülkesine dönmüştü. Bu somut örnek, Ulusoy'un Ağaoğlu'nun romanı için ileri sürdüğü üzere; yazarın başarısı, kendi kuşağının aydınlarının başlarına basarak yükseliyor, biçimindeki görüşünün bir boyutuna ışık tutuyor.

Halkına ve kendi kuşağına yabancılaşmış, ama kendi gerçeğini gizlemek yerine sorgulama sürecini yaşamın reddiyle sonuçlandırmış aydın tipinin, nesnel olarak çoğalacağı koşullarda yaşamadığımızı kim iddia edebilir? İşte, toplulukların ve tek tek bireylerin tabur tabur intihara doğru sürüklendiği bu vahşi kapitalizmin reklam metası olmaktan sıyrılış; oyalayıcı ve sürükleyici bir cazibesi olan ihtiyaç giderme dürtüsünün doyuma ulaştığı çok gelişmiş elektronik yaşam koşullarında, insanların kendilerini, insan ve doğa sevgisinde çıkarsız ve paylaşmacı bir itkiyle yeniden üretme gereği duymalarıyla mümkün olacaktır. Bu sürecin başlangıcında özün değer taşıyıcılığını, bireylerin beyinlerinin tümüyle iltihaplanmadığı Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ve sosyalist hümanizmin değerlerinin diri olduğu ülkelerdeki kitleler hızlandıracaklardır.

Giderek yoğunlaştırılan çiplerin yaratıcısı insan, kendi hücresinin özgür üretme koşullarını da, er geç tesis edecektir. Buna mahkumuz. Belki de, insanın iç rahatlığıyla mahkum olmayı kabul edebileceği tek durum, budur.

İDEOLOJİ POLİTİKA VE BİRLİK

Nuray Bayındır

İdeoloji Yunancada idea ve logos sözcüklerinin birleştirilmesinden oluşuyor ve düşünce bilimi anlamına geliyor.

İdeoloji bakıştır. Olaylara, gelişmelere, insana bakıştır. İnsanlara mahsustur. Görmek ve görmemek içindir. "İdeoloji doğru olabildiği gibi yanlış da olabilir, bilimsel olabildiği gibi bilimdışı da olabilir. Çünkü özdeksel koşullarla (özellikle üretim ilişkileriyle) belirlenen düşüncenin göreli bir bağımsızlığı vardır. Belli bir noktadan sonra nesnel gerçeklikten koparak kendi iç yasalarıyla gelişmeye başlar. Altyapı dışı birçok etkenler (çıkarlar, bireysel düşünceler, başka düşünceler vb) de onu etkiler." (1) İdeoloji aynı zamanda sınıfsal buluştur. Ezenlerle, ezilenlerin ideolojisi birbirine karşıttır, farklı çıkarlardan, farklı nesnel gerekliliklerden doğar, onlara dayanır. Kabaca işçi sınıfı ideolojisi ve burjuva ideolojisidir. Görmekle açıklık; bireyin sınıfla bütünleştiği sınıfın çıkarının bireyin çıkarında, bireyin çıkarının da sınıfın çıkarında yoğunlaştığı temelde açıklıktır.

Sınıf uzlaşması düşünceler, eğilimler, ideolojik bulanıklık yaratırlar, görememe durumunu yayarlar. "Politik ve ideolojik olanı ekonomik ve sosyal olanı yuttu. Esas olan ekonomik ve sosyaldir" diye inciler döktürüp politik mücadelenin önemi yadsınarak parti kurmaya yönelmek iç tutarsızlığın ve ideolojinin sulandırılmasının sonucudur. Siyasetin gereği gibi yapılmaması sonucu doğan gelişmelerin, siyasetin kitlelerin gözünde önemini azaltacağı doğrudur; ancak bu onun gereksizliğini getirmez ya da değerinden bir şey kaybettirmez. Çünkü ne için yapıldığı önemlidir.

Kitlelere ulaşmanın yolunu devrimci siyasetin önemini azaltarak değil, tersine içini doldurarak bulmak gerekir. Burada sınıf siyaseti önplandadır, ideolojik netlik şarttır. Aksi durumda o bolca kurulan boş hayaller önceleri kötünün iyisi tarzda taraftar bulsa bile çok kısa süre sonra ya kendini düzene eklemleyecek ya da düzenin yırtıklarını yamama görevini sürdürmeye nefesi yettiğince devam edecektir. Sınıf düşmanına kinin zayıflaması, kavganın ateşini küllemektir. Bugün dünyadaki ve sosyalizmi yaşamış toplumlardaki gelişmeler, elbette ki bizde de etkisini gösterecek/gösteriyor. Sosyalizmin deneyleri, olumsuzundan bakılarak öyle olmadı, böyle yapmalı denilerek yine geçmişin şabloncu zihniyeti toplumumuza taşınmak isteniyor.(*) Gorbaçov'un kapitalist restorasyon paketi, ülkedeki tekelciliğin toplum yaşamında yarattığı tahribatı tamir dosyası tarzında bizde uygulanmaya çalışılıyor.

Sivil toplum örgütlenmeleri, yerel yönetimlerin üretim ve tüketim kooperatifleri arasındaki zinciri kurmaları, sağlık sorununu çözmede girişimler, kadınlar için çamaşırhanelerin kurulması girişimleri. Bunların hepsi güzel, ancak bunca iş bunca emek nerede ve kime karşı örgütlenecek? Yoksa "vah insan, ölüyor düzen insana karşıdır" diyerek, "devletin merkezi otoritesini dağıtmak" mümkün müdür? Biz insanlık için yola çıkıyoruz, insanı 12 Eylül'ün tahribatından kurtaracağız mı deniliyor? Cehennemin yolları iyi niyet taşlarıyla döşelidir. Sadece "iyi niyetle" hiçbir yere gidilemiyor.

Tekelcilik bu görememenin üzerinde de ideolojisini yeniden kuruyor. Tekelciliğin ideolojisi ideolojisizliktir. Saf burjuvazi ideolojisinden farklıdır bunu görmek gerekir. Bukalemun gibidir yüzsüzdür, çağın insan- makina ilişkisine uyumlu, bilimdışı özelliktedir. "Bilimsel olmayan ideolojide daha doğru söyleyişle bilimselliğini yitirmiş ideolojide kitleye girebilmek için mutlaka şiddet gerekiyor. Bu açıdan bakıldığında bilimsel olmayan ideoloji birikmiş şiddet anlamına geliyor." (2).

Sosyalistlerin bakışı, bilimsel olmak zorundadır. Tekelcilik ve onun uzantılarına karşı ideolojik netlik gereklidir. Tersi durumda devrimcilik ve devrimden gittikçe uzaklaşan kötülüğe kinini kurutmuş bireyler olmaktan kurtulamayız. Geçmişe küfürname dizerek gelecek kurulmaz. Yaşayan/yaşanmış sosyalizm bizim de geçmişimizdir. Kaynağımız oradadır. Mevcut ideoloji, egemen sınıfın ideolojisidir ve politikasını buna göre yapar. Bugün bunu "birikmiş şiddet" temelinde uyguluyor. Devrimciler, sosyalistler böylesine azgın bir gücü karşı devrimci politikayı gerçekten bir sanat haline getirmek durumundadır.

Sınıf politikası örgütlü yapılır. Yoksul emekçilerin, işçilerin, aydınların, öğrencilerin, kadınların ço-

cukların bir bütün olarak ezilen sömürülen ve baskı altında tutulan tüm toplumsal sınıf ve katmanların karşısında muazzam örgütlü ve silahlı bir güce karşı örgütsüz politika olmaz. İdeolojide net olanlar politikada uygun hat alırlar, bu çok önemlidir. Politik yalpalanmalar, kararsızlıklar ya da dayatmacılıklar politikanın burjuva tarzda yapılışıdır. Politikanın kelime anlamına takılmaktır. Devrimci politikada esas, düşünceyi etkin kılmaktır. Politika örgütsel birlik içinde değil, içe karşı değil dışa karşı yapılır. Taraftar kazanmak, örgütü genişletmek amacı güder. Politika Lenin'in dediği gibi -ancak yoldaşlara karşı yapılmadığı sürece iyidir- bizde bu iş hep tersinden yürümüştür. Dağılma ve çözülmelere neden olmuştur. Yapılan devrimci kılıfta burjuva politikasıdır. Birliklerin ateşi sönmeden dağılmaların temelinde de zamana ve zemine uygun politikaların oluşturulamamasının da etkisi vardır. Birlik olayında dünyaya ortak bakış çok önemlidir. Şayet bu bakışta bulanıklık varsa yeni dünyada anlaşmak güç olur. Bu alandaki devrimci politika yakınlaşmalı ve ortak iş yaparak belirli bir süreç yaşamak bağlamında, yapıcı bazda yürütülmelidir. Burada bir kargaşalık hep yaşandı, artık yaşanmamalı. Tekelcilik içten parçalanmayı yaşıyor. Bütün sistemler insan üzerinde yükseliyor. İnsana dayanıyor. Her alanda ekonomik, sosyal, kültürel, cinsel ve duygusal anlamda bugün her zamankinden daha yoğun olarak insanı ölüme götüren sistem, güçlü olamaz. Gücünü, insanı dönüştürerek ve insanı ilgilendiren her akıma hakim olarak sağlamaya çalışıyor. Bunu yaşamımızda görüyoruz. Böylesine hücreleşmiş bir sisteme ve ülkedeki oteritesine karşı verilecek savaşımda tek başına insan unsurunu öne çıkarmak yetmiyor. Onun silahlanması ideolojik, politik ve maddi gücünü kitlesel güce dönüştürmesi gereklidir. Bunun için kıyasıya ideolojik, politik savaşım verilmelidir.

Sistem düşünceye karşıdır, biz düşünceyi zenginleştirmeliyiz. Sistem insanların birliğine ve mutluluğuna karşıdır. Bizler somut birlikleri güçlendirmeliyiz. Sisteme ve sosyalizme bakışta, geçmiş küflü anlayışları teker teker atmanın yükleri hafifletmenin, zamanıdır. Sosyalizm bütünleşmeyi, atomize edilen insanın bütünlüklü insana dönüştürülmesini hedefliyor. O kadar çok düşmanımız var ki düşman o kadar içimizde ki işte bu anda, gerçekten politikayı bir sanat haline getirmeliyiz. İdeolojide netlik, politikada kararlılıktır.

Sosyalist birikimimiz, belki de dünyanın hiçbir kara parçasında devrim öncesi olmamış olduğu kadar vardır. Eksiklik bu potansiyeli gereği gibi devrimci savaşıma, ortak yürüyüşe seferber edecek politik beceridir. Beceri göstermek alanı iyi tanımakla mümkündür. Sadece o da değil devrimci potansiyelin önemini iyi kavramak, sosyalist düşüncenin ve sınıf ideolojisinin diyalektik tarzda yaşamla bağını kurmak gerekir. Gereklilikler çoğaltılabilir. Bu gerekliliklere cevap verecek yüzlerce kadro çıkar Türkiye solundan. İşte esas sorun bu kadroların ayrı duruşlarında yatıyor. Sınıf politikası yazılmaktan öte yapılır olmalıdır. Teori sınıfın dışında üretilir, doğru ancak sınıfa ulaştıracak, kitleleri çıkarları etrafında örgütleyecek örgütlenmelerin yaratılması sorunu hâlâ gündemdedir. İllegal, legal tartışması aşılmalıdır. İhtiyaca karşılık düşen ne ise onu hedeflemeliyiz bu konuda, İttihat ve Terakki kadar bile seviye tutturulamamıştır.

Bazı şeyler ya hep ihmal ediliyor ve önemsenmiyor ya da hep kolaycılığa kaçılıyor. Bir başka izahı varsa o da işin aslından yan çizmek oluyor.

İdeolojik birlik bir süreçtir, politik birlik süreci dönüştürme eylemidir, örgütlenmedir. Örgütlenmede yöntem ve üslup çok önemlidir. Bu konuda farklılık örgüt içi birliği zedeler, farklı konumlanışları doğurur. Sosyalistler çok yönlü düşünmek ve gelişmeleri tüm yönleriyle değerlendirmek zorundadır. Kendi birliği yanında solun birliğine bakışta bu çok yönlülük ihmal edilmemelidir. Hazımsız her birlik dağılmayla sonuçlanır. Örnekleri çok yaşandı. Birlikler parçayla değil bütünle, pratikte yapıldığı sürece anlam kazanır. Yaklaşım ve anlayış birliği çok önemlidir. Sadece güne ve geleceğe değil geçmişe bakış da önemlidir. Tüm bunlar, birliğin altını döşüyorlar. Birlik için çok emek harcandığı doğrudur, ancak bizler yaşanmış deneylerin kötü kopyalarını üretecek çabaların gözü kapalı destekçileri olacak tecrübesiz, heyecanlı dönemleri çoktan geride bıraktık. İç birlikteki varolan birikim ve potansiyelin önemi ve çabalardaki fonksiyonu atlanarak yapılan geleneksel birlik politikaları her zamanki yalnızlık "kaderini" yaşamaya mahkumdur. Solun genel birliğine pek fazla katkısı da olmayacaktır. Evliliklerde de bu böyledir. Birbirlerini tanıma süreci yaşamadan dış güzelliğe aldanarak yapılan evlilikler çok geçmeden sorunlu olmaya başlar neticede boşanmayla sonuçlanır. İyi bir birleşme istiyorsak sorumlu ve bilinçli davranmalıyız. Burada duygunun önemi daha fazladır. Birlikteliği her gün daha fazla güçlendirir ve büyütür. Toy aşıklar değil bilinçli aşıklar daha güzel kalıcı birliktelikler üretir.

İdeolojide netlik, politikada kararlılık, birliklerde bilinçlilik ve sorumluluk yeni dönemi aydınlatacak ve gerçek özgürlüğün zeminini güçlendirecektir.

(*) "Yeni evre özgürleşme ve aydınlanma evresidir", denerek "komünistlikten" dörtnala uzaklaşarak "demokratik, çağdaş, hümanist devrimci bir parti", kurma hülyalarına dalanların hele bizimki gibi bir ülkede yaptıkları şablonculuk değil de nedir?

(1) Felsefe sözlüğü/Orhan Hançerlioğlu (s. 177)

(2) Kürtler Üzerine Tezler/Yalçın Küçük (s. 23).

"BULUTSUZLUK ÖZLEMİ" ve "ACİL DEMOKRASİ"

Mustafa Özkan

Alman şairi Goethe'yi sevmeden yapamıyorum, karşımda bir insan yüzü görüyorum. Yazdığı şiire kulak verdiğimde şu sözlerini duyuyorum.

İnsan soyunun tanrı belasını versin
deli olmak işten değil
kaç kez niyet ettim
topunu kendilerine, tanrıya
ve şeytana bırakayım diye
ne halleri varsa görsünler
yine de rastlar rastlamaz bir insan yüzüne
sevmeden edemiyorum.

Kendisini görmüş değilim, zaten akıl gözün görme kontrolünü kopardığı yerde başlamıyor mu? Ben de görme kontrolümü kaybettiğim zamanlar seviyorum.

Çok sık gördüğüm müzik grubu Bulutsuzluk Özlemi'ni artık sevemiyorum görmemeye karar verdim, bu kararım sevmek istememden kaynaklanıyor. Türkiye'de her alanda olduğu gibi müzik alanında da güzelin doğması gerekli görünüyor. Güzellik özen istiyor, özen ise ilgililiği ifade ediyor, Grup Bulutsuzluk Özlemi'ne ilgi duyuyorum.

"Güzelin doğumu özeni gerektiriyor, özen ilgi demektir. Ancak eleştirisiz bir ilgiyi, tıpkı şiddetsiz sevgi gibi düşünmeyi mümkün görmüyorum. İki duvarın birbirine dokunmasına ilgi denilebilir mi, eleştirisiz ilgi ancak iki duvarın birbirine dokunmasıyla anlatılabilir. İlgi ve sevgi birbirine girmektir, bu eleştiriyi ve şiddeti gerektiriyor... Müzikte eleştiri olmazsa ne olur, bir boşluk doğar mı? Doğada ve toplumda birboşluk doğmaz, çünkü kaset piyasasının çarkları ve reklamlar eleştirinin yerini alır. Türkiye'de müzik piyasasında her türlü reklam, eleştirinin yerini alıyor."

Bulutsuzluk Özlemi grubunu eleştirmemek bu alanı düşmanlarına bırakmak anlamına geldiğinden eleştiri dozajını arttırıyorum, düşmanları bulunan kaset piyasası ve reklamların etkisini azaltmak için, bunu aynı zamanda kendim için de yapıyorum. Nedeni kendi aklımın da düşmanlarımın eline geçmemesi için, eleştirmeyen akıl gerileyerekyerini düşmanına bırakıyor.

Bu sabit gerekçeden olacak ki "Bulutsuzluk Özlemi" grubunu eleştirmeden yapamıyorum.

Siyasal mücadele içinde uzunca bir süreden bu yana gündeme getirilen Acil Demokrasi talebi, ortaya serserpe yayılmış bulunuyor, yayılan reformizmin bütünüdür. Reformizmin sereserpe yayılışı müzik dünyamıza da yansımış bulunuyor, bulunmanın ötesinde yer alıyor. Bir protest müzik grubu Bulutsuzluk Özlemi, söz ve beste sahibi, grubun tek ismi Nejat Yavaşoğulları, tek isim derken yanlış anlaşılmalara meydan vermek istemiyorum, söylemek istediğim sadece ve sadece Nejat'ın söz ve beste çalışmaları yapması, grup gerçekten bir kollektiviteye sahip, müzik yaşamlarının dışında hepsi birer kent emekçisi.

Grubun geçen yıl çıkardığı kasetin ismi Acil Demokrasi; protest rock müziğinde ülkemizde ilk radikal çıkış, ilk olmasının dezavantajları bulunmasına rağmen avantajları da vardır, avantajı dinleyicilerin ilk olmasından dolayı hoşgörü ile yaklaşabilmeleri, bu hoşgörünün yıkılmasında da bir ilklerin bulunması gerekiyor, bunu yapıyorum. Hoşgörüye pek sıcak bakamıyorum, çatışmanın ve gelişmenin önünü tıkıyor, dezavantajlarını abartmak müziğin evrenselliğini yok saymak kapısını araladığından dezavantajları yoktur, dezavantajları bir avantajdır.

Nejat Yavaşoğulları hiç alınmasın, kendisinin aynı zamanda iyi bir mimar olduğunu biliyorum, akademi yıllarında yaptığı çizimlerin ve figürlerin değerlendirilmesinde, öğretmenlerinin hiçbir zaman çizimlerin iyi yanlarının kendisine söylenmediğini, daima eksik ve yanlış kısımlarının kendisine iletildiğini hatırlayacaktır, bunu yazarken söylemek istediğim eksik yanlarına vurgu yapılmanın önemini ortaya çıkarmaktır.

Grubun radikalliği söz ve müziğinde kısmen de olsa içselleşmiş bulunmakta, içselleşemeyen yaşamın bu dönemini algılayış ve entellektüel şiddet, bunu nereden çıkarıyorum, çıkarmam gerekmiyor yapılan müziğe şiddetli yaklaşıyorum, yani bir yorumlayış farklılığıdır. Entellektüel şiddet olmadığı zaman felsefe yapılamıyor, bilim yapılamıyor, bunlar yapılamadığı oranda da müzik hiç yapılamıyordur. Felsefe düşün şiddetidir, şiddetli olamadığımız sürece düzen içi söylem ve yaşayış alanı içine, bir demir parçasının mıknatısın korkunç çekim alanına girdiği gibi girme-

miz kaçınılmaz oluyor. Acil Demokrasi parçası tam da bu çekim alanına girmenin başlangıcı oluyor, Grup Bulutsuzluk Özlemi adına Acil Demokrasi siyasal bir talebin ve siyasal bir sürecin ifadesidir. Siyasal bir talebi ifade ediyor, tüm tövbekâr reformistlerin buluştuğu nokta, baskı noktasında özgürlüklerin yok edilmesinde hızın yavaşlatılmasıdır. Siyasal bir sürecin ifadesidir, kapitalist resterasyonu öngörüyor, tekellerin yönetimindeki bir ülkede acil demokrasi tekellerin yeniden reorganizasyonudur.

Burada bir parantez açarak başlamak istiyorum, demokrasi bir devlet biçimidir, burjuvazinin gelişme çağının bir hastalığıdır, gelişebilmesinin yönünü oluşturuyor, geliştiği oranda bu hastalıktan kurtuluyor, tekeller devrinde yeni hastalıkları güzel dünyamıza ve güzel insanlarımıza bulaştırıyor. Tekeller bulaşıcı bir hastalıktır, acil demokrasi talebi de bulaşmış bir hastalıktır. Diğer bir devlet biçimi de faşizmdir, her ikisi de kapitalizme özgüdür, ikisi arasında değişik amaçlar için karakteristik farklılıklar gözüküyor, görülen baskının hız etkinliği ile kütlelerin hız etkinliği arasındaki ilişkinin çözümleniş uygulamalarıdır. Demokrasi ve faşizm devletin iki yüzlülüğünün göstergesi olmuş oluyor. İki yüzlü devletin bir yüzünün güzel olduğu düşünülemez, güzel ve çirkin bir arada bulunamıyor.

Nejat Yavaşoğulları sözlerinde şunları söylüyor:

"...Olağanüstü haller, geçiş dönemleri
Sıkıyönetimler, 'şimdi sırası değil'ler
Fikir suçları, idam cezası
141-142
Adalet mülkün temeli
Çelişkiler keskinleşsin diye
Böyle mi geçsin ömrüm
Acil demokrasi..."

Baştan söylemekte yarar görüyorum, demokrasinin aciliyeti olmaz, demokrasi bir süreç işidir, yani tekeller devletinin yeniden yapılanması, kapitalist düzenin oturması, hele bizim gibi ülkelerde bir süreç sorunudur, zaman alır. Bu zamanı kısaltmaları, tüm sınıf çatışmalarını yok yapabilmeleri ile mümkündür, tekellerin istedikleri budur, aman çelişkiler keskinleşmesin ki yeni kârlar sorununu en kısa zamanda çözebilelim yeni kârların en kolay en çok ne şekilde nasıl olabilir sorularını çözebilmek için rahat ve fazla zaman ayırabilelim. Nejat Yavaşoğulları da çelişkilerin keskinleşmesinden korkmaktadır, korku bir eylülizm hastalığıdır yenilmesi gerekiyor. Ömrünün heba olmasını istememektedir. Buradan şu sonuç çıkıyor, Nejat'ın istediği, işçilerin ekonomik örgütlenmeleri olan sendikalar kurulmasın, memurlar, öğretmenler, öğrenciler derneklerini kurarak örgütlenmesin, sosyalistler iktidar kavgası için sosyalist-komünist partiler kurmasın, evet böyle anlaşılıyor.

Elbette biliyorum Nejat'ın ve Bulutsuzluk Özlemi'nin bunları ifade etmek istemediğini, o zaman neden böyle anlaşılıyor, anlaşılmaması mümkün değil. Düşün şiddeti yani entellektüel şiddet yok, aklın derinliğinin zorlanması yok.

Anlatmak istediği, ülkemizde yaşanan baskılar, insanların ve toplumun özgürleşememesi, Sevgili Nejat bu sorunların nedenini buluyor "adalet mülkün temeli" diyerek, gerçekten de mülk temeli kapitalizme özgüdür. Kapitalizme bir alternatif sunmak istiyor ya da sorunların çözümüne güncel hedef belirliyor. Ancak, sosyalist sistemin yok edilmesi gerçekleştirildiğinde, Sovyetleri'n serbest piyasa ekonomisi adı altında kapitalizme yöneldiğinde Nejat Yavaşoğulları ne önereceğini bilemiyor, kestirme bir yoldan giderek, aklının derinliğini zorlamadan acil demokrasi deyiveriyor, hatta bunu talebi olarak iletirken, çelişkilerin keskinleşmesinden son derece rahatsız oluyor. Öyle söylüyor öyle anlaşılıyor. Bence hiç rahatsız olmasın, kendi müzik anlayışı içinde protest bir tarz sunmak istiyorsa, müzik ve Bob Dylan, Peter Gabriel ve türleri rock-roll veya rhythm-blues veya folk geliştirerek zenginleştirmek gereğine inanıyorsa çelişkilerin keskinleşmesinde yarar vardır. Çatışmalar gelişmenin ve zenginleşmenin kaynağıdır. Nasıl ki şeddetsiz sevgi olamıyorsa, çatışmasız sevgi yeşertilemiyorsa müzik de ça-

tışmasız ve şiddetsiz olamıyor. Yapılan müziğin kaynağı insanlarsa çelişki ve çatışma her zaman olacaktır, önemli olan bu çelişki ve çatışmaların üretken halde yeniden çözüme kavuşturulması, şu da bir gerçek ki her çözüm bir yeni problemdir, bu yaşamın kendisidir, bu bir uzayın derinliği ve sonsuzluğu gibidir.

Parçanın bütünü içinde bir uyumsuzluk ve karmaşa gözlerden, beyinlerden kaçamıyor, bu kaçamayanın nerede yoğunlaştığını aktarabildiğimi sanıyorum. Yine de kısaca özetlemek istiyorum, özet şu, güzel insanımıza yaşatılmaması gereken olaylar var, bunlar neler?

Nejat bir kısmını ifadelendiriyor aktarıyorum "olağanüstü haller, geçiş dönemleri, sıkıyönetimler, şimdi sırası değiller, fikir suçları, idam cezası, 141-142" bunların çözümü nerede görülüyor? Acil demokraside, hem de çelişkilerin keskinleşmesi ve ömrünün böyle geçmemesi için. Yukarıda sayılan sert çelişkilerin ortadan kalkması için kapitalist bir devlet biçimi önerilemez, önerilmesi gereken iyilikler dünyasıdır, sosyalizmdir. Hele bizim gibi ülkelerde başka alternatif aramak naifliktir. İyilikler dünyası görülemediği sürece, buna aşırı vurgu yapılamadığı sürece geri sayma işlemi başlamış demektir.

Bulutsuzluk Özlemi grubunda başlamamasını istiyorum, bu damarın kurumaması, kurutulmaması gerekiyor; bu gerekliliğe içten katıldığımdan Acil Demokrasinin değiştirilmesine inanıyorum ya da bugünden parçaları ayıklamak istiyorum.

Ayıklamak istediğim bir başka parça da Evet, evet, bir sohbetimizde Nejat'ın şu sözlerini hatırlıyorum, "Bodrum'daki çalışmalarımızda bizi izlemeye gelenler bu parçayı çok sevdiler" neden sevdiler acaba? Kaçamak, günübirlik 'aşk'ların yaşandığı, eski kaçakların yeni hamamböceklerinin kirli beldesi Bodrum. Gelen insancıkların iç dünyalarını dile getiriyor, yaşadıklarının resmi bir şekilde ifadelendirilmesi hoşlarına gidiyor.

Onlar için gerçekten yarın yoktur, olan sadece ve sadece o yaşadığı kaçamak günlerinin her gün devam etmesi. Şunun bilinmesini istiyorum, "Yarın yok ki evet, evet" diyen insancıklar gerçekten yarın yoklar, Sevgili Nejat'ın izleyicisi değillerdir, fakat Bulutsuzluk Özlemi yarın olmamayı göze alabiliyorsa buna söyleyecek sözüm yok ki. İzleyicilerinin içinden birisi ise şunları söyleyebiliyor "Yaşamımda hiçbir idealim yok, hem yarın yok ki, benim için bugün vardır, bugünü yaşıyorum" çok garip değil mi? Kaçamak bir 'aşk'ın anlatıldığı sadece ve sadece o anın yaşanmasının önemli olduğu, bunda hiçbir hesap yapılmaması gerektiği anlatılmasına rağmen, bunu tüm yaşamının bir felsefesi haline getirebilmesi, bu insancıklar gerçekten yarın yok ki, bunlar için beste yapmanın, müzik üretmenin ne anlamı olabilir? Önemli gördüğüm yanı yazıyorum.

Yaşam ve yaşamak nedir? İşgücünü belli bir ücret karşılığı kapitaliste kiralamak mıdır? Tekellerin alabildiğine yaygınlaştırdığı yaşam biçimi olan sorumsuzca ve serserice bir yaşam mı? Devletin küçük bir birimi konumunda bulunan, insanları karşılıklı sorumluluklar içine hapsederek daha kontrollü bir denetim oluşturan evlilik sonucu 'aile' olabilmek midir? Ya da yine bir kurum olan sevgililik kurumu içinde, özgür iradelerini oluşturamadıkları ve büyük duyguların bunun içinde yok edildiği bir ruh hastalığına tutulmak mıdır?

Bütün bunları tek tek ele alarak "Bak işte yaşam ve yaşamak budur" diyebilmek mümkün gözükmüyor. Yaşamı anlamlı kılabilmek, yaşamın kendisini üretebilmek, ileri yaşam biçimini ortaya çıkarabilmekle oluyor. İleri bir yaşam biçimi isteği kavgacı olma yanımızı açığa çıkardığı gibi, kişilik düzeyinde bir gelişmeyi sağlıyor.

Kendilerine "kent ozanları" diyen "Rock müzisyeni kül yutmaz" diyen Bulutsuzluk Özlemi, hangi değerleri önplana çıkarıyor, yıktıkları, parçaladıkları ahlak ve değerlerin yerine ne koyuyorlar? Şu biliniyor yazıldı, tekrarlıyorum. İyi bir ahlakçı önce bir ahlak yıkıcısı vesilecisidir, sonra yerine yenisini koyarak iyi bir ahlakçı olabiliyor, önce ahlakı yıkıp silen sonra yerine yenisini koymayan ve bunun propagandasını yapan kişi ahlaksızdır. Protest Nejat Yavaşoğulları Kadınca dergisi Eylül 90 sayfa 32'de bir söyleşide şunları söylüyor, bunu konu ile bağlantı kurabildiğim için yazıyorum. Tartışma konusu, tek eşlilik, çok eşlilik, "Yoğun bir şeyler duyulmadan nasıl birlikte olunur anlamıyorum. Aşık olursun, kafanda sadece o vardır. O sırada nasıl başkalarını düşünebilirsin". Bu bir yeni ahlak mıdır? Yoksa eski bir ahlak mıdır? Veya "Yarın Yok ki Evet, Evet" yeni bir ahlak mıdır?

Bulutsuzluk Özlemi dinleyici ve izleyici kütlesini belirlemek zorundadır. Her kesimden insanlara sus payları dağıtmak müzikaliteyi hafifletmektir. Açık hava konserinde yeni bir parça dile getirildi. "Kaportacı." Buna bir türlü anlam veremedim, bu ne biçim kent ozancılığı, kaportacılar kent insanları mıdır? Buna benzer parça ve müziği tövbekâr Cem Karaca yıllar önce yapmış bulunuyor "Tamirci Çırağı." Gerilik populizme denk düşüyor, Cem Karaca da populizme örnek veriyor. Pekala Nejat Yavaşoğulları, Bulutsuzluk Özlemi neye örnek veriyor, Kaportacıya seslenmek, sorunlarını dile getirmek neyin ifadesidir, müziğin ve insanımızın ileriliği midir, hiç değildir. Bu kent ozancılığı değildir, halk ozancılığıdır. Halk ozancılığı ile halkçılık içinde populizme zemin oluşturuyorsunuz.

Bu eleştiriye başlamışken son olarak şunu söylemek istiyorum, kasetin kapak resmi ile ilgili, resim "yaratıcısı" Bedri Baykam, resimlerinde cinsel obje kullanmayı çok seven bu ressam, Uçtu Uçtu parçasına atıfta bulunarak cinsel objenin yarısını uçurmuştur, çok meraklı görünüyor, bu merakı güzelim parçayı uçurmaktadır.

Tam bir kapitalist reklam anlayışıdır. Bu kaset kapağı daha güzel beyinsel bağlantılara ihtiyaç duyuyor.

"YENİLİKÇİ" BİR KOMÜNİST LİDER PROTOTİPİNİN SABAH SÖYLEŞİSİ

C. Gündüz

-Her türden olası benzerliklerden ötürü yazar sorumlu gösterilemez veya istenilirse gösterilebilir.

Sabah saat dokuza doğru, bu çalışmakla pek övünen bira tulumlarının ülkelerinin iş yaşamlarına göre oldukça geç olarak nitelenebilecek bir saatte uyandı. Çelimsiz vücudu korkunç bir kırıklık içerisindeydi. Çeyrek yüzyıla yaklaşan politik göçmenlik yıllarında uyandığı her sabah garip bir şekilde birbirine benziyordu.

Dışarda sisli, puslu bir sabahın dirençsiz-cılız, karar verememiş bir aydınlığı, gri ve kurşun mavisi karışımı renk fakiri bir gök veya camlarda tıpırdayıp hiç bitmeyecek bir inatla çiseleyen sinir bir yağmur... Geç yatılan geceler, bitmek bilmez gevezeliklerin ve uzadıkça dinlemesi çin işkencesine dönüşen konuşmaların birbiri ardına sıralandığı toplantılar, arka arkaya yakılan virjinya tütününden sarı dipli sigaralar.. Böylesine yüklü faal günlerin sabahlarında kupkuru bir ağızla yataktan kalkış iç çamaşırlara kadar sinen tütün kokusu...

"Neyse peresteroykadan sonra oldukça yenilenip hatta feminist eğilimlenen hatun yine önceden kalkıp çayı koymuş bile. Köşedeki sex-shopçunun hemen dibindeki milli görüşçülerin export dükkanından satın alınmış (adamlar ticareti iyi biliyor neme lazım) ince belli bardaklardan içilecek koyu bir çay uyandırır hemen beni. Arkasından beyaz Edirne peyniri, gözünü sevdiğim kara zeytin, bir de günlük gazete erken alınmışsa oh gel nostaljim gel, tam paşa- pardon glasnost keyfi.

"Kahvaltıdan sonra keyifle çayımı yudumlarken, gözlerim kapanıyor, kendimi dinliyorum. Hafızam pek kuvvetlidir, geçmiş yıllar dolby-stereo film gibi göz önüme geliyor. Pek tadına varamadığı gençlik yılları, üniversite, Fikir Kulüpleri, TİP, Sosyalist Gençlik Örgütü, Dev-Genç, 12 Mart, ilk yurtdışına çıkış. Çıkış o çıkış, sonra malum politik göçmenlik, Berlin, Laypzig, Moskova, Brüksel, Fereral Almanya'da geçen, akıp giden yıllar....

Çayından höpürdeterek koca bir yudum daha aldı. Ilıklaşan sıvının içerisine akışını adem elmacığını aşağı-yukarı oynatan yutkunmasıyla hızlandırıp, sigarasından öc alırmışçasına derin bir nefes daha çekti.

"Ne yıllardı, be yahu. Marat yoldaşla tanışma-biz de onları epeyi zannederdik, o da ne? Bir Bilen, bir de Aram değiller miymiş,- neyse zor oldu ama kendimizi kabul ettirdik. Ne de olsa ülkede partizanlarımız var. Başladık Marat yoldaşın yanında rahle-i tedrisata. Kafamızda amma da büyütmüşüz bunları yahu, dur bakalım hele ağır ağır gidelim de sağlam olsun dedik. Gerçi adımız daha sonra "ortacı oportünist yoldaş"a çıktı ama fark etmez. Atılımlı yıllardı doğrusu. Bilen yoldaş bir garip adam. İşte yanındayız yahu, yok o bizi pek sevmez, tutmaz, Denizgillere bayılırdı, ne de olsa eski komiteci, eski tüfek, Dev-Genç'i bize tercih ederdi, ama ne yapsın? Sonra Brüksel'deki gazeteci doğan adamda bize az zorluk çıkarmadı değil. Sağa sola çengel atıp da parti adına iş yapar havalara girince dur bakalım dedik. El kadar gazetemizde bir resmi açıklama, anında işini bitiriverdik vallahi.

Bir düşman daha edinmişiz ne gam. Zaten o zamanlar Gorbi falan hak getire, hepimiz, çelik çekirdek partiliyiz, üst höt dese alt hasta olup, yatağa düşüyor. Hık-mık edeni, bizden izin almadan parti kuranı ajan falan ilan ediveriyor, altı yaldızlı açıklamalara antende yayınlara bir başlıyoruz, breh breh önümüzde durana aşk olsun. Sarı çerçeveli suphi modelinin çağdaşlaşmış halindeki gözlüklerinin üstünde sofrayı sessizce toplayan karısına baktı. Gazetesini ele alıp çaktırmadan bir müddet gözledi. Yetmişli yıl-

ların bu yaşamı boyunca kuaföre hiç gitmemiş olmakla övünen, düz siyah saçlı, sigaradan sararmış yüzü tüm makyaj malzemelerine yabancı olan karısıyla mücadele içerisinde nasıl olduğunu pek canlı hatırlayamadığı bir şekilde tanışmışlardı. Sonra neredeyse utanılarak, bunca iş arasında olur mu gibisinden 'haklı' dostça eleştirilerden kurtulmak için çabucak evleniş... üstünde vücut hatlarını kesinlikle ortaya çıkartmayacak uzun ve oldukça bol, genellikle koyu renk bir etek, her iki cinsin de giyebileceği bir kazak, topuksuz küt burun, cilasını çoktan yitirmiş ayakkabılar, tamamlayıcı olarak da çoğu zaman diz altına dek çekilen renk uyumuna hiç dikkat edilemeyecek, kalın erkek çorapları....

Karısı bazen de diz üstleri aşan kadife bir pantalonla bu pek zengin gardolabını tamamlamış olur, içten içe de bu mütevazi giyimiyle övünürdü. Yıllar gergin derisini pörsütmüş ama düşüncelerini değiştirtmemişti. Tabii presteroyka gelene dek, ondan sonra karısı hızla yenilenmiş ve kocasına ayak uydurmuştu her zamanki alışkanlığıyla. Hatta biraz feminist bile olmuştu. Gerçi yemeği genellikle yine karısı yapıyor, çamaşırları yıkıyordu olsun kahramanımız ise bulaşıkları yıkayıp, bazende salata yapıyordu ya işte daha ne?

"Bazen birkaç yıl önce yaşadığım önemli olayları kafamda tekrar canlandırıyorum. O zamanlar daha derin illegalite koşullarında utkan bir savaşım veriyorduk. Tek başına "yangından mal kaçıranların" legal partisinin işini bitirmiştim, bununla yetinmemiş yine tek başıma diğer legal partiyi illegal konumumdan alt-üst etmiş, Halk Fırkası'na saylav dahi sokup parlamentoya kadar uzanmıştım. Bunlar pek bilinmez ama bilenler iyi bilir. Öhhö öhhö. Boğazım gıcıklaştı telaş etmeyin ha şimdi geçer. Bak geçti bile, nerede kalmıştık haa, 80'li yılların ortalarıydı biz yani illegal, bu iki legal işçi sınıfı partisiyle en üst (gösdelen) düzeyinde üçlü takılıyorduk-pardon görüşmeler yapıyorduk. Deklerasyonlar yayımlıyorduk. Bizim Marat, B.B. ve kendi kaçmaz, mal kaçıran mühendis, Todor çavuşun ülkesinde oturmuş anlaşmaya çalışıyorlardı. Hava ilk baştan oldukça soğuktu. Hele hele sosyolog yoldaşın -Ben 40 yıllık partiliyim-demesi üzerine, komitacı-barikatçı Marat yoldaş kükremiş: "Ben de parti sekreteriyim ver bakalım 40 yıllık aidatını deyivermişti. Daha ilk toplantıda ortalık karışınca iş yine kime düştü, bilin bakalım? Kime olabilir? Yine bendenize bittabi. Bitmek bilmez örgütçülüğüm ajit ve prop.çuluğumla işi bağlayıverdim. Ortalığı düzelttim."

Tabii şimdi tüm bunlar çabucak unutuldu. Biliyorum dün karşımda susta duranlar bugün arkamdan sarı düdük, kıytırık herif falan gibi terbiyesizce laflar ediyorlar. Zaman zaman da yüzüme karşı sözde hesap soran havalara giriyorlar. Yatıp-kalksın Gorbi'ye dua etksinler. O gelmeseydi bu koyunlar çobanlarına laf söyleyebileceklerdi haa? Bu dünün hazırol vaziyette emir bekleyen çocukları hesap soracaklardı haa? Efendim? Çabuk unuttular bittabi karşımda elpençe divan durduklarını, iki laf edemeyip kekelediklerini. Azametli ve mağrur komünist bir Buda heykelciği gibi yanlarından geçip, illegalitenin derin dehlizlerinde kaybolup giderdim. Arkamda bu esrarlı, yüce varlığımının taze komünist dimağlarda yarattığı erişilmez kimselere bir an için yakın olmanın bırakacağı bir ömre yeten anısını düşünür kıs-kıs dalgamı geçerdim. İşin öte yanı bazen bu yarattığım havaya ben de kapılır ancak sınır polislerinin; politik sürgünlere karşı pek sık gösterdikleri aşırı titizlikleri ve adamı isyan ettirecek davranışları ile ancak kendime gelirdim."

Sigarası bitmişti. Yaşadığı ülkenin kömür havzasına pek yakındaki işçi kentindeki üç odalı ezeli ve ebedi politik sürgün havalı evinin küçük tuvaletine geçti. Karısı ortada görükmüyordu. Lavabonun köşesi çatlak aynasında, bir elinde kılları seyrelmiş beyaz diş fırçası görüntüsüne gözü ilişti. Sessizce kendini inceledi. Olmayan tanrı aşkına, Marx-Engels'lerin aşkına bu benmiyim diye düşündüğünü zannedebilirsiniz. Bilemem. İlk Türk komünistlerinden Mustafa Suphi'ye büyük bir maharetle benzettiği dış görünüşü, saç tipi ve sarı çerçeveli, genellikle kirli camlara sahip olan gözlükleriyle evet evet tıpa tıp o idi. MS sanki reankarnasyon olup kendinde yaşama dönmüştü. Eğer diyalektik metariyalizme inanan biri (önemli biri) olmasaydı bayağı bu olaya inanabilirdi. Ama aynada gördüğü sadece bu değildik. Ya bu soluk suratı, yoluk tel tel beyazlamış bıyıkları, morarmış dudakları ve sararmış dili neyin nesiydi? Çöken yanakları ve tazeliğini sanki asırlar önce kaybetmiş kırışık derisi ona nesli tükenmiş kelaynak kuşlarını hatırlattı çok kısa bir an için. Mücadele ve iç mücadele içinde geçen utkan yıllar, ağır ideolojik işler yöneticiliği, gruplar arası müthiş manevra kabiliyeti ile geçen yıllar. Hayır, hayır hiç de nesli tükenmiş bir kuş değildi. Bunu tüm şiddetiyle reddetti. Olsa olsa en yüksek düzey sorumluluğun zirvesinde geçen senelerin doğal fiziki tahribiydi gördüğü. Bir de boyu ezelden beri kısaydı. Zaten bunu hiçbir zaman dert edinmemişti.

Mustafa Suphi'nin boyunun da pek uzun olduğunu gösteren hiçbir belge parti arşivinde buunmuyordu ayrıca. Bir deri bir kemik zayıflığı, sıskalığınıda pek dert etmiyordu. Ömrü boyunca doyasıya bir güneş banyosuna hasret kalmış vücudunun beyazlığı atletinin akına karışıyor, ikisini birbirinden ayırmak neredeyse imkansızlışıyordu. Ağır ağır giyindi. Yıllardan beri kullandığı, zırh haline gelmiş balık sırtı kırçıllı ceketini sırtına geçirdi. Elleri gayri ihtiyari açık gömlek yakasına gitti. Yılların kravat alışkanlığı Gorbi'den sonra bırakılmıştı. Ayrıca fiili 'yönetici' sayılmazdı. Nede olsa kravatı yıllarca kullanmıştı.

"Alışırız yahu buna da, ne olacak. Hem bizim inkı-

lapçı çocuklar da pek boyunbağı falan iplemiyorlar. Onlarla ilişkiyi benim sürdüdüğüme göre bu alerjilerine karşı da ondan vazgeçmem cuk oturdu doğrusu." "Yenileşme hayatın her alanında olmalıdır bence."

Bir süreden beri "kitleye açık panellerin" baş figürlerinden başlıcası haline gelmişti. Ben olmasam ortalık kitleniyor, anında bir müdahale bir fıldır-fıldır inandırıcılık fışkırtan gözlerle etkili konuşma, herkes ağzı açık kalıyor hatta adet olmadığı halde bir dolu alkışlıyordu. Artık panellerin genellikle ikinci bölümlerinde sorulan akıllı, aptalca veya laf olsun diye sorulan soruların, yermelerin, taş atmaların, aklınca sıkıştırmaların uzmanı olmuştu. Eskiden haksız veya haklı eleştirilere bayağı bozulur, belli de ederdi. Şimdi öyle miydi?

"Yok canım. Bir kere kızmak perestroykaya aykırı. Gorbi'den sonra bayağı rahatladık. Yenilenme var nede olsa. Biri seni veya partiyi alabildiğine eleştirdi dimi. Ne yapcan? Hiç, sen ondan daha fazla partiyi eleştircen. Olmaz mı? Niye olmasın yauv. Bir kere alışınca pek kolay, dene bi. Panelde eleştiri mi geldi? Hiç sorun değil." "Partimiz adına geçmişte yaptıklarımızdan ve yapamadıklarımızdan ötürü hepinizden milyon kez özür diliyorum dersin." "Bitmedi, Partimiz ve üyeleri eskiden koyundu kabemiz ne derse hopörler gibi tekrar ederdik. Moskova'nın dediğinden bir milim şaşmazdık." Partimiz sizden milyon kere özür diliyor, affedilmek için diz çöküyor" deyip işin işinden sıyrılıyordum. Biliyorum başlangıç bayağı zor oluyor. Ama bi alışınca değme gitsin. "Hem zaten millet 'helal olsun, ne özelleştiri yaptı' dedimi işi bitmiş demektir, gerisi çorap ipliği gibi gelir. Sesleri kesilir, saldırmayı bir yana bırakırlar, inkılapçı çocuklar da, 'bunlar bayağı düzelmiş yavu' deyip, ilişkimizi sıklaştırırlar."

"Ne iyi ettim de elmalar birleşirken fiili yönetimde ismen yer almadım. Hem de bayağı iyi gerekçeyle. Şimdi sırtımda yumurta küfesi yok. Elim, kolum, dilim serbest. İstediğime verip, veriştiririm. İnkılapçı delikanlıları dahada sıkı bağlamak ve rahatlatmak için partiye eleştirilerimi epeyi derinleştirmeliyim" diye düşündü. Samimiyetine iyice inandırmalı hatta partinin bir bölümünün tepkisini almalıydı. Belki de iyice pişmiş birlikçi bir kanadı koparıp, inkılapçı gençlerle birleştirdim mi deyme keyfime. Öyle ya bizimkiler açık çalışmaya geçip illegaliteye elveda diyorlar. Durun bakalım yahu bakalım diğer dostlar buna henüz okey diyor mu. Bakınız, demiyorlar. O halde bu nedir?"

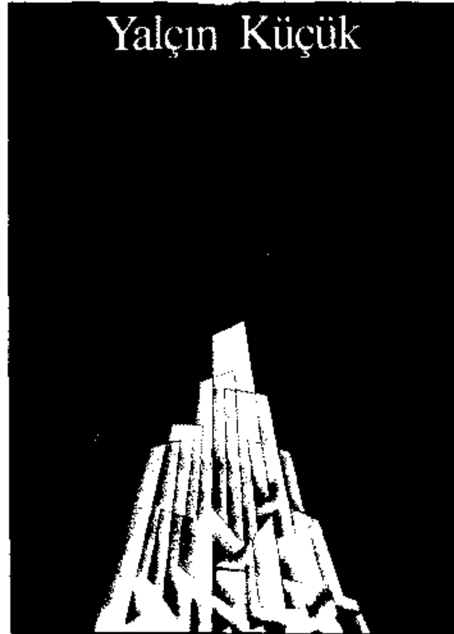
"Bizim gelmiş geçmiş en değerli sermayemizi, illegalitemizi nasıl bu kadar ucuza harcarsınız. Bunun hesabını sormazlar mı adama?" Hadi bunları düşünmediniz, benim legal partilerin altını üstüne getirme, darmadağın etme huyumu ve kapasitemi de mi hiç düşünmediniz behey kakavanlar? diyesim geliyor dilimin ucuna. Bunlar yenilikten hiç birşey anlamamışlar be. Yok açık, legal KP'ymiş, yok bilmem ne, parti marti bitti, ne varsa tüm inkılapçıları bir kazanda kaynatmakta var. Hele bir kendi kafalarına göre legal parti denesinler, vallahi illegal takımla onları darma duman etmezsem bana da Zarı Zuphi demesinler. Ne çabuk marifetlerim unutuldu yafu.."

Bu iş "ya benim dediğim gibi olur, ya da hiç olmaz" diye kafasından geçirdi. "Hala hepiciği koyun sürüsü. Neydi o son geniş toplantıda güya beni eleştirmeye kalkan ve ağzının payını alıp oturan, saçlı sakallı müşteri? Bunlar mı yenilikçi? Bunlar mı yeni kadro? Bırak allanı seversen. Yok bilmem ne örgütünü ben daatmışım, yok faturamı henüz ödememişim, yok şu, yok bu, bırakın bu işleri, bizim koyunlar adam olmaya kalktılar. Parti marti bitti hala anlamadılar. Burjuvazi yedi bitirdi. İnkilapçılara kapağı atında biraz hayat alanı bulun."

"Yok yoldaşım yok önce tüm soldan özür dileyip, diz çökeceksiniz. 'Biz ettik siz etmeyin' diye af dileyeceksiniz 'sizleri kandırdık, aldattık' diyeceksiniz. Yoksa parti bitti. Hala anlamadılar. Yenileşin , yenileşin beni dinleyin, olsun bu iş."

Ufak tefek sigara tiryakiliğinden sararmış dişleriyle, sarı çerçeveli gözlüklü, yıllanmış politik göçmen edebi yönetici her sabahki kendi kendisiyle yaptığı devrimci söyleşisini bitirdi. Tuvaletten çıkıp sokak kapısına doğru yöneldi. Dışarıdaki karanlık sabahın kahredici bir tempoyla durmadan çiseleyen yağmuruna yiğit bir karşı koyuşla şemsiyesini almadan dışarı çıktı. Arkasından bakanlara, kafasının tepesindeki birkaç saç, aşağı yukarı inip selamlıyormuş gibi görülüyordu.

"Yenilikçi komünist yönetici" göçmenliğinin bilmem kaç onuncu yılının birbirine pek benzeyen sabahlarından birinde gözden yitti gitti.....

GORBİ PERESTROYKA
ve
AHLAKSIZLIK ÖRNEKLERİ

Fadıl Ölmez

1985'te Sovyetler'de Gorbaçov'un başa geçmesiyle birlikte başlayan kapitalizme hayranlık döneminin, beraberinde ahlaksızlığı da getirdiği artık biliniyor. Gerçekten, Gorbi'nin perestroyka dönemi, işçi sınıfının yönetim ve çıkarlarına ters düşen, onun uzun ve yorulmak bilmez bir savaşım sonucunda kazanmış olduğu sosyalist değerleri birbir tahrip eden bir başka bozulmayı da getirdi: Ahlaksızlık!

Öyle ki, son aylarda Sovyetler Birliği'nde görülen manzaralar, gerçekte, marksizm-leninizm adına, dünya proletaryası adına utanç vericidir. Yetmiş yıldan fazla bir geçmişe sahip olan Sovyet yurttaşlarının (*) artık Marks, Engels, Lenin heykellerine dahi tahammülleri kalmamış görünüyor. Günümüzde, en gerici ülkelerde bile yasalar heykel yıkmayı yasaklarken, Sovyetler'de sosyalizm düşmanları heykel parçalama devrini başlatmış bulunuyorlar.

Kapitalist restorasyoncuların da desteğiyle, işçi sınıfı düşmanları eylemlerini böyle sürdürürken, Gorbaçov ve şürekası, proletarya ahlakını daha değişik bir tarzda ve daha da "Avrupaca" bir şekilde ve aşama aşama yok ediyor. Örnekler çoktur. Bazılarını vermek istiyoruz. Amaç, bunlar unutulmamalı, gelecek için birer belge olarak kalmalıdır.

Örnek Bir: Bir zamanlar Batılı ülkelerde Avrupa halkının büyük tepki ve protestolarına neden olan McDonald's Sovyetler Birliği'nin başkenti Moskova'ya kadar uzandı, hem de dünyanın en büyük restaurantı olma rekorunu kırarak. Bir yıl önce, 1990 yeni yıla girişle çok büyük bir törenle açılışı yapılan McDonald's, haftada 56 ton et, 36 ton patates, 1 ton sebze tüketiyor. Günlük kapasitesi şimdilik yalnızca 15.000 kişilik (Acaba restaurantta geçerli olan hangi para birimi, dolar mı, yoksa ruble mi, gerçekten merak ediyorum).

Örnek İki: Londra'da bir yıl önce, Phillips galerisi, "Coca cola/it's real thing-Lenin", "Coca cola gerçek şeydir-Lenin" yazılı bir Sovyet afişini açık arttırmaya çıkartmıştı (Neden, coca cola gerçek şeydir-Gorbaçov değil de Lenin ? Anlamak zor. Oysaki, "McDonald's-Gorbaçov ve coca cola" gerçekten birbirine uyuyor ve yakışıyor).

Örnek Üç: Çeşitli dillerde yayımlanan "Moskov News" ile "Sputnik" dergilerini alın okuyun. Tamamen birer yozlaşma örneği. Artık sosyalizmin değil, kapitalizmin "güzellikleri" anlatılıyor.

Örnek Dört: Sovyetler Birliği'nde önümüzdeki aylarda birçok kent adı ve bunlar arasında, Kalinin, Stalingrad, Gorkiy vb değiştirmek için yeni bir karar tasarısı çıkartılmış bulunuyor.

Örnek Beş: Moskova radyosunun, Çavuşeskular'ın karşı-devrimciler tarafından kurşuna dizildikleri gün verdiği haber şöyleydi: "Romanya'da 80.000 kişinin ölümünden sorumlu olan diktatör Çavuşesku ve eşi 'yargılanarak' ölüm cezasına çarptırıldılar. Çavuşesku'ya bağlı 'tetöristler' silahlarını hâlâ bırakmadılar.

Örnek Altı: Romanya'daki karşı-devrimci darbeden hemen sonra Bükreş'i ziyaret eden E. Şavardnadze'nin açıklaması şöyleydi: "Demokrasi altında buraya gelmek ne kadar güzel!.. Biz her türlü diktatörlüğe karşıyız, ister faşist, isterse komünist olsun, diktatörlük diktatörlüktür."

Örnek Yedi: Batılı gazeteler, Sovyetler'de ilk kez tahıl rekoru kırıldığını yazdığı sıralarda, Gorbaçov Batı'ya yalvarıyordu: "Bize ekmek gönderin!"

Örnek Sekiz: 1985'te "Daha fazla sosyalizm istiyoruz" diyen Gorbaçov, 1990 da şöyle diyor: "Pazar ekonomisi son şansımızdır."

Örnek Dokuz: Kızıl Ordu'nun 1968 Çekoslovakya'ya, 1978 Afganistan'a gönderilmesinin büyük bir hata olduğunu söyleyen Gorbaçov, Körfez Krizi'nde; "Saddam Hüseyin sabrımızı taşırmak üzere. Onu son kez uyarıyoruz, Kuveyt'ten derhal çekilmeli, yoksa Körfez'e asker göndeririz."

(*) Halkların birbirine düşman ettirildiği, milliyetçiliğin had safhaya ulaştığı bir ülkeye hâlâ "Sovyetler Birliği" demek ne derece doğru, gerçekten tartışma konusu.

ASTROLOJİDEN MİTOLOJİYE NEWROZ SÖYLENCESİNDE DUALİST MOTİFİN ÇÖZÜMLENİŞİ

Gürdal Aksoy

Toplumsal Kurtuluş dergisinin 32. sayısında yayımlanan yazımızda, Newroz'un çok boyutlu ve heterojen bir yapıda olduğunu öncelikle belirtmiş, bu boyutlarından birinin de, söylencedeki iyi ile kötü ya da aydınlık ile karanlık arasındaki çatışma temasına denk düştüğünü söylemiştik. Bir önceki sayıda da, Zerdüştiliğin kutsal kitabı olan Avesta'da yeralan ve iyi-kötü çatışması anlamına gelen *Thraetaona-Azhi Dahaka* savaşımına değinmiştik. Bu yazımızda da, sözkonusu temanın kaynağını, elimizden geldiğince açıklamaya çalışacağız. Fakat öncelikle, 35. sayıdaki yazımızın çok kısa bir özetini verme gerekliliğini duyumsadık. Anımsanacağı üzere, ilgili yazımızda, Demirci Kawa'nın Avesta'da yeralmadığını; buna karşın Dahhak'ın ise, Azhi Dahaka adlı bir ejderha olarak geçtiğini belirtmiştik. Avesta'ya göre Azhi Dahaka, Thraetaona adlı birtanrı tarafından Demavend Dağı'na hapsedilmiştir(*). Genel kanı, Azhi Dahaka'nın, Yeni Babil İmparatorloğu'nun İran üzerindeki zulümdar yönetimleri sırasında kişileştirilmiş olacağı yönündedir. Azhi Dahaka'da oluğu gibi, Thraetaona da kişileştirilmiştir. Firdevsi'nin Şahnamesi'nde, bu kişileşmiş halleriyle (Arap kralı Dahhak ve Feridun) zikredilirler. Şahname de varolan bu savaşımda, önemli bir rol üstlenmiş bir kahramana daha rastlarız: *Demirci Kawa*... Kawa'nın söylenceye nasıl ve ne zaman dahil edildiğini şimdilik sonraya bırakıyoruz. Yine anımsanacağı üzere, Avesta'da Azhi Dahaka'yı kasdetmek amacıyla bawroiş ya da bawri adının da kullanıldığını, bu adın da Darmesteter tarafından Babil adıyla açıklandığını söyleyerek, Avesta'yla birlikte Azhi Dahaka'nın, şu üç tarihsel misyonu taşıdığını öne sürmüştük:

- Bir ejder olarak Azhi Dahaka,
- Bawri ülkesi olarak Azhi Dahaka,
- Zalim-Babil-krallar/kral olarak Azhi Dahaka.

Yalnız, zalim olan Dahhak'ın kişiliğine, Med Kralı Astyages ile kimi Asur krallarının geleneksel zulümdar kişiliklerinin de karıştığı kanısındaydık.

İmdi burada, mitolojide varolan ejderhalar ile güneş/ışık tanrıları arasındaki savaşımın nereden kaynaklandığını ve Azhi Dahaka ile Thraetaona savaşımının ne anlama geldiğini araştıracağız.

DUALİZM

Newroz söylencesinde, Dahhak (Azhi Dahaka) ile Feridun (Thraetaona) arasındaki çatışma, dualizmin bir uzantısıdır. Dualizm, Zerdüştiliğin en önemli özelliği olarak belirir(**). Orhan Hançerlioğlu "Zerdüşt, iyilikle kötülüğü çatıştıran din düşüncesiyle, diyalektik maddeciliğin temelini atmaktadır" diyor(1). Araştırmacıların çoğunluğu, bu temanın Zerdüştiliğe sonradan girdiği kanısındadır. Sözgelimi George Rawlinson, dualizmin, orijinal Zerdüştiliğin bir bölümü olmadığını söylemektedir(2). Yine, Tahir Rezavi, en eski metinler olan Gatalarda, Ahura-Mazda'nın herşeyin üstünde olduğunun açıkça anlaşıldığını ve Gatalarda başka bir tanrı olmadığını öne sürmektedir(3)(***). Christensen ise, Gatalardaki dinin, tam olmamakla birlikte tektanrıcı olduğunu belirtir(4). Zerdüşt dininin bu önemli ilkesi üzerine, Cemil Sena da şunları söylemekte: "Evrenin başlangıcında, biri İyi'yi (Ormuzd), diğeri Kötü'yü (Ahriman) temsil eden iki ilke vardır. Onda bu ikilik, tanrıdan kötünün sorumluluğunu kaldırmak için kabul edilmiştir. Zira Zerdüşt, tektanrıcıdır ve bir bakıma panteizme bağlıdır. Ona göre, bu iki ilke, sınırsız zaman ve sonsuz uzay demek olan Zervan-Akrana'nın bir tek kavmidir. Sonsuzluk her türlü iyi ve kötü ayrımından üstündür; ve asla özü tanımlanamaz. Bu iki ilke arasında eşitlik de yoktur. Çünkü Ahriman, Ormuzd'dan sonra meydana geldiği için ebedi değildir. Ahriman, Ormuzd'un kendi özüyle gücü hakkındaki, bir kuşkusundan doğmuştur ve yaratma işine, yani Tanrısal gücün gelişimine gölgenin ışığa bağlılığı gibi arkadaşlık eder; yani Ahriman, bir inkardır; bir sınırdır. Zenda-Vesta, bu

(*)Daha önce, yer yer diğer kaynakların, yer yer de Kürt mitolojisinde Dahhak'ın öldürülüşü motifinin etkisinde kalarak Azhı Dahhak'ın öldürüldüğü ifadesini kullanmıştık. Bu ifadeyi kullananlardan biri de, Macdonell'dir.

(**) Zerdüştilikteki tanrı Ahura-Mazda (Hürmüz) ile Angra-Mainyu (Ehrimen) arasındaki savaşım da bu niteliktedir.

(***) Gatalar, Avesta'da yeralan küçük şiirlerdir. Bunların sayısı, kimilerine göre 248, kimilerine göre ise, 238'dir. İsmet Zeki Eyüboğlu, bu on sayılık farkın, Avesta'ya sonradan adı bilinmeyenlerce, birkaç şiirin eklenmesinden ya da çıkarılmasından da doğmuş olabileceğini söyler (Eyüboğlu, Şeytan Ayetleri Söylencesi, İstanbul, 1989,s.133).

iki gücü aynı safa koymaz; fakat aralarında bir çatışkı da kabul etmez."(5)

Dualizm, ister Zerdüşt dinine sonradan girmiş olsun, ister onun orijinal bir ürünü olsun, her halükârda, en önemli ve en temel diyebileceğimiz bir ilkesidir. Nitekim Zerdüşt, Gatalarda şunu söylüyor:

"İki töz var kaynağında yaşamın,
Biri iyi, bir kötü. Anlatayım onları da.
Şöyle söylemiş iyi kötüye: 'Bizim, iş,
Düşünce, söz, us, öğreti, bir de ruhumuz
Ayrıdır. Bunu söylemek isterim size."(6).

Bu bağlamda, şu soruyu soruyoruz kendimize: Peki bu dualizmin kaynağı nedir? Nereden kaynaklanıyor?

Gerek Babilliler gerekse Aryanlar arasında yeralan eski mitolojik bir çatışmanın düalizmin kaynağı oyduğu biçimindeki açıklama genellikle benimsenmiştir.(7) Bu saptama, ışık/gök/güneş tanrıları ile ejderhalar arasında geçer ve eski uygarlıkların hemen hemen hepsinin mitolojisinde bulunur. İşte, sözünü ettiğimiz Azhi Dahaka adlı ejderha ile Thraetaona adlı tanrının kavgaları da bu temeldedir. Aynı temaya, Yakın Doğu'nun monoteist dinlerinde de *Tanrı* (iyilik tanrısı) -*Şeytan* (kötülük tanrısı) çatışması biçiminde rastlamaktayız. Bu monoteist dinlerde, yılanın, şeytanın simgesi olması, aynı inancın ürünüdür.

Biz ilk olarak, ilgili söylencelerdeki ortak temaları sunmak istiyoruz: Ejderha-Işık tanrısı savaşımında, I)- İyiliği simgeleyen ışık tanrısının silahı, yıldırım ve şimşeklerdir. II)-Eğer ışık tanrısı, ejderhayı öldürmese ya da bir dağa hapsetmese, ejderha tüm dünyayı hükmü altına alacaktır. III)- Sonunda ışık tanrısı, karanlığın ve kötülüğün simgesi olan ejderhayı (ya da kötülük tanrısını) yener. (*) Yenilen ejderha, ya öldürülmüştür ya da bir dağa hapsedilmiştir. Nitekim Avesta'da, Azhi Dahaka'nın Thraetaona tarafından Domavend Dağı'nda bir mağaraya hapsedildiği yazılıdır." Halk, zincire vurulan bu zalimin yaşadığına hâlâ inanır. Guya zaman zaman dağın içinden işitilen boğuk gürültüler, onun inilitileri ve yer yer kaya yarıklarında ve menbalardan fışkırmakta olan buhar ve dumanlar da, onun soluklarıdır. Bunlardan açıkça anlaşılıyor ki, Demavend'in volkanik bünyesi menkıbeler teşekkülüne esas olmuştur."(8) Grek mitolojisindeki Tanrı Zeus ile Typhon arasındaki kavganın sonu da benzeri bir anlatımla noktalanır. Buna göre Zeus, Etna Dağı'nı ejder Typhon'un üzerine fırlatmış, Typhon da bu dağın altında kalmıştır. Etna Dağı'nın yanardağ olması, bu yöre halkınca da aynı biçimde yorumlanmaktadır. Burada, Azhi Dahaka ile ejder Typhon'u karşılaştırmak istiyoruz. Onun için, Hesiodos'un *Theogoniası*'na bir gözatmak gerekiyor:

"Ama Zeus Titan'ları kovunca gökten
Ana toprak son oğlu Typhon'u doğurdu
Sevişip Tartaros'la, altın Aphrodite yüzünden.
Zor işler için yaratılmıştır kolları,
Ayakları yorulmak bilmez bu yaman tanrının,
Yüz yılan başı yükselir omuzlarından
çıkarıp korkunç kara dillerini,
Bu ejder kafasındaki gözler de
Ateş alev saçar kara kaşları altından,
Sesler yükselir bu korkunç başlardan
Akılları donduran türlü türlü sesler:
Kimi zaman yalnız tanrıların
Anlayacağı seslerdir bunlar,
Kimi zaman azgın bir boğanın böğürtüsü,
Kimi zaman amansız bir aslanın kükremesi,
Kimi zaman köpek yavrularının bağrışması,
Kimi zaman dağlarda yankılanan ıslık.
Az kalsın bir kıyamet kopacaktı o gün,
Typhon kralı olacaktı ölümlü ve ölümsüzlerin;
Ama tanrılar ve insanlar babası Zeus
Keskin görüşüyle farkına vardı onun,
Birden gürledi olanca öfkesiyle,
Yeryerinden oynayıp sarsıldı,
İnledi kat kat gökler ve denizler,
Okeanos'un suları ve yaraltı karanlıkları.
Koca Olympos titredi ayakları altında
Savaşa kalkan tanrılar kralının.
Dağ taş da inledi onunla birlikte,
Bir yangın sardı menekşe rengi suları.
Bir yandan gök gürültüsü ve şimşekler,
Bir yandan ejderhanın saldığı alevler,
Bir yandan azgın rüzgarlar ve yıldırımlar.
Kaynıyordu yer gök deniz baştan başa,
Dört bir yandan kıyılara yükseliyordu
Ölümsüzlerin ittiği dağ gibi dalgalar;
Bir depremdir başlıyordu önü alınmaz,
Ürpertiler içindeydi Hades bile,
Yokluk ülkesinde ölülerin sultanı
Ve Titanlar, yerin altında Kronos'la birlikte
Sarsılıp belalı savaşın gümbürtüsünden.
Zeus toparlayıp var gücünü, hışmını,
Yakalayıp şimşeklerini, yıldırımlarını
Dikildi Olympos'un başına ve vurdu!
Birden ateşe boğdu, çepeçevre
Korkunç canavarın inanılmaz başlarını.
Yediği kamçıyla duraklayan Typhon
Yıkıldı yere, kolu kanadı kırılarak
Ve Toprak Ana inledi inim inim.
Bir alev fışkırdı yıldırım yiyen devden,
Yükseldi sarp, kara vadilerinden yukarı
Dibine düştüğü Etna dağının
Geniş bir ağızdan yanıyordu koca toprak
Aklı durduran dumanlar salarak,
Eriyordu toprak nasıl erirse kalay
Kızdırılan delikli potanın dibinde,
Nasıl erirse en zor eriyen demir
Bir dağ koyağında ateşle kemirilince,
Düşünce tanrılar ocağına Hephaistos'un
Öyle eriyordu toprak ateş alev içinde.
Zeus'un öfkesiyle böyle atıldı Typhon

(*) Mitolojilerde, ejderhalar ile savaşan tanrılar, ışık, güneş ya da gök tanrılarıdır. Ancak biz burada, her üçünü de kasdetmek amacıyla "ışık tanrısı" anlatımını kullandık.

Yerin dibindeki koca Tartaros'a."(9)

Buradaki ilk ortak özellik, sonradan kişileştirilen Dahhak ile Typhon'un edilen Azhi Dahaka, kişileştirildiğinde, bu üç baştan ikisi olduğu gibi kalmış, bunların da, Kral Dahhak'ın omuzlarından çıkan yılan başları olduğuna inanılmıştır.

İkinci ortak motif ise, gerek Azhi Dahaka, gerekse Typhon, eğer öldürülmeseler, tüm dünyaya hükmedeceklerdir. Ancak, her ikisi de bir dağa hapsedilir. Gerçi, Typhon'un hapsedilmesi olayı biraz daha farklıdır; ama aym motifin bir uzantısı olduğu da, tartışma götürmez.

Son olarak, Etna ya da herhangi bir volkanik dağın içinde çalıştığı söylenen Greklerin *Demirci Tanrısı Hephaistos'a* değinmek istiyoruz. Hephaistos, Grek mitolojisinin emekçi ve demirci tanrısıdır. Tanrı Zeus ile Hera'nın oğludur.Topal ve çirkin olmasına rağmen, güzellik tanrıçası Aphrodite ile evlenir. (Doğrusu, şanslı bir emekçiymiş). Bizim için önemli olan nokta, Hephaistos'un Tanrı Zeus'a yardımcı olmasıdır. Çünkü, Zeus'un silahları olan yıldırım ve şimşeklerin üreticisi odur. Newroz söylencesine sonradan dahil olan Kawa da, bir demirciydi. Avesta'da Kawa geçmezken, Newroz'un sonraki varyasyonlarında, Kral Dahhak'ı öldüren kişi olarak geçer. Kawa'nın kimliği konusunda fazlaca bir görüş olmamaklą birlikte, bizce, Avesta'da geçen efsanevi kral *Kawa Huçrava*'dan başkası olamaz. Kava Huçrava ise, Pers Kralı *Büyük Kuraş'tır.* A.J. Carnoy, Kava Huçrava'nın prototipinin Hint Mitolojisi'nde Tanrı İndra'ya yardım eden *Susravas* olduğunu söyler.(10) (*) Bu bakımdan, Hephaistos ile Susravas'ın bu rolleri arasında bir benzerlik kurulabilir. Çünkü her ikisi de, ışık tanrıları olan Zeus ve İndra'ya yardım etmişlerdir. Kaldı ki Demirci Kawa, Fars literatüründe de Feridun (Thraetaona)'a yardım eden bir rol üstlenmiştir. Biz, bu benzerliği ya da bu paralelliği şöylece şematize etmek istiyoruz (Bkz metnin sonuna).

Kısacası Kuraş, bir yandan Avesta'da geçen efsanevi kral Kava Huçrava'ya denk düşerken, bir yandan da Kawa adlı mitolojik kahramana denk düşüyor. Bu konuda ki ayrıntılı açıklamalarımızı, daha sonraya bırakmakla birlikte, burada yalnızca şunları belirtme gereğini duyuyorum: Kuraş'ın Kava Huçrava'dan başkası olamayacağı konusunda çok önceleri özellikle Herzfeld ısrarla durmuştur.(11) Diğer yandan, Kuraş'ın Demirci Kawa ile birçok yandan benzerlik gösterdiğini de, ilk kez George Hüsing öne sürmüştür. Hüsing, ilgili yapıtında, Kuraş adı ile İran dillerinden olan Ossetçe ve Yeni Saka dilinde *"demirci"* anlamına gelen *kurdaj* sözcüğü arasındaki olası ilişkiye de değinir.(12)

Biz tekrar çatışma temasına dönecek olursak, demin de belirttiğimiz gibi, eski dinlerin hemen hemen tümünde bu kavgaya rastlanır. Nitekim Hititlerde, *Fırtına Tanrısı* ile *Yılan İlluyanka*'nın kapışmasına ve fırtına tanrısının, İlluyanka'yı öldürüşüne tanık oluruz. Bert De Vries, bu temanın, Yakın Doğu literatürünün tümünde yaygın olduğuna değinerek, *Marduk* ile *Tiamat, Baal* ile *Yamm, Yahovah* ile *Rahab, Leviathan* ve *Tannin, Zeus* ile *Typhon* arasındaki savaşımı örnek gösterir.(13)(*) Vries'e göre, Hititlerin mitolojiye ilişkin belgeleri, Hurri, Filistin, Babil ve hatta belki de, Anadolu'nun yerli söylenceleri ile birlikte Hint söylencelerini de içermekteydi.(14) Vries'in söz ettiği örneklere, Hint mitolojisindeki gök tanrısı İndra ile ejderha *Vrtra, Trita* ile *Viçvarupa,* İran mitolojisinde ise, *Keresaspa* ile *Azhi Srvara*'yı eklemek gerek. İslam dünyasında da yakınlık kurabilecek bir inanç var: Buna göre, İslam dünyasında denizlerin altında ateş, en altında da *Falak* adlı bir yılanın varlığına inanılmaktadır. Falak, Allah'tan korkmasa, üstündeki herşeyi yutacak güçtedir. Ancak Allah, onun karnına cehennemi sokmuştur.(15) Görüldüğü gibi, bu inançta da *iyi*(Allah)-*kötü*(Falak) uzlaşmazlığı vardır. Yine, Falak'ın yeraltına hapsedilmesi, bir başka ortak özelliktir.

Kısacası mitolojide, ejderlerin ve yılanların yeri, oldukça geniş ve önemlidir. Çinlilerden tutun da Mayalara kadar, hemen hemen tüm uygarlıkların inanç sistemlerinde, ejderler şu ya da bu biçimde karşımıza çıkar: Greklerde, Tanrı *Apollo* ile *Python* ve *Perseus* ile *Medusa;* Hıristiyanlarda *Saint George,* İranlılarda ise *Zaloğlu Rüstem* ile ejderhalar arasındaki savaşımlar, yukarıda açıkladığımız temanın, mini boyutta olan birer temsilcileridir.(**)

İmdi, Evliya Çelebi'nin naklettiği söylencelerden birini, konumuz açısından önemli bulduğumuz için aktarmak istiyoruz. Söylence, Süphan Dağı'na ilişkin. Evliya Çelebi diyor ki: ".......Van deryasının kuzeyinde (Adilcevaz) kalesi yolundaki Sübhan dağında hâlâ mahpus durup kırk elli senede bir ses duyulur, yetmiş seksen senede bir kere beş on gün kadar Sübhan kayasından kuyruğunu çıkarır bir yedi başlı ejder, asırda fırsat bulup bütün Nemrudluları yiyerek, Al-

---

(*) Carnoy ve Hübschmann, Xusrav adının orjinalinn, Sans. Suçravas/Susravas olduğunu ve bu adın da"of good renown","celebrity"anlamına geldiğini açıklarlar (Carnoy, Iranian Mythology, s.337; H.Hübschmann, Armenische Grammatik, Teil I, Armenische Etymologie Leipzig, 1895, s.44)

(*) Burada İngiliz filozofu Thomas Hobbes'un tanınmış yapıtı olan Leviethan (Ejderha) adlı yapıtında kısaca anmak istedik. Yapıtın asıladı, Leviethan or the Matter Foem and Power of a Commonweath Ecclesiastica and Civil'dir. Hobbes, yapıtında devleti ve siyasal iktiidarı bir ejdere benzetmiştir. Leviathan, Kutsal kitapta da yeralır: "O gün Rab, Leviathan'ı, tez kaçan o yılanı ve Leviathan'ı, dolambaç giden o yılanı, çetin ve iri ve zorlu kılıcı ile yoklayacak; ve denizdeolan canavarı öldürecek"(Kutsal Kitap, İşaya,, bap 27).

(**)Python, bir yılan türü olarak da bilinirken, Medusa ise, Grek mitolojisinde korkunç yaratıklar olan Gorgonların en ünlüsüdür. Gorgonlar yılan saçlı kadın yaratıklardır. Bunlardan, *Stheno* ve *Euryale* adı gorgonların ölümsüz, Medusa'nın ise ölümlü olduğu söylenir. Nitekim Medusa, Perseus tarafından öldürülmüştür.Yukarıda sözünü ettiğimiz çatışmalar, bize, Hz. Ali'nin yeraltındaki bir halkı ejderden kurtardığı inancını da anımsatıyor.

Cyrus

lah'ın emriyle yine Sübhan dağındaki mağarasına girip mahpus kalmıştır".(16)(*) Evliya'nın dediklerine bakılacak olursa, bu ejderhanın bir dağda belirdiği görülür. Cyrus H.Gordon, dağlarda yaşayan ejderhaların altın koruyuculuğunu yapmalarını, Hint-Avrupa epiklerinde varolan ortak bir motif olduğunu açıklar.(17) Söylencedeki yedi (başlı) tanımlaması da, sayı mistisizminden kaynaklanır. "Yedi başlı", yetmişyedi sülale", "yetmişiki millet", "40 gün 40 gece" vb tanımlamalar, sayı mistisizmi ile ilgili olup, sayıların halk tarafından fetişleştirilmesinden ileri gelir. Ejderhanın, "Allah korkusu"ndan dolayı mağaraya kendisini hapsetmesi bizim için önem taşıyor...

Ejderhaların ya da yılanların, eski uygarlıkların yaratılış söylencelerinde de yeralmaları, bu konuda değişik yorumlara yol açmıştır. Sözgelimi Erich Von Daniken, kendi üslubuna yakışır bir biçimde, şu yorumu ortaya koyar: "Peki ama yılanlar yaratılış tarihinde neden bu denli önemli bir yer tutmuştu?

"İlk atalarımızın, bir şeyi ancak o zamanki akıllarıyla kavrayabildikleri bilimsel tezine uyarak, çok yalın bir derinlik psikolojisi uygulamak isterim.

"İlk atalarımız, hiç alışılmamış büyük bir kuş gördüklerinde, onu yine kuş olarak tanımlarlardı, çünkü az da olsa kelime dağarcıklarında böyle bir kavram vardı. Ama gökyüzünde birdenbire beliren, hiç görmedikleri bir şeyi, o şey hakkında bir kavramları olmadan ya da o sözcüklerden yoksunken nasıl tanımlayabiliyorlardı? Yabancı astronotlar dünyamıza indiklerinde herhalde aşırı titizlik göstermemişlerdi. Belki de birçok seyirci iniş sırasında isabet almış ya da kalkış sırasında roketlerin itici gücüyle yok olmuşlardı. Bu tür bir olaya tanık olan birinin, gerekli tanımları yapabilmesi için, oldukça zengin bir teknik kelime hazinesine sahip olması gerekir!

"Bilinmeyen parlak bir şey indi ya da kalktı; ama kuş değildi. O halde tanıklar, olayı bildikleri kavramlarla 'bir canavar gibi' ya da 'kocaman, parlayan bir kuş gibi' ya da tamamen anlaşılmazlıktan kurtulmak için 'alev kusan bir yılan gibi' anlatacaklardı. Gördüklerinin şaşkınlığından kurtulamayan babalar çocuklarına, çocuklar da çocuklarına yüzyıllar, binyıllar boyu korkunç canavarları ya da yılanları söylediler. Bu anlatmalar giderek canavar ve yılanların efsanelere yerleşmesini sağlamıştır.

Ekvator ve Peru'nun altındaki tünellerde bulunan altın levhalarda ve Rahip Crespi'nin hazineleri üzerinde de sayısız yılanlar, piramitlere tırmanırken, ateş saçarak gökyüzünde yüzerken, tanrıların başları üzerinde yatarken görülmektedirler. Sözü edilen yerlerin hiçbirinde yılanlar, insanların bildiği gibi, otlar arasında çöreklenmiş, ağaçlardan asılırken, bir fareyi midesine indirirken ya da çamurda bocalarken görülmemektedir. Görüntülerin birer simgesi olarak durmaktadır."(18)

Daniken, Tanrıların Geldiği Gün (MÖ 11 Ağustos 3114) adlı yapıtında da, aynı konuya değinir ve aynı sonuca ulaşır: "Uluslararası ejderha motifi birçok tartışmaya neden olmuştur. Acaba her yerde bilinen, tüm toplumlarda ortak bir dinazorun, dev bir sürüngenin anısı mı mevcuttur? Çok düşük bir olasılık. Tüm dinazorlar bundan 64 milyon yıl önce ölmüştür. Dolayısıyla hiçbir insan onları görmüş olamaz. Bu dev sürüngen neden ve nasıl uçarak ateş kusabilir? Bayan Profesör Saenger-Bredt ejderha sembolünün 'gökteki samanyolunun görüşünden' kaynaklanmış olup olamayacağını soruyor.Tüm 'gökyılanı' sembolleri, yaradılış efsanesindeki ejderha bununla

(*) E.Çelebi'nin naklettiği bir diğer söylence ise, Mardin Kalesine ilişkindir. Ona göre Mardin adı, bu söylenceye bağlı olarak ortaya çıkmıştır: Mar(Yılan)-Din(Kasaba)... Bu çözümlemenin, popüler etimoloji kaynaklı olduğu açıktır. Mardin adı üzerinee, mevcut olan savlar için bkz.Nejat Göyünç, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, (İstanbul,1969),s.4-6; ayrıca İslam Ansiklopedisi'nin "*Mardin*" maddesine de bakılabilir.

mı ilgilidir? "(19). Maya toplumunun gök incelemelerinde farkettikleri zararsız samanyolunun, dillerinde başka bir karşılığı olduğu söyleyen Daniken soruya olumsuz yanıt verir.

Bize kalırsa, Profesör Saenger-Bredt'in bu sorusunu olumlu yanıtlamak gerekir. Çünkü Eski Doğu'da mitoloji, asıl anlamıyla, doğal olayların tasvirinden ve örneğin gökte yıldızların ve özellikle ayın ve daha sonra güneşin evrelerini, olacak şeylere yormaktan ibaretti. Kaldı ki . kimi çağdaş mitoloji uzmanları bütün mitolojinin bir tek asal mitten çıktığını ve bu asal mitin ise, yalnız göğün ve özellikle ayın gözlemlerinden doğduğunu savunurlar.(20) Bu savın gerçekliği şüphe götürmez. Nitekim ejderha (dragon) sözcüğü, birçok dilde astrolojik anlamları da içermektedir. Sözgelimi, *The Oxford Dictionary'nin Dragon* (ejderha) maddesine baktığımızda, bu sözcüğün birçok anlama geldiğini, 8. anlamının ise, Astroloji ile ilgili olduğunu görmekteyiz: Sözlüğe göre; a.Kuzey takım yıldızı, b.Ekliptiğin güneyine düşen ay yolunu bölümü, c.Parlak bir takım yıldızıyla bir göktaşına ait olan.(21) Bu bağlamda, Çin mitolojisinde şu örneği verirsek, bizim de katıldığımız sav, iyice netleşir. Çinlilerde, Güneş Tanrısı Tung Chun, aydınlığın ve iyiliğin sembolü olarak ve de ok atabilen cesur bir savaşçı olarak düşünülmüştür. Tung Chun, karanlığın ve kötülüğün simgesi olan Tien Lang yıldızına ok atar ve onu kaçırır(22).

Belirttiğimiz üzere Daniken, samanyolunun, ejderhayı simgelemeyeceği kanısındadır. Oysa biz, yıldızların ya da yıldız kümelerinin, geceleri ortaya çıkması dolayısıyla, mitolojide de karanlığı ve bunun bir sonucu olarak da kötülüğü simgelediği kanısındayız. İmdi burada, L.A.Waddell'in İngilizce dragon (ejderha) sözcüğüne ilişkin yaptığı etimolojik çözümlemeyi anmak istiyoruz. Zira Waddell, sözcüğün, Sumerce'de "karanlık" anlamına gelen *dara/dırı/dırıg/dır* sözcüklerine kadar uzandığını açıklar.(23) (*) Ejderlerin uçmasını ve ateş püskürmesini ise, halen halk arasında, "yıldız kayması" olarak bilinen meteor düşmelerine yorabiliriz. Nitekim, Gertrude Jobes da aynı sonuca varır. Jobes'a göre, mitolojide *ejderha uçuşu*, meteordan başka bir şey olamaz.(24) Kozmik mitlerde yeralan ejderhaların oynadıkları roller bile, ejderlerin astrolojik olaylara dayandığını gösterir. Anımsadığım kadarıyla, bu kozmik mitlerden birine göre, evren bir ejderin parçalanmasından oluşmuştur. Bu da bize, Kant-Laplace teorisini anımsatıyor. Türk dilinde bile, evren sözcüğünün ejderha anlamında kullanılması, bu tür inançların uzantısı olabilir. Sanırız, gün ışığının ortaya çıkmasıyla birlikte yıldızların kaybolması da bu temaya hizmet etmiştir. Diğer önemli bir nokta da şu: Birçok dilde, tanrı anlamına gelen sözcükler, *ışık, gök* ya da *güneş* anlamındaki sözcüklerle ilişkilidir.

Özetlemek gerekirse, sözkonusu tanrıların (ışık) ejderhaları (karanlık) yenmeleri, astrolojik olayların simgeleştirilmesidir. Bunu da, örnekleme yoluyla açıklamak istiyoruz. Frazer, *Apollo* ve *Python* ile *Saint George* ve *Ejderha* söylencelerinin, yazın, kış üzerindeki zaferini simgelediği biçimde yorumlandığını belirtir.(25) Emmeline M.Plunket ise, Hint mitolojisinde ejder Vrtra'yı öldüren gök tanrısı İndra'nın, aslında, yaz solstizinin kişileştirilmesi olduğunu söyler.(26) Greklerdeki yılan saçlı Medusa'nın bir yıldız kümesiyle özdeş tutulduğu da öne sürülmüştür.(27)

Işık tanrılarıyla ejderhalar arasındaki savaşımı konu edinen söylencelerle, yeni yıl festivalleri arasında da bir bağlantı buluyoruz. Nedeni de, eski çağda astrolojik olayların mitolojiye kaynaklık etmesidir. Sözgelimi Hititler, yeniyıl festivalleri olan *Purulliyas'ı*, Fırtına Tanrısının Yılan İlluyanka'yı öldürmesiyle bağlantılı olarak ilk baharda kutlarlardı .Babillerde ise, ejder Tiamat'ı öldüren baştanrı Marduk adına kutlanan ve bir anlamda, Babil'in Newroz'u olan *Akitu* (ya da *Zagmuk*) Festivalinin de 21 Mart'a denk düşmesi, bu bağlantının bir sonucudur. Newroz'un 21 Mart'ta kutlanmasının anlamı da budur. Newroz, geçmişten günümüze birçok tarihsel zenginliği ulaştırmıştır. Ama artık Newroz, toplumsal şiddetin kötülere, zalimlere yöneldiği bir günü simgelemektedir.(*)

Newroz'un taşıdığı bir diğer zenginlik de, doğanın baharla birlikte dirilmesi ve yazın, kış üzerinde

---

(*) Waddell, Akkadca adaru (karanlık olma), Sanskritçe an-dhera (karanlık), Eski İngilizce deork ve İng. dark (karanlık) sözcüklerine de değinir. Ancak Waddell, Kürtçe thari (karanlık) sözcüğünü unutmuştur. Bu konuda, Adolphe Pictet ise, daha farklı bir sav öne sürer. Ona göre dragon sözcüğü, Sanskritçedeki drgvisha (oeil-poison), drkçruti ve drkkarna (oreille) sözcükleriyle ilişkilidir. İrlanda dilinde bile, kertenkele, yılan ve göz anlamına gelen dearc sözcüğü, bu ilişkilerin bir parçasıdır. İrlanda dilinde dearc-luachra, parlak göz anlamındayken, dearc-bhallac ise, benekli yılanı tanımlar. A. Pictet, Litvanya dilindeki drezas (engerek yılanı, kertenkele) sözcüğünün ise, Sanskritçe dirgha (uzun)'ya dayandığını öne sürer (A.Pictet, Les Origines Indo-Europeennes ou Les Aryans Primitifs, Paris, ?, Tome II, s.633-4). Hemen belirtelim, bu sözcük (dirgha), Kürtçede ise, drej (uzun) olarak geçer.Sanırım, orijinali Hititçeye kadar uzanıyor. Hititçe dalugi /uzun, talukes/uzamak, dalugni/ uzatmak... Bugün, Batı dillerinde uzun anlamına gelen dolicho sözcüğü de bunun bir türevidir. Dolichocephalic, aynı dillerde uzun kafalı anlamında kullanılıyor.

(*) Newroz'un günümüzdeki egemen boyutu, direniş boyutudur. Biz, bu konuya ilişkin düşüncelerimizi, ileride yayımlamayı düşündüğümüz *Kürt Dili ve Söylenceleri Üzerine İncelemeler (I)* adlı yapıtımızda, *"Newroz'un Toplumsal Dinamiği: Yaşamak Direnmektir"* başlıklı yazımızda dile getireceğiz. Yalnız burada, şunu açıklığa kavuşturmak gerekiyor; biz bu araştırmayı yapmaya başlarken, "halka rağmen bilim" ya da "bilime rağmen halk" gibi alternatiflerle yola çıkmadık. Çünkü kanımızca, "bilimsiz halk" bizi ce halete, "halksız bilim" ise, ihanete götürür. Burada bir parantez daha açmak istiyorum: Kürt toplumu içinde mitoslaşmış ,fakat köken olarak Kürt olmayan birçok saygın insan vardır: Bunların başında da Kemal Pir gelir...

egemen olmasıdır. Bu da bir bakıma, Newroz Söylencesi'nin ölen-dirilen tanrı mitosuyla ilişkili olduğunu gösteriyor. Kaldı ki S.A.Pallis ve E.O.James, buna işaret ederler: Pallis, Babillilerin Akitu Festivalinin, ilkbahar güneşinin (Marduk), kış güneşi (Nabu) üzerinde ya da ilkbaharın, yeryüzünü sel felakatiyle tehdit eden sular (Tiamat) üzerinde zafer kazanması anlamına gledğini söylüyor.(28) James ise, Hint-Arilerin yeni yıl festivalinin, Babillilerin Marduk'unda olduğu gibi, bir ejder olan Azhi Dahaka'yla yapılan bir kavgaya bağlandığını, bunun da doğanın yaşamsal güçlerinin dirilişi anlamına geldiğini öne sürer.(29)(*)

Görüldüğü üzere, mitolojiye tarihsel bir süzgeçle bakılacak olursa, insanın doğaya karşı olan özgürleşme sürecinin, uygarlık öncesi (pre-civilization) dönemlerinde, kaynağını doğrudan doğruya doğadan alan, dolayısıyla daha doğal olan mitolojik temalar, insanın, doğaya karşı daha çok özgür olmasıyla, yani doğanın daha çok insanlaşması ve uygarlıkla birlikte, az da olsa, bu gizemliliğini yitirmiş; mitolojik varlıklar da, o denli kişileştirilmiştir. Özellikle, bulunduğumuz "çağdaş uygarlık" denilen dönemde, günümüze kadar uzanabilmiş söylenceler, toplumsal içeriğe bürünebilmişlerdir. Bunların en somut örneği ise, Kürt mitolojisinde yer alan Newroz Festivali'dir. Ancak yine de, ilk çağın mistik anlayışlarına rastlamamak olası değil. Nitekim, Yeni Babil İmparatorluğu döneminde kişileştirildiği benimsenen Azhi Dahaka, günümüzde bile, omuzlarından yılanlar çıkan bir kral olarak tasvir edilir.

Son olarak bir noktanın altını çizmek istiyorum: Kimi tarihçilerin Ninova'nın, Medler tarafından zaptedildiği tarihin (MÖ 612), 21 Mart'a denk düştüğünü ve Newroz'un da, bu olayla ilişkili olduğunu söylemeleri hatalıdır.

	Hint Mitolojisi	Pers Mitolojisi	Grek Mitolojisi
Işık Tanrısı:	İNDRA	*Feridun* (thraetaona)	ZEUS
Ejderha:	VRTRA	*Dahhak*(azhi dahaka)	TYPHON
Yardımcı:	SUSRAVAS	*D. KAWA*	D. Hephaistos

(*) Kuraş, Mezopotamya'yı bütünüyle aldıktan sonra, kendisini Babil Kralı, Marduk'u da eskiden olduğu gibi Babil Tanrısı ilan etti (20 Mart 538). (Clement Huart-Louis Delaporte, L'Iran Antique: Elam et Perse et La Civilisation Irannienne, Paris, 1943, s.240). Biz yalnızca, Kuraş'ın Marduk'u yeniden Babil Tanrısı ilan etmesine ve Akitu Festivali'ne önem atfetmesine işaret etmek istiyoruz. Ancak Kuraş'ın mitolojiye D.Kawa olarak geçmesinde bunun da payı vardır.

KAYNAKLAR

(1)Hançerlioğlu, **Düşünce Tarihi**, (İstanbul, 1970),s.256

(2)Rawlinson, **The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World**, Vol.II,(N.Y., 1885),s.51

(3)Cahit Can, **Zerdüştçülük, Zerdüşt ve Hukuk (Avesta)**, AÜHF Dergisi, 1968, C.XXV,sy.1-2,s.275

(4)Ibid.Idem.

(5)Cemil Sena, **Zerdüşt**, Filozoflar Ansiklopedisi,C.4, (İst.,1976),536

(6)İ.Z.Eyüboğlu, **Şeytan Ayetleri Söylencesi**, (İst.,1989),s158

(7)A.J.Carnoy, **Zoroastrianism**,Encyc. of Religion and Ethics, Vol.12,s.564

(8)M.Streck, **Demavend**, İslam Anns.,s.520

(9) Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat,**Hesiodos Eseri ve Kaynakları** ,(Ank.,1977) ,s.132-3

(10)A.J.Carnoy, **Iranian Mythology**, The Mythology of All Races, Vol.IV, (Boston, MDCCCCXVII), s.337

(11)Ernst Herzfeld, **The Persian Empire, Studies in Geography and Ethnography of the Ancient Near East**, (Wiesbaden,1968),s.16; ayrıca bkz.H.Ritter, **Firdevsi**,İslam Ans.,s.646

(12)George Hüsing,**Beitrage zur Kyros-Sage**, (Berlin,1906),s.130-11

(13)Bert De Vries, **The Style of Hittite Epic and Mythology**, (Michigan,1967),s.154

(14)Ibid.,s.1153

(15)Gönül Öney, **Anadolu Selçuk Sanatında Ejder Figürleri, Belleten**, XXXIV/1120(1969),s.190

(16)Evliya çelebi, **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, C.5, (İst.,1970),s.116

(17)Cyrus H.Gordon, **Canaaite Mythology**, Maythologies of the Ancient World, editor S.N.Kramer, (N.Y,1961),s.202

(18)Erich von Daniken, **Tohum ve Evren**, çev.Sezai Yalçınkaya, (İst.,1983),s.28-9

(19)Daniken, **Tanrıların Geldiği Gün (MÖ.II Ağustos 3114)**. Türkçeleştiren Merk Yayıncılık, (İst.,1986),s.189-90

(20)A. Adnan Adıvar, **Tarih Boyunca İlim ve Din**, (İst.,1987),s.28

(21)**The Oxford Dictionary**, Vol.III,(Oxford,1933),s.636

(22)Bülent Okay, **Çin Efsanelerinde Güneş, Doğu** Dilleri,C.IV,.1,(Ank.,1985),s.1162

(23)Waddell,**A Sumer-Aryan Dictionary**, Part I,A-F, (London,1927),s.522

(24)G.Jobes,**Dictionary of Mythology, Folklore and Symbols**, Part I,(N.Y.,1962),s.469

(25)Sir James Geogre Frazer, **The Dying God**, Part.III of the Golden Bough, (London,1930), s.107

(26)Plunket, **Astronomy in the Rig Veda**, Actes du Douzieme Congres International des Orientalistes, Rome 1899, Tome I, Inde et Iran, (1968),s.74

(27)Stephen Langdon, **Tammuz and Ishtar**, (Oxford,1914),s.164

(28)Svend Aage Pallis,**The Babylonian Akitu Festival**, (Kobenhavan; 1926),s.8

(29)E.O.James,**Mythes Et Rites Dans Le Porche-Orient Ancien**, (Paris,1960),s.109-10; ayrıca, aynı eserin İngilizce baskısı için bkz.James, **Myth and Ritual in the Ancient Near East**, (London,1958),s.111

İşçi Sınıfının Öncülüğünde

SOSYALİST İKTİDARA

Z. İ. Çetin

Türkiye toprakları toplumsal gelişmelere gebedir. Devrimci hareketin hedefi iktidardır. Proletarya hareketini politik perspektifsizliğe itici halkçı hareketlerin önlerine koymuş olduğu birtakım demokratik aşamalara gerek yoktur.

Sosyalist devrim hareketinin gerçekleştirilmesi ve kapitalist düzeni kökten söküp atmak için, işçi sınıfı öncülüğünde iktidara yürümesi gerekiyor. Tarihte hiçbir sınıf iktidarda olmadan, kendi sınıfının her türlü istemlerini gerçekleştiremez. İktidar olan egemen olandır. Kapitalizmin iktidarda olduğu günümüzde, ezilen sınıfların her türden özgürlük ve istemleri, bu düzenin çerçevesinde ve onun kuralları gereği çözülemez. Çözmeye uğraşanlar, burjuvaziye herşeyiyle teslim olmuş demektir. Proletaryanın görevi, kendi sınıf hareketinin özgücü olan devrimci önderliği, partiyi yaratmalarıdır. Bu da devrimin ve özgürlüğün maddi temelidir. Lenin, "Devrim olmadan özgürlük olmaz" der. Proletaryanın örgütlenmesi, emekçi kitlelerin örgütlenmesi, bağımsız- devrimci politik çizginin yaratılması, burjuvaziye karşı ideolojik, politik ve her türlü mücadelenin ancak devrimci öncü güçle, partiyle verileceği biliniyor. İktidarın, özgürlüğün ve zaferin yolu buradan geçiyor.

Bu topraklar, Türkiye toprakları, uzlaşmaz çelişkilerin bolluğu ile doludur. Uzlaşmaz sınıf çelişkileri, çeşitli boyutta dalgalar halinde bu topraklarda yayılıyor. Tüm bu çelişkiler yumağı, toplumsal ve sınıfsal bir barışla çözülemez. Dalgalanmalar, hareketlilik kapitalist düzenin çözümsüzlüğünün, ancak devrimci işçi sınıfı önderliğinde bir toplumsal hareketlenmeyle çözüleceğini gösteriyor.

Yıllardır burjuvazinin atlatamadığı ekonomik ve siyasi bunalımlar gittikçe derinleşiyor. Burjuvazi bu bunalımlara hiçbir zaman çözüm getiremiyor. Eğer bir ülkede, ekonomik kriz gittikçe derinleşiyorsa, siyasi bunalımlar çözümsüzleşiyorsa, enflasyon % 100'ün üzerinde seyredebiliyorsa, cezaevleri onbinlerce insanla tıkabasa doluyorsa, fuhuş, uyuşturuculuk geliştiriliyorsa, tüm ahlaksızlık ve kişiliksizleştirme politikaları dayatılıyorsa, bunlar kapitalist düzenin pislikleridir. Kısaca belirtilen bu olgular, dünyanın hiçbir yerinde toplumsal uzlaşma metodlarıyla çözülemez. Toplumsal devrim hareketleri ancak bunları ortadan kaldırır.

Günümüzde artık "safların sıklaştırılması" zorunludur. İki seçenek artık geçerlidir. Ya devrimden ve özgürlükten ya da insanı kişiliksizleştiren tekellerin egemenliğinden yana olmak gerekiyor. Susmak, devrimci mücadeleye sessiz kalmak bile onursuzluktur. Ortada bir üçüncü çizginin nesnel olarak yaşama şansı yoktur. Sömürücü sınıflar, iktidarını korumak için herşeyi mübah sayıyor. Bu düzeni doğal olarak biraz daha uzun ömürlü olması için, yaşatmaya çalışıyorlar. İşte devrimci sınıf hareketinin bu noktada biraz değil, güçlü olarak tarih sahnesinde yerini alması gerekiyor. Etkiye karşı tepkinin güçlü olması gerekiyor.

Kapitalizmin iktidarda olduğu günümüzde, ezilen sınıfların her türden özgürlük ve istemleri, bu düzenin çerçevesinde ve onun kuralları gereği çözülemez. Çözmeye uğraşanlar, burjuvaziye herşeyiyle teslim olmuş demektir

Düzenin çözümsüzlüklerini, düzen sınırları içinde, sınıfsal ve toplumsal uzlaşmayla çözmeye çalışan burjuva uzlaşmacı "sol" görünümlü çizgiler mevcuttur. Bu tür yapılanmalar nerede bir devrim mücadelesi varsa çeşitli kollardan türerler. Herşeyleriyle düzene hizmet ederler. Devrimci yürüyüşe karşı, biraz daha bu düzeni ayakta tutmanın yollarını arıyorlar. Değişik yapılarda görünmelerine rağmen, öz olarak aynı göreve soyunmuş durumdadırlar. Direkt teslimiyetçi-tövbekar bir cepheleşme var. Bunlar herşeyiyle Türkiye kapitalizminin ve onun işbirlikçilerinin alkışladığı yapı; geleneksel "sol" gruplar da bunlara göz kırpıyor. Şimdi sözde "demokrasi" mücadelesi verecekler. Hangi demokrasinin mücadelesi? Statükonun korunmasını istiyorlar. Yeniden yapılanma ve açıklık politikasının dalgaları, kapitalist sistemle uzlaşmayı dayatıyor. Türkiye devrimci hareketinde işbirlikçilerde kümeleniyor. Diğer yönden "Aydınlık" çizgisi piyasaya tekrar sürüldü. Sözümona Doğu Perinçek takımı reformist bir temelde değil, devrimci bir temelde birleşmeden bahsediyor. Geçmişinin özeleştirisini yaparak, işte ben de "solcu"yum diyor. Evet, bu gruplanmanın geçmişi, devrimcileri ihbarları unutulmadı. 80'li yılların başında "Devrimcileri şehirlere sokmayın" diye bas bas bağırdılar. Devrimci kitle nezdinde bunların sicili devamlı kırmızı kalemle çizilidir. Bunlarla her temelde

mücadele etmek, burjuvaziye karşı verilen mücadeleden ayrı tutulmamalıdır.

Devrimci hareketin önündeki önemli görevlerinden birisi kitleselleşme sorunudur. Devrimci kitleselleşme olmadan, proletarya iktidara yürüyemez. Devrimci temeldeki kitlesellik, kapitalist düzenin biraz daha uzun ömürlü olması için çalışan her türden teslimiyetçi çizgilere karşı da, devrim ve sosyalizm cephesini netleştirecektir.

Doğu'da yükselen ulusal mücadele, Türkiye devrimci işçi sınıfı hareketinin proleter önderliğini yaratmayı zorunlu kılıyor.

Gelecek dönemde gündemde olması gereken devrim mücadelesidir. Bu yönüyle, işçi sınıfı hareketiyle ulusal kurtuluş mücadelesi değişik boyutlarda ama birbirine her alanda dayanışma yaparak yürüyecektir. Bu ipuçlarını gelişen devrim ve ulusal kurtuluş mücadelesinden anlıyoruz.

Gelişen mücadeleyle bağlantılı olarak, "sol" içinde devrim ve uzlaşmacı çevreler netleşmektedir. Bir taraftan "şer cephesi", açıklık ve yeniden yapılanma politikasından aldığı moral destekle devrim cephesine karşı bayrak açmış durumdadır. Diğer yönden gelişen radikal devrimci işçi sınıfı hareketinde ideolojik olarak netleşme vardır. Netleşmenin önümüzdeki dönemlerde iyice keskinleşeceğinin izleri görülüyor. "Doğu Bloku" ülkelerinde hızla kapitalist restorasyona doğru adımlar atılıyor. Ülkemizdeki sınıfsal hareket ve diğer yönden ulusal kurtuluş hareketi, Doğu Bloku'ndaki restorasyonlara devrimci bir temelde yanıt vererek, sosyalizm ve özgürlük mücadelesini geliştirecektir.

İktidarı almadan özgür olunmayacağı sınıf hareketinin kendi iktidarını kurması için ve devrimci hareketin özgücü olan işçi sınıfı partisinin yaratılması zorunludur. Bu "özgüç" nerede yaratılır? Ancak sıcak mücadele ortamında mücadele ederek. Sınıf hareketini geliştirerek. 12 Eylül ortamından sonra çoğu yapılanmalar yurtdışına çekildiler. Bu yapılanmaların hepsi halen yurtdışında bulunuyor. İşçi sınıfı hareketinin önder gücü olduklarını sözümona ağızlarından da düşürmüyorlar. Bu tip hareketler her türlü yetersizliklerinden dolayı belli bir çürümeyi yaşıyorlar. Sınıf hareketinden uzaktırlar. "Mülteci" yuvası haline getirilen Avrupa'da mücadeleye yabancılaşmışlardır.

Sosyalist yapılanmanın yeri bizzat mücadele alanıdır. Mülteci örgütlenmeleri kaçışı yaşıyorlar; devrim ve sosyalizm mücadelesinden koparılmışlardır, inkarcılığı yaşıyorlar. Avrupa emperyalizmi ve Türkiye kapitalizmi tarafından fazlasıyla uslandırılmışlardır. Bu uzun yürüyüşte bunların adımlarının olmayacağı biliniyor. Avrupa ortamını mesken tutanlar yozlaşmanın ve kişiliksizleşmenin eşiğinden dönemezler. Türkiye solunun çoğu yapılanmaları bunu hala yaşıyorlar. Lenin, devrimci enternasyonalizm ve mücadele konusunda "Yalnızca bir tek ve gerçek enternasyonalizm vardır; o da insanın kendi öz ülkesinde devrimci hareket ve devrimci savaşımın gelişmesi için özveri ile çalışmasına, istisnasız tüm ülkelerde, bu aynı savaşımı, bu aynı çizgiyi ve yalnızca onu desteklemesine dayanır. Tüm geri kalanı, yalandan ve manilovizmden başka birşey değildir" der. Lenin'in belirttiği gibi enternasyonalizm de herşeyden önce devrimcilerin kendi ülkelerinde devrimi gerçekleştirmekle mükellef olduğunu gösterir.

Belirtilmesi gerekiyor; toplumsal bir devrimi hedefleyen örgütlenmenin, iktidarı amaç edinen örgütlenmelerin bu yürüyüşte kendilerinden başka yürüyüşçülerin de olacağını kabul etmesi gerekiyor. Bu yürüyüş toplu adımlarla olacaktır. Yanlış adım atanlar, tökezleyenler olacaktır. Buna rağmen devrimci çizgi belirgin olarak netleşmeye devam ediyor. Türkiye devrimci hareketinde artık, halkçı akımlara, demokrasici anlayışlara, popülist akımlara karşı devrimci sosyalist çizgi iktidarı hedefliyor. Proletarya önderliğini, Marksist-Leninist teori pratik yaşamda bize gösteriyor. Devrimci sınıf iktidara yürümelidir. İktidar alınmadan, sınıf özgürlükleri de kazanılamaz. Bağımsızlık, demokrasi, anti-emperyalizm, anti-faşizm kavramları önplana çıkarılarak, burjuva demokrasilerinin meziyetlerini sözümona anlatarak devrimci sınıf iktidara yürüyemez. Ancak devrimci sınıf her türden özgürlüklerini sosyalist iktidarda alabilir. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı gereği sosyalist devrim, çelişkileri çözecektir. Devrimci sınıf gücünü emek-sermaye çelişkisinden, her türden ulusal ve sınıfsal çelişkilerin birikmesinden alıyor. Ara çözüm sunmak, tamamlanamayan demokratik görevleri önplana çıkarmak iktidarı geriye sürüklüyor. İşçi sınıfının devrimci misyonunu yadsıyor. Dolayısıyla, devrimci sınıfa tam devrim-

ci olmayan müttefikleri dayatıyor.

60'lı yıllardan itibaren gelişmeye başlayan Türkiye devrimci hareketinde değişik akımlar ortaya çıktı. Genellikle bunlar demokratik devrim gibi iktidarın aşamayla alınacağını bugüne kadar söylediler. Türkiye'deki kapitalist gelişmeyi hala anlayamadıkları anlaşılıyor. Proleter iktidarını yadsıyorlar, tam devrimci olmayan sınıflarla beraberliği göze alabiliyorlar. Bu noktada burjuva artıklarına fazlasıyla güveniyorlar. Yapılanmaların bir kısmı SSCB'den gelen tek ülkede devrimi yaşatma sorunundan dolayı, kardeş parti ilişkilerine dayanarak tüm Türkiye üzerine tahlillerini yaptılar. Devrim gibi büyük bir sorunları olmadığı için ancak memurluk görevini başarıyla yürütüyorlar. Dünya devrim ve ulusal kurtuluş mücadelelerine de bakış açıları bu temelde, kapitalizmle birarada yaşamayı, statükonun korunmasını görev saymalarıdır.

Sol ve sağ sapmacı, popülist akımlara, tövbekar çizgisinde olan ve özünde karşı-devrim cephesine hizmet eden her türlü akımlara karşı ideolojik ve politik mücadele, sınıf mücadelemizden ayrılamaz

Diğer bir kısım örgütlenmeler ise, Kültür Devriminin heyecanlı günlerinden fazlasıyla etkilendiler, Türkiye'yi Çin'e benzettiler, Maoculuğun teorilerini uygulamaya çalışarak, kızıl iktidarı kurmayı düşündüler. Oysa kızıl iktidarlar köylerden değil, fabrikalardan başlayarak kurulur. Kaldı ki, geçmişte bir köyde bile "kızıl iktidar" kurulamadı. İşçi sınıfının, tek devrimci sınıfın kurtuluşçuluğunu bilemiyorlar. Sosyal emperyalizm, üç dünya teorisi gibi ÇKP kaynaklı teorileri Türkiye'de ekmeye çalıştılar. Devrimci olmayan bu teoriler ülkemizin sosyo-ekonomik yapısına ve dünya devrimci hareketleri değerlendirmesine terstir.

Türkiye'de 70'li yıllardan itibaren popülist akımlardan "Latin Amerika" tipi devrim savunucularının örgütlenmeye başladığını görüyoruz. Öz olarak "politikleşmiş askeri savaş stratejisi"ni savunan THKP-C kökenli örgütler, küçük burjuva önderlikle yola çıktılar. İşçi sınıfı önderliğine dayanmayan bu tip popülist akımlar kitlelere demokratlık, halkçılık gibi kavramlarla devrimci sosyalist çizgiyi açamadılar. Bunları polemik olarak ya da tartışma açısından söylemiyorum. Asıl konumuz olmadığı için kısaca geçip konumuza gelelim.

Yukarıda anlatılmak istenenlerle bağlantılı olarak önemli noktaları vurgulamaya geçiyorum.

Türkiye'de devrimci sınıfın iktidar olabilmesi için, sınıf çelişkilerinin ve yeni çelişkilerin kaynağı olan kapitalizmin devrimci yöntemlerle kaldırılması gerekiyor. Bunun ilk adımı proletarya diktatörlüğüdür. Aynı zamanda sınıfsız toplumun yaratılması için zorunludur.

Türkiye orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülkedir. Sınıfsız topluma giden yolda devrimimiz sosyalist devrimdir. Sosyalist devrimin yaratılmasında nitel ve nicel olarak işçi sınıf önderliği bir gerçekliktir. Bu tarihsel önderliğin yapacağı yürüyüşte, burjuva devrimlerinin çözemediği sorunlara öncelik yoktur. Geriye bırakılmış bu sorunlar iktidarın çözeceği problemlerdir.

Bağımsız, devrimci politik hattın yaratılması için; işçi sınıfının kendi özgücü olan kurtuluş partisinin kuruluşuna hız verilmelidir. Kurtuluşçu partinin asgari hedefi iktidardır. İktidar alınmadan özgürlükler de alınamaz.

Sol ve sağ sapmacı, popülist akımlara, tövbekar çizgisinde olan ve özünde karşı-devrim cephesine hizmet eden her türlü akımlara karşı ideolojik ve politik mücadele, sınıf mücadelemizden ayrılamaz.

Kendi ülkesindeki devrimci mücadeleye yabancı kalanlar, ülkedeki mücadeleden kopmuşlardır. Bu çevreler devrimci kamuoyu nezdinde tecrit ve teşhir edilmelidir. Mülteci yuvalarından, Avrupa'dan topraklarımıza ve devrimci insanlarımıza verilecek birşey yoktur. Ülkelerimizde gelişen devrimci hareket "Sosyalizm çürüyor" denilen günümüzde, dünya devrimci mücadelesine önder ve örnek olarak gelişmek zorundadır. Bu konum Türkiye'nin, Kürdistan'ın ve Ortadoğu'nun dengesini değiştireceği gibi, dünya devrimci insanlığının büyük bir kazanımı biçiminde gelişecektir.

Bu yönüyle bizim hareketimiz, hiçbir ülkenin dış politikasından, devrimden yana olmayan, statükonun korunmasını isteyen, kapitalist-emperyalist sistemle "barış içinde birarada" yaşamayı göze alan, üstelik devrimlerden emperyalizme taviz veren politikalardan etkilenmeyeceği gibi, tek tek zincirlerin koparılması için dünya devrim hareketleriyle enternasyonalist temelde bir ilişki yaratacaktır. Dünyada "sosyalizmin bunalımda" olduğu teorileri piyasaya sürülürken, bizim özgün devrimci adımlarımız devrim ve sosyalizm için atılacaktır. SSCB'nin açıklık ve yeniden yapılanma politikaları temelinde gelişen "sosyalist ülkelerde reform" hareketleri sosyalizmin kapitilizasyonu, sosyalizmin kapitalist üretim ilişkilerine doğru adım atacağının ipuçlarını bize gösteriyor. Bizim devrimci yürüyüşümüz kapitalizmle içiçe yaşamayı göze alan bu tür politikaları mahkum edecektir. Zira, kendi reçetemizi ancak biz kullanabiliriz. Yabancı reçeteyle sağlıklı gelişme yaratılamayacağı gibi bu canlı olan yaşamı ölüme mahkum eder.

Sınıfsal mücadelemizde, ulusların kendi kaderini tayin hakkını pratik mücadele ortamında daha çok geliştirmek durumuyla karşı karşıyayız

Ulusal kurtuluş mücadelesi, ülkemiz sınıfsal mücadelesinden teorik ve pratik olarak önde yürüyor. Mücadelenin bugüne kadar gelişimi Ortadoğu ve dünya dengesinin yakın bir gelecekte devrim ve ulusal kurtuluş savaşı lehine olacağı yönündedir. Sınıfsal mücadelemizde, ulusların kendi kaderini tayin hakkını pratik mücadele ortamında daha çok geliştirmek durumuyla karşı karşıyayız. Devrimci yürüyüşte gelişmekte olan ulusal kurtuluş savaşına yabancı kalanlar mücadele gerçekliğine ters düşerler. Kapitalizme karşı mücadelenin iki boyutta, birlikte top atışlarıyla sürecek olması devrimlerimiz için tarihi bir avantajdır.

Direniş Hareketi üyesi ve yöneticisi olduğu iddiasıyla, tutuklu olarak yargılanan Hamza Yalçın'ın duruşması İstanbul DGM'nde yapıldı. Hamza Yalçın'ın savunma konuşması *Odak* dergisinin Aralık 90' sayısında yayımlandı. Konuşmayı aynen aktarıyoruz.

BEN BU SUÇU İŞLEDİM

Hamza Yalçın

Şu anda karşınıza sanık olarak getirilmiş olmam bir polis tertibidir. Hiçbir yasa dışı örgüte üye değilim. İddia edilen eylemlerle ilişkim yoktur. Polis bu tertibi devrimci kişiliğime ve devrimci geçmişime duyduğu nefretten dolayı gerçekleştirdi.

Beni, işkenceci polislerden aldığınız yanlış bilgilerle suçluyor ve yargılamaya kalkışıyorsunuz. Yurtsever kişiliğe, devrimci kişiliğe ve geçmişe sahip olmak, Marksist-Leninist olmak suçsa, benim suçum budur. Ülkemin bağımsızlığından ve halkımın özgürlüğünden yanayım. Emperyalizme bağımlı sömürücü düzenin yıkılarak yerine demokratik halk iktidarının kurulmasından yanayım. Başta Kürt ulusu olmak üzere, TC sınırları içindeki tüm ezilen ulusların ve ulusal azınlıkların haklarına kavuşmasından yanayım. Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini destekledim ve destekliyorum. Ülkemin bugün Ortadoğu'daki işgale alet edilmesine karşıyım. Türkiye'nin Arap halkına karşı Amerikancı savaşa sokulmasına karşıyım. Ülkemin Ortadoğu'daki Amerikan entirikalarına alet edilmesi yüzünden azgınlaşan zamalara, hayat pahalılığına ve faşist baskılara karşıyım. Cezaevlerinde devrimci tutsaklara karşı sürdürülen ve son aylarda yeniden yoğunlaşan faşist saldırılara, hak gasplarına, sürgünlere ve tecrit politikalarına karşıyım. Ve Diyarbakır, Antep ve Amasya cezaevlerindeki baskıları protesto etmek; oralardaki açlık direnişlerini desteklemek amacıyla Bayrampaşa cezaevinde, dönüşümlü olarak açlık grevine başlayanlara katıldığımı da duyurmak istiyorum.

Ben enternasyonalistim. İnsanlığın büyük çoğunluğunun bir avuç emperyalist ülke tarafından soyulup soğana çevirildiği, geri bıraktırıldığı adaletsiz dünya düzenine karşıyım. Emperyalizmin bir sistem olarak yıkılmasından ve yer yüzüne sosyalizmin egemen olmasından yanayım.

Bu niteliklerim yüzünden, polis bütün devrimcilerden, bütün yurtseverlerden nefret ettiği gibi, benden de nefret ediyor. Emperyalizme bağımlı sömürücü düzeni korumak için bizleri ele geçirerek safdışı etmeye çalışıyor.

Devrimci kişiliğe ve devrimci fikirlere sahip olduğum için uğradığım bir saldırı sonucu 1979 yılında ağır yaralandım. Tedavi yollarını ararken birkaç gün sonra polis tarafından gözaltına alındım ve asılsız suçlamalarla idam talebiyle yargılanmaya başladım. Bütün neden yurtsever bir subay olmamdı. Gerek habiye öğrencisi iken, gerekse de rütbe taktıktan sonra ordudaki faşist propagandalara, Amerikancı eğitime karşı çıkmıştım. Askeri öğrencilere ve genç subaylara benimsetilmeye çalışılan, halkı horgörme geleneksel anlayışına karşı çıkanlardan biriyim. Hatta benim harbiye öğrenciliği yıllarımda askeri öğrenciler arasında doğrudan doğruya yukarıdan faşist MHP örgütlenmesi ve onun yanında çeşitli dinsel gerici örgütlenmeler geliştirilmeye çalışılıyordu. Aynı şeyi kursiyer subayken de yaşadım Bunlara hep karşı oldum. O yıllarda harıl harıl askeri darbe hazırlamakla meşgul Amerikancı generaller beni ve benim gibi düşünen yüzlerce genç subay, astsubay ve askeri öğrenciyi tehlike görüyorlardı. Çünkü biz gerçek yurtsever fikirlere, sosyalist fikirlere ulaşmıştık. Kendimizi Dev-Genç hareketinin bir parçası görüyorduk. Kuşkusuz Dev-Genç'le bağımız örgütsel değil, gönül bağıydı, fikir bağıydı. Zaten o yıllarda Dev-Genç bir demokratik kitle örgütüydü. Ne askeri öğrenci olarak, ne de genç subay-astsubaylar olarak Dev-Genç'e üye olma yasal hakkımız yoktu. Generalller halka karşı faşist darbe hazırlarken ve genç subayları, astsubayları ve askeri öğrencileri faşist fikirlerle eğitmeye çalışırlarken, biz onlar gibi Amerikanın ve işbirlikçi burjuvazinin safında değil, halkın devrimci mücadelesinin saflarında yerimizi almak isityorduk. İşte askeri öğrenciler ve genç subaylar arasındaki faşistleştirme ve robotlaştırma çabalarına devrimci fikirler doğrultusunda karşı koymaya çalışırken adı önplana çıkanlardan biri oldum. 1979'da vurulmamın ve daha sonra idam talebiyle yargılanmamı bununla açıklıyorum.

Yaklaşan faşist darbeyi sezebiliyordum. Devlete güvenemezdim. Kendimi faşist komplolara teslim edemezdim. Onun için fırsatını bulduğumda cezaevinden firar ettim. Faşist provokasyonları ve siyasi tutsaklığı yaşamış biri olarak devrimcilerin cezaevi firarlarına hep sempati ile bakmışımdır. 12 Eylül darbecileri iş başındaki hükümeti kovup o günkü anayasal düzeni zorla yıkarak iktidara geldiklerinde başka birçok devrimcinin yanında benim de resimlerimi arananlar listesinde duvarlara, sokaklara, vapur iskelelerine, istasyonlara vb. yerlere astılar. Bizleri ele verene ödül vaad ettiler. Bizlere yardımcı olanlara, görüp de polise bildirmeyenlere vezalar vermekle tehdit ettiler. Anneme, babama, kardeşlerime yakınlarıma, okul arkadaşlarıma, tanıdıklarıma ve tanımadıklarıma beni ele vermeleri ve aleyhime ifade vermeleri için türlü

baskılar ve işkenceler yapıldı. Polis ülkemi terkederek yurtdışına çıkmam için dolaylı yollardan haberler gönderdi. Yakalandığım yerde anında öldürüleceğimi duyurdu. Buna rağmen en çetin koşullarda yutdışına çıkmadım. Dışarıda ülkemden kopuk mülteci hayatını benimsemedim. Polisin nefreti bundandır. Ve bu davranışlarımdan onur duyuyorum.

Mahkemeniz polisin çeşitli tertiplerine ve hazırladığı düzmece bilgilere dayanarak beni yargılamaya çalışıyor. bu adaletsizliktir. Çünkü polis işkencecidir, komplocudur. Bunu 15 Eylül tarihinde gözaltına alınmamla bir kez daha gördüm.

15 Eylül 1990 günü Haydarpaşa Garı'nda bir yakınıma telefon ederken sivil giyimli polisler tarafından gözaltına alındım. Silahları üzerime doğrultulmuştu. Sayılarını çıkaramıyorum. Yakalandığımda tektim. Üzerimde silah, vb. yoktu. Zaten silah taşımam. Silvil kıyafetli polisler, kendilerinin polis olduğunu dahi söylemediler. kimlik de göstermediler. Haydut gibi silahlarını üzerime doğrultmuşlardı. Bir kısmı da üzerime çullanmıştı. Ellerimi zorla kelepçelediler ve beni döverek, sürükleyerek, ağır hakaretlerde bulunarak önce bir iki dakikalığına gar karakoluna, oradan da bir minibüse götürdüler. Polis minibüsü olduğunu sanıyorum. Dövmeler ve hakaretler minibüste de sürdü.

Ön koltukta oturan bir polis ağır küfürler ve hakaretler ederek olanca gücüyle saçlarımdan öne çekiyor, boğazımı önündeki koltuğun kenarına bastırıyordu. Sağımda ve solumda oturan siviller de ona yardımcı oluyordu. Nefes alamayacak duruma getirdiler beni. Boğuluyorum hissine kapıldım. Onlar sürekli dövüyorlar ve ancak polislerin ağzına yakıştırabileceğim küfürlerle beni rencide etmeye çalışıyorlardı. Aldığım darbelerden dolayı bayılmış olmalıyım ki Gayrettepe'ye nasıl indirildiğimi ve işkence gördüğüm odaya nasıl getirildiğimi hatırlamıyorum. Ayıldığımda ellerim arkadan kelepçeli ve gözlerim bağlıydı. İşkencelerin fısıldaşmalarını, birinin de ayak seslerini duyuyordum. Ayıldığımı anladıklarında benim kendi istekleri doğrultusunda ifadeler yazıp, imzalamamı dayatmaya başladılar. Kendilerine tamamen teslim olmaya, boyun eğmeye zorladılar beni. Aksi halde yok edeceklerini iddia ettiler.

Arkadan bileklerime takılmış kelepçelerimi sıkıştırarak beni boylu boyunca bileklerimin üstüne yatırdılar. Belimin ağırlığı kelepçelerin ve bileklerimin üstüne bindikçe dayanılması oldukça güç ağrı veriyordu. Buna rağmen sesimi çıkarmadım. İşkenceleri sevindirmemek için, yani onur duygusundan sesimi çıkarmadım. Aradan yaklaşık iki ay geçtiği halde kelepçe izleri hâlâ kaybolmadı. O durumda beni epeyce beklettiler. Umdukları davranışı göstermeyeceğimi anlayınca işkence seansına son verdiler. Direncimi bu kez de elektrik vererek denediler. El ve ayak parmaklarıma bağladıkları kablo uçlarından defalarca elektirk verdiler. Onur duygusundan dolayı elektriğin verdiği acıya sessiz ve sakin kalarak katlandım. Daha yoğun işkencelerle, hatta dışarıya, Belgrad ormanlarına götürüp kurşuna dizmekle tehdit ettiler. Kendilerine boyun eğmektense öldürülmeyi tercih edeceğimi söyledim. Gözlerim bağlı ve bileklerim arkadan kelepçelerle sıkıştırılmış şiş olduğu halde günlerce dövdüler ve uykusuz bıraktılar. Yakalandığım andan itibaren gördüğün kötü muameleleri protesto etmek için açlık direnişine girmiştim. Yalnızca zaman zaman su alabiliyordum. O da eğer polisler su içmeye götürürlerse... Zaten ısrar edecek de değildim.

Kelepçeler iyice şişmiş bileklerime oturmuş, acı veriyordu. O durumda günlerce tutulmak omuzlara da büyük acı veriyor. Omuz kasları eriyor insanın. İşkenceci polisler acılardan kurtulmam için kendim ve başkaları hakkındaki uydurma suçları kabul etmemi dayatıyorlardı. İşkenceler yalnızca fiziki değil, aynı zamanda psikolojikti. Başıma diktikleri polisler durmadan hakaretler ediyor, direncimi kırmaya, sinirlerimi bozmaya çalışıyorlardı. Sabaha kadar odamda yüksek sesle söven ve gerici müzik çalmak, işkence odasındaki bir lambanın çıkardığı paraçitle sinirlerimi yıpratmaya çalışmak, gözlerimin bağlı olmasından yararlanarak sessizce yaklaşıp yüksek sesle kulağıma bağırmak, yine sessizce yaklaşıp üzerime çullanmalar, tekmeleme ve yumruklamalar, yerde uzanmışken kulağıma su dökmeler, iğrenç küfürler ve kahkahalar, işkence sesleri dinletmeler, vb., vb. Bunları anlatmaya bile sıkılıyorum. Çünkü bunlar birçok devrimciye yapılanlar karşısında sözü bile edilmeyecek şeyler.

Gördüğüm işkenceler sonucu omuzlarımda kas kasılmaları, güçsüzlük ve duyarsızlıklar ve ellerimdeki duyarsızlıklar hâlâ tam geçmiş değil. Yüzümdeki duyarsızlıklar ise ancak 15-20 günde geçti. Yediğim yumruklar yüzünden olduğunu sanıyorum. Buna rağmen Adli Tıp doktorları ancak 5 günlük rapor verdiler. Polisle birlikte çalıştıklarına inanıyorum. Ya da en azından polis baskısı altındalar.

Kendilerine boyun eğdiremeyeceklerini anladıklarında işkence timinin şefi olduğunu sandığım kişi (Kendisini görsem teşhis edebilirim) bana. "Anlaşıldı, istediklerimizi yapmayacaksın. Ama seni yine de mahfedeceğim. Bunu göreseksin!" diye defalarca söyledi. İşte buraya polisin başlattığı işi tamamlamanız için getirildim. Onun için mahkemenizden adalet bekliyorum.

Mahkemeden de adalet beklemiyorum. Çünkü Türkiye'de yargı bağımsızlığı yoktur. Bu mahkemede görevli birçok hukukçu 12 Eylül darbesi öncesinde de hukukçuydular. O günkü hükümetin asker zoruyla kovulması ve anayasal düzenin ordu zoruyla yıkılması karşısında içinizden o gün de hukukçuolanlarınızın kıllarını kıpırdatmadıklarından eminim. Yasalara göre darbeciler ağır suç işlemişlerdi. Hukuk dedikleri şeyin artık kendi ağızlarından çıkan sözler olduğunu da açıkta söylediler. Eğer bizim sözlerimiz mevcut yasalara ve anayasaya aykırı olursa yasalar ve anayasa değil bizim sözlerimiz geçerlidir demişlerdi. Bu aşağılanma karşısında bir tek hukukçunun karşı çıkışını hatırlamıyorum. Sonra yeni anayasa yapıldı Silah zoruyla ortadan kaldırılmış anayasayı savunmakla görevli sizler hiçbir şey olmamış gibi bir kez de yeni

anayasal düzeni savunmaya memur edildiniz. Askerler yeni bir darbeyle bunu da ortadan kaldırsalar gene boyun eğeceksiniz. Sizlerin yasalara göre değil, yukarıdan emirlere göre davrandığınıza inanıyorum.

Size benim poliste ifade vermeyişimi Direniş Hareketi örgütüne üye hatta yönetici olduğum iddianıza kanıt diye ileri sürüyorsunuz. Polis bana Direniş Hareketi'ne üye olduğum iddiasını zorla kabul ettirebilseydi o vakit de ikrar ettiğimi söyleyecektiniz. Yani işkencecilerle ortak çalışıyorsunuz. Bana işkence edenlere boyun eğmediysem insan onuruna sahip olduğumdandır. Böyle davrandığım için örgüt üyesi hatta lideri diye bana hüküm gidireceksiniz helal olsun size ve sizin adaletinize(!)

Direniş Hareketi adlı örgütün adını ben yakalanmadan önce duymuştum. Görüşlerini öğrenmeye çalıştım. Türkiye'nin bağımsızlığını ve halkın özgürlüğünü savunuyor. Ortak amaçlı başka örgütleri de duydum. Onların da görüşlerini araştırdım, araştırıyorum. Bu devlete, bu düzene karşı haklı bir mücadeleden yana bütün kişi, örgüt ve çevrelere ilgi duyuyorum. Çünkü bu düzene ve devlete karşıyım. benim ülkem emperyalizme bağımlı. Halkım yoksul, perişan ve baskı altında. Türkiye derin adaletsilikler ülkesi. Bu devlet sınırları içinde esir statüsünde yaşayan milyonlarca Kürt var. Devlet de işte bu baskı, sömürü ve adaletsiz düzenin bekçisi. Devlete karşı olmak azıcık bilince ve insani duyguya sahip olan biri için kaçınılmaz bir şey. Ben bu adaletsiz düzene ve onun bekçisi olan devlete karşıyım.

Ulusal gurur duyduğum için devlete karşıyım. Bu devlet A.B.D. emperyalizminin işbirlikçisidir. Ordusunu dünyanın ezilen halklarının düşmanı olan Amerikan kumandasındaki NATO emrine vermiştir. Polisini emperyalist emperyalist istihbarat servisleri eğitir. Dış desteklidir bu devlet. Halka karşı emperyalistlerden aldığı silah, araç ve gereçlerle ayakta durur.

Ben emperyalizme karşı Kurtuluş Savaşı'mızdan gurur duyarım. Esir ulusların emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadelesini haklı görüyorum. Emperyalizme karşı ilk başarılı Kurtuluş Savaşı'nı vermiş ülkemde Kürt ulusunun ve ulusal azınlıkların esir durumda tutulmasından ulusal gururum inciniyor. Ben Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinden geliyorum. O kuruma karşı olmakla birlikte o kurumun bünyesindeki erlere ve -yüksek rütbeli subaylar dışındaki- subay ve astsubaylara genel olarak hala sevgi ve hayranlık duyarım. Bu yüzden o insanların bu gün Kürdistan halkına karşı pis bir savaşta canileştirilmesine, yüzlercesinin, binlercesinin kırılmasına karşıyım. Bunların sorumlusu devlettir.

Türkiye işçi sınıfının Türkiye emekçisinin ülkemizdeki zenginliklerin asıl yaratıcısı olduğu için bu ülkedeki asıl söz sahibi olması gerekirken sefalet koşullarında yaşatılmasında, cahil ve örgütsüz bırakılmalarına, başlarındaki, devlet ve patronların uşağı sarı sendikacılar tarafından güdülmelerine karşıyım. Bu ülkenin insanı olarak bundan acı duyuyorum. Sayısı milyonları bulan işçi sınıfının, sermayenin köleleştirmelerine karşı direnişini ortaya koyamaması beni derinden üzüyor. İşçi sınıfının sömürüye karşı protestolarını savuşturmak için onlara, üretime dokunmadan yanlızca bıyık kestirerek, kafaları kazıtarak, karılarını boşatarak, bu kitleyi soytarı durumuna getirmesi benim onuruma dokunuyor. Bu sendikacıları yetiştirip işçilerin başında tutan devlettir. Devlet bunu CİA güdümlü uluslar arası sarı sendikacılık hareketiyle işbirliği içinde yapıyor.

Bu ülkede milyonu aşkın kadının yoksulluktan etini satmak zorunda kalması, beşyüzbin çocuğun sokağa terkedilmiş olması, milyonlarca insanın işsiz bırakılması bu düzenin eseridir. Devlet bu düzeni koruyor işte. O yüzden devlete karşıyım.

Demokrasi diye halkımıza "al birini vur ötekine!" türünden işbirlikçi sermayenin partilerine oy vermeye mahkum eden bir devlete yakınlık duymam mümkün değil. Hatta öfke duyuyorum.

Yurttaşlarına başlarını sokacak konut bile sunamadığı halde kendi evini olanaksızlıklar içinde kendisi yapmaya çalışan insanların gecekondularını başlarına yıkan, gecekondusunu korumaya çalışan insanları Küçük Armutlu'da kurşunlayan, Hüsnü İşeri'yi katleden devletten nefret ediyorum.

İnsanların dinsel inançlarını istismar ederek onları güdülecek sürüye çalışan devlete saygı duymayı onursuzluk kabul ediyorum. Bambaşka amaçlar için ortaya çıkmış İslamiyet'i Amerikancılığın ve faşizmin ideolojik aracı yapmaya çalışan sözde Türk-İslam sentezcisi bu devlete karşıyım.

Bu ülkenin en iyi evlatlarını işkencelerden geçirip, cezaevlerinde sindirmeye çalışan devletten nefret ediyorum.

Devlet bunuda biliyor. O yüzden buraya getirildim.

Direniş hareketine sempati duyduğumu söylemiştim. Hareketin yöneticisi olduğum iddiasını kabul etmiyorum. Polis beni gözünde büyüttüğü için bu iddiayı uydurdu. Ayrıca bu yoldan beni uzun süre içiride tutmak istiyor. Direniş Hareketi'nin eylemlerini anlayışla karşılıyorum. Emperyalizme ve faşizme karşı bütün haklı eylemleri anlayışla karşılıyorum. Emperyalizm ve işbirlikçileri, işkenceciler, muhbirler ne zaman darbe yiyorsa ben hep seviniyorum. Faşizme ve Emperyalizme karşı devrimci hareketlere dostluk ve kardeşlik duyguları duyuyorum. Buradan onlara dostluk ve kardeşlik selamlarımı yolluyorum. Siz'de hepsine üye diye yargılayın ve mahkum edin beni! Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesine de sempatiyle bakıyorum ve onu destekliyorum. PKK üyesi diye de yargılayın mahkum edin beni istiyorsanız.

İstediğiniz cezayı verin. İstediğinizi yapın. Ben devrimciyim. Zindan da olsam da dışarıda olsam da yerim her zaman militan devrimci mücadelenin saflarında olacaktır.

Kahrolsun emperyalizm, faşizm ve şövenizm!
Yaşasın devrimciler!

İŞÇİLER VE SOSYALİZM

VİDALAR gevşiyor.

ZENGİNLERİN zorba balayının sona erdiğini gösteren işaretler var.

ON YIL önce, he şey sağa eğiliyordu. Şimdi herşey sola yöneliyor.

İSTANBUL Sanayi Odası Başkanı, "Unuttuğumuz günler yeniden geliyor" diyor, Sabancı, kritik günlere işaret ediyor.

UNUTMADIĞIMIZ günler, "bize" yaklaşıyor.

HENÜZ bir başlangıçtır.

TAZE başlangıçtır ve oligarklar açısından en büyük olumsuzluğu yansıtıyor. Artık işçi sınıfı, kemiğine kadar sömürülmüş durumdadır. Türkiye sonuna kadar dışarıya açılmıştır. Mülk sahibi sınıflar, bütün rezervlerini kullanmış görünüyorlar. Ek olarak Türkiye tarihinin en bilgisiz, en yeteneksiz ve en hurda yöneticilerine sahip görünüyor.

DİKİŞ tutturamayanların yönetimidir. Devlet Başkanı Milli Selamet Partisi'nden milletvekilliğini denemiş, rakibi Adalet Partisi'nden müşteşar olmuş ve askerler zamanında bakanlık yapmıştır. Koç'ta çalışmış, daha sonra Sabancı'nın servisine geçmiş ve burada da dikiş tutturamayınca Washington'da bir görev almıştır. Özal, hiçbir yerde yeteneğini ve liyakatını kanıtlayamamış bir politik bürokrattır.

AKBULUT, bir alem ademdir.

KAYA Erdem, CHP'nin bürokrat yıldızı, Özal'nın politik yaveridir.

HİÇBİRİSİNİN geçmişinde Türkiye toplumu için bir mücadele bulunmuyor. Zenginlerin yoksul kütlelere karşı, işçilerin burjuvaziye karşı mücadeleye hazırlandıkları bu dönemde, Türkiye'yi mücadelede hiçbir deneyimi olmayan bir ekip yönetiyor.

ŞANSTIR

MUHALEFET ise bir şanssızlığı temsil ediyor. Demirel, Türkiye'de sadece demogojiyi sembolize ediyor. İnönü, meşruiyeti yaşatıyor.

BÖYLE bir dönemde ve böyle bir kadrolu yönetimde, işçiler, on yılı aşkın uykularından uyanıyorlar. İşçilerin, en son uyananlar olduğu kabul edilmelidir. Bu, bir türlü kurtulamadıkları "azınlık" içgüdüsüyle açıklanabilir.

ANCAK, uyanış ilk değildir. Zonguldak işçileri, bundan otuz yıl kadar önce de uyanışta önde bir yer aldılar. Zonguldak maden işçileri, grevin yasalara girmediği bir zamanda da işi bıraktılar ve ölüler verdiler.

LENİN'in dehasıdır. İşçilerin daha geç uyanacağına işaret etmek, Lenin'in politik dehasının ürünlerinden birisidir. İşçiler, geç uyanıyorlar.

ZONGULDAK maden işçileri, Zonguldak'ı ziyaret eden Eylülist Diktatör Evren'in kıdem tazminatlarının yüksek olduğu sözlerini, müsteşardan daha fazla aylık alan garsonların bulunduğu iddialarını sevinçle ve alkışla karşıladılar. Zonguldak maden işçilerinin grevini görürken bunları unutmak sosyalist bir tutum olmamalıdır. Devrimci tutum olmamalıdır.

İŞÇİ sınıfı vardır ve sosyalizm vardır.

SINIFA, devrim ve sosyalizm programının dışında umut vermek Lenin'e aykırıdır.

BÜTÜN bunlarla birlikte, Zonguldak'ta başlayan, Metal-İş ve Otomobil-İş ile İstanbul bölgesindeki metal işleyen iş kollarına sıçrayan grev, bir dönemin sonunun bir başka dönemin başının habercisidir.

BÜYÜK haber, reel sosyalizmin çözülmesinin, tarihin akışını durdurmayacağıdır. Büyük haber, Sovyetler Birliği'nde ne olursa olsun dünyanın başka yerinde sosyalizme doğru bir yürüyüşün ve hatta koşuşun olacağıdır.

SOSYALİZM, çünkü, insan doğasının bir gereğidir. Sosyalizme geçiş önlenemez. İnsan, ortadan kaldırılmadıkça, sosyalizme geçişin önlenemeyeceği anlaşılıyor. Sermayenin sömürgen yapısı, tekellerin ahtapot kimliği varoldukça, bunlar hep varolacaktır, sosyalizm, insanlığın dünyasal cennetidir.

SOVYET, başarısızlığı moral bozmamalıdır. Zonguldak maden grevine işçi sevmez Cumhuriyet yazarlarının sahip çıkmasını önemsememek gerekmektedir. Hürriyet'in maden sendikası başkanını Walesa adıyla pohpohlayarak düzene, Amerika'ya ve tutuculuğa bağlama çabaları önemsenmemelidir. Hürriyet'in, arkadan yazarlarını göndererek Zonguldak grevini kendisine bağlama çabaları önemsenmemelidir. Maden sendikası başkanının, Grup Yorum'u maden işçileriyle kucaklaşmaktan alıkoyması, sendika başkanının devrimci aydın ve sanatçılardan korkması önemsenmemelidir. Sadece not edilmelidir.

İŞÇİLERE, sosyalizmden başka kurtuluşlarının olmadığı anlatılmalıdır.

KURTULUŞ HAREKETİ, sosyalizmin ve işçilerin içindedir.

ZONGULDAK hep bir geçiştir. Hep bir havzadır. Kalıcı olan işçi sınıfı içinde sosyalizmi ve devrimi, bir kimlik haline getirebilmek oluyor.

BÖLGEDE devrim, sosyalizmin talihi haline geliyor.